

(પ્રમીયોત્તરશિલ્પ બે)

આ પુસ્તક અમુક નાં નીચેના ઠેકાણેથી મળશે

૧. ધર્મવિજય પ્રીટીંગ પ્રેસ

૫૪૩ રીચીરોડ.

૨ વસંત પ્રીટીંગ પ્રેસ

આમળાની પોળ પાસે, રાયપુર.

૩ ત્રણ દરવાજા પાસે દુકાન નં. ૫૪

૪ શ્રી કડવા પાટીદાર હિતવર્ધક

બોરડોમ

વસંતાવાસ, કોચરબરોડ.

3. 2-2-0

સંગ્રહ કરનારના બે બોલ.

આ સંગ્રહના અંતે વિનતી કરી, કે તે પ્રમાણે જ્ઞાતિના આગળ પડતા સજ્જનોને આ સંગ્રહ-મોકલી આપવામાં આગ્યો હતો.

૧ રા. અમરતલાલ હરજીવનદાસ M. B. B. S. મુંબાઇ

૧૫-૬-૨૧ ટપાલમાં

૨ „ માણેકલાલ કેશવલાલ શાહપર અમદાવાદ „ હાથોહાથ

૩ „ પરસોતમ જગનલાલ ચાંદખેડા „ „

૪ „ કરસનદાસ જેસંગભાઈ દેસાઈ સમજડળ અમદાવાદ

૨૨-૬-૨૧ „

૫ „ કાળીદાસ હરજીવનદાસ દેસાઈ વીરમગામ ૨૩-૬-૨૧ ટપાલમાં

૬ „ શેઠ ચંદુલાલ માધવલાલ અમદાવાદ „ હાથોહાથ

૭ „ પટેલ માણેકલાલ ચીમનલાલ „ „

૮ „ ભોગીલાલ જગુલાલ શેઠ „ „

૯ „ નંદુલાલ મંજારામ શેરદલાલ „ „

૧૦ „ પ્રો. જેઠાલાલ ચીમનલાલ સ્વામીનારાયણ „ „

અમદાવાદ

૧૧ „ ડા. પીતાંબરદાસ કુબેરદાસ „ „

૧૨ „ શેઠ દુરભાઈસાહેબ શંભુપ્રસાદ „ „

૧૩ દરબારશ્રી લાલસીંહજી રાયસીંહજી વીરમગામ „ ટપાલમાં

૧૪ રા. મુળજીભાઈ જેઠાભાઈ બી. એ. એલ. એલ. બી.

લાવનપર

૧૫ „ કેશવલાલ માધવલાલ વીરમગામ „ „

૧૬ „ શેઠ ગોરધનદાસ મોહનલાલ „ „

૧૭ રા. મોહનલાલ ત્રીભોવનદાસ વલસાડ ૨૩-૬-૨૧ ટપાલમાં

૧૮ „ સાંકળચંદ લલુભાઈ બાઉની પોળ અમદાવાદ

૨૪-૬-૨૧ હાથોહાથ

૧૯ „ ગંગારામ જેડીદાસ વાડીગામ „ „

૨૦ „ મગનલાલ ગોવીંદલાલ મીકિનીકલ એન્જનીયર „ „

૨૧ „ રાંભુપ્રસાદ ભગવાનદાસ જદા ભગતની પોળ

૨૫-૬-૨૧ „

૨૨ „ કાળીદાસ બોધાભાઈ „ „

૨૩ „ આત્મારામ મનસુખરામ નરોડા „ ટપાલમાં

૨૪ „ પરભુદાસ ભાવસંગ વિસનગર „ „

૨૫ „ પરસોતમ લલુભાઈ ખાવળા „ „

૨૬ „ પરિ. ઇશ્વરદાસ જેસંગભાઈ વીરમગામ „ „

૨૭ „ પરિ ચુનીલાલ પરસોતમદાસ „ „

૨૮ „ મહીદાસ પ્રેમજી સાંટાકુંઝ થાણા „ „

૨૯ „ મગનલાલ લલુભાઈ સાંટાકુંઝ થાણા ૨૬-૬-૨૧ „

૩૦ „ લલુભાઈ લખમીચંદ ઉંજ „ „

૩૧ „ સામળદાસ બાજીદાસ „ „

૩૨ „ તળજભાઈ નાથાભાઈ પાદરા „ „

૩૩ „ રણુછોડદાસ શીભાઈ શેરયા (ઉ. ગુ.) „ „

૩૪ „ ગંગારામ નરસીદાસ મહેસાણા „ „

૩૫ „ ચતુરભાઈ હીરદાસ ચાણુસમા „ „

૩૬ „ મગનલાલ હાંસજીભાઈ મી. ઇજનેર અમદા „ „

૩૭ „ ગોકળદાસ હાંસજીભાઈ „ „ „ „

૩૮ „ અમરતલાલ હાલિસા ખીલાસપુર „ „

૩૯ રા. પોપટલાલ શીવલાલ બી. એ. એલ. એલ. બી.

દ્રાગધરા ૨૮-૬-૨૧ ટપાલમાં

૪૦	,, ચેલાભાઈ ઉમેદભાઈ જખાના ચાણુસમા	,,	,,
૪૧	,, જમનાદાસ વ્રજલાલ સાણુદ	,,	,,
૪૨	,, ખુશાલદાસ વેલજી ગામટ	,,	,,
૪૩	,, પીતાંબરદાસ અણુદા ચરાડવા	,,	,,
૪૪	,, હમનલાલ હરજીવનદાસ બાવળા	,,	,,
૪૫	,, મોહનલાલ બાપુજી દેત્રોજ	,,	,,
૪૬	,, જીજીભાઈ કુબેરદાસ ચુંવાળ ડાંગરવા	,,	,,
૪૭	,, ધનજીભાઈ મોતીભાઈ લાડોલ	,,	,,
૪૮	,, ફુલબદાસ ધનજીભાઈ માંડલે	,,	,,
૪૯	,, બૂલાભાઈ નરોત્તમદાસ કનીજ	,,	,,
૫૦	,, હરીલાલ રણુકોડદાસ રુકુલ ઈન્સ્પેક્ટર અમદા		

,, હાથોહાથ

૫૨ ,, ચુનીલાલ બાજીદાસ ,, માસ્તર દાલોદ

,, ટપાલમાં

૫૨	,, રામચંદ્ર બાસ કસરાબાદ માળવા	૯-૭-૨૧	,,
૫૩	,, જખીલદાસ છોટાલાલ આ. માસ્તર રાષ્ટ્રીયશાળા		

વીરમગામ

૫૪ ,, લલુભાઈ સોમનાથ વીરમગામ

,,

૫૫ ,, નગીનદાસ વ્રજલાલ અમદાવાદ ૧૧-૭-૨૧ હાથોહાથ

૫૬ ,, દારકાદાસ હફડસી ,, ,,

૫૭ ,, કેશવલાલ હીરાચંદ વીરમગામ ,, ટપાલમાં

૫૮ ,, કેશવલાલ રામચંદ્ર અમદાવાદ ,, હાથોહાથ

૫૯	રા. જીવજીભાઈ અમરતલાલ અદોવધયા	૧૫-૭-૨૧	હાથોહાથ
૬૦	,, ધનજીદાસ જેકજીદાસ આદરજ મેરડા	,,	ટપાલમાં
૬૧	રા. બેચરભાઈ રાયજીભાઈ ગણુપતપુરા	,,	,,
૬૨	,, પરસોતમદાસ હરગોવીંદદાસ વડોદરા	,,	,,
૬૩	,, જગનલાલ પીતાંબરદાસ (સરહવ) અમદાવાદ	,,	હાથોહાથ
૬૪	,, આશારામ ઇચ્છાભાઈ સાણુદ	,,	ટપાલમાં
૬૫	,, ઇશ્વરભાઈ જોષીતનદાસ સરહવ	,,	,,
૬૬	,, ઇશ્વરભાઈ મહાદેવભાઈ નરોડા	,,	,,
૬૭	,, મનસુખરામ પ્રેમજી અસારવા અમદાવાદ ગોળરીઆની પોળ		
૬૮	,, દેસાઈ લાલભાઈ ગોપાળભાઈ વીરમગામ	,,	ટપાલમાં
૬૯	,, હરજીવન ભગવાનદાસ મુંગાઈ	,,	,,
૭૦	,, રતીલાલ હરજીવનદાસ	,,	,,
૭૧	,, જોષીતાભાઈ ભાવજીભાઈ કડોલી	૪૯-૭-૨૧	,,
૭૨	,, જીવરાજ હંસરાજ ભાવનગર	,,	,,
૭૩	,, મંગુભાઈ સામળદાસ અમદાવાદ	,,	હાથોહાથ
૭૪	,, બીમજી રૂડા મેટી મારડ	,,	ટપાલમાં
૭૫	,, કે. બી. પટેલ કરાંચી કાંપ	,,	,,
૭૬	,, મકનજી ગોપાળજી અછારજી સુરત	,,	,,
૭૭	,, જમનાદાસ રણુછોડદાસ અસારવા	,,	,,
૭૮	,, મીત્રમંડળ લાયબેરી લાડોલ	,,	,,
૭૯	,, ગોકળદાસ કાનજી ઉપલેટા	,,	,,
૮૦	,, મહીપતભાઈ પ્રહલાદભાઈ સરખેજ	,,	,,
૮૧	,, પરસોતમ દલસુખરામ રણુછોડદાસ અમદાવાદ	,,	હાથોહાથ

૮૨	,, નારણલાલ હમનલાલ	૩૦-૭-૨૧ હાથોહાથ
૮૩	,, હીતર બેચરજી મુકાતી કસરાખાદ	૨-૮-૧૫ ટપાલમાં
૮૪	,, હીરાલાલ દેવાજી રૂસાત મુ. કુવા	,, "
૮૫	,, સખારામ શંભુરામ ગોર મુંદરેલ ધાર	,, "
૮૬	,, ભક્તીરામ પટેલ જવદ મંદસોર	,, "
૮૭	,, ઓંકાર હીરાજી દાવડા કસરાખાદ	,, "
૮૮	,, બીલાજીભાઈ આગ્રુડીયા મુંદરેલ ધાર	,, "
૮૯	,, એકનાથ શામલાલ કડવે ચેવલા નાસીક	,, "

મી. મંગુભાઈ સામળદાસે કેટલીક પત્રિકાઓ આપી હતી જે આ સંગ્રહમાં આપવામાં આવી નથી તેથી દીક્ષગીર છું.

મી. અમરતલાલ હરજીવનદાસનો પત્ર નિચે પ્રમાણે હતો:—

તા. ૨૮-૬-૨૧ ભરૂચથી

તમારો લગ્ન સાહિત્યનો સંગ્રહ મળ્યો. તે ધણોજ ઉપયોગી થઈ પડશે. તેમાં લાંબી પ્રસ્તાવના અને અંતિમ પ્રાર્થના રૂપે લેખ લખવાની જરૂર છે. તે થયા પછી તે એક સંપૂર્ણ ઉપયોગી પુસ્તક થઈ પડશે. આપને આ બધી પત્રિકાઓ સંઘરી રાખવાનું સુઝયું તે અન્યબી ભરેલું છે. x x x

મી. હમીદદાસ છોટાલાલભાઈએ વિરમગામથી સંગ્રહનો સ્વીકાર કરી અભિપ્રાય લખવા કહ્યું હતું. પણ અભિપ્રાય મળ્યો નથી.

આ સંગ્રહ મોકલ્યે બે વર્ષ જેટલો વખત વીતી ગયો છે. પણ ઉપર જણાવ્યા સિવાય અન્ય કોઈ તરફથી કંઈપણ અણવામાં આવ્યું નથી. હવે તેને જાહેરમાં મુકવાનું યોગ્ય ધાર્યું છે.

આ સઘળી પત્રિકાઓ ધણુખરાના વાંચવામાં આવી હતી, પણ તે ફરી વાંચવા મારી વિનંતીને કેટલાએ માન આપ્યું તે હું જાણી શક્યો નથી.

અન્ય પત્રિકાઓ મી. મંગુભાઈ સીવાય ખીજ કાઢીએ મોકલી નથી અગર આપી નથી.

મારી વીનતીપત્રના પાંચમા પેરેગ્રાફમાં સ્વચ્છતાને પૂછેલ સ્વાભાવે હવે હું દરેક વાંચકને પુછું છું. કોઈ વાંચક સજ્જન જવાબ આપશે તો તેનો હું આભાર માનીશ.

આ સંગ્રહ આદ્યંત વાંચનારને ખુલ્લુ જણાશે કે આમાં પહેલા સામળદાસ બાજુદાસ ગામ ઉગ્મના મુખ્ય વ્યક્તિ છે. તે ઉગ્મના પોલીસ પટેલ હોઈ કડવા પાટીદારનાં લગ્નમાં મુખ્ય ભાગ બજવે એ સ્વાભાવિક છે. તેમના પિતા પા. બાજુદાસ થોબણદાસ સારા પ્રતિષ્ઠિત પુરૂષ હતા. આ લખનારે તેમને જાણ્યો હતા અને તેમની મેમાનગીરી ચાખી હતી. પા. બાજુદાસે જે કમાઈ-સંપત્તિની અને આબરૂની-કરી હતી તે તેમના ચીરણજીવીએ ગમાવી છે, વધારી તો નથી જ, અને સાચવી પણ રાખી નથી, એ સ્પષ્ટ જ છે.

પા. સામળદાસ બાજુદાસ (સન ૧૯૧૦ સંવત ૧૯૬૬ ના વિવાહમાં) પટેલવાળાની તરફેણમાં હતો અને લશ્કરીની વિરુદ્ધમાં હતો તે તેના તા. ૨૮-૧-૧૦ તથા તા. ૭-૨-૧૦ ની જાહેર નોટીસોપરથી જણાય છે (જુઓ સંગ્રહનું પાનું ૬ અને ૧૩) તેજ પટેલ સામળદાસ પછીના (સન ૧૯૨૦ સંવત ૧૯૭૬ ના) વિવાહમાં ફરી ગયો અને લશ્કરીની તરફેણમાં અને પટેલવાળાની વિરુદ્ધમાં

હમ્મ થયો. (જુઓ તેની જાહેર ખર્ચ પાનું ૧૩૮ તથા તેનો
“ ઉમીયા માતાજીમાંથી નીકળેલાં ખર્ચ લખતો ખર્ચ ખુલાસો ” પાને
૧૫૦) સન ૧૮૬૦ સંવત ૧૯૪૬ ના તથા સન ૧૯૦૧ સંવત
૧૯૫૭ ના વિવાહમાં તે લશ્કરીના પક્ષમાં હતો એવું ખાસ યાદ છે.

૨૫. રાવખલાદુર ખેચરદાસ લશ્કરીને કણ્ણી જાતિનું કિત (!)
હમ્મડે હતું તેથી સન ૧૮૭૮ નો આઠમો આકટ (રજપુત વીગેરે
જાતિને માટે કન્યાઓના રક્ષણનો કાયદો) અમલવાદ અને ખેડ
જમીનાના લેહિવા, કડવા કણ્ણીને, કાઉન્સિલમાં રહીને, લાગુ કરાવ્યો,
જન્મ અને મરણ નોંધવાની શી ચાર આના અને વિવાહ અને
લગ્ન નોંધવાની શી ૨-૦-૦ સરકાર મારફતે લેવરાવી કણ્ણીઓને
ત્રાણ પોકરાવી. જિંઝામાં ઉમીયા માતાજીના મંદીરની વ્યવસ્થા પોતાના
હાથમાં લીધી. ત્યારથી કડવાનાં લગ્ન કહાડવાની કીયામાં ભાગ લેવા
માંડ્યો. ત્યારે એટલે સન ૧૮૮૦ સંવત ૧૯૩૬ ના વિવાહમાં ઉક્ત
સામળદાસ પટેલ લશ્કરી પક્ષમાં હતો. સંવત ૧૯૪૬ ના વિવાહમાં
ખેચરદાસ લશ્કરી અને તેમના ચી. શંભુપ્રસાદ આ દુનીયામાં નહીં
હોવાથી અને નાના લશ્કરી શેઠ દુર્ગાપ્રસાદ સગીર હોઈ લશ્કરીની
મીલકત સરકારી વ્યવસ્થામાં હોવાથી સામળદાસની લશ્કરી કુટુંબમાં
સારી મહેમાનગીરી નહીં થવાથી લશ્કરીની કટી કરી પટેલ પક્ષમાં
બાળ્યો હોય તે સંભવીત છે. જ્યારે શેઠ દુર્ગાપ્રસાદ ગાદીનશીન
થયા ત્યારે પાછો સૈના પક્ષમાં આવ્યો હોય તે પણ સમજાય તેવું છે.

૧૮૭૮ નો ૮ એક આકટ, વર્તમાનપત્રોમાં પુષ્કળ ચર્ચા થવાથી
સન ૧૮૮૧-૮૨ માં કણ્ણી ઉપરથી સરકારે બેઈ લીધો. પણ ખેચ-

રહાસને તેથી કણ્ણીઓનું કાણું જ અહિત થતું જણાયું. એટલે પોતાની વગથી તે આકટને અનુસરીને ઠરાવ કરાવ્યા. આ વખતે જન્મ-મરણ-વિવાહ-લગનની નોંધણીની શી કહાડી નંખાવી હતી. શંભુપ્રસાદના સ્વર્ગવાસ પછી આ ઠરાવોનો અમલ ખીલકુલ થતો જ નથી. (જુઓ પા. ૧૨૦-૧૨૧) ૨ા. દુરગાપ્રસાદે એ ઉપર લક્ષ્ય આપ્યું જણાતું નથી. કદાચ કાઉન્સિલર થવાની વાટ જોતા હશે !!

પા. સામળખાજી કેવો જ્ઞાન વગરનો છે તે એની જાહેર નોટીસો ઉપરથી જ સાફ જોઈ શકાય છે. એને માટે સાક્ષી પુરવાની જરૂર જ નથી. આ નાટકના પાત્રોમાં આવી જ વ્યક્તિઓ હોવાથી આ પુસ્તકને “ મુરખાઓનું પ્રદર્શન ” નામ આપવાનું થોડું ધરાયું છે.

પટેલ પ્રાણજીવન ડાહ્યાબાઈ પોતાની તા. ૨-૨-૧૦ ની હસ્ત પત્રિકામાં (જુઓ પાનું ૭-૮-૯-૧૦) કહે છે કે લશ્કરીવાળા ન્યાનતા શેઠ નથી અને તેમને લગ્ન કહાડવાનો હક નથી. એનો પ્રતિરોધ લશ્કરીવાળાએ કર્યો નથી તેથી તેને અસત્ય માનવાનું કારણ નથી.

એક પટેલ મનસુખરામ પ્રેમજી પોતાને ત્યાં લગ્નનો ખીડો આવવાની જાહેર ખબર (જુઓ પા. ૧૦) આપે છે તે લગ્ન ચૈત્ર વદી ૧૦ નું હતું પણ પોતાના પૌત્રને વધશાક શુદ્ધ ૧ ના લગ્નમાં (જે સામા પક્ષવાળાએ કહાડેલું તે લગ્નમાં) પરણાવ્યો. જેને પોતાના બોલની પશ્ચાદ્ધર્મતા નથી એ અમારી દડવા ઝાતિના અગ્રેસર !!!

એટલું ખરું છે કે સ્વ. શેઠ બહેચરદાસ અને શંભુપ્રસાદ હયાત હતા ત્યાં સુધી લગ્ન કહાડવાના પોતાના હક ઉપર થતું આક્રમણ પ્રતિપક્ષીઓ મુંઝે મોહોએ સહન કરી રહ્યા હતા. ઉપર કહેલા ઇસમોની ગેરહાજરીમાં પટેલો મરેલા વાખ ઉપર મીયાં સમશેરખાંની માફક પ્રહાર કરવા મગી પડ્યા છે. શાખાસ છે પટેલો !!!

સન ૧૯૦૯ ના ડીસેમ્બરમાં વીરમગામ મુકામે કડવા પાટીદાર શુભેચ્છક સમાજ મળી હતી ત્યારે રા. કેશવલાલ છક્રડસીભાઈની સંમતિથી ઠરાવ કરીને લગ્ન કહાડવા એક કમીટી નિર્માણ હતી. (જુઓ પા. ૨-૩) તે કમીટી સુતી રહી અને કેશવલાલભાઈ એકલાએ જ લગ્ન દીવસ માતાને નામે નક્કી કરી દીધો (જુઓ પા. ૧૪-૧૫) કડવા પાટીદાર માટે રા. કેશવલાલભાઈને આટલી કાળજી છતાં ત્યાર પછીના વિવાહ પ્રસંગે તે ભાઈ ક્યાં અલોપ થઈ ગયા છે તે કોઈ જાણતુંએ નથી.

લગ્ન કહાડવાવાળા બધા જ ઇસમો જાતિના હિત માટે જ આ બધી મહેનત કરી રહ્યા છે એવું પોતાની જાહેરાતોમાં બતાવે છે તેથી અજ્ઞાન ગરીબ ખેડુત જોળાવાનો સંભવ છે, પણ શીક્ષીતજનોની આંખોમાં ધુળ ક્યાં સુધી નાંખી શકશે એ તેઓને પોતાને માટે કીર્તિ મેળવવાની હોંસમાં દેખી શકાતું નથી. એ અફસોસકારક છે.

અમદાવાદના આઠીયાઓએ પોતાનો ગોળ-(ન્યાત) જુદો જ બાંધી લીધો છે. પોતાની કન્યાઓને પોતાના ગોળ બહાર કદાપી આપતા નથી. બહારથી-પોતાના ગોળ બહારથી લાવે છે ખરા. તેથી તેમને એક કરતાં વધારે સ્ત્રીઓ કરવાની પુરતી છુટ મળે છે. વામનજી કજીપીઆને છેતરવાને-જામવાવાને સારા નામાંકીત

સર્જનોના નામે એક “ શુભ સૂચના ” સન ૧૯૧૦ ના જાનેવારીમાં બહાર પાડી હતી, તેમજ અત્રે ગુજરાતી પંચમાં છપાવી હતી. એમાં સહચાવનારી સરતો કરી હતી (જુઓ પા. ૫) પણ તે સરતોમાંથી એક હજુ સુધી પળાઇ નથી. એ વખતે સંબંધ થયેલી ફેટલીએ ગામડાની કન્યાઓ (સ્ત્રીઓ) પોતાના માબાપને શ્રાપ દેતી જણાવ છે. એ શુભ સૂચનામાં સહી કરનારમાંના એકની સાથે ખાનગીમાં વાત થતાં નિખાલસ મને ઉક્ત સરતોની ફરેબી કબુલ કરી હતી.

સુરત જીલ્લામાં ત્યાંના આગેવાનોએ વધશાક શુદ્ધ ૫ નાં લગ્ન કહાડ્યાં હતાં. (જુઓ પાનું ૮૯)

લગ્ન કહાડવાની આટલી બધી ધાંધળ થયા છતાં, માતાને નામે લગ્ન કહાડી કડવાઓને ખીવરાવ્યા છતાં તેજ વર્ષમાં અન્ય તીથીએ એટલે ચૈત્ર શુદ્ધ ૧૫ ને દીને એક જાહેર લગ્ન થયું હતું, (જુઓ પા. ૯૧) તેમાં લગ્ન કહાડવાનો પોતાનો હક પ્રતિપાદન કરતા સખસોમાંના ધણાઓએ હાજરી આપી હતી.

માતાના નામે લગ્ન કહાડવા એ ચોખ્ખો ફરેબ છે એવી પ્રતિજ્ઞા બાલણોએ કરી છે (જુઓ પા. ૧૧૬)

લગ્ન કહાડવાના હકવાળા પણ એક કરતાં વધારે છે. સામ-જાદાસ બાજુદાસ પોતાની એક જાહેરાતમાં પા. માનાદાસ ઝવેર-દાસને સામેલ રાખે છે (જુઓ પા. ૭) ત્યારે ખીજમાં (જુઓ પા. ૧૭) પા. બાઈચિંદ કસળદાસને રાખે છે. ત્રીજામાં લલ્લુભાઈ લખુભાઈને સાથે રાખ્યા (જુઓ. ૧૭૬) યાદ રાખવું કે લલ્લુભાઈ અલખુ છે તેથી તેમના ચીરંજીવીએ સહી કરી છે જે પ્રતિજ્ઞા

ચોડા પણ ઐન્યુએટ અને ડબલ ઐન્યુએટ છે તે જ્ઞાતિને દોરવનારા અમલ-સાવ અમલ-પોતાનું નામ પણ લખી શકે નહીં તેવા અમલ-અફસોસ !!

નાતના પટેલ તરીકે-પટેલ યુનીલાલ અમનલાલ અને પટેલ ભગુભાઈ તરભોવનદાસ (પા. ૧૧) વિવાહની વધાઈ આપે છે, ત્યારે બીજે પ્રસંગે નાતના પટેલ તરીકે પટેલ કાળીદાસ બોધાભાઈ મહાર પડે છે. (પા. ૧૪૯)

૨૧. કાળીદાસ બોધા પટેલ અને શેઠ શંભુપ્રસાદની ગોલા લઢાઈ તો બુઝો ! મી. લક્ષ્મી પોતાની પત્રિકામાં કહે છે (પાનું ૧૪૨) વૈશાખ સુદ ૪ એ આપણાં (કડવા પાટીદારનાં) છોકરાંના લગ્ન કરવાં તે બીલકુલ વિરુદ્ધ છે તથા વરકન્યાને અને તેમનાં માબાપોને અતિ શય હાનીકારક છે. ત્યારે કાળીદાસ બોધા પટેલ તે તિથી ઘણી ફગદાયક બતાવે છે. કાળીદાસ બોધા પટેલ કહે છે કે (પા. ૧૪૫) કીયા શાસ્ત્રિએ લક્ષ્મીને આ તિથી કાઢી આપી છે તે તે જણાવતા નથી. એવું કહેવા છતાં પણ પોતે કીયા શાસ્ત્રી પાસે લગ્ન તિથી કહડાવી છે તે પોતે પણ જણાવતા નથી. કાળીદાસ બોધા પટેલને સારા વિદ્વાન પંડીતોના અભિપ્રાય મળ્યા છે તો તે પંડીતોનાં નામ જાહેરમાં મુકતાં શા માટે ડરે છે ?

વરસાદમાં પલળતા અને ટાઢથી ધ્રુજતા વાંદરાને જાખમાં બેઠેલી અને પોતાના બચ્ચાંની સાથે આનંદ કરતી-મુગ્ધરી (પંખીએ) શીખામણ દીધી ત્યારે માળા વિનાની થઈ તેમ અને પક્ષને શિખામણ દેતાં અને સમાધાન કરાવતાં રા. રા. માણિકલાલ ચીમ-

નલાલ અને રા. રા. ચંદુલાલ માધવલાલની પણ એજ દશા થઈ છે. (પા. ૧૪૧)

પા. સામગળ આજી અને લલુ લખુ વીરક એક પત્રીકા લગભગ ૨૦૦ પાટીદારોની સહીથી વેહેંચાઈ હતી (પા. ૧૫૬)

વડોદરા રાજ્યમાં પા. સામગળ આજીની કેટલી ઇજ્જત-આખર છે તે પણ જોવાનું છે. જુઓ પા. ૧૯૩.

“ સરકારથી આવો (મનાઈ) હુકમ થવાનો સંભવ છે એ ધાર્તીથી ઉંળના પટેલ સામળદાસ આજીભાઈએ ઉતાવળ કરી સદરકુ જાહેરાત આગ્રાપત્રિશમાં પ્રસિદ્ધ થતા પહેલાં લખે કાઢી નાખેલું છે. x x ”

હિંદુ જ્ઞાતિઓમાં જાળલગ્ન થાય છે પણ કડવા પાટીદાર જ્ઞાતિમાં તો ધણીજ નાની ઉંમરમાં લગ્ન કરવામાં આવે છે. કડવા પાટીદારને જીંદગીમાં પોતાનું કરતવ્ય જ છોકરાંને જેમ અને તેમ જલદી પરણાવી દેવાનું મનાયું છે. છોકરાંને જીંદગીમાં સારો ગૃહસ્થ કરવાનો અને છોકરીને સારી ગૃહીણી કરવાનો વિચાર જ કડવા પાટીદારને નથી જણાતો. છોકરાંને કેળવણી આપવાને કાંઈ પણ ખર્ચ કરવાનું તેને પાલવતું નથી પણ છોકરાંને પરણાવવામાં દેવું કરીને પણ ખર્ચ કરવા તે અચકાતો નથી.

દા. પીતાંબરદાસ કુબેરદાસે-કડવા પાટીદાર સુબેચ્છક સમાજના પ્રમુખે-શ્રી શારદા મઠના શ્રી શંકરાચાર્ય મહારાજ પાસે જાળલગ્ન સંસાધ છે કે જાત્રા વિરૂદ્ધ છે તેનો નિર્ણય માગ્યો હતો (પા. ૧૦૦) શ્રી શંકરાચાર્યે નિર્ણય આપ્યો છે તેમાં છોકરાના લગ્ન ૨૫ વર્ષની ઉંમર અને છોકરીનાં લગ્ન ૧૬ વર્ષની ઉંમર પછી કરવા ફરમાવેલું છે. તેમજ દા. પીતાંબરદાસે એક કરતાં વધારે સમાજોમાં પ્રમુખપદથી તેટલી જ ઉંમરે લગ્ન કરવાનાં ભાષણો કરેલાં છે છતાં દા. પીતાંબ-

રદાસે પોતાના બે છોકરાઓને નાની ઉંમરમાં પરણાવી દીધા છે. જ્ઞાતિમાં આવ્યા માન પામેલા, અગ્રેસરો ગણાયેલા અને સમાજમાં પ્રમુખપદ સ્વીકારી લાંબા લાંબા હાથ કરી ભાષણો કરે તેઓ જ બાળલગ્ન કરવાની લાલચ રોકી શક્યા નહીં ત્યારે બીયારા અબણ ગામડીયામાંથી બાળલગ્ન બંધ કરી શકાય એવી આશા શી રીતે રાખી શકાય ?

કડવા પાટીદાર જ્ઞાતિમાં તેમની કુળદેવી શ્રી ઉમીયા માતાજીના નામે લગ્ન કહાડવામાં આવે છે. શ્રી શંકરાચાર્ય મહારાજ કહે છે (જીઓ પા. ૧૦૭) કે કુળદેવી કુળનું પાલન કરતા હોવી જોઈએ તેના બદલે કુળનાશક એવાં બાળલગ્નની આજ્ઞા કુળદેવી આપે છે એમ કહેવું—આવો ખોટો આરોપ કુળદેવી ઉપર મુકવો એ મોટું પાપકૃત્ય છે. છતાં અમારા લશ્કરી શેક અને આડીયાઓ—પટેલવાળાઓ માતા ઉપર ખોટું આગ મુકી પાપકૃત્ય કરે જાય છે અને એમાં માન સમજે છે એટલું જ નહીં પણ જ્ઞાતિનું હિત ચલાય છે એમ સમજાવવાનો ડોળ કરે છે.

મી. દુરગાપ્રસાદ શંભુપ્રસાદ બહેચરદાસ લશ્કરીએ સંવત ૧૯૭૬ ના વર્ષશાક શુદ્ધ ૩, સં. ૧૯૭૯ ના વર્ષશાક શુદ્ધ ૩ તથા સં. ૧૯૮૧ ના વર્ષશાક ૨ ની લગ્ન તિથીઓ સામટી કહાડી હતી (પા. ૧૩૦) છતાં મી. દુરગાપ્રસાદે પોતાના ૪ વર્ષના પુત્રને સં. ૧૯૭૬ માંજ પરણાવ્યો. સં. ૧૯૮૧ ના વર્ષમાં પરણાવ્યો હોત તો તે વખતે તે છોકરો ૯ વર્ષનો થાત. ત્યાં સુધી લગ્નને દીલમાં રાખવાનું શાસ્ત્ર વિરુદ્ધ લાગ્યું. એ બતાવે છે કે મી. દુરગાપ્રસાદ બાળલગ્નને જ સશસ્ત્ર માને છે. છતાં લશ્કરી કુટુંબ પોતાને સુધારક માને છે, મનાવે છે તે અન્યથા જોવું છે. આ પ્રમાણે આગળ પડતા સંજ્ઞાનો બાળલગ્નને ઉત્તેજન આપે ત્યારે તે બંધ થવાની આશા પણ શી રાખી શકાય ?

વરને કોણુ વખાણુ ? તેની મા. તે પ્રમાણુ પોતાની પ્રસંગો પોતેજ કરીને દુનીયામાં આપ વડાઇ લેવા મથી રહેલા કડવા પાટીદારોને પરમેશ્વર સદ્ બુદ્ધિ આપે એ પ્રાર્થના છે.

આ બધી મૂખ્યાઓનીજ લઢાઇ છે એવું દુનીયામાં પ્રત્યક્ષ દેખાય છે તેથી આવી લઢાઇ હવે પછી બંધ થાય એવું આપણે ઇચ્છીશું.

માતામાંથી નીકળેલા લમ હવે ફક્ત સ્વાર્થાઓમાં અને અસાતો માંજ વધાવાય છે સખખ છુટાં લમ ધણાંજ થાય છે, તો તે કારણથી પણ આવી લઢાઇઓ બંધ થવી જોઇએ.

વસંતાવાસ, કોચરખ રોડ
અમદાવાદ ૨૭-૬-૨૩
સંવત ૧૯૭૬ ના દ્વીતિય
જેઠ સુ ૩ ને મંગળવાર

લી. સેવક.

હીરાલાલ વસંતલાલ.

કડવા કણુખી-પાટીદારનાં લગ્નનું સાહિત્ય.

નં. ૧

સન ૧૯૦૬ના ડીસેમ્બરની, તા. ૨૮, ૨૯ અને ૩૦મીએ વિરમ-
ગામ મુકામે શ્રી કડવા પાટીદાર શુભેચ્છક સમાજનો પહેલો મહોત્સવ
થયો હતો તેમાં જાળસગ્ન નિષેધક કાયદા માટે ના. ગાયકવાડ સર-
કારને અલિનંદન આપવાનો અને કડવાઓનાં મુદતીયાં લગ્ન કહાડ-
વાની જાગૃતમાં થયેલા ડરાવ.

એ સમાજના પ્રમુખ દાકતર પીતાંબરદાસ કુબેરદાસ એન્ડ.
એમ. એન્ડ એસ હતા. તથા ઉપપ્રમુખ મી. જેઠાલાલ ચીમનલાલ
સ્વામીનારાયણ એમ.એ. ગુજરાત કોલેજના ગણીતના પ્રોફેસર હતા.

ડરાવ ૧૩ મો. આ ડરાવની દરખાસ્ત મે પ્રમુખ સાહેબે મુકી.

આ સમાજ ડરાવ કરે છે કે “ જાહચર્ય ” એ આલોક તથા
પરલોકમાં સુખરૂપ હોવાથી નામદાર ગાયકવાડ સરકારે વાઠા લગ્ન
પ્રતિબંધક નિબંધ પાસ કરી પ્રજાનો અબુદ્ધ ઇચ્છ્યો છે તેની
સાથે આ સમાજ મંમત થઈ તે નામદારનો ઉપકાર માનવાની સાથે
પરમાન્મા ખસે યાચના કરે છે કે તે નામદારને દીર્ઘાયુષ્માન બનાવી
પ્રજાહિતનાં અપવાં અનેક કાર્યો કરવાની શક્તિ અર્પો. (તાળઃએ)
આ ડરાવ સર્વાનુમતે પાસ થયો હતો. •

ડરાવ ૧૪ મો. મે. પ્રમુખ સાહેબે રજુ કર્યો હતો.

નામદાર ગાયકવાડ સરકારના કાયદાની અડચણ ના આવે અને માતાજીની આમાન્યા ના લોપાય તેને માટે શ્રી ઉમીયામાતાના સ્વસ્થાન કમીટીના પ્રેસીડેન્ટ તથા મેમ્બરોની સાથે મસક્ત કરી થોડા રસ્તો કલાડવા આ સમાજ નિચે પ્રમાણે કમીટી નીમે છે.

- ૧ ડાક્ટર પીતાંબરદાસ કુબેરદાસ એલ. એમ. એસ. પ્રમુખ.
- ૨ પ્રોફેસર જ્ઞાલાલ ચીમનલાલ સ્વામીનારાયણ એમ. એ. ઉપ પ્રમુખ.
- ૩ કુમારશ્રી લાલસીંહજી રાયસીંહજી દેસાઈ વિરમગામ.
- ૪ રા. મુળજીભાઈ જેઠાભાઈ બી. એ. એલ. એલ. બી. ભાવનગર.
- ૫ રા. કેશવલાલ માધવલાલ વઘીસ. વિરમગામ.
- ૬ શેઠ ગોરધનદાસ મોહનલાલ વિરમગામ.
- ૭ શેઠ ચંદુલાલ અમરતલાલ માહાકેવીઆ. અમદાવાદ.
- ૮ શેઠ પ્રાણજીવન રઘુલાલ વિરમગામ.
- ૯ રા. મગનલાલ ગોવીંદલાલ એન્જનીયર. અમદાવાદ.
- ૧૦ રા. પુરુષોત્તમ લલ્લુભાઈ તંત્રી “કડવા વિજય.” વિરમગામ.
- ૧૧ શેઠ દારકાદાસ જીવદાસી ચુડગર. અમદાવાદ.
- ૧૨ શેઠ કેશવલાલ હીરાચંદ. વિરમગામ.
- ૧૩ દેસાઈ કાળીદાસ હરજીવનદાસ.
- ૧૪ શેઠ કેશવલાલ રામચંદ કસ્ટીઆ. અમદાવાદ.
- ૧૫ રા. જીવણલાલ અમરતલાલ અદોવડઆ. અમદાવાદ.
- ૧૬ રા. હીરાલાલ વસંતદાસ ચીફ ગુડસ કલાર્ક. સાગરમતી.
- ૧૭ રા. અંગાલાલ રામભાઈ હીમતપુરા. વિરમગામ.
- ૧૮ રા. ધનજીદાસ જેઠાજીદાસ ભગત. આદરજી તા. કડી.
- ૧૯ રા. જેસીંગભાઈ હરગોવીંદદાસ. વિરમગામ.

- ૨૦ રા. જીજ્ઞાલાલ મગનલાલ દેસાઈ. વિરમગામ.
- ૨૧ રા. તુલસીદાસ ગોપાળદાસ પટેલ. કાસવા. તા. કડી.
- ૨૨ રા. આપુલાઈ ગુલાબચંદ કાન્સીલીએટર. સરદવ.
- ૨૩ રા. બેચરલાઈ રાયજીલાઈ ગણપતપુરા.
- ૨૪ રા. મોહનલાલ ત્રીભોવનદાસ. સુરત. હાલ અમદાવાદ.
- ૨૫ રા. પુરૂષોત્તમદાસ હરગોવીંદદાસ. વડોદરા.
- ૨૬ રા. પુરૂષોત્તમદાસ હકીરલાઈ રાંદેર.
- ૨૭ રા. પુરૂષોત્તમદાસ લક્ષ્મીલાઈ. આવળા.
- ૨૮ રા. જગનલાલ પીતાંબરદાસ. સરદવ.
- ૨૯ રા. આશારામ ઇન્જિલાઈ. સાણંદ.
- ૩૦ રા. નાથાલાઈ રામજીલાઈ. વટાદરા.
- ૩૧ રા. ભાઈલાલ જમજીવનદાસ. વડોદરા.
- ૩૨ રા. ઇશ્વરદાસ જોઈતનદાસ. સરદવ.
- ૩૩ રા. ઇશ્વરલાઈ મહાદેવલાઈ કાન્સીલીએટર. નરોડા.
- ૩૪ રા. લાલજીલાઈ કલ્યાણજીલાઈ દેસાઈ પાટડી.

તેમણે પાટડી દરબાર સાહેબની સલાહ લેવી. તેમાં અમદાવાદ, વિરમગામ, પાટડી, સુરત, વડોદરા વિગેરે સ્થળોના ખીજ પશુ સદ-ગૃહસ્થોને સામેલ કરવા. આ કરાવ સર્વાનુમતે પાસ થયો હતો.

નં. ૨

આ હસ્તપત્રિકા (નાતના બંધુઓને વિનતી) હિંમતમાં અને આસપાસના ગામોમાં તેમ અમદાવાદ શહેરમાં છુટે હાથે વહેંચાઈ હતી.

નાતના બંધુઓને વિનંતી.

વરોદરા રાજ્યના મહારાજ શ્રી શીયાજીરાવે આજલગ્ન થતાં અટકાવવા એક કાયદો કર્યો છે. તેથી આપણા કડવા પાટીદારમાં ચાલતા આવેલા આર વર્ષે લગ્ન કરવાના ખોટા રીવાજને બાંધ આવે છે. લગ્નની તારીખ કાઢવામાં આવે અને લગ્ન કરવામાં આવે તો આપણા લોકો દંડની કે કેદની ભારે સજાને પાત્ર થાય અને વિના કારણ ખરાબ થાય. આમ ન થાય માટે એમણે અમારા ઉપર લગ્નની તારીખ નહિ કાઢવાના મનાઇ હુકમ મોકલ્યા છે અને શ્રી ઉમીયામાતાજીમાં પોલીસ એકી બેસાડી દીધી છે. તે એટલા સાદું કે કાદા લગ્ન કાઢવાની તજવીજ ન કરે. આ સંબંધમાં અમે ગાયકવાડ સરકાર સાથે વાતચીત ચલાવીએ છીએ. તેનો નીકાલ આવે લગ્નની તારીખ કાઢવાની તજવીજ કરવામાં આવશે. પણ તે દરમિયાન આપણા ભાઈઓને થતા નુકશાન અને હાડમારીની દરકાર કર્યા સિવાય કોઈ સ્વાર્થી માણસો આપમતલબથી લગ્નની તારીખ બહાર પાડે તો તે ખોટી સમજવી અને તેપરથી લગ્ન કરવાં નહિ.

તા. ૨૧-૧૨-૧૯૦૬

લી. સેવક

પા. કેશવલાલ છકડસી.

એક્ટીંગ પ્રેસીડન્ટ,

શ્રી ઉમીયામાતાજી સ્વસ્થાન કમીટી.

નં. ૩

આ હસ્તપત્રિકા (શુભ સુચના) અમદાવાદમાં અને એ લોકોને જ્યાંથી કન્યાઓ મળતી હતી તે ગામોમાં છુટે હ.થે વહેંચાઈ હતી તથા અમદાવાદમાં પ્રકટ થતા ગુજરાતી પંચના તા. ૧૬ મી જાન્યુઆરી સન ૧૯૧૦ ના અંકમાં પાને ૧૪ મે છપાઈ હતી.

શુભ મુચના.

- ૧ દેડવાનાની પધુઓને આથી મુચના કરવામાં આવે છે કે જે ભાઈઓ કડવા કણુખીની નાતના છે તેઓએ લગ્ન પ્રસંગમાં જે કન્યાનો આપ વરના આપને ચાંદસો આપે તે રકમ તથા વરકન્યાને મળેલી અક્ષીમની રકમ વરકન્યાના આપ કહું અને પતંગ દરે તેને ત્યાં પદ્મા તરીકે જામે કરાવવી.
- ૨ ચાંદસાની રકમ સીવાય વરનાં સગાં વહાલાં જે કાંઈ કન્યાના આપ તથા તેનાં સગાંવહાલાંને ત્યાં આવે તેને કાદને પણ કક્ત (૧) એક શ્રીફલ સીવાય આપવું નહીં તે વરના આપ તરફથી નોતરૂં દેવા વીગેરે જે કાંઈ આવે તેને પણ એક શ્રીફલ સીવાય બીજું કાંઈ આપવું નહીં.
- ૩ જ્ઞાની ઉમર ૨૫ વરસની થાય નહીં ત્યાંસુધી નોતરૂં કરવું નહીં.
- ૪ જ્યારે કન્યાને સાસરે વળાવવાનો વખત થાય ત્યારે કક્ત કન્યાના આપે વરનાં આપને ૩. ૬) પગેપરણા તરીકે આપવા તે સીવાય કંઈપણ ફરીઆવર આપવો લેવો નહીં.

આ પ્રમાણે મહેરજાની કરીને અમારી વીનંતી કડવા કણુખીની નાતના શેડીઆ પટેલીઆઓ તથા તમામ ભાઈઓ ધ્યાનમાં લેજો.

લી. આપના વિશ્વાસુ સેવક

પટેલ ચુનીલાલ ચમનલાલ	શેઠ ચંદુલાલ માધવલાલ
,, આગાભાઈ ગગલદાસ	,, મગનલાલ મણીલાલ
,, હઉસાભાઈ દામોદર	પા. મોહનલાલ માતીલાલ
,, દવારકાદાસ છકડસી	,, નાથાલાલ રામચંદ્ર
,, બળદેવદાસ ગીરધારી	,, કેશવલાલ રામચંદ્ર
,, છખીલદાસ જેડીરાનદાસ	,, દામોદર અમરતલાલ

નં. ૪

આ હરત પત્રિકા (જાહેર ખબર) છુટી પેંચાઇ હતી તથા તા. ૩૭ ફેબ્રુઆરી ૧૯૧૦ના વડોદરામાં પ્રકટ થતા સમાજ વિજય માં છપાઈ હતી.

શ્રી ઊમીઆમાતાજીની જય.

જાહેર ખબર.

અમો નીચે સહીઓ કરનાર મોઢે ઉઝા તાંતુકે સીદ્ધપુર પ્રાંત કડીના મોહલોત તથા રૂસાત પાટીના કેડવા પાટીદારો આ ઉપરથી સર્વે લોકોને જણાવીએ છીએ કે અમારા મજકુર ગામ ઉઝામાં આખા હીન્દુસ્થાન દેશના કેડવા પાટીદાર જ્ઞાતીનાં કુળદેવી શ્રી ઊમીઆ માતાજી છે અને તે શ્રી ઊમીઆ માતાજીની રૂચર એક વખત નવે વરસે અને બીજી વખત અચ્ચારે વરસે તમામ પાટીદાર યૈન્દુઓ તરફથી પરમપરાથી ચાલતા આવતા રીવાજ મુજબ લગ્ન કાઢી દેશ-દેશાવર લગ્નપત્રીકાઓ અમો મોકલાવીએ છીએ. ઉપર પ્રમાણે તમામ કેડવા પાટીદારો તરફથી અમો પરમપરાથી ચાલતા આવેલા રીવાજ ને અનુસરી લગ્ન કાઢી લગ્નપત્રીકાઓ મોકલાવીએ છીએ તેમાં વીદ્ય નાખવાથી તમામ કેડવા પાટીદાર જ્ઞાતીની લાગણી દુષ્પાશે તેનો વીચાર કર્યા શીવાય અમારામાંથી કેટલાક લોળા અને અજ્ઞાન માણસોને આકુ અવળુ સમજવી અમદાવાદવાલા શેઠ બેચરદ સ અંચા ઇલાસ લશ્કરીવાલા તરફથી પટેલ કેશવલાલ છકડશી અત્રેના શ્રી ઊમીઆ માતાજીના મંદીરની દેખરેખ રાખવા કેડવા પાટીદાર કેમ તરફથી રાખેલા માણસ ભટ ગણપતરામ લલુભાઈની મદદથી અમારા મામમાં ખટખટ કરી એક દસ્તાવેજરૂપ કાગળ બતાવી મોકલ્યો

કરારી હક ઉત્પન્ન કરવા તજવીજ કરે છે તેથી આ જાહેર ખબર થી તમામ માણસોને અમે જણાવીએ છીએ કે શ્રી ગિમીઆજી માતાજીની રજાથી મુક્તસર રીવાજ પ્રમાણે લમ કાઢવાનો હક અમારે હયાત પુરૂષોને તેમજ અમારા લગ્નિયનાં વારસોનો છે અને તે હક કડવા પાટીદાર જાતીની સંમતીથી અમે પરંપરાથી બેઝગવીએ છીએ તેથી પાટીદાર કામની સંમતી રીવાજ સદરહુ લગ્નના હક અમારી ખાસેથી હિપર લખેલા માણસો વીગેરે કાંઈપણ માણસને કાંઈપણ પ્રકારે દસ્તાવેજ લખી લેવાને અધિકાર નથી તેમજ અમે પૈકી કાંઈને સદરહુ હક સગથી કાંઈપણ પ્રકારે દસ્તાવેજ લખી આપવાનો હક નથી પણ તે હક બોગવવાનો અધિકાર છે મારે તે સગથી કાંઈ માણસે કાંઈ દસ્તાવેજ અમર ખીજે કાંઈ ગિપાય કર્યો હશે અગર કરશે તો તે રદ જાતલ છે એમ સમજવું તા. ૨૭ જાનેવારી સને ૧૯૧૦.

એમાં પા. સામજિકસ જાજીલસ, પા. માનાદાસ ઝવેરદાસ, પા. દના શંકર અને ખીજા ૨૪૧ પટેલોની સહિયો છે.

નં. ૫

આ હસ્ત પત્રિકા (જાહેર ખબર) છુટી વેંચાઈ હતી.

જાહેર ખબર.

કડવા પાટીદાર સર્વ મહસ્થોને ખબર આપવામા આવે છે કે તા. ૨૬ મી જાનેવારી સને ૧૯૧૦ ના સાંજ વર્તમાન પ્રેસમાં પટેલ કેશવભાઈ જીકડદાસે જાણવેલું છે તે નદન ખોટું છે તેની હકીકત નીચે પ્રમાણે છે:—

તે કંઈ કડવા કણુખીની ન્યાતના શેઠ નથી અને તેમને લગ્ન કાઢવાનો હક નથી. તેમ પટેલ શંભુપ્રસાદ બેહચરદાસ કડવા કણુખીની ન્યાતના શેઠ નથી. તેમ તેમને પણ ઉઝા ગામમાં જે ઉમીઆ માતાજીનું દેદં આવેલું છે ત્યાંથી જે લગ્ન અમારી ન્યાતના નીકળે છે તે કાઢવાનો તેમનો પણ કંઈ હક નથી. તે હક ફક્ત અમદાવાદના પટેલો તથા ઉઝા ગામમાં કડવા કણુખીની ન્યાતની બે પાર્ટી છે તેમાં પાર્ટીનું નામ રોહાત છે અને બીજી પાર્ટીનું નામ મોસાત છે. તે બે પાર્ટી તથા અમદાવાદના પટેલો મળીને માતાજીના દહેરામાંથી વીધી કરાવાને લગ્ન કાઢવાનો હક છે અને પાર્ટીમાંથી જે પાર્ટીને અમદાવાદ આવવાનો વારો હોય તે પાર્ટી અમદાવાદમાં પટેલોને ઘેર આવવાનો હક છે ત્યારપછી વસંત પંચમીને દીવસે લગ્નની તારીખ ખુલ્લી કરવાને સાંઈ વરઘોડો ચઢાવવામાં આવે છે તે વરઘોડો કે જ્યાં અસારવા ગામ આવેલું છે. ત્યાં લીનકંકે માહેદેવનું દેદં આવેલું છે. ત્યાં જઈને તોરણ આંધવામાં આવે છે ત્યાર પછી પટેલોને ચાંદા થાય છે તે પછી લગ્નની કંકોત્રી વંચાય છે. તે પછી વરઘોડો પાછો અમારે ઘેર આવે છે તે લગ્નની કંકોત્રી વધાવી લેવામાં આવે છે. તેથી રીતે અમારે ત્યાં આજ કાલ કરતાં બસે ત્રણસો વરસથી આવે છે અને તેના દાખલા પણ અમારી પાસે છે.

વીશેષમાં જણાવવામાં આવે છે કે હાલમાં નામદાર ગાયકવાડ સરકારે આજલગ્ન થતાં અટકાવવાને સાંઈ માતામાં જે ચોટી પહેરા બેસાડ્યો છે. તે ફક્ત નામદાર ગાયકવાડના રાજ્યને માટે છે. કંઈ ખીટીશ રાજ્યને માટે નથી માટે તે લગ્ન હાલમાં ઉઝા ગામની જે બે પાર્ટી છે. તેમનાથી અમારી સાથે અચાય તેમ નથી તેમ તેમનાથી લગ્ન કાઢી શકાય તેમ નથી. માટે ને લગ્ન હાલમાં કાઢવાનો હક

અમદાવાદના પટેલોનો છે.

વીશેશમાં જણાવવામાં આવે છે કે સંવત ૧૯૨૭ ની સાલમાં પટેલ બેહચરદાસ અંબાઇદાસે ન્યાત કરેલી તે વખતે પટેલોની રજા લીધેલી અને પટેલોને ચાંદા કરી રૂ. ૧૧ તથા શ્રીકૃષ્ણ આપી ન્યાતની રજા લીધેલી તે વખતે પણ પા. બેહચરદાસને પણ ચાંદો કરવામાં આવ્યો નથી. પણ તે પેહલાં પણ કોઇ દીવસ આવેયો નથી. તેમ સંવત ૧૯૪૬ ની સાલમાં પટેલ શંભુપ્રસાદ બેહચરદાસે તેમના પીતાશ્રી ગુજરી ગયેલા તે વખતે પા. શંભુપ્રસાદે ન્યાત કરેલી તે વખતે ઉપર લખ્યા પ્રમાણે શંભુપ્રસાદ વર્તેલા તો પણ તેમને પણ ન્યાત તરફથી ચાંદો કરવામાં આવ્યો નથી. તેમ બીજા ગૃહસ્થોએ ન્યાતો કરેલી તે વખતે પણ શંભુપ્રસાદને ચાંદો કરવામાં આવ્યો નથી. તેમ તેમનો કંઈપણ હક નથી. માટે વંસપરંપરાથી અમારો હક છે. પટેલ બેહચરદાસ અંબાઇદાસે સંવત ૧૯૩૬ ની સાલ પછી જે માતાનાં દેરાં પાછળ ધાખાવાળી પડાળી તથા માનસરોવર કરાવી તેમને સુધારો કરેલો તે બાબતનો ખરચ તથા જે ઉધરાણું આવેલું તેનો હિસાબ તથા માતાજીની શીશી વ્યવસ્થા કરવી તથા દાગીના સંભાળવા અને કોઇ માણસ તેમાંથી ખાઇ જાય નહીં તેને વાસ્તે કમીટી કરેલી છે પણ લમ સંબંધી નથી. તેમ તેમને કંઈપણ હક આપવામાં આવ્યો નથી. માટે જાણુ વરસોથી લમની કંકોત્રી અમારે ત્યાં આવે છે ત્યારપછી અમારી તરફથી બહારગામ લમની કંકોત્રી-એ કે જ્યાં કડવા પાટીદારોને ત્યાં જે ગામના આગેવાન હોય તેમને ત્યાં અમારી તરફથી મોકલવામાં આવે છે માટે પટેલ શંભુપ્રસાદ બેહચરદાસ તથા તેમના કોઇપણ માણસ લમની તારીખ આવે તે ખોટી સમજવી અને તે લમ કચુલ કરવા નહીં. જ્યારે

અમારી તરફથી લંમ ખાસ ઉઝામાં જઈને કાદવામાં આવશે. કારણ કે માતાજીનું દેડું છે તે સર્વજનીક છે અને તે લંમ કાદવા જવાને સાઈં નામદાર ગાયકવાડ સરકારને અરજી કરવામાં આવશે કે જેથી કંઈ હુકમ થાય નહીં તેવો અંદોજસ્ત કરે તેવી રીતની અરજી નામદાર ગાયકવાડ સરકારને કરવી. એજ.

તા. ૨-૨-૧૦. } લીં પટેલ પ્રાણજીવન ડાહ્યાભાઈ,
સાં દાં પોતે.

નં. ૬

આ હસ્ત પત્રિકા (જાહેર ખબર) છુટી પેંચાઈ હતી.

જાહેર ખબર.

હું નીચે સહી કરનાર પટેલ મનસુખરામ પ્રેમજી આ ઉપરથી સર્વ કડવા પાટીદારજાગ્યોને જાહેર કરું છું કે તા. ૨-૨-૧૯૧૦ ના દિવસે પ્રાણજીવનદાસ ડાહ્યાભાઈ તરફથી લંમ ખદાર પાડવાના ૧ હક્ક સંખ્યે જાહેર ખબર ખદાર પાડવામાં આવી છે તે તદ્દન ખોટી અને નાપાયાદાર છે કારણકે વણા વખતથી મારા વડીલ પટેલ વસ્તાધેહેલજી અને શેડ બેહેચરદાસ અંખાઈદાસ લશ્કરીને ત્યાં લંમનો ખીડો દર લંમ પ્રગંજે આવે છે તેવી રીતે યોગ્ય વખતે ગામ ઉંઝા માંહેનાં શ્રી ઉમીયામાતામાંથી લંમનો ખીડો અમારે ત્યાં આવશે માટે અમારા તરફથી જે લંમ જાહેર કરવામાં આવે તેજ ખરાં સમજવાં અને તે શીવાય ખીજા કોઈ તરફથી લંમ જાહેર કરવામાં આવે તો તે માનવાં નહીં. તા. ૬-૨-૧૯૧૦

પટેલ મનસુખરામ પ્રેમજી અમારવા સહી દા. પોતે.

શાહાપુર ગોઝારીયાની પોળ.

નં. ૭

આ હસ્ત પત્રિકા (વિવાહની વધાઈ) છુટ્ટી વેંચાઈ હતી તેમજ ગુજરાતી પંચના તા. ૧૩ મી ફેબ્રુઆરી ૧૯૧૦ ના અંકમાં ૨૦ મે પાને છપાઈ હતી.

વિવાહની વધાઈ.

કડવા પાટીદાર જ્ઞાતિ સમસ્ત લાઈઓને વિનંતી સાથે ખગર આપીએ છીએ કે મોજે ઉંઝાની મોહ્યોત પાટીના પટેલ સામળ-દાસ બાજીદાસ તથા રૂસાત પાટીના પટેલ ઉમરદાસ રામચંદ્રદાસની સહીઓનો શ્રી ઉમીઆજી માતાજીની આજ્ઞાથી કાટેલો લમપત્રિકાનો પડો લઈ અસલજ્ઞા રીવાજ મુજબ લમીઆ હમારે ત્યાં તેઓએ મોકલ્યા છે પરંતુ લમ વાંચવાનો અને તોરણ આંધવાનો વરધોડો ચઢાવવા વિશ્વંજ થાય તે દરમીઆન બીજા કોઈ તરફથી લમની જોટી મીતીઓ જાહેર થાય તેથી આપણા કડવા પાટીદાર બન્ધુઓ આડે રસ્તે ન દોરવાય તેથી લમની મીતીઓ આગળથી જાહેર કરવામાં આવે છે તે નીચે મુજબ.

લગ્ન મુહુર્ત.

મંવત ૧૯૬૬ ના વૈશાખ સુદ ૧ વાર મંગળવારનું મોડું લમ છે.

મંવત ૧૯૬૬ ના વૈશાખ સુદ ૧૧ વાર ગુરુવારની માંડવ રાત છે.

અમદાવાદ
કડવા પાટીદાર સાતીના
પટેલો.

પટેલ યુનીલાલ ચમનલાલની
સહી દા. પાતે.
પટેલ ભગુલાઈ તરણોવનદાસ
સહી દા. પાતે.

નં. ૮

આ જાહેર ખખર છુટી વેંચાઈ હતી તથા મુજરાતી પંચના તા. ૧૩ મી ફેબ્રુઆરી ૧૯૧૦ ના અંકમાં જાપાઈ હતી.

જાહેર ખખર.

અમે નીચે સહી કરનાર પટેલ સામળદાસ આજીદાસ તથા પા. ભાયચંદ કમલાદાસ ગામ ઉંઝા તાલુકે સીદ્ધપુરના મોહોત તથા હસાત પાટીના અમારા તમામ ભાતઓની સંમતીથી આ પરથી સરવે કડવા પાટીદાર અંધુને જાહેર કરીએ છીએ કે ગાય-કવાડી રાજ્યમાં અમારા મજકુર ગામમાં આવેલા શ્રી ઉમીઆમા-તાજીના મંદીરમાંથી પરાપુર્વથી શાસ્ત્ર યુક્ત વિધિ પુર્વક લગ્નની તારીખો મુકરર કરી લેએ પત્રિકાનો પડો અમદાવાદમાં આપણી સમગ્ર કામના શેઠ વનમાળીદાસવાળા તથા પટેલ કુટુંબવાળા ઉપર મોકલાવ્યા બાદ ત્યાં લેએ તિથીઓ જાહેર થયા પછી અમે અગ્રેથી લેએ પત્રિકાઓ અમારી ગળે પાટીઓની સંમતીઓથી દેશપ્રદેશ બ્રાહ્મણો સાથે મોકલાવીએ છીએ તેજ મુજબ લેએ કાઢી યોગ્ય વખતે સરવે પાટીદાર અંધુઓને પોહોંચાડવામાં આવશે.

હાલ અમારા સાંભળવામાં આવ્યું છે કે અમદાવાદવાળા પટેલ બહેચરદાસ અંભાવીદાસ અમારી નાતના શેઠ અગર પટેલ નાદો જતાં તેમના જમાઈ પટેલ દેશવજાલ જડકરી તેમની તરફથી બીન હકે આપણા પરાપુર્વનો રીવાજ નોડીને અમારી સંમતી પસવાય શીર બંદરીથી ખટપટ ફરી વગર વિધીએ બોટાં લેએ કાઢવા તથા અસહથી આગતા રીવાજે વિરુદ્ધની મુદતની માંડવરાત કાઢવા ધારે છે તેથી સરવે પાટીદાર અંધુઓને ખખર આપવાની કે અમારી

સહીઓ સિવાય પટેલ બેહેચરદાસ અંબાવીદાસ તરફથી પટેલ કેશ-
વલાલ છકડસી અગર બીજો કોઇ માણસ લમે તથા આપણા પરંપ-
રાના આજ્ઞતા રીવાજ વિરુદ્ધ માંડવરાત કાઢે તો તે આપણી માતા-
જીની આજ્ઞાનું ઉલ્લંઘન હોવાથી કોઇ પાટીદાર બધુએ માન્ય કરવું
નહીં. તા. ૭-૨-૧૯૧૦

૧ સામળદાસ બાણદાસ દા. પોતે મલોત પાર્ટી.

૧ પટેલ ભાઈચંદ કસલદાસ સહી દા. પોતે રૂસાત પાર્ટી.

અમે નીચે સહી કરનાર ગામ સિદ્ધપુરના ભટ કીરપાશંકર
કેશવદાસના પરીવાર સમસ્ત વેદેગરામ ભટ બાલણી આથી બગર
આપીએ છીએ કે ઉપર લખેલી બન્ને પાટીઓની સંમતીથી અમે
શ્રી ઉમીઆ માતામાં પરંપરાથી આલતા આવતા રીવાજ મુજબ
શાસ્ત્ર મુજબ વિધી કરી લમનો પડો ઉપર લખેલી બન્ને પાટી-
ઓને આપીએ છીએ ને તેઓ તરફથી અમદાવાદના શેડ તથા
પટેલને ત્યાં લમપત્રિકાનો પડો મોકલાવ્યા બાદ દેશપ્રદેશ બાલણીની
સાથે લગ્નની કંકાત્રી મોકલાવવામાં આવે છે છતાં અમદાવાદવાળા
પટેલ બેહેચરદાસ અંબાવીદાસવાળા તરફથી પટેલ કેશવલાલ છક-
ડસી અગર તેમની તરફથી બીજો કોઇ માણસ બીન અધીકારે
લગ્ન કાઢે તો તે ખોટાં સમજવાં ને માન્ય કરવાં નહીં.

તા. ૭-૨-૧૯૧૦

૧ ભટા ઉમીયાશંકર મોતીરામની સહી દા. પોતે.

૧ ભટ જગન્નાથ ધીરજરામની સહી દા. પોતે.

૧ ભટા ગણપતરામ દયારાંકરની સહી દા. પોતે.

૧ ભટા નરમદાશંકર ગવરીશંકરની સહી દા. પોતે.

૧ ભટ મણીશંકર પુજારામની સહી દા. પોતે.

તા. ૬-૨-૧૦

નં. ૯

આ હસ્ત પત્રિકા (કડવા કણ્ઠીના લગ્નનું મુદુરત) છુટી વેંચાઇ હતી તથા તા. ૧૩ મી ફેબ્રુઆરી ૧૯૧૦ ના ગુજરાતી પંચ ના અંકમાં છપાઇ હતી.

શ્રી ઊમીયા જયન્તી.

આપણી કૈડવા જ્ઞાતીની કુળ દેવ્યા શ્રી ઊમીયા માતાજીએ તા. ૮-૨-૧૯૧૦ ના રોજ આપણી જ્ઞાતીમાં લગ્ન કરવાની આજ્ઞા આપી છે.

તે શુભ મુહુર્ત તીથીઓ નીચે મુજબ છે.

લગ્નની શુભ મુહુર્ત તીથીઓ.

સંવત ૧૯૬૬ની સાલ પ્રથમ લગ્ન

માંડવ રાત્રી અથવા ખીજું લગ્ન

સંવત ૧૯૭૧ ની સાલ.

શ્રી ગણેશ ખેસાડવાના
(કામા ગણેશ) ચૈત્ર વદી ૩ બુધવાર.

ખીજ વૈશાખ સુદી ૨ રવીવાર.

શ્રી માંડવા મુહુર્ત } ચૈત્ર વદી
શ્રી માણેક રથેલ. } ૪ ગુરુવાર.

ખીજ વૈશાખ સુદી ૩ સોમવાર.

શ્રી ગૃહસાંતિક }
શ્રી મોટા ગણેશ. } ચૈત્ર વદી
શ્રી ઉકરડી નોતરવાની } ૮ સોમવાર

ખીજ વૈશાખ સુદી ૮ શનીવાર.

શ્રી લગ્ન કરવાનો શુભ દીવસ ચૈત્ર
વદી ૧૦ બુધવાર.

ખીજ વૈશાખ સુદી ૦ સોમવાર

શ્રી ઉકરડી ઉઠાડવાની વૈશાખ સુદી
૨ બુધવાર.

ખીજ વૈશાખ વદી ૨ રવીવાર.

એવી રીતે ઉપર મુજબ લમ કરવાની શુભ મુકુર્ત તીથીઓ છે લમ નીકળતી વખતે ગાયકવાડી રાજ્યના અમલદારો હાજર હતા તેમના રૂબરૂ લમ કહાડવામાં આવ્યા છે. તે ખાતનું સરડીશીકટ આ નીચે છે. એજ તા. ૧૧—૨—૧૯૧૦.

પ્રસિદ્ધ કરનાર.

પટેલ. કેશવલાલ જીડડસી.

This is to certify that the marriage dates noted in the Patrika have been fixed today according to the religious rites in vogue among the Kadva Kunbees since many years.

K. B. Jadhav.

Subba and District Magistrate.

Kadi.

Camp Oonja.

8—2—1910.

ઇંગ્લેન્ડ ઉપરથી ગુજરાતી.

આથી સરડીશીકટ આપવામાં આવે છે કે આ પત્રિકામાં જણાવેલી લમ તીથીઓ કડવા કુળીઓમાં ઘણા વરસોથી આવતી આવતી ધર્મક્રિયા મુજબ આજે નક્કી કરવામાં આવી છે.

(સહી) કે. બી. જાધવ.

મુકામ ઊંઝા.

મુખા અને ડીસ્ટ્રીક્ટ માજીસ્ટ્રેટ.

કડી.

તા. ૮—૨—૧૯૧૦.

નં. ૧૦

આ હસ્ત પત્રિકા (વિવાહનું વગોણું) છુટ્ટી વેંચાઈ હતી.

વિવાહનું વગોણું.

આપ જાણો છો કે લોકોના શારીરિક તેમજ માનસિક સ્થિતિ સુધારવા નામદાર ગાયકવાડ સરકારે **લાઠલગ્ન પ્રતિબંધક નિબંધ**, નામનો કાયદો ઘડ્યો છે. જે ઉંઝામાં લગ્ન નીકળી જાહેર થાય તો તે નામદારના રાજ્યમાં વસ્તી કણુખીઓની મોટી જગ્ગરી સંખ્યા ખોતાના ૪૦ દિવસ સુધીની ઉમરનાં તમામ કુવારાં બાળકોને પરણાવી કાયદાની સજામાં ફસાઈ જાય અને ગુન્હેગારોની એક મોટી નિર્ધન સંખ્યાને કાયદાસર સજા કરવી પડે, આ ઉપાધીને મુજબ માંથીજ દાખા દેવા તે નામદારે ઉમીયા માતાના મંદીરે ચોકી ખેસાડી લાયક કાઢવા અટકાવ કર્યો છે. તેથી જ્યાં સુધી તેવા કાયદાને અનુસરી લગ્ન કરવાની આપણે બાંહેધરી ન આપીએ ત્યાં સુધી તે ચોકી ઉઠાડી કાઢીને પણ લગ્ન કાઢવા દે તે વાત સ્વપ્ને પણ માનવા જેવી નથી. આ ઉપરથી શ્રી કડવા પાટીદાર ગુમેન્જક સમાજે તે નામદારના કાયદાની શરતો સાચવી માતાજીની આમન્યા ન લોપાય તેવો વચ્ચો રસ્તો કાઢવા ઉંઝા કમીટી તથા તેના પ્રેસીડેન્ટને મદદ કરવા એક કમીટી નીમી છે, તેથી ખાસ સુચના કરવાની કે તે કમીટી, ઉંઝા કમીટી તથા પ્રેસીડેન્ટ. પાટડીના નામદાર દરબાર સાહેબ, પાટડી, વીરમગામ, અમદાવાદ, દશકાપો, જાલ, તથા પાટણવાડાના આગેવાનો વગેરે મળી જ્યાં સુધી ગાયકવાડી ગ્રંથ દંડાઈ ન જાય અને શાંતિમાં છુટાં લગ્ન ન થઈ જાય અને ગાયકવાડ સરકારના કાયદાની શરતો સાચવાય અને માતાજીની આમન્યા ન

લોપાય તેઓ વચ્ચે રસ્તો કાઢી ગાયકવાડની સંમતીનું સર્ટીફિકેટ ન મેળવે ત્યાં સુધી કોઈ પણ પક્ષ “ અમે માતાજીમાંથી લગ્ન લાવ્યા છીએ ” એવી ગપ ઉડાવે તો તે બીજાકુલ મનાશે નહીં. પરંતુ તેથી હિલકુ તેનું એવું પરિણામ આવશે કે કેટલાક લગ્ન માની વિવાહ કરશે તે કેટલાક આવા વખતે લગ્ન નહિ કરે પણ મરજી આવશે ત્યારે કરશે એટલે છુટાં લગ્ન થઈ જશે. ગાયકવાડી બાઈઓ હાલ નીકળ્યાં માત્રી લગ્ન કરી બિચારા દંડાઈ જશે માટે લગ્ન સમયે ખાટી રીતે હીલચાલ કરતા હોય તેમણે આ ઉપરથી ખાસ લક્ષમાં રાખવું કે ઉપરની રીતે સહુની સલાહ વીનાજ આવા અગવડ ભરેલા વખતમાં જો કોઈ એકાએક ખાટી પોલીસી કે પ્રપંચથી લગ્ન કાઢશે અગર જાહેર કરશે તો તે કદી પણ સર્વ માન્ય થશે નહીં અને ઉપર મુજબ ગાયકવાડી પ્રજા દંડાઈ જશે અને લગ્નની એકતા છે તે વીખરાઈ જઈ છુટાં લગ્ન થઈ જશે તેથી જ્ઞાતિમાં કામકામ કંકાસ અને કુસંપ થઈ તડ પડશે અને જ્ઞાતિ ભારી ખરચના બોળમમાં આવી જશે, તેના અપચાદના અને જોખમના બાગીદાર જે હાલ કાઢશે તેજ પુરૂષો છે અને આવી રીતે ગાયકવાડી પ્રજાને આડા રસ્તે દોરવા માટે જે કામદારી જવાબદારી રહેશે તે પણ તેનેજ શીર રહેશે તે નક્કી સમજવું.

હી. કેશાવ લાલભાઈ ડા.પાળલાલ—ચીરમખમ.

નં. ૧૧

આ ભેખ (શું કડવા પાટીદારમાં લગ્ન થશે કે) મુજબમાં પ્રકટ થતા અર્થ પ્રકાશના તા. ૧૩ મી ફેબ્રુઆરી ૧૯૧૦ ના અંકમાં પ્રકટ થયો હતો.

શું કડવા પાટીદારોમાં લગ્ન થશે કે ?

લાલમાં કડવા પાટીદારોમાં મુદતીયાં લગ્ન સંબંધી ખુબ ચર્ચા ચાલે છે. આ બાબતમાં આજકાલ ઉપરનો પ્રશ્ન જ્યાં ત્યાં પુછાય છે. કડવા પાટીદારોમાંજ આ પ્રશ્ન પુછાય છે એમ નથી, પણ પરજાતિના માણસો પણ તે સવાલ બહુ બારીકાથી પુછે છે કારણ તેમાં તેમને પણ કાંઈ લાલ હાની રહેલી છે. લગ્નમાં ખપતો માલ જે વેપારીઓ સામે છે તેમને પોતાનો માલ ખપાવવા સારું કડવાના લગ્ન થશે કે નહીં એ સવાલ પુછીને તજનીજ કરવાની ધણી કાબજી હોય એ સ્વભાવીક છે. બાલજી પણ પોતાની રાજ તેમનાં લગ્ન થાય તો વિશેષ પ્રમાણમાં ચાલે એ આશામાં પુછપરછ કરવાને લલચાય એ પણ નિર્ઘીલ છે. બીજી જાતિવાળાઓ જેમને પોતાનાં છોકરાંના લગ્ન કરવાં છે તેઓને પણ કડવાનાં લગ્ન આવ તો, તેમની સંખ્યા વિશેષ હોવાથી તેમજ લગ્ન એકે દીકસે સમઠાં થવાથી લગ્નમાં ઉપયોગી સઘળી ચીજો ખાસ મોંઘી થવાનો સંભવ હોવાથી પોતાનાં લગ્ન કાંઈ બીજી તીથી ઉપર અગર બીજા વર્ગ ઉપર મુદતવી રાખવાના વિચાર અઠ શકે, આવાં કેટલાંક કારણોને લેઈને લાલમાં વાટે અને ધાટે, ચકડે અને ચોટે, તેમજ અમલઓમાં ચોરે અને ભાગોળે પણ ઉપરનોજ પ્રશ્ન થતો જ્યાં ત્યાં સંભળવામાં આવે છે.

નામદાર ગાયકવાડ સરકારના સભ્યમાં બાળ લગ્ન પ્રતિબંધક કાયદો ત્રણ ચાર વર્ષથી ચાલુ થયો છે. આ વર્ષે જો કડવા કણ-બીનાં લગ્ન આવ તો ઉક્ત કાયદાનો ભંગ થવા બધો સંભવ છે. હિંદી ગામમાં ઉમીયા માતાના મંદીરમાંથી લગ્ન કહાડવાનો રીવાજ

છે તે ગામ ગાયકવાડ સરકારનું છે તેથી ત્યાંની સરકારે ઉમીયા માતાના મંદીરમાં ચોકી-ગપ્તી બેસાડી છે, એટલે ઉંઝા ગામના પાટીદારો તથા ઉંઝા અને સિદ્ધપુરના બ્રાહ્મણો કે જેઓ લગ્નનો ખીડો કહાડે છે તે ગાયકવાડી પ્રજા હોવાથી તેમની સરકારનો હુકમ તોડીને લગ્ન કહાડી શકે તેમ નથી.

ગયા ડીસેમ્બર માસની છેલ્લી તારીખોએ વિરમગામમાં કડવા પાટીદાર શુભેચ્છક સમાજની મળેલી બેઠકમાં એક ઠરાવ પાસ કરી ઉંઝામાં ઉમીયા માતાજી સ્વસ્થાન કમીટી સાથે મળી તથા પાટડી દરબાર વીગેરે અગ્રેસરોની મદદ લઈ નાઠ ગાયકવાડ સરકારના કાયદાને અનુસરી તથા ઉમીયા માતાની આમન્યા સામગ્રીને હવે લગ્ન શી રીતે અને કેવી રીતે કહાડવાં તેનો વિચાર કરી નક્કી નિવેડો લાવવાને સારૂ ૩૪ સલાસદોની એક કમીટી નીમી હતી. તે કમીટી કાંઈ પણ કામ કરે તે પહેલાંજ કેટલાક ઇસમો તરફથી આ વર્ષેજ લગ્ન કહાડવાની તજવીજ થતી માલુમ પડી છે.

ઉંઝામાં મોહલોત તથા રસાવત નામની બે પાર્સીઓ છે. તેઓએ બસે ઉપર સહીઓ સાથે એક જાહેર અગર છપાવીને જાહેર કર્યું છે કે માતામાંથી પરંપરાથી આલતા આવતા રીવાજ મુજબ લગ્ન કહાડી દેશ દેશાવર લગ્ન પત્રીકાઓ મોકલવાનો હક ફક્ત અમને અને અમારા વંશજોને છે, માને તે હક ભોગવવાનો છે પણુ તે બીજાને આપવાનો હક નથી, છતાં અમારામાંના કેટલાક માણસોને સમજાવી પોતાના પક્ષમાં લેખને સેક બેચરદાસ બરકરી તરફથી મી. કેશવલાલ જકડસી તે હઈ ઉત્પન્ન કરવાનો પ્રયત્ન કરે છે માટે તેવી રીતે તેઓ જે લગ્ન કહાડશે તો તે ખોટાં

સમજ્યાં અને કડવા પારીદારોએ તે લગ્ન માનવાં નહીં. વળી પટેલ પ્રાણજીવન ગ્રંથાલય (અમદાવાદ અંપડાની ખેળના) બીજી જાહેર ખર્ચર છપાવી પ્રદર્શિત કરે છે કે પટેલ બેચરદાસ કડવા કણુબીની ન્યાતના શેક નથી તેમ તેમને લગ્ન કલાડવા તથા લગ્ન પત્રીકાઓ દેશાવર મોકલવાનો હક પણ નથી. તે હક એટલે લગ્ન કલાડવાનો હક ઉઠાના બેઉ પારીવારોએનો છે, તેઓ લગ્ન કલાડી અમારે ત્યાં લગ્નનો બીડો-પડો લાવીને જળી બીજા ગામો અને શહેરોમાં લગ્ન પત્રીકાઓ મોકલવાનો હક અમારો છે, અને અમે તે હક બસે ગણુસે વખતી બોગીએ છીએ. ત્યારે વળી પટેલ મન-મુખસંમ પ્રેમજી ગ્રામજીયાની ખેળના એક ત્રીજી જાહેર ખર્ચરમાં પ્રસિદ્ધ કરે છે કે પ્રાણજીવન ગ્રંથાલય તરફથી લગ્ન બહાર પાડવાના હક સંજયે જાહેર ખર્ચર બહાર પાડવામાં આવી છે તે તદ્દન ખોટી અને નાપાયાદર છે, કારણકે ધણુ વખતથી મારા વડીલ પટેલ વરતા બેચર અને શેક બેચરદાસ અંબાર્જીદાસ લશ્કરીને લાં લાંબો બીડા આવે છે તેવી રીતે યોગ્ય વખતે ઉંઝા ગામમાં ઉમીયા માતામાંથી લગ્નનો બીડા અમારે ત્યાં આવશે માટે અમારા તરફથી જે લગ્ન જાહેર કરવામાં આવે તેજ ખર્ચ સમજ્યાં અને બીજા તરફથી લગ્ન જાહેર કરવામાં આવે તે માનવાં નહીં. આવી જાહેર ખર્ચરો એક એકથી ઉલટી એક અઢવાડીયામાં છપાઈને બહાર પડી છે. તો હવે અમે કડવા પારીદારોએ સમજાવું શું ? તે એક સવાલ થઈ પડ્યો છે.

વળી અત્રે તેમજ બીજે ઠેકાણે વાતો થાય છે કે માતામાંથી જન્મી ઉડી ગઈ છે અને આવતી વસંત પંચમીએ લગ્ન જાહેર થઈ જશે. વળી માતામાં નો ગાયકવાડ સરકારની જન્મી કાયમ છે

ઓવી દલીલના જયોગમાં કહેવામાં આવે છે કે તે પોલીસ ફોર્સ તો શેડ બેચરદાસના માણસોને લગ્ન કહાડવામાં મદદ કરવાને રાખવામાં આવ્યું છે. આવી અનેક ચાતો ખરી અગર ઓવી અમદાવાદમાં આજકાલ બહાર પડતી રહે છે. અત્રે તેમજ બહાર ગમના પાટીદારો લગ્ન કરવાને તૈયારી કરી રહ્યા છે. ફક્ત લગ્ન જાહેર થવાની ખોટી છે. છતાં હરવખતે લગ્નના ચાંચની ધમાકા અપરસામાં હોવી જોઈએ તેમાંનું પ્રયુજ થોડું આ સાક્ષ્ય જણાય છે. છોકરાઓને પરણાવવાને સવગાઓ અલ્પ છે પણ તેમને કન્યાઓ મળતી નથી. જેમને કન્યાઓ પરણાવતી છે તેઓ ઠંડા થઈને ખેસી રહ્યા છે. કારણકે કન્યાઓને બાંધવર અને પુલ્લો દોડા કરવાની તેમને છુદ છે. ગામડાવાળાઓ જેઓ પોતાની કન્યાઓ શહેરમાં દેખાવાને છે તેઓમાં પણ ઠંડાઈ જણાય છે. કારણ શહેરવાળા પ્રત્યે તેઓને કાંઈક અભાવ ઉત્પન્ન થયો છે.

માતામાં જ્યારે અયકવાડ સરકારની જાતી છે તો માતાના મંદીર બહાર અગર ગામમાં કાંઈ પાટીદાર અગર આહાણુને ઘેર ખેસીને લઈ કહાડવાની જિંદી કરીને લગ્ન કહાડી અમદાવાદ, અસા-રવામાં લાવીને જાહેર કરવા હારે તો તે સંભવીત છે; અને અજ્ઞાન પાટીદારોને સમજવવામાં આવશે કે તે માતામાંથીજ હમેશના રીવાજ મુજબજ લગ્ન નિકળેલાં છે, તો તેને ખરાં માની કેટલાક પોતાના છોકરાના લગ્ન કરશે તેમ ખોળાઓ નહીં પણ કરે એ બનવાજોગ છે. આવી રીતે નિકળેલાં લગ્ન જેમ ઓવીશ પ્રજા ખરાં માની લગ્ન કરશે તેમજ ગાયકવાડી અજ્ઞાન પ્રજા કરશે તો તે ખીયારો ખર-ચના-દંડના ખાંડમાં ઉતરશે એનો વિચાર ઓવી રીતે લગ્ન કહા-ડનારાઓએ શું નહીં કરવો જોઈએ?

નં. ૧૨

આ હસ્ત પત્રિકા (કડવા પાટીદાર કોમના હિતાર્થે એક સુચના. યાને નમ્ર યાચના) છુટી વેંચાઈ હતી તથા મુંબઈ આર્થ પ્રકાશના તા. ૧૩ મી ફેબ્રુઆરી ૧૯૧૦ ના અંકમાં છપાઈ હતી.

કડવા પાટીદાર કોમના હિતાર્થે એક સુચના

યાને

નમ્ર યાચના.

અંધુઓ,

આપણા લખેલી તીથી નક્કી કરવાના હુકમદાર ઉંઝાના તેમજ અમદાવાદના પટેલોને અરજ કરો કે અંધકારનો જમાનો વહી ગયો છે અને જે જમાનો હાલ ચાલે છે તે જમાનામાં જે તમે તમારી મોટાઈ અને પટલાઈ જાળવવા ઇચ્છતા હો તો જમાનાને અનુસરી સુધારો કરવા આજણ પડે અને તેમ કરી પોતાની જાતિ શુભેચ્છક અને મ્હોટા કહેવરાવવાનો હક ધારણ કરો અને જે તેઓ હજુ પણ અંધકારનો પીછોડો ઢાંકવા ઇચ્છતા હોય અને તેમ કરી આપણને હજુ પણ વધારે અધમદશાને પોસાડવાને ચાહતા હોય તો પછી તેઓને આપણી અધમદશાનું ચરિત્ર નીચે વર્ણવેલું જતાવો અને તે જણી તેઓ પોતાની આંખો ખોલી આપણને મુક્ત કરવા તૈયાર થશેજ એવી મને આશા છે.

વડીલો ! આપણા એકજ તીથીના જાળલખના કાળા ધારાએ આપણી પ્રજાને શારીરીક અને માનસીક શક્તીથી નષ્ટપ્રદ કરી છે. આપણા ખાલકો બુધ્ધીહીન અને અન્ય કામમાં હાંસીને પાત્ર થયા

છે, ૩૫, ગુણ, કર્મ, સ્વભાવ અને ઉમરમાં કળેડાં થઇ દુઃખ ભોગવી જાંઘળી પુરી કરે છે અથવા તે ભાગવતમાં વણુવેલા કૃષ્ણ-૩૫ બની અનેક સ્ત્રીઓવાળા બને છે. અને તેનું પરિણામ એ આવેલું છે કે “કાળીલાઇને કુઓ, એક મેલને બીજો ઉલો” આ કહેવત આપણે કાળી પાસેથી ખરીદ કરી લીધી છે. પરણતી વખતે માંડલો અને જાંડતી વખતે બદલો લેવાનું સીખી ગયા છે અને આર ચૌદ વર્ષની ઉમરમાં તે પોતાને બે ચાર કે પાંચ પત્નીના અંદરે કહે કે ગુલામડીનાં પતી કહેવસવવા લાગ્યા છે. શું તમને આથી શરમ ઉત્પન્ન નથી થતી ? કદાચ તેઓ કહેશે કે નારે ભાઈ છોકરાઓ મમે તેવા દુસઆરણી થાય તેની શરમ નહીં ! હા ! દીકરીઓ તેવી થાય તો મરવું પડે ! વડીલો તારે સાંભળો આપણી પુત્રીઓની શું દુર્દશા છે. આપણી પુત્રીઓ આપણને કેવો આપ આપી રહી છે તે જરા ધ્યાન દર્શ માંભળો.

વડીલો આપણી પુત્રીઓ મહાદેવી ઉમીયાની પુત્રીઓ કહેવ-સવવાને લાયક નથી, આપણી પુત્રીઓ મહાદેવી સીતાની પુત્રીઓ કહેવસવવાને લાયક નથી, કેમકે મહાદેવી ઉમીયાએ અનેક અવતાર ધારણ કરી પોતાને ગૌરી, પાર્વતી, અને ઉમીયા વીગેરે નામ આપી પોતાના માતા પિતાની મરજી નહીં હોવા છતાં પણ વારંવાર પોતાના પુત્ર લવના પતિ મહાત્મા શંકરને પ્રાપ્ત થયાં હતાં. જ્યારે આપણી પુત્રીઓ એકજ જન્મમાં અને તે પણ જીવતા પતીએ બીજા પતીને પ્રાપ્ત થાય છે. કહે મહાદેવી ઉમીયાની તે પુત્રી કહી શકાય ? નહીજ !

મહાદેવી સીતા દુષ્ટ રાવણના હાથમાં મપડાયા છતાં પોતે એક પતિવ્રત ધર્મને જાળવી શક્યા હતા જ્યારે આપણી પુત્રીઓ

તેથી વીરૂદ્ધ પોતાને દુઃખ દેનારા પત્નીના પંઝામાંથી છુટી વારંવાર અનેક પ્રતિને પ્રાપ્ત થાય છે તેમજ કેટલીક કન્યાવિકલ્પ કરનારા માયાપોની દ્રવ્ય લાલસાએ પોતાનાં ગરીબ પતિને છોડી દ્રવ્યવાનને પ્રાપ્ત થાય છે. કહો કે આપણી પુત્રીઓ સતી સીતાની આગકીઓ કહેવરાવવાને હકદાર છે ? નહીં જ !

હા તેઓ લક્ષ્મીવત્ છે કે જે લક્ષ્મી લાલમાં હીંદ પુષ્પને તણ થોડાંર મેળવવા યુરોપમાં જઈ વસી છે તેમ આપણી આગકીઓ દ્રવ્યોભી વેપારી કુળવાનોત્રી લક્ષ્મીની લાલસા પુર્ણ નહીં થવાથી વારંવાર અનેક પત્નીને પ્રાપ્ત થાય છે તેમજ આપણા લક્ષ્મીના લાલસુ માતાપીતાઓની લાલસા પુર્ણ નહીં થવાથી ગરીબને તણ લક્ષ્મી પત્નીને પ્રાપ્ત થાય છે અને આ રીતે પોતાના એક પ્રતિવ્રતા ધર્મથી નષ્ટ બ્રષ્ટ થઈ પરિણામે પોતાના માતાપિતાને આપ આપે છે માટે હે અંધુઓ ! અને વડીલો ! પુત્રીઓના આપથી જયવા આપણા એક તીર્થીના લક્ષ આપનાર પટેલીઆઓને વિનંતી કરો કે અમારા આ અધમ રીવાજને અંધ કરી તમારી મોટાઈ જાળવવા તમારાજ હાથે મોટી ઉમરે લાયક વરને પ્રાપ્ત કરવા છુટા લક્ષ કરવા દેવા કાયદો ઘડો અને તેમ કરી અમારી પુત્રીઓને પ્રતિવ્રતા ધર્મ પરાયણ બનાવવા અને તેના આશીર્વાદ મેળવવા, અમને ભાગ્યશાળી બનવા દો અને તમે પણ તેનો આશીર્વાદ મેળવો. આપણા પટેલીઆઓ આપણને પોતાની મોટાઈ જાળવવા, જવાબ આપશે કે આમાં કાંઈ બાળ લક્ષનો દોષ નથી કે નથી અમારા આપેલા મુહુર્તનો પણ મુર્ખ માયાપોનોજ દોષ છે. તો હું તેના જવાબમાં જણાવીશ કે હિપર લખેલી સચળી ખરાબી આપણા આંધી મુહુર્તના બાળ લક્ષનીજ છે કારણકે તેથી લોકો મુકદ્દા બેઠાઈ

આવા કુકર્મોનું મુળ રોપાય છે અને આજ અનેક બાળાઓ જીવતે પત્નીએ રંગપો ભોગવે છે. આજ અનેક બાળાઓ અન વસ્ત્રને માટે અન્યનો આશ્રય લેય છે અથવા તો પોતાના બાદુનલે કમાઈ પોતાનો નિર્વાહ ચલાવી જીંદગી પુરી કરે છે.

માત્ર આપણી કામની જે બાળાઓ બાળ વીધવા હોય છે તે અથવા તો આપણી કામના ગરીબો કે જેઓ દ્રવ્યની ખામીએ અથવા વર નહીં મળવાથી પોતાની પુત્રીને કુંવારી રાખે છે યા તો પાંચપચીસ રૂપિયા આપી ભાદુતી વર સાથે અગર તો પ્રુક્ષના દગ સ.થે પરજીયાં છે અને પછી તેવી કન્યાઓને યોગ્ય ઉમરે લાયક અને મદદપ્ય મુજુ કર્મ સ્વભાવ, રૂપરંગ અને વયવાળા પુરુષને ઘેર લેવાય છે, તેટલીજ કન્યાઓ માત્ર એક પતિને પ્રાપ્ત થાય છે, તેવીજ કન્યાઓ ગૃહીણી તરીકે શોભી નીકળી છે, તેવીજ કન્યાઓ પોતાને સાચી માતા કહેવરાવે છે અને તેવીજ કન્યાઓ સંસારને ઉત્તમ પ્રકારે ચલાવી પોતાના માતા પીતાને યશ પ્રાપ્ત કરાવે છે અને પોતે પણ પોતાના અંધુઓને જરા કેસ વાગતા ખમા: મારા વીરને એવા ઉત્તમ આશીર્વાદ આપે છે અને તેજ કન્યાઓ પોતાને મહાદેવી ઉમીશ અને જન્મ જનેતા સીતાની સાચી પુત્રી કહેવરાવવા શક્તીમાન થાય છે અને જન તેવી કન્યાઓમાંથી કદાચ પાંચ દશ ટકા દુઃખી હોય તો તે માત્ર માઆપોની મુખાઈને લીધેજ છે તદ્દપી બાળસંમનાં રાક્ષસી પંજમાંથી મુક્ત થઈ મોટી ઉમરે પત્નીને પ્રાપ્ત થનારી કન્યાઓ સિવાયની તો જીવલેજ હજારે પાંચ સુખી હશે અને તેથી દરેકે દરેક બાળાઓ આપ આપે છે કે મારા બાપનું સત્યાનાશ જન્મે કે જેણે મુખાઈમાં મને વેપ દારી આપાથી અંજળને આપી છે. મારા બાપનું સત્યાનાશ જન્મે કે જેણે

મને દ્રવ્ય લેલમાં એક પતિવ્રતા ધર્મથી નષ્ટબ્રષ્ટ કરી છે. બંધુઓ
 બાળલમરૂપી રાક્ષસને તીલાંજલી આપ્યા શીવાય આપણી પુત્રીઓની
 સ્થિતી સુધરવાની નથી અને તેના શ્રાપમાંથી આપણે મુક્ત થનાર
 નથી. એજ રાક્ષસ આપણે કદો શત્રુ છે અને તેના લીધેજ તેના
 મીત્રો કે જે પુનઃલમ અને છુટાછેડાને નામે પ્રખ્યાત છે તેણે
 આપણને આપણા ધર્મથી નષ્ટબ્રષ્ટ કર્યા છે અને આપણને અવ-
 નતિરૂપી નર્કના કુંડમાં ઘુસાડી દીધેલા છે અને આપણામાં વર્ણ
 મંકરતા ઉત્પન્ન કીધી છે. ચંતો ! ચંતો ! સૂર્યોદય થયો છે આપણા
 ઉપરનો અંધકારનો પીછોડો દુર કરી સૂર્યના દર્શન કરી સારા-
 સારનો વીચાર કરો અને તમારા હૃદય કમળમાંથી સ્વાર્થ અને
 મિથ્યા અભિમાનને દુર કરી સમસ્ત કામનો અને તેની ગાયવત્
 પૂત્રીઓનો આશિર્વાદ પ્રાપ્ત કરો એજ તમારા અદ્યપત્ત સેવકની સૂચના
 અને યાચના છે.

આપણી કામના ફેટલાક સ્વાર્થીઓ કે જેઓને આપણા એક
 તીથીના બાળલમથી અને જાંડવારૂપી અધમ કર્મથી લાલ છે તેઓ
 અમારા અજ્ઞાન બંધુઓને આપણા એક તીથીના લમથી ખર્ચનો
 ખચાવ થવાનું ગણાવે છે અને તે સાથે જણાવે છે કે છુટા લમ
 થવાથી ગરીબોના વાંદા રહી જાય. આ તેઓનો મીથ્યા પ્રત્યાપ અને
 અજ્ઞાન લોકોને સમજાવવાનું અને બહેકાવવાનું બાનું છે. જુદા જુદા
 વીલાગના લોકોના રીત રીવાજોથી હું કેટલેક અંશે માહિતગાર છઉં
 અને તેથી કહું છું કે માત્ર કન્યાવિક્રય કરનાર માઆપોને સેજ
 નુકસાન છે પણ શીવાયનાને છુટા લમથી ખર્ચનો મોટો ખચાવ છે
 અને ગરીબોના તો વાંદા રહેવાના નથી પણ સ્ત્રીઓને દુઃખ દેનારા
 અને સ્ત્રીઓને સુલામડી તરીકે માનનારાઓના જરૂર વાંદા રહી

જય. કારણકે છુટી તીથીના લમ હોવાથી કન્યાના માથાપને યોગ્ય વર અને યોગ્ય ઘર તપાસવાનો પુરતો વખત મળે છે.

તીર્થેષ વડીલ પટેલો, દુર તપામવાની જરૂર નથી પણ આપણી નજીકના ગામો વડનગર, વીસનગર અને પાટણ વીગેરેના આપણીજ કામના બાળકોની સ્ત્રીતી તરફ જુઓ ! મુંબઈ વીગેરે મોટા ગામના ગ્રહસ્થોને ત્યાં અજીકા વાસણ ઉટકવા, પાણી બરતું અને છોકરાઓને રમાડવા તેમજ હેલપારી કરવી અથવા તો હુંકા પગારની નોકરી કરી પોતાનું ગુજરાન ચલાવે છે અને તેનું મુખ્ય કારણ પણ બાળલગ્નજ છે કે જેના લીધે આપણી કામની દીન પ્રતિ દીન પડતી થતી જાય છે અને આપણી બાળાઓના થાપે કરી આપણે દુખી થઈએ છીએ.

હેવટમાં આપણે આપણી મહાદેવી ઉમીયાને પણ પ્રાર્થના કરો કે જે તમે સાક્ષાત જોગમાયા હો, જે તમે અમારી કુળદેવી હો, તો તમે અમારી પુત્રીઓને એક પતિવ્રતા ધર્મપરાયણ બનાવવા અને અમારા પુત્રોને પણ એક પત્નીવ્રત ધર્મ પરાયણ બનાવવા અને તેમ કરી અમારા બાળકોને મંસાર સુખ ભોગવાની મોક્ષ આપવા અમારા માનના બુખ્યા અને અમારા ઉપર પોતાનો પટલાઈનો કાણુ કાયમ રાખવા આહવાર પટેલોને સુમતી આપો કે તેઓ અમારા આ અજાનમુળક લગ્નમાં સુધારો કરી છુટી મુક્તના નહીં તો પાંચ વર્ષની મુક્તના લગ્નનો પ્રયત્ન કરી અમારી કામની તમામ બાળક અને બાળકીઓનો મહાન આશિર્વાદ મેળવે અને અમે જેમ હમેશાં તેનું માન જાળવતા આવ્યા છીએ તેમ જાળવી અમારા વડીલ તરીકે પુજતા રહીએ.

લી૦ પ્રતિનો અને પટેલોનો હાસાનુહાસ સેવક.

નં. ૧૩.

બા તાર ના. ગાયકવાડ સરકારને મોકલવામાં આવ્યો હતો.

Urgent

(Prepaid)

His Highness Sayaji Rao**Baroda.**

Sheth Becherdas' party being Laganiyas proclaims from Unjha alleging them brought from Umiadevi temple. Kindly inform if your Highness' chowkey removed from Umiadevi and they or any party permitted to declare marriage from temple. Two Gaekwari police accompany them which misguide please send authentic information preventing further anomaly.

Professor Jethalal Swaminarayan.

**Vicepresident, Kadwa Patidar
Shubhechhak Samaj.**

Gangagriha Madalpur.

નં. ૧૪

આ લેખ (કડવા કણ્ણીઓ સુધર્યા) મુંબાઇના સાંજવર્તમાન તા. ૨૨ મી ફેબ્રુઆરી ૧૯૧૦ ના અંકમાં પ્રકટ થયો હતો.

કડવા કણ્ણીઓ પણ સુધર્યા.

પાંચ વરસ લગ્નની કરેલી છુટ.

ગાયકવાડી કાયદાની અસર.

આગેવાનોના લેવાયલા જમીન.

એક ગ્રહસ્થ લખે છે કે નાનપણમાં છેક નાનપણમાં, મહીના મહીનાનાં, વર્ષ બે વર્ષના બાળકો પરજીવવાથી આ દેશની કડવા કોમને જે વીવીધ પ્રકારનાં સંકટો, વીવીધ પ્રકારનાં નુકશાન વેડવાં પડે છે તે દુર કરવા માટે તે કોમના કેટલાક આગેવાનોએ ૯ અને ૧૧ વર્ષે લગ્નનું મુદુર્ત જાહેરને બદલે પાંચ વર્ષે લગ્ન કરવાની છુટ રહે એવો ને હાપણુ જરેલો રરતો કાઢ્યો છે તે માટે તેમને ખરેખર ધન્યવાદ ઘટે છે.

નવ અગર અગીઆર વર્ષે લગ્ન કરવાથી પરીણામ એ આવતું કે કડવા કણ્ણી લોકોને પોતાનાં તમામ બાળકોને એક માસથી માંડી ૧૧—૧૨ વર્ષનાં પોતાનાં બાળકોને ખુશી અગર નાખુશીથી પરજીવી દેવાં પડતાં. આત્માર સુખી રીતગર એવો હતો કે નવ અગર અગીઆર વર્ષે કડવા કોમ તરફથી તેમનાં દેવી ઉંઝનાં શ્રી ઉમીયા માતાની આગા સામે લગ્નની બે તારીખો ઠાઠવામાં આવતી એક લગ્નનું મુદુર્ત અને બીજું માંદવરાતનું મુદુર્ત. લગ્નના મુદુરત અને માંદવરાતના મુદુરત વચ્ચે કેટલુંક અંતર રાખવામાં

આવતું એટલે જે બાળક લગ્નને દીવસે કોઈ અડચણથી ન પરણી શકે તે તે પછી થોડેજ દીવસે આવતા માંડવરાતના મુહુર્તે પરણે. નાનાં નાનાં બધાંજ છોકરાંને ધાવતાં અને રીખતાં છોકરાંને—અચાં-ઓને તેમની અણસમજમાં પરણાવવાનો રીવાજ બંધ પાડવાના શુભ હેતુથી આ સાલ લગ્નનું મુહુરત ચર્ધતર વદ ૧૦ નું કાઢવામાં આવ્યું છે અને માંડવરાતનું લગ્ન તેજ અરસામાં નહીં રાખતાં પાંચે વર્ષે એટલે સંવત ૧૯૭૧ ની સાલમાં રાખવામાં આવ્યું છે.

આ યોજના બ્રીટીશ હદમાં તેમજ ગાયકવાડી હદમાં રહેલી તમામ કડવા કણુખી કોમની વસ્તીની હિતકારક છે. કડવા કણુખી કોમમાં બાળલગ્ન કરવાનો રીવાજ ચાલુ થયો છે તે ૯ અને ૧૧ વર્ષની લગ્નની પદ્ધતી રાખવાથીજ થયો છે અને તે અટકાવવાને માટે જે બંદોબસ્ત કડી પ્રાંતના સુબા રા. બા. ખાસેરાવ જાદવની સમક્ષ, કોમના આગેવાનો રૂબરૂ કરવામાં આવ્યો છે તે સમરત કડવા કણુખી કોમને વધારી લેવો જોઈએ છીએ.

ગાયકવાડી હદમાં રહેતા કડવા કણુખીઓ ઉપર કાયદાની અસર થશે તે વીશે અત્રે કાંઈક કહેવાનું જરૂરનું છે. ના. ગાયકવાડ સર-કારે બાળલગ્ન અટકાવવા માટે જે કાયદો કર્યો છે તેમાં કડવા કોમ અગર મુદતે લગ્ન કરતી હરકોઈ કોમ માટે એક છુટ રાખવામાં આવી છે તે એ છે કે આવતે લગ્ન એટલે ૯ કે ૧૧ વરસે અગર પાંચ વરસે જ્યારે લગ્ન આવે ત્યારે વર કે કન્યામાંથી એકની પણ ઉંમર ૧૬ અગર ૧૧ ઉપરાંત થઈ જતી હોય તો તે વરકન્યા પરણી શકે એટલે તે ધારા મુજબ ૧૧ વર્ષની કન્યા અને પાંચ પુરાં વર્ષનો છોકરો પરણી શકે. એટલે એ રીતે તો ના. ગાયકવાડ-

ના કાયદાથી પણ આગલમ તો ખરી રીતે અટકી શકે નહીં. પાંચ વર્ષની માંડવરાત રહે, પાંચ વર્ષની મુદતે લમ થાય તો તે કાયદા મુજબ પુરાં ૭ વર્ષનીજ કન્યા અને પુરાં ૧૧ વર્ષનોજ છોકરો પરણી શકે. તેથી નાના આળક પરણી શકે નહીં અને પરણે તો એ રૂપીયા સુધી દંડ થાય. પાંચ વર્ષની મુદતથી કેટલીક રીતે આળલમનો ખરાબ રીવાજ અટકી શકે છે અને અગીઆર તથા સાત વર્ષની ઉમરથી પણ મોટાં વરકન્યા પરણવાની સરગત્ત વધે છે. પાંચ વરસે લગનકરવાથી એક ખીજો પણ લાભ છે. જે કડવા કણખીઓમાં સાટાં નથી હોતાં તેઓમાં, લગ્નમાં કન્યા કુંવારી ન રહે એ કારણથી, વરની કીમત વધે છે અને તેથી વરવીક્ય થવાના સંભવ હિભા થાય છે. આ અટકાવવા માટે પણ પાંચ વર્ષની માંડવરાત અગર પાંચ વર્ષે લગન કરવાનો માગે ઉતમ છે.

ના. ગાયકવાડના એક ઉચ્ચ પંક્તીના અમલદાર કડી પ્રાંતના સુબાએ હાજર રહી, આવતા અઠ્ઠન વદ ૧૦ ના લગ્ન અને પાંચ વરસની માંડવરાતની યોજનાને સંમતી આપી છે તે અમે ધારીએ છીએ કે તે રાજ્યના મુખી મતાદાર પટેલો આ બદલેઅસ્ત પાળે તે માટે યોગ્ય ગોઠવણ થશે અને તે પાળે તેમાંજ કામનું હિત રહેલું છે. આ શીવાય ગાયકવાડી રાજ્ય માટે આગલગનના કાયદામાં જે છુટ ઉપર દર્શાવવા પ્રમાણે મુકવામાં આવી છે તેથી વધારે છુટ આપવા ના વડોદરા સરકારે સહિતે ના પાડી છે.

બીડીશ હદના પણ સુગ લોકો માંડવરાતવાળી વ્યવસ્થાને અનંદ સાથે વધારી લેશે, કારણકે જે લોકો હિંચ કેળવણી આપતા આગલગનનાં નુકસાન સારી પેઠે સમજે છે તેઓને પાંચ વરસે લમ

આવવાથી પોતાનાં સંતાનને મોટી ઉમરે પરણતાં અને તેઓને સુખી થતાં જોવાનો લાલ મળી શકશે.

કડવા દામના કંઈવાયલા આગેવાનોએ પણ આ ફરદારના લાભો લોકોને સમગ્રવવા જોઈએ છીએ અને તેનો અમલ બા-
બર રીતે થાય તેવા બંદોબસ્ત કરવા જોઈએ છીએ.

એક બીજો ખચરપત્રો જણાવે છે, કે કડવા કણુખીની જ્ઞાતીમાં બે જુદા પક્ષ પડવાથી બંને પક્ષવાળાઓ તરફથી લગ્નની તારીખ જુદી બહાર પાડવામાં આવી છે. શેડ બેહેચરદાસ લશકરીવાળા પક્ષે તા. ૧૦ મીએ વરદોડો કાઢી લગ્નની તારીખ બહાર કરી હતી ત્યારે બીજા પક્ષ તરફથી તા. ૧૪ મીએ વરદોડો કાઢવામાં આવનાર હતો. તે દીવસે સુલેહનો લગ્ન થવાની ધારતી રખાતી હોવાથી બંને પક્ષ તરફના આગેવાનો, શેડ બેહેચરદાસ લશકરીના પક્ષવાળા પટેલ કેશવલાલ હકકંડરી, જગજીવનદાસ અમથાદાસ, જુગલદાસ દોલતરામ, કાંજાશેડ લલ્લુભાઈ તથા ચતુરભાઈ રાધાભાઈ, સામા-
પક્ષના પટેલ ચુનીલાલ ચીમનલાલ, ભયુભાઈ ત્રીભોવન, ચંડુલાલ માધવલાલ, માણિકલાલ ચીમનલાલ તથા હાલાભાઈ મુળચંદ એ દરેક જણાના સીટી મેજીએટે ગઈ તા. ૧૪ મીએ સુલેહ સાચવવા માટે રૂ. ૫૦૦૦ ના મમીન તથા તેટલીજ રકમના હાથમુચકડા લીધા હતા.

નં. ૧૫

આ લેખ (કડવા કણુખીઓનાં લેખ) મુજરાતી પંચના તા. ૨૦ મી ફેબ્રુઆરી ૧૬૦ ના અંકમાં અમ લેખ તરીકે છપાયો હતો.

કડવા કણુખીઓનાં લગન.

પાંચ વર્ષની માંડવરાતની થયેલી ઉત્તમ યોજના.

કેળવાયલા લોકોનું કર્તવ્ય.

નાનપણમાં, છેક નાનપણમાં, મહિના મહિનાનાં, વર્ષ બે વર્ષનાં બાળકો પરણાવવાથી આ દેશની કડવા કોમને જે વિવિધ પ્રકારનાં સંકટો, વિવિધ પ્રકારનાં નુકશાન વેડવાં પડે છે તે દૂર કરવા માટે તે કોમના કેટલાક આગેવાનોએ ૬ અને ૧૧ વર્ષે લગનનું મુહૂર્ત કાઢવાને બદલે પાંચ વર્ષે લગન કરવાની છૂટ રહે એવો જે ડહાપણ ભરેલો રસ્તો કાઢ્યો છે તે માટે તેમને અરેખર ધન્યવાદ થતે છે.

નવ અગર અગીઆર વર્ષે લગન કરવાથી પરિણામ એ આવતું કે કડવા કણુખી લોકોને પોતાનાં તમામ બાળકોને એક માસથી માંડી ૧૧-૧૨ વર્ષનાં પોતાનાં બાળકોને ખુશી અગર નાખુશીથી પરણાવી દેવાં પડતાં. અત્યાર સુધી રિવાજ એવો હતો કે નવ અગર અગીઆર વર્ષે કડવા કોમ તરફથી તેમનાં દેવી ઉંજાનાં શ્રી ઉમીયા માતાની આજ્ઞા સાથે લગનની બે તારીખો કાઢવામાં આવતી. એક લગનનું મુહૂર્ત અને ખીણું માંડવરાતનું મુહૂર્ત લગેના મુહૂર્ત અને માંડવરાતના મહુરત વચ્ચે કેટલુંક અંતર રાખવામાં આવતું એટલે જે બાળક લગને દિવસે કોઈ અડચણથી ન પરણી શકે તે તે પછી થોડેજ દિવસે આવતાં માંડવરાતના મહુરતે પરણે. નાનાં નાનાં બધાંજ છોકરાંને ધાવતાં અને રીખતાં છોકરાંને બચ્ચાંઓને તેમની અણુમનજમાં પરણાવસાનો રિવાજ બધે પાડવાના સુખ હેતુથી આ સામ લગનનું મહુરત ચૈત્ર વદ ૧૦ નું કાઢવામાં આવ્યું છે અને માંડવરાતનું લગન તેજ અરસામાં

નહિ રાખતાં પાંચે વર્ષે એટલે સંવત ૧૯૭૧ ની સાલમાં રાખવામાં આવ્યું છે.

આ યોજના ધિરીશ હદમાં તેમજ ગાયકવાડી હદમાં રહેલી તમામ કડવા કણુખી કામની વસ્તીને હિતકારક છે. કડવા કણુખી કામમાં યાજ્ઞલગ્ન કરવાનો રિવાજ ચાલુ થયો છે તે ૯ અને ૧૧ વર્ષની લગ્નની પદ્ધતિ રાખવાથીજ થયો છે અને તે અટકાવવાને માટે જે બદોબસ્ત કડી પ્રાન્તના સુબા રા. બ. ખાસેગવ જાદવની સમક્ષ, કામના આગેવાનો કેમકે કરવામાં આવ્યો છે તે સમ ત કડવા કણુખી કામે વધારી લેવો જોઈએ.

એમ કહેવામાં આવે છે કે કડવા કણુખી કામને યાજ્ઞલગ્નથી નુકશાન નથી કારણકે તે કામમાં પુનર્વિવાહનો બદોબસ્ત છે અને તે કામનો મોટા ભાગ કન્યાઓને સાસરે મોડી વળાવે છે. કડવા કામમાં પુનર્લગ્નની યોજના હોવાથી યાજ્ઞલગ્ન કરનારને કન્યા અગર વર મરી જતાં ફરીથી લગ્ન કરવાનો રસ્તો રહે છે, મોડી કન્યા વળાવવાથી સ્ત્રી પુરુષને ઓછું નુકશાન થાય છે તે વાત ખરી છે પરંતુ યાજ્ઞલગ્નથી ખીજાં પણ કેટલાંક નુકસાન થાય છે તે અટકતાં નથી.

યાજ્ઞલગ્ન કરવાથી વરકન્યાના ગુણુ દોષ વરકન્યા પોતે અગર તેમનાં માથાપ જેઠ શકતાં નથી. આપણે કાઠ દોર ખરીદવા જઈએ છીએ તો પણ આપણે તેને તેના ગુણુદોષ તપાસી તપાસીને લઈએ છીએ અને આપણાં સંતાનની આખી જીંદગીનું સુખ જેમાં રહેલું છે તેવી લગ્નની યાગતમાં વર અગર કન્યાની પસંદગી કરવા માટે બિલકુલ લજ્જ આપતા નથી એ બહુ દિલગીરી બરેલું છે. નાનપણમાં લગ્ન કરવાથી, તેમાંજ છેક નાનાં યાજ્ઞકા/પરણે તેથી ખીજું એક નુકશાન આ છે કે યાજ્ઞક પાંચ વર્ષનું થાય ત્યાં

સુધી એને અનેક ગતના, અછગડા, ઝોરી, અળિયા વગેરે, વ્યાધિ થાય છે, લગ્ન થયા પછી આવા કોઈ વ્યાધિ અગર અકસ્માતથી તે ખાડીમાં થાય છે તો મોટપણે વરકન્યા વચ્ચે-સી પુરૂષ વચ્ચે અણુઅનાવ રહે છે અને આખર ધાન લુગડાંની તકરાર, છૂટાછેડા અને ખીજા લવાડા થવાનો સંભવ રહે છે. પાંચ વર્ષની અંદર આગકોનાં મરણ પછી વધારે થાય છે. આગક પાંચ વર્ષનું થાય ત્યાં સુધી તેને મરણનો ભય વધારે છે. આથી જો વરકન્યામાંથી એકાદનું મરણ થાય છે તો પ્રથમના લગ્નનું અર્થ ખાતલ જાય છે અને કડવા કણુખી જેવી સામાન્ય રીતે ગરીબ કામના લોકોને તેમના સંતાનના ખીજા લગ્નના અર્થમાં ઉતરવું પડે છે. નાનપણમાં છોકરાં પરણાવવામાં માઆપ પોતાના દહાવાનો વિચાર રાખે છે તેટલો છોકરાંના સુખનો રાખતા નથી. લગ્ન એ વર અગર કન્યાને તેની છાંદગીમાં મોટામાં મોટા આનંદ હોવો જોઈએ. અહિંયાં તો છોકરાં લગ્ન એટલે શું તે યિજ્ઞકુલ સમજતાં નથી. તે યિચારાંને લગ્નનો ખરો આનંદ મળીજ શકતો નથી. પોતાના નીચ દહાવાને માટે માઆપ છોકરાનાં આજીવન કરી તેમની લવિષ્યની છાંદગી બગાડે છે. આ સંઘર્ષ અટકાવવાનો રસ્તો એજ છે કે ટુંકી મુદતે લગ્ન કાઢવાની શ્રી ઉમીયાદેવીની આજ્ઞા માગવી અને તે પ્રમાણે તે કામના દેવસાદ આગેવાનોએ કયું છે તે વખાણવાનું છે.

ગાયકવાડી હદમાં રહેતા કડવા કણુખીઓ ઉપર આ કાવલની કેવી અસર થશે તે વિષે અત્રે કાંઈક કહેવું જરૂરનું છે. ના. આપ-કવાડ સરકારે આજીવન અટકાવવા માટે જે કાયદો કર્યો છે તેમાં કડવા કામ અગર મુદતે લગ્ન કરતી હરકોઈ કામ માટે એક જ દ રાખવામાં આવી છે અને તે એ છે કે આવને લગ્ન એટલે ૬ કે

૧૧ વર્ષે અગર પાંચ વર્ષે જ્યારે લગ્ન આવે ત્યારે વર કે કન્યામાંથી એકની પણ ઉંમર ૧૬ અગર ૧૨ ઉપરાંત થઈ જતી હોય તો તે વરકન્યા પરણી શકે એટલે તે ધારા મુજબ ૧૧ વર્ષની લગ્નની મુદત લઈએ તો પૂરા એક વર્ષની કન્યા અને પાંચ પૂરાં વર્ષના છોકરા પરણી શકે. એટલે એ રીતે તો ના. માયકવાડના કાયદાથી પણ બાળલગ્ન તો ખરી રીતે અટકી શકે નહિ. પાંચ વર્ષની માંડવરાત રહે, પાંચ વર્ષની મુદતે લગ્ન થાય તો તે કાયદા મુજબ પૂરાં ૭ વર્ષનીજ કન્યા અને પૂરાં ૧૧ વર્ષનોજ છોકરો પરણી શકે. તેથી નાના બાળક પરણી શકે નહિ અને પરણે તો સો રૂપિયા સુધી દંડ થાય. પાંચ વર્ષની મુદતથી કેટલીક રીતે બાળ લગ્નનો ખરાબ રિવાજ અટકી શકે છે અને અગીઆર તથા સાત વર્ષની ઉંમરથી પણ મોટા વરકન્યા પરણવાની સરલતા વધે છે. પાંચ વર્ષે લગ્ન કરવાથી એક બીજો પણ લાભ છે. જે કડવા કણુ-બીઓમાં સાટા નથી હોતાં તેઓમાં, લગ્નમાં કન્યા કુંવારી ન રહે એ કારણથી વરની કિંમત વધે છે અને તેથી વરવિક્રય થવાના સંભવ ઊભા થાય છે. આ અટકાવવા માટે પણ પાંચ વર્ષની માંડવરાત અગર પાંચ વર્ષે લગ્ન કરવાનો માર્ગ ઉત્તમ છે.

ના. માયકવાડના એક ઉચ્ચ પંક્તિના અમલદાર કડી પ્રાંતના સુખાએ હાજર રહી, આવતા ચૈત્ર વદ ૧૦ ના લગ્ન અને પાંચ વર્ષની માંડવરાતની યોજનાને સંમતિ આપી છે તો અમે ધારીએ છીએ કે તે રાજ્યના મુખી મત્તાદાર પટેલો આ બંધોબસત પાળે તે માટે યોગ્ય ઝોકવણુ થશે અને તે પાળે તેમાંજ કામનું હિત રહેલું છે. આ શિવાય માયકવાડી રાજ્ય માટે બાળલગ્નના કાયદામાં જે છુટ ઉપર દરખાસ્ત પ્રમાણે મુદતમાં આપી છે તેથી

વંધારે છુટ આપવા ના. વડોદરા સરકારે સૌને ના પાડી છે.

બ્રિટિશ હકના પણ સુત લોકો માંડવરાતવાળી વ્યવસ્થાને આનન્દ સાથે વંધારી લેશે કારણકે જે લોકો ઉચ્ચ કેળવણી પામતાં આજલાગનાં નુકશાન સારી પેઢે સમજે છે તેઓને પાંચ વર્ષે લગ્ન આવવાથી પોતાનાં મંતાનને મોટી ઉમ્મરે પરજાતાં અને તેઓને સુખી થતાં. જોવાનો લાભ મળી શકશે.

કડવા કામના કેળવાયલા આજેવાનોએ પણ આ ફેરફારના લાભ લોકોને સમજાવવા જોઈએ છીએ અને તેનો અમલ અરાઅર રીતે થાય તેવો અંદોજન કરવો જોઈએ છીએ.

નં. ૧૬

આ લેખ (કડવા પાટીદારનાં લગ્ન અને કહેવાતા પટેલો ને જે બોલ) તા. ૨૦ મી ફેબ્રુઆરી ૧૯૧૦ ના અંકમાં ચર્ચાપત્ર તરીકે છપાયો હતો.

કડવા પાટીદારનાં લગ્ન

અને

ન્યાતના કહેવાતા પટેલોને જે બોલ.

શ્રી બહેચરદાસ દશકરીના કુટુંબને વંચવાદ.

“ મુજરાલી મંચ ” ના મહેરખાન એડીટર સાહેબ. નીચેનો લેખ આપના આનન્દ પત્રમાં પ્રસિદ્ધ કરી મને આભારી કરશો. અતિથાનુકૂળ,

આપણી સહિમાં લગ્નની જે વાતોએ મહાર પડી છે અને તેથી એટલી મરમત થઈ પડી છે અને એટલો તો અસાધ્ય થઈ

રણો છે કે તેનું વર્ણન કરવું મુશ્કેલ છે. તેમાં ખરી તારીખ કદાચ અને ખોટી તારીખ કદાચ તેની કાંઈ સમજ પડતી નથી, અને કાંઈ આ તારીખ ખરી કહે છે અને કાંઈ તે તારીખ ખરી કહે છે.

આળસજન અને તેથી થતી ખરાબી.

જે જ્ઞાતિમાં બધે મહિનાનાં આળસજને પરણાવવામાં આવતાં હશે, અને જે જ્ઞાતિમાં એક પુરુષને સાત સાત સ્ત્રીઓ થતી હશે તે જ્ઞાતિ કેટલી અધમ દશામાં સડતી હશે તેનો ખ્યાલ કરવા મુશ્કેલ નથી. જે મહિનાનો છોકરો પરણ્યા વગર રહી જાય તો આગર જાય આવા વિચાર જ્યાં થતા હોય ત્યાં જ્ઞાતિની ઉત્તતિની આશા રાખતી કેવળ ફોકલ છે. જ્ઞાતિયંત્રુઓ, આવી કમગંજનીમાં આવી પડેલી જ્ઞાતિ તે આપણીજ છે. આપના કુવામાં કુખી મરવું અને તે ખરું હોય કે ખોટું તે જાણવા વગર તેને વગળીજ રહેવું એવા વિચાર આપણીજ જ્ઞાતિમાં થાય છે અને તેથીજ આપણી ઉત્તરોત્તર અધમ દશા થતી જાય છે. આવા કાંઈક ખ્યાલ મહારાજ શ્રીમંત ગાયકવાડ સરકારને આવવાથી તેમને આળસજન અટકાવવાનો કાયદો ઘડ્યો છે. આળસજન અટકાવવાની ફરજ કાયદાથી પરી એ શું આપણી ઓછી અજ્ઞાનતા સૂચવે છે ?

આપણાં લગ્ન પૂરી ન જાય અને આળસજન કરવાની આપણને ફરજ પડે એવા રસ્તો પાંચ વરસની માંડવરાત કરવાથી થયો હોય એમ લાગે છે, અને ખરેખર તે રસ્તો સમજી માણસને થણીજ ઉતમ છે એમ લાગ્યા વગર રહેશે નહિ એમ કહી શકાય છે. અને તે માટે રિવાજ દાખલ કરનારને લાખોવાર ધન્યવાદ ઘટે છે.

આપણાં કુળદેવી આપણને આળસજન કરવાની ફરજ પાડે અને આપણે અધમ દશામાં જઈએ એમાં ને રાજી હોય એમ કોણ

પારી શંક એમ છે ? એનો માત્ર તે કહેનારની અજ્ઞાનતાજ સૂચવે છે. આગલગની આપણી પામમાલી થાય છે એમ જ્યારે આપણા જ્ઞાતિબંધુઓ સમજતા થશે અને પોતેજ તેને ટેકા નહિ આપે ત્યારેજ ખરેખર આપણી ઉન્નતિ થશે એમ હું કહું છું.

પટેલ કેને કહી શકાય ?

જ્ઞાતિબંધુઓ, આ એક સવાલ છે. પોતાની જાતને કમ કમ મુશ્કેલીઓ નડે છે, તેમની શી શી કરિઆદો છે તેનો કાંઈક ખ્યાલ પટેલને હોવો જોઈએ, અને તેનો ઉપાય તેઓએ કરવો જોઈએ ત્યારે શું આમાંનું કાંઈ પણ આપણા કહેવાતા પટેલોને છે ?

એક જ્ઞાતિનો માણસ પોતાનું ગુજરાન ચલાવવાને અશક્ત હોય તેવાઓને પાંચ પાંચ આપડીઓ થાય છે એ શું ઓછો જીવન છે ? છોકરીઓના માઆપોને પરણાવ્યા પછી ફરી મુશ્કેલીઓ નડે છે, તેને વગાવવાનું મુદુરત આપતી વખતે, વરના માઆપ કેટલા બધા પૈસા પડાવે છે, અને ઘર વેચી છોકરીના માઆપ ને પુરું કરે છે તેમ જતાં તે છોકરીને ત્રીજે દિવસે ઘર બહાર કાઢી મુકે છે અને ખોરાકી માટે કોટના દાર જલું પડે અને બીજી આપડી કરે છે એ શું ઓછો જીવન છે ? અને તે દળ આગલગનું છે. આગલગન જેવા કુર રીવાજ આપણી જ્ઞાતિમાં ઘર કરી બેઠો છે તેને માટે કાંઈ ખ્યાલ છે ?

આ બધા રિવાજો કાંઈ અદોષસ્ત પટેલ તરફથી અમલો સાંભળ્યો છે ? શાનો થાય ? પોતેજ તેમાં મામેલ હોય તો પછી તે જ્ઞાતિમાંથી કેમ દૂર કરી શકે ? જ્ઞાતિનું ગંભીરે તેમ સાચો પણ અમે તો સાચીના પટેલ છીએ એમ જ્યાં હોય તો પછી શું કહેવું !

પટેલ કોણ.

પટેલ તથા શેડ તેજ કે જે પોતાની જાતિનું ભણું કરી શકે અને પોતાની જાતિના સુખને માટે પ્રયાસો કરે છે. લાખો રૂપિયા વસા-ન્યાતો પાછળ ખર્ચાય છે તે બંધ કરી તે પૈસા કેળવણી માર્ગે વપરાવે છે તેનેજ પટેલ તથા શેડ કહી શકાય. પોતે “ પટેલ છીએ અંગતજન અટકાવવાના છીએ, પટેલ છીએ ” એમ કહેવા કરતાં જાતિજ પોતાને પટેલ કહે ત્યારે ખરા પટેલ તથા શેડ કહી શકાય. ગ્રામીને દિક્ષગીર છીએ કે આપણા કહેવાના પટેલોમાં તથા શેડોમાં પણ કેળવણી પુરૂષો સામેલ છે છતાં જ્યારે તેઓજ જાતિને આડે અવરો રસ્તે દોરે છે તો પછી આનાથી વધારે ધોરકર્મ બીજું શું હોય ? પણ તેમણે હવે ગળણું નોંધ્યું કે આપણી ન્યાત અંધા-રામાંથી ધીરે ધીરે અજવાળામાં આવતી જાય છે અને અંધ શું છે અને ખાટું શું છે તે સમજવા શક્તિ ધરાવતી જાય છે.

આશા રાખું છું કે આપણા કહેવાના પટેલો તથા શેડો આવો મમત મૂકી દઇ જાતિને ખરે રસ્તે દોરશે, અને જેમ અને તેમ કલહ ઓછો કરશે.

છેવટે બાળજન અટકાવનાર શ્રીમંત ગાયકવાડ સરકારને અને તેમનેજ પગલે આજનાર પાંચ વરસની માંડવરાત કરનાર મરહુમ શેડ બહેચરદાસવાળાઓને ધન્યવાદ આપું છું અને આપણા જાતિ-બંધુઓ તેમનું અનુકરણ કરશે અને તેમાંજ આપણું ભણું થશે એમ હું ધારું છું.

પરમકૃપાળુ પરમેશ્વરને ખરા અંતઃકરણથી પ્રાર્થના કરું છું કે અમારા જાતિબંધુઓનું ભણું કરે અને નેઓને અંધ શું છે અને ખાટું શું છે તે સમજવાની શક્તિ આપે !!! અસ્તુ !

અમદાવાદ

તા. ૧૪-૨-૧૯૧૦

લી.

જાતિનું ભણું કચ્છવાર.

નં. ૧૭

આ લેખ (કડવા પાટીદાર જ્ઞાતિનાં લગ્નનો સવાજી. શ્રીમાન પાટડી દરબાર સાહેબ પાસે ન્યાય મેળવવા ગયેલા બંને પક્ષો) સાંજવર્તમાનના તા. ૨૩ મી ફેબ્રુઆરી ૧૯૧૧ ના તેમજ મુંબાઈ સમાચારના તેજ તારીખના અંકમાં છપાયો હતો.

કડવા પાટીદાર જ્ઞાતિના હિતાર્થે શ્રીમાન પાટડી દરબાર સાહેબને નમ્ર અરજ.

સાંલજવા મુજબ બંને પક્ષના લગ્નનીઆઓ આપ નામદાર પાસે ન્યાય મેળવવા આવેલા છે આપ ન્યાયી છો તે સાથે જાતી દીનને ચાહો છો જેથી મારી નમ્ર અરજ ઉપર ધ્યાન આપશો.

લાલમાં ચાલતાં લગ્નથી અનેક ગરીબોના આર્થિક અને આગ-કીઓ કુવારા રહી જાય છે, અનેક કન્યા બંને છે, જીંદગી દુઃખ-મય ગુજરે છે, અને કન્યા યવાથી છુટાછેડા રૂપી અપ્રમ કર્મની વૃદ્ધિ દીન પ્રતી દીન થતી જાય છે. કેવળ જુના વીચારનાંજ નહીં પરંતુ તે સાથે કેટલાક સ્વાર્થીઓ કે જેને આવા લાંબી મુદતનાં ચાલતા લગ્નના રીવાજથી કાલ છે, તેઓ પણ મુષારાને બીજકુલ ચલાતા નથી તે પ્રત્યે મારી નમ્ર યાચના છે કે મહાદેવીનું માન પુરેપુરું જગત્ત્રાય અને આપનો ન્યાય સર્વ માન્ય થઈ સમસ્ત કામનું હિત થાય તેવા ન્યાય આપશો.

દસ વર્ષની મુદતનાં લગ્નમાં પાંચ વર્ષની ૧ અથવા તે જ અથવા વર્ષની ૨ માંડવરાત થાય તો જરૂર આપ સમસ્ત કામને મહાત આશીર્વાદ પ્રાપ્ત કરશો અને મહાદેવીનું માન પણ જમવાસી પરંતુ જો ન્યાયમાં ચાલતી રહેતો કાયમ ફગવશો તો જાણીએમાં

મહાદેવી માનભંગ થઈ આપના ન્યાય ઉપર લાજના સુધારકાને કટાક્ષ કરવા વખત મળશે.

આવૃત્તની દરેક કામ પોતાની ઉત્તતી કરવા માટે જગૃત થઈ છે, ત્યારે આપણી જાતીમાં પણ એવાર વર્ષથી આગસમ મહાદેવી રાક્ષસી રીવાજને નાબૂ કરવા સુધારકા ઉત્પન્ન થયા છે અને જાતી લાભાર્થે અનેક પ્રયાસ કર્યે જાય છે. સુધારકાને પ્રયાસ પોતાના અંગીત લાભનો નથી. પરંતુ સમસ્ત કામને ઉચ્ચ દશાએ પહોંચાડવાનો છે. સુધારકાના આ ઉત્તમ પ્રયાસને ઉત્તેજન આપવું એ આપ નામદારની ખાસ ફરજ છે, એમ તું ધારે છું. જાતીના જુના વીચારનાં વૃદ્ધ પુરૂષો માત્ર જોઈ, અજ્ઞાનતા, અને પ્રપંચી નામધારી આગેવાનોના ખોટાવાથી કદાચ આપના ન્યાય તરફ અભાવ બતાવશે પરંતુ આપ નામદારે ન્યાય આપવામાં કાઈ પણ પ્રકારની ખોટી નીંદા અથવા પક્ષપાતને આધીન થવાનું નથી. કારણ કે રાજર્ષી ભૂતદેવીએ નીતીશાસ્ત્રમાં કહ્યું છે જે ન્યાયી વીર પુરૂષો ઉપર અનેક જુદાં કથંક કથો છે. પહે છે છતાં પણ ન્યાયના માર્ગથી વીરુદ્ધ થતા નથી, આપ નામદાર જાતીનાં જુવણ તરીકે એક એક પુરૂષ છો તરફ સ્વત્તાતીના સંજ્ઞકર્તા—અમારા મહારાજા છે, જેથી ખાતરી છે કે આપ “નીન્દન્તુ નીતી નીરુદ્ધા ઇ” શ્લોક પ્રમાણે વીર પુરૂષ બની અશ ન્યાયી બનશે અને કામની ભવીષ્યની ક્રાંતીના અધ્યક્ષરી આશીર્વાદ મેળવશે.

આપણી કામ દેશને એક અત્યંત ઉપભોગી છે અને તેજ કામ આજે લાંબી મુદતનાં આશંકાથી ફરજિયાત—અગસગન રૂપી કુધારાને લીધે અજ્ઞાન-મુરખ બની છે તેથી કનીષ્ઠ દશા તરફ દીર્ઘદ્રષ્ટી ફેરવશો.

તો વીઢીત થશે કે લાંબી મુદતના લગ્નથી કોમને કેટલી લાગી છે! કહત આર વર્ષની લાંબી મુદતેજ લગ્ન આવવાનો લય હોવાથી બાળકોને ઉતાવળે ઉતાવળે કુંવારા રહી જવાની બીકે વગર કીચારે પરણાવી દેવામાં આવે છે અને તેનાં પરીણામે મોટી ઉમરે સેકડો બાળકો તેમના માતાપિતાની મુખપિતાને લીધે વીધવા અને છે અને આખરે નાત્રા રૂપી દુષ્ટ રીવાજને ઉતેજન મળે છે, તદ ઉપરાંત કળેડા ઉભા થઈ સંસારના નીચમો ઉત્સંધન થાય છે અને શ્રેયથી કર્મ વીરૂધ્ધના પીકકારવા લાયક કાળીણુ બનાવે અને છે એવા સર્વ પરીણામો આપ નામદારથી અજાત તો નહીં હોય.

આપ નામદાર તરફ અને પક્ષના આગેવાનો ન્યાય મેળવવા આવ્યા છે અને આપની સાસેથી ખરો ન્યાય મળશે એવી સર્વને આશા છે. રાજ્યકારોઆરના બોળ સાથે સ્વજાતીના હિતાર્થ તરફ આપે જે વૃત્તિ દોરાવી છે જેથી સુધારકોના નીસ્વાર્થ પ્રયાસને મહાન અશ્રય મળશે એવી અબીલાયા છે. જાતી સુધારાનાં એક અગત્યનાં સવાલને આપે હાથ ધર્યો છે અને તેથી ખાતરી છે કે આપનાથી બનતી કાંશીશે, અને નીડરતાથી કોમને કેટલાક બુના રીવાજનાં કુંવારામાંથી મુક્ત કરશે. અગાઉ જણાવ્યા પ્રમાણે દસ વરસની ૧ અથવા ત્રણ ત્રણ વરસની ૨ માંડવરાતમાંથી કોઈ પણ નીચમને અમલમાં મુકશે તો ઉછરતા બાળકોને તેમનાં બરીબ્યના હિતને ઉત્તમ સાલ દાયક થઈ પડશે કે જે મુદતથી બાળકોના બહુઅર્થજન ઉપર લગ્નની વીધથી જાપ પડતી અટકે. આવા સુધારાથી આપણી જાતીમાં નહીન પ્રકાશ થઈ અમ- રહેશે.

એવડે આપ નામદારને મારી પીનમધુવંક અરજ છે કે જેને પક્ષની બંધી થવાને સર્વના કીરણોનું પોષણ મળે છે તેવા

રીતે આપ નામદારનું નામ “ સુર્યમક્ષ” હોઈ થોડા સમયથી જ્ઞાતીમાં સુધારાણી વરૂણના જે અંકુરો પુટ્યા છે તે અંકુરોને આપના ઓધડી ત્યાયના પ્રકાશીન કીરણોદ્વારા પોષણ આપશે અને દીન પ્રતીદીન સુધારાને આગળ વધારવા નીડર અને આજે-સતી બેશે. જેથી કડવા જ્ઞાતીના ઈતીહાસમાં આપ નામદારનું “સુર્ય” નામ સુર્યની પેઠે ઝગકતુ રહેશે અને સમસ્ત દામ આપનો મહાત ઉપકાર માનશે અસ્તુ !

લીંબ આપનો સંવક.

જ્ઞાતીહીતચીતક.

નં. ૧૮

કડવા પાટીદારનાં લગ્ન એ નામનું ચર્ચાપત્ર તા. ૨૭ મી ફેબ્રુઆરી ૧૯૧૦ ના ગુજરાતી પંચમાં છપાયું હતું.

કડવા પાટીદારનાં લગ્ન.

અહોરમાન “ ગુજરાતી પંચ ” ના અધિપતિ

સાહેબ—અમદાવાદ.

આ સાથેનો લેખ આપના મહેળો ફેલાવો પામેલા પત્રમાં પ્રસિદ્ધ કરી મને અને કડવા પાટીદાર કામને આભારી કરશે એવી આશા છે.

કડવા પાટીદારનાં લગ્ન આ વર્ષે યશે કે નહીં ? આ સવાલ એ ત્રણ અડવાડીઆં ઉપર ખુદ તેજ જ્ઞાતિમાં તેમજ ઘર જ્ઞાતિમાં પુછાતો હતો. ત્યાર પછી તરતજ અમાનક લગ્ન નીકળી ગયાં એમ બુઝો પડી ગઈ અને તે મધ્ય સત્યરૂપમાં પશુ આવી ગઈ. તેને

આજ બેએક અડવાડીઆં વહી મ્યાં પણ લગ્ન વરઝોળામાં પડ્યું છે તે હજી થાળે પડ્યું નથી.

બેચરદાસ લશ્કરીવાળાએ ખુદ માતાના સ્થાનમાંથી ગાયકવાડી અમલદારોની સમક્ષ લમ કહાડી લાવી અમલદારમાં ગઈ સુદ એકમે થયાં. બીજે પક્ષ-સામે પક્ષ-આડીઆઓના પક્ષ તરફથી પણ લમ કહાડવાની જુદી પેરવી થઈ. તેઓને ગાયકવાડી અમલદાર તરફથી માતાના દેવળમાં લમ કહાડવા નિમિત્તે ખેમવા દેવામાં આવ્યા નહીં, ત્યારે કાળેશ્વર મહાદેવમાંથી-ઉમિયા માતાના અસન્ન-જુના સ્થાનકમાંથી-લમ કહાડી લાવી અમલદારમાં ગાહેર કરીને પછી વખતપચમીએ વધાવ્યાં.

પહેલા પક્ષે લમ દીવસ ચાલતી સાતના ચૈત્ર વદી ૧૦ નો કરાવી માંડવરાની સંવત ૧૯૭૧ ના વૈશાખ સુદી ૧ ની કરાવી છે. ત્યારે બીજા પક્ષે લમતિથી વૈશાખ સુદી ૧ ની કરાવી ને દસ દીવસ પછી એટલે તેજ મહીનાની સુદ ૧૧ ની માંડવરાની કરાવી છે. વિશેષમાં બેચરદાસના પક્ષને ગાયકવાડી અમલદાર-કડી પ્રાંતના સુબા સાહેબે માતામાંથીજ લમ કહાડવાના ચાલતા આવેલા રીવાજને અનુસરી લમ કહાડવા બાગતનું સર્ટીફિકેટ આપ્યું છે. ત્યારે બીજા પક્ષને-આડીઆવાળા પક્ષને ઉઝા ગામના આગેવાન (?) મુખી પટેલ સામળદાસ બાટદાસની સહાનુમતિ છે.

કડવાનાં લમ થશે કે નહીં એ સવાલ જે અડવાડીઆમાં થતો હતો તે વખતે લમ કહાડવાનો હક પ્રતિપાદન કરતાં હેન્ડ-બીલો-ગાહેર ખપરો એક એકથી ઉત્તરી પ્રકટ થઈ હતી. ઉપરના મેમ્બરોત આને ફાટીને પાટીના ૨૪૩ માણસોએ સહી કરી. ગાહેર

ખખર છપાવી હતી કે કડવા પાટીદાર કામનાં લમ માતામાંથી કહાડી, દેશદેશાવર લમપત્રિકાઓ મોકલવાનો હક તેમનોજ છે, અને ખેચરદાસવાળા અમારામાંના કેટલાકને બાળવી તે હક લખાવી લેઈ લમ કહાડવાની પેરવી કરે છે તે ખોટી છે. (યાદ રાખવું કે આ ૨૪૩ સહીઓમાં ફક્ત ૩૬ જાણુજ લખેલા હતા.) ખીજી એક જાહેર ખખરમાં ઝાંપડાની પોળના પટેલ પ્રાણુજીવન ડાહ્યાલાઈએ લખ્યું હતું કે ખેચરદાસ ન્યાતના પટેલ નથી. તેમ તેમને લમ કહાડવાનો હક પણ નથી. તે હક ઉંઝાના પાટીદારોનો છે અને લમનો પડો અમદાવાદમાં લાવી અમારે ત્યાંથી દેશદેશાવરમાં લમપત્રિકાઓ મોકલવાનો અમારો હક છે. ત્રીજી જાહેર ખખરમાં પા. મનસુખરામ પ્રેમજીએ જાહેર કર્યું હતું કે વસ્તા ઘેલજીના વંશમાં હું હોવાથી તે હક મારો અને ખેચરદાસવાળાનો છે માટે અમે જે લમ કહાડીએ તેજ ખરાં માનવાં જોઈએ.

આવી ઉલટીસુલટી જાહેર ખખરો છપાઈ પ્રસિદ્ધ થયા છતાં લમ ખન્ને પણ તરફથી જાહેર થયાં છે.

આ વખતે બે લમ નીકળવાનું કારણ શું ? માતાએ બે લમ આપવાની શું દૃષ્ટાંત કરી છે ? અસ્તુ. આ વખતે માતાજીએ બે લમ આપ્યાં છે તો આશા રહે છે કે હવે વણ, ચાર, પાંચ, અને ઉત્તરેતર માણીએ એટલાં લમ આપવાની માલગીરી કરશે.

ત્રણ ચાર વિવાહથી—આશરે ત્રીસ આળીસ વખતે ખેચરદાસવાળા માતામાંથી લમ કહાડી લાવીને અસારવામાં વધાવે છે અને તે સર્વ મન્ય થયાં છે. તો આ વખતેજ ખીમત પક્ષવાળાને નોખા લગ્ન કહાડવાની જરૂર શું પડી ? અને તેમનો હક કુંડાનો હતો તો ગયા

ત્રણ ચાર વિવાહમાં લસકરીવાળાનાં કહાડેલાં લગ્ન માન્ય શા માટે કર્યાં ? તેજ વખતે તે અમાન્ય કરીને પોતાનાં જુદાં લગ્ન કેમ ના કીધાં ? એચરદાસવાળાઓએ તેઓનો હક લેઈ લીધો હોય તો દાવાનીમાં દાવા કરી પોતાનો હક શા માટે સાબીત કરી ન્યાય મેળવ્યો નહીં ? પોતાના હાથમાંજ કાયદો લેઈ જુદાં લગ્ન કહાડી કડવા કામ આજદીન સુધી એકજ અલઘાર ન્યાત કહેવાતી હતી તેમાં વિશેષ પાટી ન્યાતનાં તડ-તડા-જુદી ન્યાતો કરવાની આ પેરવી નથી થઈ શું ? તેમ થવાથી ન્યાતની ઉત્તિ થવાની બીજા પક્ષે કેટલી આશા રાખી છે ?

ગયા ત્રણ ચાર વિવાહમાં એચરદાસવાળા લગ્ન કહાડતા હતા, ત્યારે ઉંઝાના સમસ્ત પાટીદારો—મુખ્યત્વે કરીને આગેવાન—અગ્રેસર પટેલ શામળદાસ બાજીદાસે સંમતિ આપી નહોતી ? આજ વખતે ફક્ત આજ વખે તેઓ જુદાં કેમ પડ્યા ? અને બીજા પક્ષમાં કેમ ગળ્યા ? તેનો ખુલાસો મેળવવાની જરૂર નથી શું ?

શું પટેલ શામળદાસ બાજીદાસને પોતાની નજરમાં આવે ત્યારે એક પક્ષમાંથી બીજા પક્ષમાં જવાનો હક માતાજીએ આપ્યો છે ? યા સમગ્ર ન્યાતે તાંબાના પત્રાપર તેમને લેખ લખી આપ્યો છે ?

અત્યાર સુધી કડવા કામમાં દસ વખે એકજ લગ્ન થતાં હતાં અને તે લગ્ન માતાજી આપે છે એવી માન્યતા હતી. હવે જ્યારે એ લગ્ન નીકળ્યાં છે અને તે એક લગ્ન મનાશે તો ન્યાતની એકગતા તુટશે એટલુંજ નહીં પણ માતાની આમન્યા પામીને લેખ લખાશે. તે કામ પણ કડવા જેને માતાજીપર આસ્થા છે તે પર્વદ કરશે નહીં. તે પરથી એમ અનુમાનપર આવશે કે અત્યાર સુધી માતાજી લગ્ન આપે છે એ કેવળ અધ્યક્ષતા હતી અને કેટલાક અધ્યક્ષ-

રાયણુ પુરુષો પોતાનો સ્વાર્થ સાધવા માટેજ અજ્ઞાન પ્રગ્નને અવળે ઉઘે માર્ગે દોરવતા હતા. માતાજી લમ આપે છે એ માન્યતા તુલવાથી વખતના વહેવા સાથે છુટાં લમ થશે એથી જુના વિચારના પુરુષો શું રાજ થશે ?

કડવા પાટીદારોમાં દસ વર્ષે એકજ લમ કરવાનો રીવાજ છે તેનો ઉદ્દેશ શું ? કેટલાક કહે છે કે આપણી જ્ઞાતિ ખેડૂત પ્રગ્ન છે, તેથી તેમને છુટાં લમ કરવાથી વિશેષ ખરચ થાય પણ એકજ લમ કરવાથી ખર્ચ ઓછું થાય છે વળી એમ કહેવાય છે કે એકજ લમ હોવાથી ગરીબનાં ડોકરા પરણી શકે છે, નહીં તો તે બીયારાં કુંવારાં રહી જાય છે. આ દલીલો વિચારતાં પુરુષોને પાયા વિનાની જણાય છે. કડવા કામતી વસ્તી આખા હીંદુસ્તાનમાં આશરે ૧૪ લાખની છે ત્યારે હીંદુસ્તાનમાં હીંદુ ખેડૂત પ્રગ્ન કુલ આશરે તેત્રીસ કરોડની છે. ત્યારે તેમાંના ફક્ત ૧૪ લાખનેજ વધારે ખર્ચ થવાની બીજી કુંવારા રહી જવાની દલીલ કેમ ટકી શકે વાં ? વળી ખર્ચમાં ઉગારો થતો હોય તો મરણ પાછગમાં જમણો તેઓ છુટાં કેમ કરે છે ? તે પણ એકજ દીને અને દસ વર્ષના આંતરે કેમ કરતા નથી ?

દસ વર્ષે લમ કરવાની એક રીત પડી ગઈ છે અને તેથી ઘણી હાની થયેલી પ્રત્યક્ષ જણાય છે. જતાં સ્વાર્થપરાયણ-સ્વાર્થ સાધુઓ તે રીત બદલવાના પ્રયત્નમાં આડા આવે છે તેઓ ન્યાતનું અહિત કરનારાજ ગણાશે.

દસ વર્ષેજ એકજ વખત લમન કરવાના રીવાજેજ આગત્તમ આળીસ દીવસનાં ધારનાં આળોકાનાં લમ કરવાની ફરજ પાડી છે. તેનાં આગત્તમ થવાથી જાંડવા બીજા છાછુટકાના અવધ રિવાજને

પોપણ મળ્યું છે. સુધરેલી પ્રજામાં તે રીવાજે આપણને હલકા પાડ્યા છે. આપણે ઉત્તમ ખેતી કરવાવાળા હાલમાં કુદ્રમાં ગણાવા લાગ્યા છીએ. એ શું આપણને માનપ્રદ છે ? હજુ પણ એ રીતે આપણે બદલવી નથી જોઈતી ? દસ વર્ષ કરતાં થોડા વખતને અંતરે આપણાં લગ્ન થતાં હોય તો ચાળીસ દીવસનાં હીંચતા છોકરાંને પરણાવવાની જરૂર પડે નહીં એ દેખીતુંજ છે.

ગાયકવાડી રાજ્યમાં બાળલગ્ન પ્રતિબંધ કાયદો ચાલુ થયો છે, ત્યાં ગાયકવાડી પ્રજાને દસ વર્ષના એક લગ્નથી કાંતો સરકારનો કાયદો તોડવાની અગર ઉમીદા માતાની આમન્યા લોપવાની જરૂર પડશે. તેથી કરીને ગાયકવાડી અમલદારોએ બેચરદાસવાળાને-જેમણે પાંચ વર્ષે માંડવરાત રાખીને દસ વર્ષમાં બે લગ્ન કરવાની સોઈ કરી આપી છે તેમને-સહાય આપી કડવા કામપર એક ઉપકાર કીધો છે.

ગયા ડીસેમ્બર માસમાં વિરમગામ કડવા પાટીદાર શુભેચ્છક સમાજની બેઠકમાં એક ડરાવ કરી, આપણા લમ કહાડવાનો વયલો રસ્તો લેવા સાર (નામદાર પાટડી દરબારશ્રીની સહાયતા લેઈ) એક કમીટી નીમી હતી તે કમીટી મળીને કાંઈ પણ કામ કરે તે પહેલાંજ બેચરદાસવાળાએ લમ કહાડવાની ઉતાવળ કરી છે છતાં પણ પાંચ વર્ષ પછી માંડવ રાત્રી આપી છે એટલું પણ સુધારાના પક્ષે આવકારદાયક હોવાથી માનનીય છે. બીજા પક્ષનાં લમ છેક જીની પદ્ધતિની રીતિયે હોવાથી-જે રીતિયે આપણે અધમાવસ્થામાં મુકાયા છીએ તેનેજ વળગી રહીને હજુ પણ અધમ દશાના ઉંડા કુવામાં ઉંડા ઉતરવાનું પસંદ નહીં કરતા હોવાથી-ત્યાજ્ય છે-અમાનનીય છે.

વસ્તુસ્થિતિ આ પ્રમાણે હોવા છતાં કુલીનતા વંશપરંપરા આજીવી માનવાવાળા અજ્ઞાન મનુષ્યો બીજા પક્ષને-આડીયાવાળા

પક્ષને-અનુસરે એ સ્વભાવિક છે. આવા અજાનોને જ્ઞાન આપી
ખ-૧ રૂપમાં વસ્તુસ્થિતિ સમજાવી તેમના અજ્ઞાન તિમિરને સુર્યનો
પ્રકાશ આપી અધમાવસ્થામાંથી તારણ કરવું એ સમજી અને
જાનવાનોનો ધર્મ છે. એક કરતાં વધારે કન્યાઓ લાવી કન્યાના
બાપને કનડી હસ્કે અને ટસ્કે પોતાની મરજી માફ કરકરીઆવર
મેળવીને પોતાનો નિર્વાહ ચલાવવો, અજ્ઞાન માઆખે પોતાની
અજ્ઞાનતાથી સારાસારનો વિચાર નહીં કરી શકવાથી, દીપકના રનેહે
જેમ પુદાં ઝંપલાવે છે તેમ ઝંપલાવી પોતાની દીકરીઓ આપે તેમને
રોટલા માટે રખડાવી ઘરની બહાર ભેસારતી, તેમને મારઝુક, હેરાન
કરી છેડાછુટકો આપવાને પણ પૈસા પડાવવા એ શું કુળવાનોનાં
લક્ષણ છે ? માનીયે કે કુળવાનો સત્રગાજ એમ કરતા નથી પણ
ત્યારે શું આવો અનર્થ કરવાવાળાને સજ્જન કુળવાનોએ કદી પણ
રોક્યા છે ? આવા સંકડો દાખલો હરદમેશ જોવામાં-જણવામાં
આવે છે તેનો કાંઈ અદ્વિગસ્ત થયો જણાયો નથી તે શું તેમની
કુલીનતા બતાવે છે ? એજ કુળવાનોએ અજ્ઞાન ગામડીઆઓની
અજ્ઞાનતાનો લાલ લેઈને બધે ત્રણ ત્રણ બધરીઓ પોતાને માટે
કરી ગામડીઆઓને કુંવારા રહેવાનો વખત આવતાં ગામડીઆઓની
આંખો ઉઘડતી ગઈ તેમ તેમ પોતાનામાં ગોળ બાંધતા ગયા અને તેને
સખ્તાઈથી અમલમાં મુકવા લાગ્યા. માટે ગોળ કરાવીને ન્યાતો
ફુંકી કરવાનો દોષ પણ તેઓનેજ શ્વેર છે.

આવતા શનીવારે જાતિશ્ચરેઃમણી નામદાર ખટડી દરબાર
સાહેબને ત્યાં બંને પક્ષના સંભાવિત ગૃહસ્થો એકઠા થવાના છે.
આશા રાખવામાં આવે છે કે નામદાર દરબાર સાહેબ નિબંધપા-
તથી શુદ્ધ ન્યાય કરી કડવા પાટીદાર કેમ જે દાલના સમયે અવ-

નતિમાં વ્યાવી પડી છે તેમાંથી ઉગારી-ઉદ્ધારવાનો પ્રયત્ન જે સુધારકો કરી રહ્યા છે તેમને સહાય થશે. જાણુવા પ્રમાણે જ્ઞાતિ સુધારા વાસ્તે દરબાર સાહેબે હજારો રૂપિયાના ભોગે પ્રયત્ન કીધો હતો તેમાં જાણુવા જેવી સફળતા મળી નહોતી તે સફળતા વરસોના વહેવા સાથે કાળના ચક્રમાં ફરીને અધિકાર પરત્વે મેળવવા ભાગ્યશાળી થશે એમ અમે અંતઃકરણ પૂર્વક ધ્યેયીએ છીએ.

સાચરમતી તા. ૨૫-૨-૧૯૧૦

લી. સ્વજ્ઞાતિ સંપક.

નં. ૧૬

આડીયા પક્ષના શેઠોની જીત-નામદાર પાટડી દરબારશ્રીએ વધાવેલા લમીયા-નામની હસ્તપત્રિકા છુટી વેંચાઇ હતી.

॥ શ્રી ડમીયાજી માતાજીનો જય ॥

નામદાર પાટડી દરબારશ્રીએ વધાવેલા લગનીઆ.

આડીઆ પક્ષના શેઠોની જીત.

અને

બેચરદાસ લશ્કરીયાળા પક્ષની નીચડેલી નીષ્ફળતા.

સમસ્ત કડવા પાટીદાર જ્ઞાતિ બંધુઓને વિનંતી સાથે જાણુવા-વયાનું કે આપણી જ્ઞાતિનાં લગ્ન સમયે નામદાર પાટડી દરબારશ્રીએ તા. ૩-૩-૧૦ શુક્રવારના રોજ સવારના કલાક ૭ અને પાંચ મીનીટે પોતાના દરબારમાં વધાવેલી લમીની દુબ લીધીઓ. મુગ્ધ છં.

કામા ગણેશ તથા આક વધાવવાનું મુદુર્ત સંવત ૧૯૬૬ ના ચૈત્ર વદ ૭ રવીવાર.

માંડવો તથા ઝવેરા વાવવાનું મુદુર્ત સંવત ૧૯૬૬ ના ચૈત્ર વદ ૯ મંગળવાર.

મોટા ગણેશ તથા માણેકચંલ, ધરોપુત્ર તથા ગૃહશાંતીનું મુદુર્ત સંવત ૧૯૬૬ ના ચૈત્ર વદી ૧૩ શનીવાર.

મોટું લમ્બે પરકન્યા પરણવાનું મુદુર્ત સંવત ૧૯૬૬ ના વૈશાખ સુદી ૧ ભોમવાર.

માંડવરાતનું મુદુર્ત સંવત ૧૯૬૬ ના વૈશાખ સુદી ૧૧ ગુરુવાર.

એ રીતે ઉપર મુજબ લમ્બે કરવાની શુભ તીથીઓ નામદાર પાટડી દરબારશ્રીએ પોતાના દરબારમાં વધાવી લીધા બાદ પાટડી ની આપણી સમગ્ર જ્ઞાતિએ એકી અવાજે દરબારમાં જઈને લમ્બની ઉપર જણાવ્યા મુજબની તીથીઓ વધાવી લીધી છે છતાં પણ “ મીયાં પડ્યા પણ તંગડી ઉંચી ” એ કહેવત મુજબ પટેલ એચરદાસ અંબાઇદાસવાળા પક્ષની બહાર પાડેલી લમ્બની તીથીઓ નામદાર પાટડીશ્રીએ નહીં વધાવ્યા છતાં તા. ૩-૩-૧૯૧૦ ના રોજ પટેલ કેશવલાલ છકડશીએ નામદાર દરબારશ્રીએ અને પક્ષનાં લમ્બ વધાવી લીધાં છે તેવી ખબર બહાર પાડેલ છે. તે તદ્દન ખોટી અને ખીનપાવાદાર છે તે માટેની કામને પણ ખાત્રી કરવી હોય તો પાટડી જઈ નામદાર પાટડી દરબારશ્રીને પ્રજ્ઞવાચી ખાત્રી થશે.

આજ તા. ૪-૩-૧૯૧૦

પ્રસિદ્ધ કરનાર.

પા. ચુનીલાલ ચમનલાલ સહી દા. પોતે.

પા. લગુભાઈ તરભોવનદાસ સહી દા. પોતે.

અમદાવાદના કડવા પાટીદાર જ્ઞાતિના પટેલો.

નં. ૨૦

કડવા પાટીદારોની નાતના પટેલોને વિનંતી-એ નામની હસ્ત પત્રિકા છુટી વેચાઈ હતી.

કડવા પાટીદારોની નાતના પટેલોને વિનંતિ.

આ વરસે એ લગ્ન નીકળ્યાં છે. એક ચંદ્ર વદ ૧૦ નાં ઉમીયા માતાજીના મંદીરમાં ગાયકવાડ સરકારની રમથી અને સર સુળા સાહેબની રૂબરૂમાં ધરમની કીરીઆ કરી કાઢ્યા છે તેમાં પાંચ વરસની માડવરાત રાખી છે. અને તે લગ્ન દેવી લગન એટલે ખરે લગન છે. ખીખ વૈશાખ સુદ ૧ મંગળવારનાં કાળેશ્વર મહાદેવમ બેગા થઈ કાઢ્યા છે અને તે લગન કાળ લગન એટલે ખોટા છે.

વૈશાખ સુદ ૧ ના લગન પાટી દરગાહ સાહેબે એટલા માટે વધાવી લીધા છે કે તેઓ સાહેબની બેનો અને દીકરીઓ તે લગનવાળાના પક્ષમાં આપેલી છે જેથી તેઓએ નાં છલાજો તે લગ્ન વધાવી લીધા છે પણ ખરી રીતે જોતાં તે ખરાં નથી અને ભરીખ માં કડવા પાટીદારોને કાળ સમાન થઈ પડશે. કારણ કે:—

એક નાસ્તીક માતાજીને માનતો નથી તેણે પ્રથમ સુધારાવાળા ને ઉશ્કેરી છુટા લગન કરી નાખવા મેહેનત કરી ન હતી, પણ છુટા લગન થઈ જવાથી આખી નાતની ખરાબી થશે અને ગરીબો દુખ થશે એમ સમજી સુધારાવાળાએ તેનું માન્યું નહીં અને સુધારાવાળા પાંચ વરસની માડવરાત રાખવાના પ્રાચ ઉપર આત્મા તેથી તે નાસ્તીકનું મન માન્યું નહીં જેથી તેણે ખીખ પક્ષવાળાને સમજાવી લગન કાઢવા સમજાવ્યા પણ સરકારે તેઓને માતાના મંદીરમાં પેસવા દીધા નહીં તેથી પેલાએ તેઓને સમજાવી કાળેશ્વર

મહાદેવમાં લગન કરાવ્યા. આમ કરવામાં તેનો હેતુ એવો છે કે જે લોકો કાળેશ્વરમાંથી નીકળેલા કાળ લગન કરે તો પછી પાછળથી લોકોને સમજાવવા કે તમે દેવીના મંદીરમાંથી નીકળેલા લગ્ન કર્યા નથી અને એમ કહી દેવીનું માનભંગ કરાવી પછી છુટા લગ્ન કરાવવા લોકોને ઉશ્કેરવા. લાખઓ ચેતજો, જે તમે માતાજીના પુત્ર હો અને અસલથી માતાજીના મંદીરમાંથી નીકળેલા લગન કરતા આવ્યા છો તે પરમાણે કરવા આહતા હો તો વધશાક સુદ ૧ ના લગન કરશો નહીં અને જે તે કરશે તો તમે માતાજીના ગુનેગાર થશો માટે ચંદ્ર વદ ૧૦ ના ખરા લગ્ન કરવા જેથી માતાજી પ્રસન્ન થશે.

કેટલાક ગામોમાં જે પક્ષ પડી ગયા છે માટે દરેક ગામના પટેલોને મારી અરજ છે કે જે કોઈ રીતે સમજાવતી ન થાય તો પછી દરેક ગામના લોકો એક સંપ થઈ માતાજીની એક સોનાની મુરતી બનાવી આઠ બ્રાહ્મણોને બોલાવી ગરબ શાંતીનો માતાજીની મુરતી સામે વ્રત કરાવી જે સારા વીદ્વાન જ્ઞેશી પાસે કડવાકણખીતી **મીથુન રાસી** ઉપર મુરત બેંચરાવી પંચાંગમાં લગનના મુરતનાં દીવસો આપેલા છે તેમાંનો જે દીવસ **મીથુન રાસી**ને બેસતો આવે તે દીવસે લગન આ વરસમાં કરી લેવાં. આવતે વરસે માતાજી આપણા દરબાર સાહેબને સાહય થઈ નાતનાં દરેક ગામના પટેલોને એકઠા કરી ફરીથી લગનનો રીવાજ અસલ મુજબ એક સરખી રીતે ચલાવવા કાયદો ઘડાવશે. આ વરસે તો ટુંટી મુદત હોવાથી અને ખર્ચે દરબાર સાહેબનું માન રાખ્યું નહીં જેથી કાંઈ થઈ શક્યું નથી. માતાજી પોતાના આગકાનું ભયું કરશે પણ કોઈ કાળેશ્વરના મંદીરમાંથી નીકળેલા કણખીઓના કાળ સમાન લગનમાં કોઈના

આજકો કસાર્ધ ન જાય તેની અંભાળ રાખવા મેં આ અરજ પટેલોને કરી છે અને પટેલો પોતાની નાતના સારાની ખાતર સક્ષમ અંપથી કામ લેશે તો નાતનું તેજજ પોતાનું જલું થશે અને માતાજીનું માન જળવાશે. જામજો દીકરી સંકુશે તો બીજું ઘર માંડશે પણ દીકરો મરશે તેને તો દીકરો અને રૂઢિ ગ'ને જશે માટે દીકરાના માખાપો એ પોતાના આપકોને અંગ લગવમાં ફસાવવા નહીં એ મારી ચીંતી છે.

હી. મહાદેવી ઉમિયાજીનો લખ.

નં. ૨૧

જોતીયને આધારે કડવા કણબીઓને અગત્યની ખખર એ નામની હસ્ત ખત્રિકા છુટી પેંચાર્ધ હતી.

જોતીયને આધારે.

કડવા કણબીઓએને અગત્યની ખખર.

આ ત્રણે તમારા લક્ષ્ય એ પક્ષે કાઢ્યા છે. એક પક્ષે ગાયકવાડ સરકારની રજા લઈ અમલદારોની રૂબરૂમાં ચઢત્ર વડે ૧૦ ના કાઢ્યા છે અને તે ઉમીયા માતાજીના દેવળમાંથી કાઢ્યા છે. જ્યારે બીજા પક્ષે વધશાક સુદ ૧ નાં પોતાના ઘર મેજે વરમાં ખેસી કાઢ્યાં છે તેઓને સુઆ સાહેબે માતાજીના મંદીરમાં પણ પેસવા દીધા નથી એકજ દીવસે અધા આજકોના પ્રદ મળતા આવે નહીં તેટલા માટે એક મહીના સુધી માતાજીના દેવળમાં અનુષ્ઠાન ખેસારી પ્રદર્શાની કરી લક્ષ્ય કાઢવામાં આવતા હતા તે પ્રમાણે આ ચખતે કાંઈ પણ થયું નથી જેથી દરેક આજકો ઉપર પ્રદનો દોષ રહી જવાનો ભય છે અને તેથી કેટલાક આજકો અત્યુ પામે અથવા તો જાદગી સુધી

દુપ્પ ભોગવે માટે સમજી માખાપોએ જોષી લોકોને પુઠી પોતાના પુત્ર અને વહુના મુરત જોવરાવી ચઢતર અને વઢશાક એ મહીનામાં જે સાંઠે મુરત આવે તે દીવસે લગ્ન કરવા જોઈએ અથવા તો પોતાના ગામમાં નાતનું અંધાવેલ દેવસ્થાન હોય તેમાં ચાર બ્રાહ્મણો પાસે અનુષ્ઠાન કરાવી જોષીને પુઠી કડવા કણખીની મીથુનસાશી ઉપર મુરત જોવરાવી એકજ દીવસ નક્કી કરી લગ્ન કરવા જોઈએ. વઢશાક સુદ ૧ થી સુદ ૭ સુધીમાં એક પણ લગ્નનું મુરત છે નહીં તેમ ચઢતર વદ ૧૦ નું પણ લગ્નનું મુરત નથી માટે જો તમે તમારા જાળકોનું ભણું ચાલતા હોય તો સાંઠે મુરત જોઈ લગ્ન કરો અથવા આખી ગામની નાત મળી અનુષ્ઠાન ખેસારી એક દીવસનું મુરત નક્કી કરો તમારું ઈશ્વર ભણું કરે એ અમારો આશીર્વાદ છે.

સંવત ૧૯૬૦ નું વરસ નમળું છે માટે લગ્નનો અરથ સંભાળીને કરવો.

પંડીત કાન્તાપ્રસાદ જોતીપાચાર્ય અનારસ વાસી.

પંડીત નેમચંદ્રજી જોતીષ શાસ્ત્રી કાશ્મીરી

ના આશીર્વાદ.

જે કાઠ આ ખીના છપાતી વહેંચશે તે પોતાના ભાઈઓનું ભણું કરશે અને દેવી તેના ઉપર પ્રસન્ન થશે.

જે કાઠ આ ખીના વાંચી ખીનને વંચાવશે નહીં તે દેવીને યુનેગાર છે અને તેને મહાદેવીની આજી છે.

વાંચી વંચાવો અને પોતાના જાનભાઈઓનું ભણું કરો.

બુઝું કરનારનું બુઝું થશે.

અને આખરે નાતનું બુઝું કરનાર નરકમાં જશે.

નં. ૨૨

કડવા કણુખીઓમાં સુધારો એ નામનું ચર્યાપત્ર મુંબાઈ સમાચારના તા. ૪ થી માર્ચ ૧૯૧૦ અંકમાં છપાયું હતું.

કડવા કણુખીઓમાં સુધારો.

વીરમગામ તા. ૨. ૭ માર્ચ.

ઓણસાલ કડવા પારીદારોમાં લગ્નની વારી હતી. તેમાં લગ્ન કાઢવાના કહેવાતા હકદાર પક્ષોમાંથી એક સુધારક પક્ષે ઉમીયા માતામાંથી લગ્ન કાઢી સં. ૧૯૬૬ ના ચઇત્ર વદ ૧૦ તથા સં. ૧૯૭૧ ના બીજા વદશ્યાક સુદ ૧૦ એ રીતે એ તારીખો જાહેર કરી, ત્યારે બીજા પક્ષે લગ્ન કાઢી સં. ૧૯૬૬ વદશ્યાક સુદ ૧ તથા વદશ્યાક સુદ ૧૧ એમ એ તારીખો જાહેર કરી. કડવા કણુખીઓમાં જુના વખતથી નવ અને અગીઆર વરસના અંતરે લગ્ન કરવાનો વારો આવે છે ત્યારેજ લગ્ન થાય છે. ઓણસાલ નવા તથા જુના વીચારવાળાએ પોતપોતાના જુદાં લગ્ન કાઢી જાહેર કરી જાતીમાં ભારે ખગલગાટ ઉભો કર્યો હતો. તેનો નીકાલ લાવવા બંને પક્ષના તથા મોટા મોટા ગામોના આગેવાનો મળી કુલે ૫૦૦-૬૦૦ માણુસોને આજ પાંચ છ દીવસથી નેક નામદાર દરબારશ્રી સુરયમલસિંહજી સાહેબે પોતાનાં ભાં પાટડી બોલાવ્યા હતા. ત્યાં તેમણે બંને પક્ષે પોતાની વાત મુકી નહી ત્યારે તેમણે આજે તા. ૨-૩-૧૦ ના સવારમાં નવ વાગે બધા પારીદારોને બોલાવી “ સહુ સહુની મરજી આવે તેમ કરો અને તેથી જાતીમાં કાંઈ રીતે કુચિ થાય તેવી શ્રી ઉમીયા માતા સહુને સુખથી આપો ” તેવું જાહેર કર્યું. હાલમાં સરવે કામો પોતપોતામાં વીદ્યાના પ્રચારથી ધન્ય

યોગ્ય સુધારા કરી રહી છે તેમ આ જાતીએ પણ હમણાં થોડા વખતથી પોતાનામાં ચાલતા કુધારાને તથા સુધારા કરવા સારો પ્રયત્ન કરવા માંડ્યો છે. લગ્ન જેવી અગતની આખતમાં આ જાતીમાં માત્ર ઉપર મુજબ નવ અને અગીયાર વરસે એકજ તારીખે લગ્ન કરવા રીવાજ હોવાથી અજ્ઞાન માણસો પોતાના ૪૦ દીવસ સુધીની ઉમરનાં ધાવતા આગકેને પરણાવી દે છે, તેથી જાતીમાં પુષ્કળ આગલમો, કળેડા, વર વધુ વચ્ચે અપ્રીતી, અણુનાવ, ખે સ્ત્રીઓ કરવી, છુલછેડ કરવા વગેરે બહુજ નકારા રીવાજો ચાલુ છે તે આવી રીતે દરબાર સાહેબે સહિને ફાવે તેમ લગ્ન કરે એટલે ચલાય, ૧૯૬૬ ના ચક્ર વદ ૧૦, વક્રશક મુદ્દ ૧ અં. ૧૯૭૧ ના બીજા વક્રશક મુદ્દ ૧૦ મે પરણાવે તો પણ હવે કશો બાધ નહી તેથી આશા રાખવામાં આવે છે કે હવે પાંચ પાંચ વરસની ટુંકી મુદતના લગ્ન થવાથી સમજી માનીતરો પોતાનાં મંતાનોને આગપણામાં નહી પરણાવી દે અને પોતાના સ્તુતીપાત્ર પગલે ચાલવા અન્ય અજ્ઞાન પાટીદારોને પણ પ્રેરશે.

લી૦ સેવક.

PURUSOTTAM LALLUBHAI
PATIDAR.

જનરલ સેક્રેટરી, કડવા પાટીદાર ગુબેચક સમાજ, વીરમગામ.

નં. ૨૩

કડવા પાટીદાર કોમનાં લગ્ન એ નામનો અગ્ર લેખ ગુજરાતી પંચ તા. ૬મી માર્ચ ૧૯૧૦ ના અંકમાં છપાયો હતો.

કડવા પાટીદાર કોમના લગ્ન.

સમજી પાટીદારોને સૂચના.

શ્રીમન્ત સયાજીરાવ ગાયકવાડને વિજ્ઞાપ્ત

મહુમ શેઠ બેચરદાસ લશ્કરીવાળા તરફથી કડવા પાટીદાર કોમનાં લગ્નનાં જે મહુર્ત તેમનાં છજેવી શ્રી ઉમીયામાતાની આજ્ઞા થી, કડી પ્રાંતના સુઆ રા. બ. ખાસેરાવ જાદવની સમક્ષ કાઢવામાં આવ્યાં છે તે યોગ્ય રીતે કાઢવામાં આવ્યાં છે એમ અમે કેટલાક દિવસ ઉપર સ્પષ્ટ રીતે જણાવી ગયા છીએ. ૬ અને ૧૧ વર્ષે લગ્ન કરવાથી આજલગ્નની મંજૂઆમાં વધારો થાય છે, વરવિક્રય કરનાર કહેવાતા કુળવાન પરન્તુ ખરી રીતે હલકા લોકોને કન્યાનાં માઆપ અને કન્યાપર જીલ્લમ કરવાના અધમ માર્ગ મળવાની સરળતા વધે છે, આજલગ્ન થવાથી યોગ્ય વરકન્યાની પસંદગી થઇ શકતી નથી. વરકન્યામાંથી કાઢને નાનપણમાં કાંઇ વ્યાધિ થવાથી ખોડખાંપણવાળું થાય છે તો ધણીધણીયાણીને અણખનાવ થઈ છુટા છેડા અગર ધાન લુગડાની ફરીયાદ તેમ ખીજા લવાડા થાય છે, વરકન્યા નાનપણમાં મરી જાય છે તો લગ્નનું ખર્ચ ફરી પાછું લોકોના માથા પર આવી પડે છે. આ તેમ ખીજા આજલગ્નનાં અનિષ્ટ પરિણામો અમારાં એક આગળના અંકમાં અમે પદર્શિત કરી ગયા છીએ. અમને હર્ષ થાય છે કે મહુમ શેઠ બેચરદાસ લશ્કરીવાળા તરફથી નીકળેલા મહુરતને સર્વ સમજી લે. એ વધારી લીધાં છે. વખતના ફેરફાર છતાં, આજલગ્નના ગેરફાયદા સમજવા છતાં, હજી કેટલાક અર્થદગ્ધ લોકો ૬-૧૧ વર્ષના લગ્નનાં રિવાજને વળગી રહેવાને જે દુરાચલ કાંઈ બેડા છે તે હિતકર હોય એમ અમે કાંઈ

પણ રીતે માની શકતા નથી. ૯-૧૧ વર્ષનો જૂનો રિવાજ પકડી રહેવામાં તેઓ કેટલોક દેખીતો લાભ જૂઓ છે પરંતુ તેમાં પરિણામે પોતાને તેમ સમગ્ર જાતિની આઘાદીને કેટલું નુકસાન છે તે તેઓ જોઈ શક્યા નથી. પાટડી દરબાર સાહેબે ગયા અકવાડીયામાં ગામે ગામના આગેવાનોને આ મુહૂર્તના અંબુધમાં સમાધાની પર આવવા એકઠા કર્યા હતા પરંતુ દિલ્લગીરીની સાથે જણાવવું પડે છે કે તેઓ પાંચ વર્ષની માંડવરાતવાંજો અગત્યનો અને ઉપયોગી ફેરફાર સમસ્ત કડવા પાટીદાર કોમમાં પ્રચલિત કરવાને વિનંત્યવાન થઈ શક્યા નથી અને ચૈત્ર વદ ૧૦ વાળા પાંચ વર્ષની માંડવરાતવાળા અને બીજા વધશાખ સુદ ૧ વાળા આ બંને લગ્નને વધારી લેવાની તેમને દરજ પડી છે. પરિણામ એ આવ્યું છે કે બંને લગ્ન કરવાની લોકોને છૂટ રહી છે. જે લોકો બાણી જોઈને આપના કુવામાં પડવા માગે છે એમને અમે વધારે કહેવું ઇષ્ટ ગણતા નથી પરંતુ જે લોકો બાળકમતા ગેરફાયદા સમજે છે તેઓ તો ચૈત્ર વદ ૧૦ નું જ લગ્ન મુહૂર્ત અને પાંચ વર્ષની માંડવરાત પાળશે એવી અમને ખાતરી છે. વડોદરા રાજ્યની કડવા પાટીદાર કોમે તો ખાસ કરીને સમગ્રનું જોઈએ કે જ્યારે જૂના રિવાજ પ્રમાણે પણ ૨ વર્ષથી નાની કન્યા નથી પરણવાની અને તેથી નાની પરણાવવા માટે રૂ. ૧૦૦ સુધી દંડ આપવો પડશે તો બહેતર છે કે તેવી કન્યાઓ પરણાવવીજ નહિ, અને દંડ ન ભરવો પડે તે માટે તેવી તેમ છોક ૭ વર્ષ સુધીની કન્યા પરણાવવીજ નહિ; પાંચ વર્ષે જ પરણાવવી (પાંચ વર્ષની માંડવરાતના રિવાજમાં વર ૧૧ વર્ષનો હશે તો કન્યા ગમે તેવી નાની ઉંમરની પરણી શકશે.) આથી દંડ ભરવો નહિ પડે એટલુંજ નહિ પરંતુ વંદકન્યાનાં લગ્ન પણ સમજણી

વધે થશે, પાંચ વર્ષની મુદત પણ લાંબી નથી એટલે માઆપના
 હાવાને માટે પણ ~~વધુ~~ વિલમ્બ થશે નહિ ! શ્રીમન્ત મહારાજ
 સાહેબ સર સયાજીરાવ ગાયકવાડ અને તેમના ઉચ્ચ પદ્ધતિના
 અમલદારોને અમે જણાવવા માગીએ છીએ કે વડોદરા રાજ્ય તર-
 ફથી જે બાળલમપ્રતિજ્ઞક કાયદો રચવામાં આવ્યો છે તે લોકોના
 સર્વ પ્રકારના હિતને માટે રચાવામાં આવ્યો છે અને જ્યારે તેજ
 રાજ્યના એક સુખા સમક્ષ પાંચ વર્ષની માંડવરાતનું મુદ્દત નીક-
 ળ્યું છે ત્યારે કડવા પાટીદાર કોમ માટેની તે કાયદાની નરમ કક્ષમાં
 (અમારા માનવા મુજબ) પણ સખ્તાઈથી તે લોકો પર લાગુ
 પડવાની લોકહિતાયે બહુ મોટી જરૂર છે. આ રાજ્યની કડવા પા-
 ટીદાર કોમ એટલી બધી મોટી છે કે ખાસ તેમનાં આ લમ ઉપર,
 બાળલમપ્રતિજ્ઞક કાયદાની કડવા કોમ પર થતી અસર મંગલ
 તેમ પોતાના રાજ્યમાં તો પાંચ વર્ષની મુદતવાળું મુદ્દત જ પગાય
 તે માટે જાહેરનામાં દ્વારા, તેમ નાના મોટા અમલદાર, સુબાઓ,
 નાયબ સુબાઓ, મુખીમતાદારો દ્વારા, બદાયસ્ત થશે જોઈએ.
 લમ પાસે આવ્યાં છે અને લોકોને એક નક્કી માર્ગ સૂઝે તે માટે
 ના. ગાયકવાડ સરકાર તરફથી આક્રમ સૂચનાઓ ઉપર જણાવ્યા
 મુજબ પોતાની કડવા પાટીદાર પ્રજાને અપાવશે જોઈએ છીએ.
 રાજ્ય તરફથી ઘડાયેલા બાળલમના કાયદાની મશ્કરી ન થાય તે
 માટે ના. ગાયકવાડ સરકારે પોતાના રાજ્યમાં તો પાંચ વર્ષ વાળું
 જ લમ થાય તેવા તાગડતોમ અને તાકીદનો બદાયસ્ત કરવો
 જોઈએ. આ કામમાં કડવા પાટીદાર કોમ પાસેના પોતાના મુખી
 મતાદાર પટેલોની, તેમ બીજા અધિકારીઓની મદદથી પાંચ વર્ષનો
 જ રિવાજ પ્રચલિત કરી, અજ્ઞાન અને રૂઢિની બેડીથી જડાયેલી.

પોતાનો લાલ નહિ સમજતી, કડવા પાટીદાર કામને મોટી ઉમ્મરે લમે કરવાના માર્ગ ના. ગાયકવાડ સરકાર સુઝાડી શકશે અગર તો તે માર્ગ લેવાની કદાચ ફરજ પણ પાડી શકશે તો તે નામદારે લોકહિતનું એક ઘણુંજ ઉપયોગી અને પ્રશંસાપાત્ર પગલું ભરેલું કહેવાશે એમાં કોઈ પણ પ્રકારનો સંદેહ નથી.

નં. ૨૪

Marriage reform among the Kadwa Kanbis એ નામનો અંગ્રેજી અગ્ર લેખ ગુજરાતી પંચ તા. ૬મી માર્ચ ૧૯૧૦માં છપાયો હતો.

Marriage Reform among the Kadwa Kunbis.

We beg to invite the kind attention of His Highness the Maharaja Gaikwar to the correspondence published in our today's issue. His Highness has justly been acknowledged as the leader and pioneer of all practical Social Reform movements and we are sure in appealing to him, we are addressing a Ruler with large sympathies for suffering humanity and a firm resolve to do everything possible in the cause of the progress of his own people. It is a well noted fact that most of the reforms in the Hindu Society turn upon the marriage

problem. Reform the marriage system, raise the marriageable age of males and females, make the marriage dependent on the free will and intelligent consent of the parties, keep an open door for the widows who find it necessary for their happiness or maintenance to marry,—these enclose almost the whole of the Reform programme. In fact marriage is the pivot on which turns the well-being of the whole nation,—it is the center of a circle on the circumference of which are ranged all the possible landmarks of social and religious progress; handle the marriage problem and you have half social reform solution in your hands, solve the marriage question and more than half your victory is already won in the arena of national life. But marriage as it obtains among the Hindus, especially the low castes, the backward community is the very bane of their life, the chief source of national deterioration and physical and moral stagnation. It is a well-known fact that the non-interference policy of the British Government has been responsible for their indifferent attitude in matters, social and

religious; but we make bold to assert that had the beneficent policy of generous hearted noblemen like Lord William Bentick been continued, we would not so easily have sentimentalists. What however, an alien Government might not venture to do, *i. e.* interfere in matters social and religious of a subject-people it would indeed be a serious blunder in an *Indian Ruler* to abstain from doing. For the *Hindu* Scriptures have always recognized in the King, an emblem of Godhood and invested him with the full powers of supremacy even in matters religious. In India's history running through centuries there has been scarcely any Pope to make Kings accept punishment at the Church doors !

We have been glad therefore to find His Highness determined to do, what has raised the Japanese to their present condition of national predominance: we mean, the regeneration of the depressed classes. His Highness' Marriage Reform Act is a good initiative, but we are afraid it scarcely goes far enough and there are certain features there particularly

that relating to the exemption to a certain extent, of the Kadwa Kunbi community—a most backward class of people, from the provisions thereof. Of course we admit, we can realize the difficulties of His Highness' Government for fear of treading on a people's traditions and superstitions, but we are sure His Highness would be the first to take action if such a course were possible in the direction of minimizing the chances of child marriages. That such a course is possible is shown by the good sense and rational spirit exhibited in liberally interpreting their time-worn customs and making a bid for progress by a large and most influential section of the Community. It has the support of the liberal spirited state officials and all the educated people also. But a small and custom-ridden not to say-ignorant section wants to oppose this good move and for reasons best known to it is moving heavens and earth for carrying its point. It is a time-rooted custom among these Kunbis who have their marriage-date fixed 'only once in about a dozen years to have two dates fixed

for celebrating their marriages, which facilitates all the children, we will not say person left unmarried on the first day to be married on the other. Now the progressive party among these people wants the second date to be moved to *five* years after. This will be benefiting the community by preventing the marriages of mere infants, as it will be practiced bringing on a marriage-date every fifth sixth year. Thus there will be two marriage seasons in every decade or dozen years, we think it would be only blind superstition or sheer obstinacy that could be opposed such a beneficial course as the one proposed.

We are sure the enlightened Ruler of Baroda State can do much in this matter by timely advice and fatherly interference; His Highness would be quite justified in doing so. We trust therefore that the Maha Sahab will not allow this appeal to pass unnoticed. We are convinced that this is the opportunity for His Highness to initiate fairly progressive reform.

નં. ૨૫

આ દિગ્ગેષ્ય ચર્ચાપત્ર ગુજરાતી પંચમાં તા. ૬ ફી માર્ચ
૧૯૧૦ ના અંકમાં છપાયું હતું.

**A Suggestion to His Highness the Maharaja
Saheb Gaikwar, Baroda.**

To,

The Editor,

Gujarati Punch, AHMEDABAD.

Sir,

I shall very much thank you to allow me to approach His Highness the Maharaja Saheb of Baroda through the columns of your widely circulated Journal with the following request on behalf of the Kadwa Patidar community. His Highness the Mrharaja Saheb deserves universal thanks and approbation for introducing compulsory education and the Act for the prevention of child marriages throughout his territories, and consequently His Highness has earned the most envious title of the most enlightened prince of India. It is not, therefore, too much to hope that His Highness will not spare any trouble for successfully rooting

out the invidious and ruinous custom of child marriages from the Kadwa Patidar community. The child marriages prevention Act of His Highness, however, is quite unable to the task of preventing child marriages from the Kadwa Patidar community. Therefore, the most beneficent law of His Highness whose operation has been so very useful to the other communities will not be successful in leading the Kadwa Patidars in the right path.

In order that the child marriages prevention Act may not practically be a dead letter as far as the Patidar community is concerned, two marriage dates have been declared, each at an interval of 5 years, that is Chaitra Vadi 10th of Samvat 1966 and second Vaisakh Sudi 10th 1971. These dates have been drawn in the temple of Umia Devi in Unjha in the presence of the officers of His Highness and the District Magistrate of Kadi has testified to the authenticity of the said dates. Moreover the same dates have been accepted by the Durbar Saheb of Patri who is considered as the head of the Kadwa Patidar community.

It will be a great boon if His Highness the Maharaja Gaikwar instructs the officers of all the provinces and villages, including Mukhis and Matadars of his territories to regard only the aforesaid dates as legitimate and to advise Kadwa Patidars to accept those dates.

According to this dates, those girls who are less than 8 years of age and those boys who are less than 12 years of age cannot be allowed to be married under paragraph 5 section 8 of the Act because all of them have the chance of being married in Samvat 1971 within one year of their attaining the age of maturity as recognized by the child marriages Prevention Act. Consequently it is highly necessary that His Highness' Government should notify to the public that no permission will be granted by the Judicial Department to girls who are less than 8 years of age and to boys who are less than 12 years of age in order that ignorant people thinking that all the young children are to be permitted to be married according to the above mentioned paragraph may have their eyes opened and may not in-

cur the expense of applying to the Judicial authorities for permission to celebrate child marriages.

I am not committing a serious mistake if I may confidently assert that His Highness the Maharajah Gaikwar has the welfare of backward communities at heart. I was therefor greatly astonished that His Highness has framed the child marriages Prevention Act in such a way as to operate on all the communities except the Kadwa Patidar community. There is no reason why such a big community like that of Kadwa Patidars should be wholly excepted from the operation of such a beneficent law. But now there is no probability of the law being so amended as to have full operation on the Kadwa Patidars in the near future. However, I am not expecting too much from His Highness, when I very humbly request His Highness not to show any more indulgence to the Kadwa Patidar community than the Act can strictly provide. It will be a great boon to the Kadwa Patidar community that has remained awfully backward in education

owing to the evil custom of child marriages if His Highness does not give permission to institute the marriage of girls less than 8 years of age and boys less than 16 years of age. Expecting this will receive kind and immediate consideration at the hands of His Highness.

I am Yours faithfully

A WELL-WISHER OF KADAWA PATIDAR COMMUNITY.

નં. ૨૬

નામદાર મહારાજ સયાજીરાવને નમ્રતાપૂર્વક વિનંતી એ લેખ ગુજરાતી પંચના તા. ૬ ડી માર્ચ ૧૯૧૦ના અકમાં છપાયો હતો.

શ્રીમંત મહારાજ સયાજીરાવને નમ્રતાપૂર્વક વિનંતી.

મેહેરખાન ગુજરાતી પંચના અધિપતિ.

આપના પત્રમાં નીચે પ્રમાણેની શ્રીમંત મહારાજ સાહેબ ગાયકવાડને કરવામાં આવેલી પ્રાર્થના જાપવાને કૃપા કરશો.

હિંદુસ્તાનની પછાત પડેલી કામોને ઉન્નત બનાવવા માટે જે ભગીરથ પ્રયત્નો શ્રીમંત મહારાજ સાહેબ ગાયકવાડ અહ્મદશ કરે છે તેને માટે અંતઃકરણપૂર્વક આભાર માનવાની સરખાલમાં હું રજા લઉં છું. નામદાર ગાયકવાડ મહારાજ અત્યંતની ઉન્નતિ માટે અને તેમની રિશ્તિ સુધારવા માટે બહુજ પ્રયત્ન કરે છે. તેથી મહારાજને પ્રાર્થના કરવાની જરૂર પડે છે કે જેટલી કાળજી મહારાજ

રાજા સાહેબ અંત્યજ્ઞેને માટે બતાવે છે તેટલી કાળજી કડવા પાટીદાર કામ જે આળસમૂળી દુષ્ટ રાક્ષસના મંળમાં સપડાઇને અંત્યજ્ઞ કરતાં પણ અધમ સ્થિતિએ પહોંચી છે, તેમના તરફ પણ બતાવશે. જ્યાં સુધી કડવા પાટીદારો આળસમ કરતા અટકશે નહીં ત્યાં સુધી ઘણા મોટા ખર્ચે ગાયકવાડી રાજ્યમાં દાખલ કરવામાં આવેલી ફરજિયાત ફેળવણીનો લાભ પણ તેઓ લઇ શકવાના નથી. તેથી નામદાર મહારાજા સાહેબને ધણીજ નમ્રતાપૂર્વક અરજ કરવાની કે આળસમ પ્રતિબંધક કાયદાની રૂએ કડવા પાટીદારોમાં થતાં આળસજ્ઞોનો એકદમ અટકાવ કરવો. નામદાર ગાયકવાડી અમલદારોની દેખરેખ હેઠળ કડી પ્રાંતના ડીસ્ટ્રીક્ટ મેજિસ્ટ્રેટના સર્ટીફિકેટ સાથે ૧૯૬૬ ના ચૈત્ર વદી ૧૦ ને ૧૯૭૧ ના બીજા વૈશાખ સુદી ૧૦ ને લગતી તારીખો તરીકે બહાર પાડવામાં આવેલી છે અને આ તારીખોને પાટડીના દરબાર સાહેબે પણ વધારી લીધી છે તેથી કડવા કામમાં સર્વત્ર માન્ય કરવામાં આવશે. તેથી આ તારીખોને આધારેજ આળસમ પ્રતિબંધક કાયદાના આકાશ પેરે-આકાશની ક કક્ષમ મુજબ પરવાનગી આપવામાં આવશે તો કડવા પાટીદાર કામમાંથી આળસજ્ઞોનો સમૂળગો નાશ થઇ જશે એ નિઃસંશય છે. સદરજુ કક્ષમ પ્રમાણે લગ્નની બીજી તારીખ આવતાં પહેલાં જે છોડી ૧૩ વર્ષથી અથવા છોકરો ૧૭ વર્ષથી વધારે થઇ જતો હોય તેટલાનેજ આળસમ કરવાની પરવાનગી આપી શકાય છે. તેથી કડવા પાટીદાર કામમાં અત્યારે જે છોડીઓ ૮ વર્ષની અંદરની અને જે છોકરો ચાર વર્ષ અંદરનો છે તે સંબંધનાં પ્રસ ૧૯૭૧ ની સાલના લગ્ન વખતે થઇ શકે એમ છે કારણકે તે સંબંધની ઉંમર ૧૯૭૧ માં કાયદામાં ડરાવેલી ઉંમર કરતાં થોડું થઇ જાય.

તેમ નથી તેથી જોકે કડવા પાટીદારોમાં દાયદાની રૂએ ફક્ત ૧૨ વર્ષ ઉપરની કન્યાઓ અને ૧૬ વર્ષ ઉપરના છોકરાઓનાં જ લગ્ન કરવાં દેવાં એવું બની શકે એમ નથી તો પણ નામદાર ગાયકવાડ મહારાજને સવિનય પ્રાર્થના કરવામાં આવે છે કે તે નામદારે આઠ વર્ષ અંદરની કન્યા અને બાર ૧૨ વર્ષ અંદરના છોકરાને બાળલગ્ન કરવાની પરવાનગી નહીં આપવામાં આવે એવાં જાહેરનામાં એમના રાજ્યમાં સધળે સ્થળે ઘોડાવવાં; કારણકે એમ કરવામાં ન આવે તો ઘણા અજ્ઞાન કડવા પાટીદારો દરેકે દરેક લગ્ન કરવાની પરવાનગી આપવામાં આવશે એવું ધારી પરવાનગી માટે અરજીઓ કરી નકલમાં ખર્ચના ખોજમાં ઉતરી ન પડે.

નામદાર ગાયકવાડ મહારાજની જાણ બહાર નથી કે કડવા પાટીદાર કોમ બાળલગ્નના દુષ્ટ ધારાને લીધે કેળવણીમાં પછાત છે અને અજ્ઞાનાન્ધકરમાં સડે છે. તેઓને બાળલગ્ન કરતા અટકાવવાની આ દુનિયામાં ગાયકવાડ મહારાજ શિવાય કોઈ બીજા માણસમાં શક્તિ નથી. તેથી જો ફક્ત ગાયકવાડ મહારાજ સાહેબ જેવી રીતે અંત્યજને સુધારવા લગીરથ પ્રયાસ કરે છે તેવેજ લગીરથ પ્રયાસ કડવા પાટીદાર કોમમાંથી બાળલગ્નનો નાશ કરવા પાછળ કરશે તો કડવા પાટીદાર કોમના દરેક સમજી માણસ તે નામદારનો અંતઃકરણ પૂર્વક આભાર માનશે.

જેવી રીતે અરીજીઆનારને લાન નથી કે અરીજી બાધાથી મને ઘણું નુકશાન થાય છે તેવી રીતે અજ્ઞાન કડવા પાટીદારો જેઓ બાળલગ્નના પંજમાં સપડાઈ ગયા છે તેમને પણ બાળલગ્નથી છતાં અસંખ્ય કષ્ટકારક બચ્ચા, દુખોડાં છેડાપુટાં અને અવરોધ દસાદિનું તેમને લાન નથી. જો જલ્દી પરમાત્મા આવે પણ અજ્ઞાન

કડવા પાટીદાર કામને સીધે રસ્તે દોરી શકવાને સમર્થ નથી. પણ ફક્ત જમારે રાજ્યબળના આધારે તેમને બાળલગ્ન કરતા અટકાવવામાં આવે તોજ તેઓ સુધરી શકે એમ છે તેથી વારંવાર નામદાર ગાયકવાડ મહારાજને પ્રાર્થના કરવામાં આવે છે કે જેટલી છુટ બાળલગ્ન પ્રતિબંધક કાયદાને આધારે મલી શકે તે કરતાં એક તસુ પણ વધારે છુટ કડવા પાટીદારોને નહીં આપવા મેહેરબાની કરવી અને ગાયકવાડી રાજ્યના દરેકે દરેક પ્રાંતમાં એક સરખી રીતે પરવાનગીઓ આપી શકાય એવો ખાસ બંદોબસ્ત ન્યાય ખાતા તરફથી કરવો અને અમુક વર્ષ અંદરની કન્યા અને અમુક વર્ષ અંદરના છોકરાને બાળલગ્ન કરવાની પરવાનગી નહીં આપવામાં આવે એવાં જાહેરનામાં પ્રજાની જાણ માટે કહાડવાની કૃપા કરવી. છેવટે નામદાર ગાયકવાડ મહારાજને આંતર પ્રાર્થના એટલીજ છે કે કડવા પાટીદાર કામ જેના હાથમાં તેમના રાજ્યની સંધણી ખેતી છે અને જેઓ તેમના રાજ્યના ખરેખરા સ્તંભ છે તેમના સુધારા માટે તે નામદાર દરેક પ્રકારે પ્રયાસ કરવામાં લીધ નહીં કરે એજ.

ડી. પ્રાંતિ ભક્ત.

નં. ૨૭

આ નિબંધને અમલ દેખ શુભરાત્રી પ્રગટના તા. ૧૩ મી
માર્ચ સને ૧૯૧૦ ના અંકમાં છપાયો હતો.

બાળલગ્ન અને કન્યાવિક્રય.

શ્રીમન્ત શંકરાચાર્યનું કૃત્ય: કડવા પાટીદાર અગર
બીજી કેમનાં ધાવતાં બાલકોનાં લગ્ન કરવા
બ્રાહ્મણ ન બચ તેવા બંદોબસ્તની જરૂર.

The practice of early marriage means nothing less than the ultimate extinction of the Hindu race. If Hinduism is to be preserved— if the Hindu race is to be saved, this, together with other pernicious practices must go without delay. ”

“ કન્યાના રૂબ દુઃખની તપાસ કર્યા વિના ફળ માત્ર જોવું એ ઠીક નથી. અંગ્રેજ સરકારે મનુષ્ય વિક્રયનો કાયદો કર્યો છે તો હું અંગ્રેજ સરકારને પૂછું કે કન્યા મનુષ્ય ખરી કે નહિ? અને તેને આ કાદો લાગુ પડે છે કે નહિ? સરકાર કાયદો લાગુ ના પાડે તો એમજ માનવું કે તેઓ કન્યાને મનુષ્ય ગણના નથી. શ્રીમન્ત શંકરાચાર્ય માધવતીથં.

કન્યાવિક્રય કરનારને ત્યાં તમે બ્રાહ્મણોએ કર્માન્તર (વિધિ) કરવા જવું નહિ. રા. બાપુજી જગન્નાથ.

મયું વર્ષ મિહરથ હોવાના સમયથી ગુજરાતમાં સર્વત્ર લગ્નની મોસમ ધમધોદાર ચાલે છે. બ્યાં ત્યાં વરધોડા જોવામાં આવે છે. આપણા ગુજરાતમાં વરધોડાને સર્વ જગલીકવાર ફરેલો આવે છે. કાંઈએ ચોરી કરી હોય, અગર કાંઈએ મજબાન કર્યું હોય, અગર

અનીતિ કરી તોફાન કર્યું હોય તો તેનો વરઘોડો થયો છે એમ કહેવાય છે. આપણા ગુજરાતમાં વડનગરા નાગરા અને ક્ષત્રીઓમાં પ્રમાણમાં વ કન્યાનાં મોટી ઉમ્મરે લગ્ન થાય છે તે શિવાય અન્ય કામોમાં સામાન્ય રીતે દીંગણા દીંગણીનાં જેવાં લગ્ન થાય છે અને તે નિમિત્તે જે વરઘોડા નિકળે છે તે વરઘોડા ફજેતા સમાન થાય છે છોકરા પૂરા ઘોડે પણ ખેશી શકતો ન હોય, જે અવસ્થામાં ઘોડે ખેસતાં તેને એક માણસ પકડી રાખનાર જોઈએ તેવી અવસ્થામાં, લગ્ન શું, લગ્મની જવાબદારી શું એ બાબત બિલકુલ સમજ ન હોય તેવી અવસ્થામાં, કન્યામાં પણ સારાસાર, લગ્મની ગંભીરતા, પત્ની-ત્રતા સમજવા જેટલી બુદ્ધિ ન હોય તેવી વયે વર કન્યાનાં લગ્ન કરવાં એમાં માઆપો પોતાનો લ્હાવો સમજતાં હોય પરંતુ તેથી કરીને તેઓ પોતાનાં બાળકોનું હિત બગાડે છે, એ જોતાં પોતાનાં બાળકોને નાનપણમાં પરણાવનાર માઆપ છોકરાંનાં હિતેથી નહિ પરંતુ દુસ્મન છે એમાં કાઠપણ પ્રકારનો શક નથી. હાલના લગ્ન સરામાં જ્યાં ત્યાં બાળલગ્ન જોવામાં આવે છે અને ચૈત્ર-વૈશાખમાં જ્યારે કડવા ફળુખીઓનાં લગ્ન થશે ત્યારે તેની પરિસીમા આવી રહેશે. બાળલગ્નથી વરકન્યાની પરીક્ષા થતી નથી, નાનપણમાં વર-કન્યાના મૃત્યુથી વૈધવ્ય અગર ખીજ લગ્નના ખર્ચની આપત્તિ આવી પડે છે, વહેલું લગ્ન એટલે વહેલા યોગ્ય માટે પણ તૈયારીઓ થાય છે, આ સંઘર્ષનાં બાળલગ્નનાં અનિષ્ટ પરિણામો ફળવાયલા સંજ્ઞા-નોતે હવે સમજાવવાની જરૂર નથી. મધ્યકાલમાં હિંદુસ્થાનમાં જે અધાધુક્ષી આજીવી તેને લીધે, દુષ્કલોએ પોતાની કન્યાનાં કારણ કરી ન જાય તે સામે પ્રતિબંધ કરવા માટે; છોકરી પાંચડી કરી નાંખવાનો વિચાર તે વખતના લોકોએ કર્યો હોય અને તે વખતે દસ વર્ષની

અંદર છોકરીઓનાં લગ્ન કરી દેવાના કોઈ શાસ્ત્રમાં નંખાયા હોય એ મંત્રવિત છે પરંતુ તેની લાલ કોઈ સ્થિતિ નથી ત્યારે છોકરી-ઓની લગ્નની ઉંમર ૧૨ થી માંડી ૧૬ સુધી લઈ જવાની કાંઈપણ દરકત પ્રાચીન શાસ્ત્રો તેમ વ્યવહારની સારાસારતા જોતાં મલ્લમ પડતી નથી. સંયોગ કાલ પહેલાંના એક એ અમર પાંચ દશ વર્ષ પહેલાં લગ્ન કરવાં, લગ્નનું તેવું જોખમ ખેડવું એ અમને તો ઇષ્ટ જણાતું નથી. નાનપણમાં લગ્ન કરવાથી ખરી રીતે હિન્દુ લોકોને શા આનંદ મળે છે એ અમે સમજી શકતા નથી. ખરી રીતે તો વહુ સંયોગને યોગ્ય થાય છે ત્યારેજ ઘેર આવે છે તો શા માટે વર કન્યાનાં લગ્ન તેઓ સંયોગને યોગ્ય થાય તે અરસામાંજ ન થવાં જોઈએ.

કડવા પાટીદારો અને શ્રીમન્ત શંકરાચાર્ય.

કન્યાનું લગ્ન દશ વર્ષની અંદર કરી નંખવાનો શ્રીમન્ત શંકરાચાર્યનો અભિપ્રાય હોય તો તેની અમે વિરુદ્ધ છીએ અને તેમનો તે અભિપ્રાય દેશહિત માટે યોગ્ય હોય એમ અમે માની શકતા નથી. અમે એક બીજી બાબતમાં દારકાંમકના શ્રીમન્ત શંકરાચાર્યને એક પ્રશ્ન કરીએ છીએ કે કડવા પાટીદારો અગર બીજા કેટલીક કામો પોતાનાં મહિના મહિનાનાં, ૪૦ દિવસનાં, ૭ ૭ મહિનાનાં બાળકો પરણાવે છે તે સાસ્થાનુસાર છે? આવાં લગ્ન શ્રી ઉમીયા દેસીની અગર કોઈ અન્યની આજ્ઞા છે એમ શ્રીમન્ત શંકરાચાર્યે કોઈ શાસ્ત્રમાં જોયું છે? અને આવાં લગ્ન કરવાનું શાસ્ત્રમાં નહોય તો કાંઈપણ રીતે તેનો અટકાવ કરવાની કૌશલ્યમ કરવાની રીત તેમને માથે નથી? નહ. અંગ્રેજ સરકારે મેળમત રીતરિવાજ વચ્ચે નહિ પડવાની નીતિ રાખી છે એટલે તે આજ્ઞા

રીતરિવાજમાં વચ્ચે પડતી નથી. વડોદરાના બુદ્ધિમાન અને આહોશ નૃપતિ સર સમાજરાવ આ બાબતમાં વચ્ચે પડ્યા છે અને બાળ-લમ અટકાવવા તેઓએ પગલાં ભર્યાં છે. ત્યાં રાજ્ય વચ્ચે પડ્યું છે; તો ત્યાં તેમજ બ્રિટિશ હદમાં જ્યાં શ્રીમન્ત શંકરાચાર્યની તેમજ અન્ય ધર્મગુરુઓની આજ્ઞા વર્તાતી હોય ત્યાં ધર્મરાજ્યે વચ્ચે આવવાની જરૂર નથી? લગ્ન કોણ કરાવે છે? બ્રાહ્મણોના ગુરુ કેમ? શ્રીમંત શંકરાચાર્ય. શ્રીમંત શંકરાચાર્ય એમ માનતા હોય કે કડવા કણુખીઓમાં ધાવતાં બાળકોનાં જે લગ્ન થાય છે તે શાસ્ત્ર વિરૂદ્ધ છે અને તેવાં લમ તેમના શિષ્યો કરાવે છે તો તેમને તેવાં લમ કરાવતાં અટકાવવાની તેમનામાં સત્તા નથી? અમે ધારીએ છીએ કે તેઓ પોતાના શિષ્ય બ્રાહ્મણોને કહી શકે કે કોઈ બ્રાહ્મણ ધાવતાં બાળકોનાં લગ્ન કરાવવા જવું નહિં અને તેવું કામ જે બ્રાહ્મણ કરશે તેને બ્રાહ્મણપંક્તિમાંથી દૂર કરવામાં આવશે. વૈષ્ણવ સંપ્રદાયના તેમ બીજા સંપ્રદાય અને પંથોના સદ્ગુરુઓ પણ આ બાબતમાં ધણું કરી શકે એમ છે પરંતુ ઉપર જણાવેલા રસ્તે શ્રીમંત શંકરાચાર્ય જેટલું, બ્રાહ્મણોના ગુરુ જેટલું કરી શકે તેટલું, અન્ય કોઈ કરી શકે નહિ. અમે પણ કણુખ કરીએ છીએ કે બ્રાહ્મણોના અજ્ઞાનને લીધે અન્ય સર્વ પ્રજાની પડતી મ્હં છે અને બ્રાહ્મણોને કર્તવ્યનિષ્ઠ કરવાને તેમના આચાર્યશ્રી માધવતીર્થ સ્વરૂપી પ્રમાણ કરવામાં આવશે તો બ્રાહ્મણોના ઉપદેશ અને લેખના સારા દાખલાના અનુકરણથી અન્ય પ્રજાની સુધારણા થતાં વાર લાગશે નહિ.

કન્યાવિક્રય

ધાવતાં બાળકોનાં લમ હિન્દુ સમાજમાંથી ભઠી નાખવાની સંકલિ શ્રીમંત શંકરાચાર્યમાં ઉપર દર્શાવેલી રીતિએ છે એ ત્રિચાર

અમને ઘણા વખતપર આવ્યો હતો અને તેને કાંઇક મળતો રસ્તો કન્યાવિક્રયના સંબંધમાં રા. બાપુજીભાઈએ જે બતાવ્યો છે તેથી તે રીતિને પુષ્ટિ મળી છે. રા. બાપુજીભાઈએ જણાવ્યું છે કે “ કન્યા-વિક્રય કરનારને ત્યાં તમે વ્યાજણાએ કર્માન્તર [વિધિ] કરવા જવું નહિ. ” કન્ય વિક્રય કન્યાદાનનાં ફળનો નાશ થાય છે. કન્યાવિક્રય કરનાર ઘણે ભાગે પોતાનો જ સ્વાર્થ જુએ છે, એટલે કન્યાવિક્રય કરનાર માતપિતા પોતાની કન્યાને તો ખાડામાં જ નાંખે છે. વરની પરીક્ષા થતી નથી, કળેડું થાય છે અગર વૃદ્ધવિવાહ થાય છે અને આ રીતે લગ્નાવસ્થામાં સ્ત્રીઓ જ્યાં નાશાસ નાંખતી હોય, હિન્દુ સંસારને શ્રાપ દેતી હોય ત્યાં હિન્દુ પ્રજા સુખી ક્યાંથી હોય ? કન્યા-વિક્રય અટકાવવાના સંબંધમાં શ્રીમંત શંકરાચાર્ય ધણું બોલ્યા છે. તેઓએ તે બાબતમાં ના. અંગ્રેજ સરકારની મદદ માગી છે. પરંતુ આ બાબતમાં તેઓ પોતે તેમ તેમનું ધર્મ રાજ્ય પણ ધણું કરી શકે એમ છે રા. બાપુજીભાઈએ કહ્યું છે તેમ કન્યાવિક્રય કરનારને ત્યાં કર્માન્તર (વિધિ) કરવા ન જવું એવી વ્યાજણાને તેઓ આજ્ઞા કરે અગર શ્રીમંત શંકરાચાર્ય કન્યાવિક્રય કરનાર તેવી વ્યક્તિ અગર જાતિને પોતાના ધર્મ રાજ્યમાંથી દૂર કરે અગર તેને કોઈ બીજી સીક્ષા કરે તો તેઓએ હિન્દુ જનસમાજની ઉન્નતિ માટે એક કેપયોમી પગલું ભર્યું ગણાશે.

શ્રીમંત શંકરાચાર્ય હિન્દુ જનસમાજના ખોટા રિવાજ દૂર કરવા માટે ઉત્સાહપૂર્વક યતન આ પ્રમાણે કરશે તેહ દારૂન મકના અપીલ શ્રીમંત શંકરાચાર્ય આચવાનીય ધણું ઉત્તમ ધર્મકર્મ કરે છે એવી ના. માનવવાકને પણ ખાતરી થશે અને તેવા એક મહા-ત્મા પોતાના રાજ્યમાં છે એમ જાણી તેઓ પોતાને કુતકૃત્ય માનશે.

નં. ૨૮

કડવા પાટીદારનાં લગ્ન-વીરમગામમાં પાંચ વર્ષની માંડવરાત વાળાં લગ્ન વધાવવામાં આવ્યાં એ ખખર ગુજરાતી પંચના લા. ૧૩ મી માર્ચ ૧૯૧૦ ના અંકમાં છપાઈ હતી.

કડવા પાટીદારોનાં લગ્ન.

વીરમગામમાં પાંચની વર્ષની માંડવરાતવાળાં લગ્ન ધામડુમ સાથે વધાવવામાં આવ્યાં.

વીરમગામના ડ્રી કડવા પાટીદાર હિતવર્ધક મંડળ તરફથી આ પાંચ વરસની માંડવ રાત્રીના ખીજ લગ્નવાળાં સુવરેલી ઢાંચનાં અને તેની સન્યતા માટે કડી પ્રાંતના મે. સુખા સાહેબના ખાત્રી પત્રવાળાં લગ્ન આજ રોજ તા. ૬-૩-૧૦ ના દિવસે પુર દમામથી વધાવવામાં આવ્યાં છે. વરધોડામાં મંડળના ગામ પરગામના સર્વ સભાસભે ઉપરાંત સ્વજાતિના તથા આજ્ઞાશુ વાણીઆ આદિ ઉચ્ચ જાતિના ધણા સભ્ય સદ્ગૃહસ્થો તથા રેવન્યુ, પોલીસ અને કેળવણી ખાતાના અધિકારીઓએ હાજરી આપી હતી. ખેડ, ત્રાંસાં, સરાઓના સાજ સહીત વાજતે ગાજતે લમીઆને શહેરમાં વરધોડા સાથે ફેરવી મંડળના મકાનમાં લાવી લમ પત્રિકાને વીંધી સદ વધાવી લીધી છે. તે વખતે મંડળના સેક્રેટરીએ, પધારેલા સદ્ગૃહસ્થોને લીધેલી તસ્દી માટે જીગર ભગો આભાર માન્યો હતો અને જાતિની “ પ્રચલીત રીતી ” વીણે ટુંક બપોલુ કર્યું હતું. ખાદ સર્વે આજ્ઞાશુને દક્ષીણા આપી ધાંણા ગોળ, પાન ગુલામ આપી સભા વીસ-જન કરી હતી.

નં. ૨૯

નિચે આપેલું ભાષણ તા. ૧૩ માર્ચ ૧૯૧૦ ના આર્યપ્રકાશમાં છપાયું હતું.

કડવા પાટીદાર સભામાં મી. મોહનલાલ ત્રીભુવનદાસે આપેલું ભાષણ.

પાટડી દરબાર શ્રી સુર્યમલસિંહજીના આમંત્રણને માન આપી જુદા જુદા શહેર અને ગામેમાંથી આગેવાન પટેલીયા આશરે ૩૦૦ જણ પાટડીમાં હાજર થયા હતા. દરબાર શ્રી તરફથી કુંવર સાહેબે પોતાના આમંત્રણને માન આપી આવેલા ગૃહસ્થોનો ઉપકાર માની દરેક જણને લમની નીકળેલી એ તારીખોના મંચમાં જે કાંઈ કહેવું હોય તે સભ્યતાની લદમાં રહી કહેવા વિનંત્ય હતું. કેકલાક પટેલીયાઓએ કહ્યું જાપા અમારે તો આપણી જાતીમાં ચાલતા આવેલા રીવાજનેજ માનવું વધારે યોગ્ય લાગે છે. પાંચ વર્ષે લગ્ન થાય એ અમારે જોઈતું નથી. સભામાં આ કથનને પુષ્ટી મળતી હોય તેમ શાન્તિ પ્રસરી રહી હતી એટલે સુરતવાળા મી. મોહનલાલ ત્રીભુવનદાસે ઉભા થઈને કહ્યું કે નેકનામદાર જાતિભુવણ જાતિ શિરોમણી દરબાર શ્રી સુર્યમલસિંહજી અને ભત્રીજણ! આપ સર્વે જાણ લમની તરફેણ કરતા હો એમ જણાય છે. પણ સંસારનો દત્તિલામ ઉકારી જરા વાંચો. યુરોપાદિ દેશોમાં એક વખતે ગુલામગીરીનો રીવાજ પ્રચલીત હતો. ગુલામોને ગુલામગીરીમાંથી મુક્ત કરવાને પરાપકારી પુરૂષો પ્રયત્ન કરતા હતા; પરંતુ ગુલામો તો એમજ કહેતા હતા કે અમને ગુલામગીરી પસંદ છે. અમારે ગુલામગીરીમાંથી મુક્ત થવું નથી અને તેજ ગુલામો

સ્વતંત્ર થયા છે તેઓને પુછી જુઓ કે તેઓ ગુલામગીરીમાં જવાને રાજી છે ? કિતર નકરમાં મગશે. અંગાળા તરફ ધ્યાન આપો. ત્યાં પ્રાણજ્વાલિ માંસાહાર કરે છે તેઓ રૂઠીમાં રૂઠ થઇ ગયેલા હોવાથી સ્વતંત્ર મગજે એ વિષયમાં વિચાર કરી શકે એમ નથી. પણ આપ સર્વે કહી શકશો કે માંસાહાર ધર્મ વિરુદ્ધ છે. સુરતના ઘાંચીઓ તરફ નજર નાખો. તે લોકોમાં પોતાને ત્યાં જાતિ જમણમાં દારૂ પાવાનો ચાલ હતો. અને તે ચાલ વિરુદ્ધ જેઓ થયા તેઓને દંડ પણ આપવા પડ્યા, પણ આપ કહી શકશો કે દારૂ પીવો અને પાવો એ સારૂ છે ? જેવી રીતે આપણામાં જે જે દુષ્ટ રૂઠી દાખલ થઇ નથી તે વિષયમાં જેવી રીતે વિચાર કરી શકીએ છીએ તેવીજ રીતે આપણામાં આળસમો દુષ્ટ રીવાજ ધર કરી ખેડેલા હોવાને લીધે તે વિષયમાં આપણે પુરતો વિચાર કરી શકતા નથી. આપણને આળસથી શું શું ગેરલાભ અને નુકશાન પોંદ્યાં છે તેનું ભાન થાય એમ નથી. તેનું ભાન તો બીજા કોમોને થઇ શકે એમ છે. આપને એનું ભાન કરવું હોય તો બીજા જાતિના પુરૂષો સાથે ચર્ચા કરો. હું આપ નામદાર શ્રીને વિનંતી કરું છું કે આપ આપની લાયકાતવાળા બીજા કોમના પુરૂષો સાથે આ વિષયમાં ચર્ચા કરો. તેવી રીતે આપ સર્વે બીજા કોમના આપ આપની લાયકાતવાળા પુરૂષોની સાથે ચર્ચા કરો, એટલે આપને જણાઈ આવશે કે આ આળસથી કેટલાં માણં પરિણામ આવે છે આ આળસગ્નના વિષયમાં જેમ કોઇ ચાહે તેવી રીતે દિવસોના દિવસો સુધી ચર્ચા કરવાને હું તૈયાર છું. આળસગ્ન ધર્મથી વિરુદ્ધ છે, સષ્ટિ ક્રમથી વિરુદ્ધ છે, અન્ય કોમોના રીવાજથી વિરુદ્ધ છે, નાની ઉંમરમાં લગ્ન થતા હોવાથી ને ૧૦૦૦ માં ૪૫૦ આળસો નાનપણમાં મરી જતાં હોવાથી

તે પાછળ કરેલાં ખર્ચ નકામો જાય છે. એનરેબલ જસ્ટીસ ચંદા-
વરકર અને મહારાજ ગાયકવાડ આપ લોકો કરતાં ઓછું સમજે
છે કે તેઓ બાળકને અટકાવવા પ્રયત્ન કરે છે ? ખચીત યાદ
રાખજો કે સમય બદલાયો છે, લોકો વિચાર કરવાને સશક્ત થયા
છે. ગુલામગીરીમાં રહે એવું હવે લાગતું નથી. સુરત જીલ્લામાં કેટ-
લાંક છુંટા લામ થવાનાં છે, એ બધું ધ્યાનમાં લઇને ચાલતા આવેલા
રીવાજમાં જોઇતો ફેરફાર થશે તોજ આપ લોકોનું માન રહેશે.

મી. મોહનલાલનું બોલતું પુરું થયું એટલે કેટલાકાએ તેના
ઉત્તરમાં કહ્યું કે આપણામાં જ્યારે કન્યાને વળાતીયે છીએ તેજ
ખરું લગ્ન છે. કન્યાને મોટી ઉમરે સાસરે મોકલીયે છીએ જેથી
બ્રહ્મચર્યની હાનિ થતી નથી. માટે બાળકને એ લગ્ન નથી પણ
ખીજ કામોમાં જેમ સગાઈ કરી મુકે છે તેવી રીતની એ સગાઈ છે
માટે ચાલતા આવેલા રીવાજમાં ફેરફાર કરવાથી જ્ઞાતિ એકતા
રહેશે નહીં. મી. મોહનલાલે એના ઉત્તરમાં કહ્યું કે આપણે ક્ષત્રી
છીએ. આપ ક્ષત્રી છો એમ નહિ માનો તો વૈશ્ય છો એમ તો
માનશેજ. વેદાદિ શાસ્ત્રો પુકારી પુકારીને કહે છે કે વૈશ્યોએ ઉપ-
વિત ધારણ કરી બ્રહ્મચર્યાશ્રમમાં રહી વિદ્યા પ્રાપ્ત કરવી ત્યાર
પછીજ લગ્ન કરવાં. બ્રહ્મચર્યાશ્રમમાં આડ પ્રકારના મૈથુનથી વિષે
નષ્ટ ન થાય તે માટે બચવાને કહ્યું છે. ફક્ત સ્ત્રી મૈથોગથી બ્રહ્મચર્ય
નષ્ટ થાય છે એમ નથી. સ્ત્રીઓની વાતો સાંભળવાથી સ્ત્રીની છબીએ
જોવાથી વીગેરે આડ પ્રકારથી બ્રહ્મચર્યની હાનિ થાય છે. તો આપ
કેવી રીતે કહી શકશો કે બાળકને કુસંસ્કાર બાળકોના હૃદયપર
નથી પડતા અને વિર્યને હાનિ નથી થતી ? આપ માતાને માનો
છે પણ પીતાના વચનપર પગમુકો છો. શું કુંવર સાહેબના વચનને

માન આપશેને દરબાર શ્રીનાં વચનનું અપમાન કરશે ? આપણી ઉમીયા માતા એક સતી પતીવ્રતા સ્ત્રી છે. તેણીએ પોતાના પતીનું અપમાન થતું સહન નહિ થવાથી અગ્નીમાં હોમાઈ પ્રાણીની આહુતિ આપી હતી. તે પતીવ્રતા પોતાના પતીના વચનનું અપમાન અને પોતાનું વચન માન્ય થાય એમાં રાજ હોય એમ આપ ધારી શકો છો ? કદાપી નહીં. ત્યારે શા માટે બાળલગ્નને પકડી રહ્યા છો ? આ દીઠી આપણામાં દાખલ થઈ છે તેમાં કાંઈ ભુલ થઈ હોય એમ લાગે છે. એક ડાકટરે એક વખતે સારવાર કરનાર માણસને કહ્યું હતું કે દવા હલાવીને પાત્રી પણ તે માણસની ગેર સમજને લીધે દરદીને હલાઈને ને દવા પાછી દરદી તો બીચારો સ્વર્ગેજ પોંડ્યો ગયો (આ વખતે આખી સભામાં હસાહસ થઈ રહી હતી) તેવીજ રીતની ભુલ થઈ હોય એમ લાગે છે. માતાનો હુકમ એવો હોવા બેઠાએ કે બાર વર્ષ લમ કરવાં એટલે બાર વર્ષથી નાની ઉંમર તો હોવીજ નહિ બંદાએ. પણ માતાનો હુકમ બરાબર નહિ સમજવાથી આપણે બાર બાર વરસે બેઠલાં બચ્ચાં કચ્ચાં હોય તે સંવેને પરણાવી દઈએ છીએ ! માંડ સાહેબો ! બુદ્ધિપૂર્વક વિચારો અને યોગ્ય સુધારો કરો. જો તેમ નહિ કરવું હોય તો ખુલ્લે ખુલ્લું કહીદો કે અમે ધર્મ શાસ્ત્રને માનતા નથી. કહીદો કે અમે પુર્ણ પુરુષોત્તમ મહારાજ રામચંદ્રના અંતાન નથી. કહીદો કે અમે વૈશ્ય નથી પણ શુદ્ર છીએ. આ પ્રમાણે કહેવાને આપ સંવે તૈયાર નથી, ત્યારે શા માટે યોગ્ય સુધારા કરવાને પાછા હટો છો ? આટલું કહી પોતાનું બોલવું બંધ કરી મોં મોહનલાલ ગંભીર ગયા હતા.

નં. ૩૦

કડવા પાટીદારનાં લગ્નનાં મુદ્દત્ શાસ્ત્રાનુસારે ખરાં છે કે એ ચર્યાપત્ર તા. ૧૩ મી માર્ચ ૧૯૧૦ ના ગુજરાતી પંચમાં છપાયેલો.

**“કડવા પાટીદારનાં લગ્નનાં મુદ્દત્ શાસ્ત્રાનુસારે
ખરાં છે કે ?”**

રા. રા. ગુજરાતી પંચના અધિપતી જોગ. અમદાવાદ.

આ નિયંત્રે લેખ આપના બોહોબો કેજાવો પામેલા પત્રમાં પ્રસીદ્ધ કરવા મહેરબાની કરજો.

કડવા પાટીદારનાં લગ્ન.

કડવા પાટીદારનાં લગ્ન આ વખતે થયાં તે હવે જગ જાહેર થઈ ગયું છે. એક પક્ષે ચૈત્ર વદી ૧૦ ને બીજા પક્ષે વદશાક સુદી ૧ ની લગ્ન તીથીઓ નક્કી કરી છે. પંચાંગમાં જોતાં આ બે તિથીઓ લગ્ન મુદ્દત્ જણાતાં નથી. આ વર્ષમાં ૩૬ લગ્ન મુદ્દત્ છે પણ સદર તિથીઓએ તો નથીજ. ત્યારે અમારા આગેવાનોએ જે તિથીઓ કાઢી છે તે શા આધારે કાઢી છે તે તેઓ જણાવવાની મહેરબાની કરશે ખરા કે ? શું આવી આખતેમાં પણ કડવી કામને અધારામાં રાખવી છે ? શું તેમ કરવાથી અગ્રેસરોને ફાયદો છે ?

કડવા પાટીદારો બ્રાહ્મ-આર્ય ધર્મને તથા જોતિષ્યને માને છે છતાં ધર્મ અને જોતિષ્ય વિરુદ્ધ સમસ્ત જાતિનાં આગકાનાં લગ્ન કરીને અવનતિના અધારા કુવામાં હજુ પણ ઊંડા ઉતારવાનું અમારા કુળવાનો-લગ્ન તિથી કદાગતના હક્કવાળા અગ્રેસરો ક્યાં સુધી ચાલુ રાખશે ?

સાબરમતી તા. ૧૧-૩-૧૯૧૦

ડી. સ્વજ્ઞાતિ સેવક.

નં. ૩૧

ઉપરના ચર્ચાપત્રનો જવાબ તા. ૨૦ મી માર્ચ ૧૯૧૦ ના ગુજરાતી પંચમાં છપાયો હતો.

મે. રા. રા. ગુજરાતી પંચના અધ્યક્ષ સાહેબ.

આપના પ્રસિધ્ધ પામેલા પત્રમાં નીચેનું લખાણ પ્રસિદ્ધ કરશે—

આપના પત્રમાં ગયા રવીવારના અંકમાં એક ચર્ચાપત્રીએ કડવા પાટીદારોના લગ્ન સંબંધમાં આક્ષેપ કરેલા છે તે એ છે કે “કડવા પાટીદારોનાં બંને લગ્ન (ચૈત્ર વદી ૧૦ પુનવાર અને વૈશાખ સુદ ૧ મંગળવાર) ની જે તીથીએ છે તે એક દીવસે લગ્ન નથી તો પછી તે એક લગ્ન શા આધારથી કાઢવામાં આવ્યાં છે” ? હવે આ બે લગ્નમાં કયાં લગ્ન એટલે ત્યાં શાસ્ત્રનીયમાનુસાર છે તે નો સમજા માણસો જાણે છે; પરંતુ અમે ચર્ચાપત્રીને પુછીએ છીએ કે ચૈત્ર વદ ૧૦નાં લગ્નના દીવસનો કયા શાસ્ત્રના કયા સંધના આધારે આક્ષેપ કરવામાં આવ્યો છે. ત્યાં તેમાં કયા કયા દોષો છે તે આપના અંકમાં મહેરબાની કરી પ્રસિદ્ધ કરસો. કે જેથી તેનો જવાબ અમે આપી શકીએ. કારણ કે આપના જણાવવા મુજબ કડવા ફામને અંધારામાં રાખી લગ્ન કરાવવા અમે અગ્રેસરોના હેતુ નથી. તેમજ આર્યધર્મ તથા જ્યોતિષ્યને માનનારા ચર્ચાપત્રીને તેમજ સમસ્ત જાતીના ગ્રામીણોનાં લગ્ન કરીને અવનતીના અંધારા કુલમાં લગ્ન પાણી ઉંડા ઉતારવા અમારા ઇચ્છા નથી. એજ, તા. ૧૮-૩-૧૯૧૦.

પા. કેશવલાલ કડકડસી.

નં. ૩૨

આ નિચેનો લેખ ગુજરાતી પંચ તા. ૩ જી એપ્રિલ ૧૯૧૦ ના અંકમાં છપાયો હતો.

શ્રીમંત શંકરાચાર્ય માધવાતીર્થ સ્વામી અને કડવા પાટીદારનાં લગ્ન.

શ્રીમંત શંકરાચાર્ય તીર્થ સ્વામીએ યદ તા. ૨૦ મીએ અત્રે આપેલા લાખણમાં એટલું તો જણાઈ જ આવે છે કે કડવા પાટીદારની કામમાં ધાવતાં બાળકોનાં, ઘણાં નાનાં બાળકોનાં, લગ્ન થાય છે તે શાસ્ત્રવિરૂદ્ધ છે. આ લગ્ન શાસ્ત્રવિરૂદ્ધ હોય તો પોતાનો બ્રાહ્મણ શિષ્યવર્ગ આવાં લગ્ન કરાવવા ન જાય તેવો પ્રતિબંધ શ્રીમંત શંકરાચાર્યે કરવો જોઈએ એમ અમે અમારા એક ગયા અંકમાં લખ્યું હતું. શ્રીમંત શંકરાચાર્ય પોતે કબુલ કરે છે કે “અમને કેટલીક સત્તા પણ છે. પણ અમારી સત્તાને માન ક્યાં મળે છે ?” અમે ધારીએ છીએ કે શ્રીમંત શંકરાચાર્યની પોતાની બ્રાહ્મણ શિષ્યોપરની સત્તા હજુ નષ્ટ થઈ નથી. બ્રાહ્મણોએ અમુક શાસ્ત્રવિરૂદ્ધ કામ ન કરવાં એવી સ્પષ્ટ આજ્ઞા તેઓ કરે તો તેમની આજ્ઞાનું ઉલ્લંઘન થાય એમ અમે ધારતા નથી. કડવા કણબીઓનાં લગ્ન મંબંધમા લખાયેલા અમારા લેખના પ્રયુક્તર રૂપે તેઓ વળી કહે છે કે “તે કામમાં પુનર્લગ્નનો ચાલ હોવાથી કશો સવાલ રહેતો નથી.” શ્રીમંત શંકરાચાર્ય જેવા એક આચાર્ય આ મંબંધમાં આવો ઉત્તર આપે એ આશ્ચર્યજનક છે. સાધારણ સંસ્કૃતજ્ઞ, અદ્ય બુદ્ધિના લોકો પણ હવે સમજવા લાગ્યા છે કે પુનર્લગ્ન શકતા હોય તે કામમાં પણ બાળલગ્નથી ઘણાં મોટાં નુકસાન થાય

છે ત્યારે તે નુકશાનનો ખ્યાલ આચાર્ય શ્રીમંત માધવાતીર્થને નથી આવ્યો એ દિલગીરી ભરેલું છે. ધાવતાં બાળકો, છેક નાની ઉંમરનાં છોકરાં પરણે, તેમાંથી બાળપણમાં જ વર અગર વિશેષે કરીને જે કન્યા મરણ પામે તો ફરીથી જન્નતું ખર્ચ ઉભું થાય છે. અને આગળ કરેલું ખર્ચ બરબાદ બન્યું છે. બાળપણમાં ઘણી વખતે છોકરાંઓને કેટલાંક વાધિથી ખોડખાંપણ આવે છે તો આગળ ઉપર વરકન્યાને અણબનાવ થાય છે, તેમ બાળવયમાં પરણાવવાથી વરકન્યાના સામાન્ય આરોગ્ય તેમ ગુણદોષની પરીક્ષા થઈ શકતી નથી. પુનર્લેખ કરનારી કામને પણ આ રીતે બાળલગ્નનો રિવાજ ઓછો નુકશાનકારક નથી. લોકો કોરો, બળદ, બેંશ આદિ લેવા બન્યું છે તોપણ ખોડખાંપણની તપાસ કરે છે. આ વર અગર કન્યામાં ખોડખાંપણ છે કે કેમ તેની પણ તપાસ થવી જ જોઈએ. પરંતુ તેઓ બાળપણમાં પરણે તો આ તપાસ ભરેંસાપાવ થઈ શકે નહિ. આ તેમ ઉપર જાણવેલી રીતે, બીજી રીતે પણ, પુનર્લેખ કરનાર અગર ન કરનાર દરેક કામને બાળલગ્ન કારણ પણ રીતે હિતકર નથી. એક વખતે પોતાના આખ્યાનમાં શ્રીમંત શંકરાચાર્ય કહે છે કે બાળલગ્નનો કાયદો ધરતાં નામદાર ગાયકવાડે ધર્મગુરુઓની મંમતિ લીધી નથી, પોતાના બીજા આખ્યાનમાં તેઓ વળી કહે છે કે બાળલગ્ન વિષે મેં જાને ગાયકવાડને કહ્યું હતું અને તેમણે તે મંત્રાંધે પ્રતિબંધ કર્યો છે. આ પરસ્પર વિરોધી વચનોનું સહસ્ય અમારા સુત વાંચકો સારી રીતે સમજી શકશે. અમે આશા રાખીએ બીજે કે શ્રીમંત શંકરાચાર્ય આ સાંસારિક અનિષ્ટની ગંભીરતા વિષે ફરી વિચાર કરશે અને આ અનિષ્ટ અટકાવવા યોગ્ય પદ્ધતિ ભરવાં ઉચિત ધારશે.

નં. ૩૩

સુરત જીલ્લાના કડવા પાટીદારોએ કાઢેલાં જીદાં લગ્ન એ નામની હસ્ત પત્રિકા છુટ્ટી વેંચાઈ હતી તથા તા. ૧૦ મી એપ્રિલ ૧૯૧૦ ના ગુજરાતી પંચમાં જપાઈ હતી.

૧. સુરત જીલ્લાના કડવા પાટીદાર.

ઉમીયા માતાજીની મહેરગાનીથી કડવા પાટીદારોના લગ્ન સભા વખતે તા. ૪ એપ્રિલ સને ૧૯૧૦ ને રોજ મુકરર કર્યા તે.

શુભ મુહુર્તની તીથીઓ નીચે મુજબ.

સંવત ૧૯૬૬

૧ શ્રી ગણેશ ખેસાડવાના (કામા ગણેશ)	વૈશાખ સુદી ૫ ને શુક્ર
૨ શ્રી માંડવા મુહુર્ત (માણેક સ્થંભ)	વૈશાખ સુદી ૫ ને શુક્રવાર
૩ શ્રી અહ શાંતિક વરનું	વૈશાખ સુદી ૭ ને રવીવાર
૪ શ્રી મોટા ગણેશ તથા ઉકરડી નોતરવાનું	વૈશાખ સુદી ૭ ને રવી
૫ શ્રી મોટા લગ્ન કરવાની તિથી	વૈશાખ સુદ ૮ ને સોમવાર
૬ શ્રી જ્ઞાન વિદાય કરવાનું મુહુર્ત	વૈશાખ સુદ ૧૧ ગુરુવાર
૭ શ્રી ઉકરડી ઉડાડવાનું મુહુર્ત	વૈશાખ સુદ ૧૨ શુક્રવાર

ખીજી લગ્ન સંવત ૧૯૭૧ ની સાલમાં સુરત જીલ્લાની પંચ એકત્ર મહી લગ્ન તિથિ મુકરર કરશે.

પરેલ નરેતમદાસ વણારસી સોંસેકવાળા.

પરેલ બેચરભાઈ લીખાલાઈ વરવારીવાળા.

મી. રણછોડજી નારણજી પટેલ અધ્યામા, તાલુકે કામરેજનો

આગ લગ્નને નાખુદ કરવાનો ઠરાવ.

આપણી ન્યાતીમાં આગલગ્ન કરવાની જુની રીતે પકડી આગલગ્ન કરવામાં આવે છે. ચાલુ વર્ષમાં કડવા પાટીદારોના લગ્નની ખે લગ્ન પત્રીકાઓ-એક ચૈત્ર માસમાં અને બીજી વૈશાખ માસમાં લગ્ન કરવાની નીકળી છે. આગલગ્ન કરવા નહિ એ વિષે આ ક્રાન્દર-ન્સમાં અંપૂર્ણ ન્યાતિ અધુઓને દિગ્દર્શન કરાવ્યું છે તો આ ક્રાન્દરન્સ લગ્નની જુદી તીથી નીમવા આપણા તરફના વિદ્વાન શાસ્ત્રીઓને બોલાવી લગ્ન નક્કી કરી પત્રીકા કાઢી પ્રસિદ્ધ કરવી. મોટી ઉમ્મરે, આગકાને પરણાવવા અને લવે પછીના લગ્નો પણ દર પાંચ વર્ષે વિદ્વાન શાસ્ત્રીઓ પાસે લગ્ન તીથી નક્કી કરાવી છોકરા પરણાવવાનો રીવાજ રાખવો. આ દરખાસ્ત શ્રીમાન સર-દાર ગાયકવાડ મહારાજનો પુર્ણ આભાર માની મુકવામાં આવી છે તો આ ઠરાવને અનુમોદન આપશે

ટેકો-રા. રા. ડાહ્યાભાઈ નાગરજી ઈન્ડિયોરવાળા.

” ” ” મકનભાઈ ગોપાળજી અજારજીવાળા.

સર્વાનુમતે આ ઠરાવ પસાર કરવામાં આવ્યો છે.

મુજજી જેઠાભાઈ. બી. એ. એલ. એલ. બી.

રાંદેર કડવા પાટીદારોની ક્રાન્દરન્સના પ્રેસીડેન્ટ.

ઉપર મુજબનો ઠરાવ પસાર થતાં નીચેના સહી કરનાર વિદ્વાન આદ્યજી બોલાવી લગ્ન તીથીઓ મુકરર કરી છે.

જેશી મણીશંકર નરભોરામ રાંદેરના.

જેશી કાળીદાસ હરિનારાયણ રાંદેરના.

આ મુજબના લગ્નના કરેલા કરાવ શીવાય કોઈ અલ્પસ્થ છૂટા લગ્ન કરે તેને છૂટ આપવાનો પણ કોન્ટ્રાક્ટનો કરાવ કરેલો છે. માટે મોટી ઉમ્મરે છોકરાના લગ્ન છૂટી તીથીએ કરવા દરકત નથી.

ઉપરના કરાવને ભાવનગર, મુંબાઈ તથા સુરત, નવસારી પ્રાંતના ગામો પૈકીના અલ્પસ્થોએ અંપૂર્ણ અંમતિ આપેલ છે. અને તેઓ આ કરાવને અનુસરી પોતપોતાના વિભાગમાં લગ્નની મુકરર કરેલી જુદી તીથી પ્રમાણે લગ્ન કરશે એવી ઉમેદ છે.

આ પત્રીકામાં.

સુરત, રાંદેર, રીયાણુ, છાપરા ભાડા, પાલ, અલ્પસ્થ, અજારણુ, ઉંબેર, વલણુ, પોપડા, ભરથાણા, ઇન્જાપોર, અડાજણુ, ભદગામ, અશમા, કોસાડ, જોથાણુ, પાનસરા, વસવારી, કનાજ, શોસોંક, કુમસ, વીઆરા, નરથાણુ, વડોલી, એરથાણુ, જંગીરપુરા, વીગેરે ગામોના ૬૦ પરેલોની સહી છે.

નં. ૩૪

નિચેનો લેખ સાંજ વર્તમાન તા. ૨૭મી એપ્રિલ ૧૯૧૦ ના અંકમાં તથા ગુજરાતી પંચ તા. ૧ લી મે ૧૯૧૦માં છપાયો હતો.

કડવા પાર્ટીદાર જ્ઞાતીમાં થયેલું એક નવું છુદું લગ્ન.

અમદાવાદથી એક અલ્પસ્થ સખી જણાવે છે કે આજે તા. ૨૪ મી એપ્રિલ સને ૧૯૧૦ વીક્રમ સંવત ૧૯૬૬ ના અમર સુદ ૧૫ રતીવારે રતીલાલ ઉમર વર્ષ ૨૨ તે પાઠ દરજ્જાવાન સંતાન રહેવાશી ભાવનગર શહેર હાલ ધંધાએ મુંબાઈ ખાંચોની ઉપર (વીજળ પ્રેક્ષ) જાતે કડવા પાર્ટીદારના પુત્ર તથા સહિ ૦ આમ મળી

ઉમર વર્ષ ૧૫ તે સ્વર્ગસ્થ પાં છોટાલાલ રણુછોડાસ રહેવાશી અમદાવાદ રાયપુર આકાશેકના કુવાની પોળવાળાની પુત્રી તે લાલ પોતાના મોસાળ કડી પ્રાંતના કલોલ તાલુકાના ગામ સેરથાની જાતે કડવા પાટીદારનાં લગન અમદાવાદ પાસે સત્તરમતી સ્ટેશનપર રાં રાં લીરાલાલ વર્મનદાસ પટેલના જંગલાપર થયેલાં છે.

ઉપરોક્ત લગન વર્ષદીક રીત્યાનુસાર કડવા જાતીના તેમજ અન્ય કોમના અલ્પશ્ચે સમસ થયાં છે. આવાંજ છુટાં લગન સંવત ૧૯૬૩ ના વષશાખ માસમાં ભાવનગર શહેર મધે મેં દરજીવનદાસે પોતાના નવાના પુત્ર મીં અમરજીલાલનાં કર્યા હતાં. કડવા જાતીમાં પણ અન્ય કોમની માફક જગડતી થઈ છે. અને જાતી સુધારકો પોતાના ઉત્તમ પ્રયાસને મદમ રીતે વળગી રહ્યા છે. તેવા સાનુકુળ સમયમાં આવા છુટા લગન આવકારદાયક થઈ પડશે. આ લગન પ્રસંગે અમદાવાદ, વીરમગામ, જલાલ, ગામ સેરથા, અચીઅર, આંદ ખેડા, સરદવ, ઇં આસપાસનાં ગામોના કડવા જંદુઓએ સારી સંખ્યામાં હાજરી આપી હતી. લગન વીધી વર્ષદીક રીત્યાનુસાર થયેલી હોવાથી તેની ઉત્તમ જાગ પ્રેક્ષકો ઉપર પડી હતી. લગ્નકીયા સંપૂર્ણ થઈ રહ્યા પછી અમદાવાદના પ્રસીદ્ધ કડવા કોમના આગેવાન સુધારક પ્રોફેસર મીં જેડાલાલ ચીમનલાલ સ્વામી નારાયણ એમં એમં એમણે આગલગ્નથી થતી હતી અને યોગ્ય વયે છુટા લગ્ન કરવાથી થતા ફાયદા એ ઉપર અસહકાર બ્યાખ્યાન આપ્યું હતું. અને આ છુટા લગ્નને પોતાના અંતઃકરણથી આશીર્વાદ આપી વરવલુને એક સંસ્કૃત ભાષામાં શ્લોક રચી અર્પણ કર્યો હતો.

ભાર આદ જલાલના પાં ગંગારામ જેડીદાસે આ છુટાં લગ્ન થી થયેલું જોઈ આયુષમાન, સ્વસ્થીવાન, અને પુત્રવાન થાય એવી

ધશ્વર પ્રત્યે યાચનાની કરીતા (પુનમ ચાંદની ખીલી) એ રાગમાં બનાવી સ્ત્રી મંડળ પાસે ગવરાવી હતી.

તે પછી રાં રાં હીરાલાલ વસંતદાસે આ લગ્ન કેવી રીતે ઉભું થયું અને કેવા સંજોગથી આ કાર્ય સફળ થયું તે સર્વ ખીના કહી સંભળાવી હતી. ત્યાર બાદ “કડવા વીજ્ય” નાં અધીપતી મીંડ કેશવલાલ માધવલાલ પ્લીડરે જાતીના ચાલતા જુના ફરજિયાત બારવર્ષી બાળલગ્નથી કેવા પ્રકારની હાની છે અને છુટા લગ્ન થવા થી શું શું પ્રકારના ફાયદા છે વીગેરે બાબત ઉપર ઘણુંજ ઉત્તમ અને વીચારવા લાયક વીવેચન કર્યું હતું. તે ઉપરાંત રાં રાં ફરજિયાત લગ્નવાનદાસે—કહેવાતા કુળવાનોની કુટીલતા કેવા પ્રકારની છે અને છુટા લગ્નથી વેપધારી કુળવાનોના વેપનો ભેદ ખુલ્લો પડી જાય છે, તે બાબતના દાખલા દલીલો સાથે ઘણુંજ અસરકારક ભાષણ આપ્યું હતું.

ઉપરનાં સર્વ બાબતોથી અંધ શ્રદ્ધાળું અને અજ્ઞાન કડવા પાટીદાર અંધુઓપર ઘણીજ સારી અસર થઈ હતી અને છેવટે આવા છુટા લગ્નને સર્વાનુમતે શ્રેષ્ઠ છે એમ ફરાવી પાનપુલ વહેંચી મેળાવડા વીસરજન થયો હતો.

નં. ૩૫

આ ચર્ચાપત્ર ગુજરાતી પંચના તા. ૧ લી મે ૧૯૧૦ ના અંકમાં છાપાયો હતો.

કડવા પાટીદારોમાં છુટાં લગ્નની કૃતેહ.

મહેરગાન ગુજરાતી પંચના અધિપતિ સાહેબ.

અમદાવાદ.

આપના પત્રમાં નીચેનું ચર્ચાપત્ર દાખલ કરી અમને આભારી કરશે એવી અમે ઉમેદ રાખીએ છીએ.

કડવા પાટીદાર જ્ઞાતિમાં દસ દસ વર્ષે જ્ઞાતિના કહેવાતા શેડા અને ઉઝાના પાટીદારો જે લગ્ન બહાર પાડે તેજ તિથિઓએ સધળા કડવા પાટીદારોને પોતાના બાળકો પરણાવી દેવાની આજ દિન સુધી ફરજ પાડવામાં આવી છે. આનું માફું પરિણામ એ આવ્યું છે કે કડવા પાટીદાર જ્ઞાતિમાં ધણીજ નાની ઉંમરનાં બાળકોને રૂપ ગુણ રંગ ઇલાદિ કાઠ પલુ બાળતનો વિચાર કર્યા વિના આંખે પાટો બાંધી પરણાવી દેવામાં આવે છે. આવી વસ્તુ સ્થિતિમાં ફેરફાર કરવો તે જ્ઞાતિની ઉન્નતિ માટે ખાસ જરૂરનું છે. ન્યાં સુધી બાંધી મુદતનાં લગ્ન કરવામાં આવે છે ત્યાં સુધી બાળલગ્ન થવાનાં અને ન્યારે સૌ સૌની મરજી પ્રમાણે ગમે તે તિથિએ લગ્ન કરવાનો રીવાજ શરૂ થશે ત્યારે મોટી ઉંમરે પોતાનાં બાળકોને પરણાવવાના પ્રથાનો અરબ થશે. પણ જે કાઠ માણસ છુટી તિથિએ પરણાવવાની હિમત ધરે તેને આખો જ્ઞાતિની નારાજગી બહારી લેવી પડે એમ છે. કદાચ તેવા માણસને જ્ઞાતિ વ્યવહારની બહાર પણ મુકી દેવામાં આવે. વળી સિદ્ધપુરના બ્રાહ્મણો અને બીજા સ્વાર્થી પટેલીયાઓ તેવા માણસને એવી રીતે ડરાવે કે જે તું છુટી તિથિએ તારાં છોકરાંને પરણાવીશ તો તે છોકરાંને માતા ખાઈ જશે. સંવત ૧૯૬૩ ની સાલમાં કડવા કણબીની જ્ઞાતિમાં ભાવનગર ખાતે એક છુટું લગ્ન કરવામાં

આવ્યું હતું. મુંગઈના ધર્મવિન્ય પ્રેસના માલીક પટેલ હરજીવન ભગ-
વાનના નાના પુત્ર અમૃતલાલ અને મુંગઈના એક ઝવેરી પટેલ મુક્ત-
જીલાઈની કન્યા વિદ્યાગૌરીનાં લગ્ન ૧૯૬૩ ની સાલમાં કરવામાં
આવ્યા હતા. જે કે આ બેંદું ધણુંજ સુખી છે અને તેમની તન્દુ-
રસ્તી કેવળ સારી છે તે પણ જે સિદ્ધપુરના બ્રાહ્મણોને દસ દસ
વર્ષે લગ્ન પત્રિકાના બીડા ગામેગામ પહોંચાડતી વખતે લાખો રૂપિયા
કુટી ખાવતી તક મળે છે તે બ્રાહ્મણોએ સ્થળે સ્થળે એવી જીમ
મારવા માંડી કે અમૃતલાલ અને વિદ્યાગૌરીનું લગ્ન થયું કે તેને
છઠ્ઠે દહાડે માતાજીએ મારી નાખ્યાં. આ પ્રમાણે ખોટા ગપગોળા
ચલાવી જોળા અને અજ્ઞાન પાટીદારોને પોતાની મરજી અનુસાર
દસ વર્ષમાં એકજ વખતે લગ્ન કરવાની ફરજ પાડવામાં આવી છે.

તેટલા માટે જે માણસ બહાર દિમન વાપરી છુટી તિથિએ
મોટી ઉંમરના બાળકનું લગ્ન કરે તેને માથે મોટું મંકટ આવી પડશે.
તેની દરકાર રાખ્યા વિના જ્ઞાતિનું ભડું થાય એવા ઉદ્દેશથી સાગ-
રમતીના ચીક ગુડસ કલાક અને હમણાં એકટોંગ સ્ટેશન માસ્તર
પટેલ હીરાલાલ વસંતદાસે પોતાની પંદર વર્ષની ઉંમરની ભત્રીજી
સૌભાગ્યવંતી મણિને સંવત ૧૯૬૬ ના ચૈત્ર સુદી પૂર્ણિમાને દિવસે
પોતાના મકાન ઉપર પરણાવી છે. સાધારણ રીતે અમદાવાદમાં
રહેતા કડવા પાટીદારો પોતાની કન્યાઓને અમદાવાદમાંજ પરણાવે
છે અને પોતાની કન્યાને યોગ્ય ગુણવાળો અમદાવાદમાં ન મળે તો
નાલાયક સાથે પોતાની ગુણવંતી કન્યાને પરણાવી તેનો ભવ બગાડે
છે પણ પટેલ હીરાલાલ વસંતદાસે ગમે તે સ્થળેથી લાયક પતિ
શોધી કહાડવાની ઇચ્છા રાખી પોતાની ભત્રીજીનાં મુંગઈના ધર્મ-
વિન્ય પ્રેસના માલીક હરજીવન ભગવાનજીસના આવીસ વર્ષના વિ-

ધુર પુત્ર રતિલાલ સાથે લગ્ન કર્યા છે. અમે અતઃકરણ પૂર્વક પરમામાની પ્રાર્થના કરીએ છીએ કે આ જોડું અતંત સુખી થાય. ધનધાન્યવાન પુત્રવાન અને આયુષ્યમાન થઈ આ દુનિયામાં જે જે ઇચ્છવા યોગ્ય વસ્તુ છે તે સઘળી પ્રાપ્ત કરી શકે.

આ પ્રમાણે છુટી તિથિએ લગ્ન કરી કડવા પાટીદાર જ્ઞાતિમાં એક અપૂર્વ દાખલો બેસાડનાર પટેલ હીરાલાલ વસંતદાસ અને પટેલ હરજીવન ભગવાનદાસને ધણીજ જીગરથી મુબારકબાદી આપવાની અમે રજા લઈએ છીએ અને તેમના આ સ્તુત્ય પગલા માટે જે માનની લાગણી અમારા હૃદયમાં ઉભરાય છે તે જતાવવાને માટે ભાષામાં શબ્દો નથી. આવી જાહેર હિંમત અને આવું નૈતિક ધૈર્ય જતાવી જ્ઞાતિ સેવા કરનાર વીર પુરૂષો ઝીપર વિશ્વનિયંતા પરમેશ્વર સદૈવ પ્રસન્ન રહેો એમ અમે સદૈવ પરમાત્મા પાસે માગીએ છીએ.

લી. જ્ઞાતિ હિતેચ્છુ.

નં. ૩૬

કડવા પાટીદાર જ્ઞાતિમાં થતી સ્ત્રીઓની પ્રસંદગી—આ ચર્ચા-પત્ર તા. ૨૧ મી આગષ્ટ ૧૯૧૬ ના ગુજરાતી પંચમાં પ્રકટ થયું હતું.

કડવા પાટીદાર જ્ઞાતિમાં થતી સ્ત્રીઓની પ્રસંદગી.

મે. ગુજરાતી પંચના અધિપતી સારુભ,

આ નીચેનો લેખ આપના સુપ્રસિદ્ધ પેપરમાં સ્વજ્ઞાતિ હિતાયે લઈ મને તેમ મારી જ્ઞાતિને આભારી કરશો એવી દીન સેવકની અભિલાષા છે.

સ્ત્રી એટલે કાણુ ? તેનો આપણે પ્રથમ વિચાર કરવો જોઈએ. વિચાર કરતાં અને સાસ્ત્રનું અવલોકન કરતાં એમ માલુમ પડે છે કે કાંઈપુ મંત્રી વીગેરે વીગેરે, એટલે કે સ્ત્રી ધરતો પ્રધાન છે. ત્યારે પ્રધાન કેવા હોવો જોઈએ ? પ્રધાન સારો ન હોય તો રાજ્યની શી દશા થાય તે એક અજ્ઞાન બાળક પણ સહેજાઈથી સમજી શકે છે. હવે તે ધરતો પ્રધાન સારો ન હોય તો ધર (સંસાર) વ્યવહાર ચલાવવો તે) ની કેવી ખરાબ દશા થાય છે તે એક મૂર્ખ સ્ત્રી પણ સહજ સમજી શકશે. અમુક ધરમાં સ્ત્રી (ધરતો પ્રધાન) સારી નહિ હોવાથી કેવી અધોગતિ થઈ વીગેરે બાળતો ઉપર આપણે સ્ત્રીઓને વખતો વખત ને કેકાણે કેકાણે ચર્ચા કરતાં જોઈએ છીએ તથા સાંભળીએ છીએ. તો પછી જે ગૃહનાયિકા કે જેને આપણા સાસ્ત્રકારો અર્ધાંગના વીગેરે ઉપનામથી ઓળખાવે છે તેની પત્નિ મેળવવામાં કાંઈ મુશ્કેલી નહીં હશે ? આપણા આર્યાવર્તમાં પ્રાચીન સમયે અર્ધાંગના મેળવવાને અત્યંત પરિશ્રમ લેતા હતા. ગામે ગામ ને ઠામે ઠામ તપાસ કરતા હતા. એક ખીજની જન્મોત્તરીઓ મેળવવામાં આવતી હતી (કેટલીક જ્ઞાતિમાં આ રીવાજ હજી પણ હયાતીમાં છે) તેઓના ગુણદોષ જોવામાં આવતા હતા ત્યારે હાલના સમયમાં તેવા રીવાજોમાંના ઘોડાકળને અનુસરી કામ કરવામાં આવે છે. તેમાંનો એક પણ રીવાજ ભાગ્યેજ પાળવામાં આવતો હશે. અમારી જ્ઞાતિમાં બાર બાર વર્ષે હસ આવતાં હોવાથી ઘણીજ નાની ઉંમરના છોકરાં પરણાવવાનો રીવાજ પડ્યો છે. પણ તેની સાથે મારે એટલું તો કહેવું જોઈએ કે જ્ઞાતિના દીર્ઘદર્શી, શાણા, સુઝ અને વિચારવંત શેઠ પટેલોએ પેઢીપેઢી તાના એક નમુના તરીકે બિચારા ગરીબ જોડાઓના હિતને ધ્યાનમાં

નજરથી છેડા છૂટકા આપવાનો તથા નાતરું કરવાનો રીવાજ દાખલ કર્યો છે. છેડાછૂટકાના રીવાજને અંગે કોઇ શુશીલ સ્ત્રી પોતાના વ્યભિચારી અથવા તો ગમે તે પ્રકારે દુઃખ દેનાર પતિથી છુટી પડી પોતે બીજા સારા પતિનો આશ્રય લઇ શકે છે. (તે પણ પોતાના વડીલોની કસુર તથા સ્વાર્થના લીધે ફરીથી પણ એકવાર વધારે પોતાના પતિ તરફના દુઃખમાં આવી સપડાય છે.) વળી તેજ રીવાજના અંગે એક પતિ પોતાની પરણેતર પણ કોઇ પણ બનતના દોષવાળી પત્નીથી છુટો થઇ શકે છે. નાતરાંના રીવાજમાં જોકે સ્ત્રીઓનું નશીબ તો તેના વડીલોના હાથમાં મુકાયલું હોય છે. પણ હરકોઇ પુરૂષ પોતે નાતરું કરતી વખતે ધારે તો તે રીવાજના અંગે પોતે શાસ્ત્રના નિયમ અનુસાર એક પતિ જાતી શકે તેમ છે. પોતે તે વખતે સાધારણ રીતે પુખ્ત ઉમરનો હોય છે. (અદાર વર્ષની વય ઉપરાંત નાતરાંના કેસ હોય છે) એક પુરૂષ નાતરું કરતાં પહેલાં અમુક સ્ત્રીની પસંદગી બાબત પોતાના વડીલો ઉપર સારી રીતે અસર કરી શકે તેમ હોય છે. છતાં પણ પોતે પોતાનો ખરો સ્વાર્થ કિનારે મૂકી ઉપરના મોહને તાબે થઇ કેટલીક વખત પોતાના વડીલો ઉપર ખરાબ અસર કરી નીચ સ્ત્રીઓ પસંદ કરતા હશે તેનું કારણ સમજાતું નથી. જેમ અસહના રાજાઓને પોતાની સુત છોકરીઓના માટે વર પસંદ કરવા સારૂ લાખો રૂપિયા ખર્ચી સ્વયંવર કરવો પડતો હતો તેવી રીતે અમારી જાતિમાં કેટલાક દાખલા એવા છે જે જંગમલી અથવા કુલટા, અધમમાં અધમ, પિશાચિણી અને વ્યભિચાર વિદ્યામાં સમર્થ વિદ્વાનની પદવી ધારણ કરી શકે તેવી સ્ત્રીઓ માટે તેમના માઆપોને એક પાછ પણ ખરાબી પડતી નથી તેટલુંજ નહિ પણ તેમના માટે એક ઘેરથી જંગમલી

પછી બીજે ઘેર મંડાવવા સારૂ વર શોધવાની જરૂર પડતી નથી. તેવી સ્ત્રીઓના માટે તો શ્રીમંત અને કુળવાન વરો (પોતાને એકાદ બે પત્નિઓ હોવા છતાં) પૈસા આપી ક્ષત્ર જવાને તૈયારજ હોય છે. વળી એવા પણ દાખલા મળી આવે છે કે સાધવી સ્ત્રી પરણતી વખતે જે માણસોએ પૈસા ચાંદલા તરીકે લીધા હોય તેજ માણસોએ ઉપર જણાવેલી નીચ જાતની તથા જેમના દુર્યુષોને લીધે તેમના માઆપને હેરાન થવું પડ્યું હોય તેવી નીચ સ્ત્રીઓ લાવતી વખતે સ્ત્રીઓના આપને પૈસા આપેલા છે. આની જાતની કન્યાની પસંદગી કરતી વખતે મારા સુત્ર બંધુઓ કાંઈ પણ વિચાર કરતા હશે ખરા કે ? જો તેમજ હોય તો શા કારણથી આવી કન્યા પસંદ કરે છે તે કાંઈ જણાવી આજારી કરશે કે ? આટલેથીજ બસ નથી પણ જે સ્ત્રીઓએ પોતાના ધણીને અલગ દુઃખ આપી તેનાથી છુટા થવાને પ્રયાસ બંધે વખત કરેલો હોય તેવી સ્ત્રીઓને પણ એક કુળવાન અને શ્રીમંત વર પસંદ કરી ક્ષત્ર જાય છે. જોકે તેવી સ્ત્રીઓના માઆપ પણ તેવાજ શ્રીમંત હોવાથી પૈસા લેતા નથી પણ પોતાની છોકરીને જોરજુલમથી લાંબા વરાવી દે છે. તે શ્રીમંત વર આવી પસંદગી શા કારણથી કરતો હશે ? શું પોતાની છંદગીનું વજન બીજા બાબુએ તે સ્ત્રીના પૈસા તથા રૂપની સાથે કરવા માગતો હશે ? ના. ના. તેમ નહિ હોય. તેને પોતાની પાસે સારા પૈસા હોવાથી સ્ત્રીના પૈસાની દરકાર નહિ હોય, તેમજ રૂપની પણ દરકાર નહિ હોય પણ કાંઈ જુદુજ કારણ હશે અથવા તો તેજ હશે તે લેખક સમજી શકતો નથી પણ વાંચકો તેના વરની પાસેથી તપાસ કરી જોશે એજ વિગતિ.

નં. ૩૭

કડવા પાર્ટીદારેની જ્ઞાતિમાં લગ્ન પ્રણાલીકા અંગે શ્રીમંત શંકરાચાર્ય મહારાજનો નિર્ણય કડવા વિજય, સાંજવર્તમાન અને ગુજરાતી પંચના તા. ૬ મી તથા તા. ૨૩ મી ઓક્ટોબર ૧૯૧૦ ના અંકમાં પ્રકટ થયો હતો.

“ વર દન્યા વિવાહ કાળ નિર્ણય. ”

શ્રી શારદામઠના શંકરાચાર્ય મહારાજ તરફથી શાસ્ત્રાધારે
અપાયેલો અગત્યનો ચુકાદો

શ્રી મહેશ્વર પરાવતાર શ્રીમદ્ભગવત્પૂજ્ય પાદાચાર્યાણામાદિ
મૈકાન્તિકા સ્થાન શારદાપીઠ સંસ્થાન દ્વારકા
સામ્પ્રતિકી વસમી અમદાવાદ.

વર્મન્યાય પ્રકરણ કીરકોળ અનુક્રમાંક $\frac{૩૭}{૧૯૬૬}$

૧ આ નિર્ણય લખવાનો પ્રસંગ એવો છે કે, પટેલ પીતાંબરદાસ કુબેરદાસ ડાકટર એલ. એમ. એન્ડ એસ. “ કડવા પાર્ટીદાર શુભેચ્છક સમાજ ” ના પ્રમુખ એમણે તારીખ ૨૭-૩-૧૦ ને રાજ શ્રી ગુરૂ સ્થાનમાં અરજી સાદર કરી નીચે પ્રમાણે માગણી કરી છે.

૧ કડવા પાર્ટીદાર જ્ઞાતિમાં દશ વર્ષે ચીકી નાંખી તે વખત જેટલા બાળક હયાત હોય તે સંઘજાને તેમની વયનો વિચાર કર્યો વિના પરણાવી દેવામાં આવે છે તે સશસ્ત્ર છે કે શાસ્ત્ર વિરુદ્ધ છે ?

૨ લગ્ન કરતી વખતે શાસ્ત્રાધારે વધુ વરતી સ્વેચ્છામાં ઓછી કેટલી ઉંમર હોવી જોઈએ ?

૩ આ પ્રશ્નનો શાસ્ત્રાપારે નિર્ણય થવાથી અમારી જ્ઞાતિમાં જનમી ગયેલા અજ્ઞાન અધિકારનો નાશ થશે. આ બાબતનો સશસ્ત્ર નિર્ણય કરી આખી આપના આ લઘુ સેવકને કૃતાર્થ કરશે.

૨. આ અરજ દાખલ થયા પછી અરજમાં બતાવેલા કડવા પાટીદાર શુભેચ્છક સમાજની યોગ્યતા અને તે સમાજમાં કેટલા ગામના અહરથોની સંખ્યા છે તે પુછવાથી સમાજના ઉપ પ્રમુખ જેઠાલાલ ચીમનલાલે સમાજ માહેલા મેમ્બરોનું એક લીસ્ટ જી કહેલું છે. તે લીસ્ટ જોતાં સદર સમાજમાં પાંચમે જીનીસ મેમ્બરો છે. તેમાં દેસાઈ સાક્ષિહજી રામસિંહજી પીરમગામના તથા દેસાઈ કેમરીસિંહ બાવાલાલ વિગેરે સંભાવિત અહરથોનાં નામ આપેલાં છે; પરંતુ સદર સમાજનાં ઉપ પ્રમુખ જેઠાલાલ ચીમનલાલ સ્વામીનારાયણને તેમની જ્ઞાતિની મંજૂઆ કેટલી છે તે રૂબરૂમાં પુછતા પાંચ લાખ ધર છે એમ તેઓ જાહેર કરે છે. અને તે પાંચ લાખ ધરમાં પ્રત્યેક ધર દીક સરાસરી ત્રણ માણસ ગણીએ તો કડવા પાટીદારની પંદર લાખ માણસની વસ્તી થાય છે. તે પંદર લાખની વસ્તીના હિસાબે જોતાં એટલી બહોળી વસ્તીના પ્રમાણમાં સુધારાની માગણી કરનાર સમાજક મેમ્બરોની મંજૂઆ ધણીજી જીજી જણાય છે, એટલુંજ નહીં પણ સદર જ્ઞાતિમાં વધુ વરના વિવાહ કાળ બાબત બીજા મત ધરાવનારી બીજી કેટલીક મંડળી બંધાયેલી છે એમ પણ જણાઈ આવે છે. મનસૂબ એટલીજ છે કે આવા ભિન્ન ભિન્ન મતબદ્ધ ધરાવનારી મંડળીઓ પૈકી કોઈ એક મંડળી તરફથી માગવામાં આવેલા નિર્ણય આપનામાં આવે તો શ્રી ગુરુદેવને આપેલા તે નિર્ણયને આધારે, તે

મંડળી બીજી મંડળી ઉપર દબાણ ચલાવે તો તે બીજી મંડળીનું શ્રી ગુરુસ્થાન ઉપર વૈમનસ્ય થાય અને તે મંડળી શ્રી ગુરુસ્થાન વિરૂદ્ધ પ્રજામાં ઉત્કેશી ફેલાવે એ વાત સાહજકજ છે, ને તે હાલ દ્રામ અમુક મતાનુયાયી પ્રજાએ સાબીત કરી આપી છે અને એવા કારણથી કેટલીક અણુસમજી પ્રજા તથા અણુસમજી સંભાવિત ગૃહસ્થો શ્રી ગુરુસ્થાન ઉપર “ પ્રજામાં અન્યે અન્ય કલહ કરાવે છે વિગેરે ” આરોપ મુકે છે; અને તેમ કરીને અણુસમજી પ્રજામાં ગુરુસ્થાન તરફના ભક્તિભાવની હાની કરાવે છે. દાખલા તરીકે જણાવવામાં આવે છે કે મુંમહના કપોળ વણીક સમાજ તરફથી પરકેશ અમનના પ્રાયશ્ચિતનો નિર્ણય માગેલો ને તેનો શાસ્ત્રાધારે નિર્ણય આપવામાં આવ્યો તે આગતમાં, તેજ જાતિના કેટલાક ગૃહસ્થો શ્રી ગુરુસ્થાન સામે શત્રુવટ બંધી ગુરુસ્થાન વિરૂદ્ધ અનેક પ્રકારની હાલચાલ કરે છે, અને અનેક પ્રકારના અસબ્ય ભાષામાં જાપાં છપાવે છે ને તે દ્વારા શ્રી ગુરુસ્થાનના મહત્વને તથા ઉપજને નુકશાન પહોંચાડે છે. તાત્પર્ય એટલુંજ છે કે વર્તમાન-કાળમાં શ્રી ગુરુસ્થાન પ્રજાને સદુપદેશ કરી પ્રજાની ઉન્નતિમાં સહાયતા કરે છે તો તેથી “ પયઃ પાર્ન મુર્જંગાનાં કેવલં ચિલ્લ વર્ધનમ્ ” એ ન્યાયથી શ્રી ગુરુસ્થાનને વિપરીત ફળપ્રાપ્ત થાય છે તેમજ જારણીનાં પતિદશનુ સૌરાણાં ચંદ્રમા રિપુઃ લુહ્યાનાં યાજ્ઞક શત્રુ મુર્જાનાં બોધકો રિપુઃ એ વાક્ય પ્રમાણે સદુપદેશ શત્રુતા વ્રદી કરવાને સાધનભુત થઈ પડે છે, આ પણ એવોજ પ્રસંગ છે.

૩. કેમકે અસ્ત્રદાર ગૃહસ્થો જે આગતનો નિર્ણય માગે છે તે આગતનો વિરૂદ્ધ મત ધરાવનાર મંડળીની ગંભ્યા વગી મોટી.

છે તેઓ, શ્રી ગુરૂસ્થાનથી આપવામાં આવેલા નિર્ણયથી નારાજ થઈ શ્રી ગુરૂસ્થાન સામે શત્રુતા બાંધે અને શ્રી ગુરૂસ્થાનને હાની પહોંચાડવા પ્રયત્ન કરે એ વાત હાથમાં બીજી બામતમાં ચાલતા મંત્રગથી નિરવિવાદ સિદ્ધ થાય છે. તેથી શ્રી ગુરૂસ્થાન વિરુદ્ધ એવી શત્રુતા કરાવનારું કામ (સદુપદેશ) તે પ્રજાને હીતકારક હોય તે પછી તેથી અલગ રહેવું એ શ્રી ગુરૂસ્થાનનું ઈષ્ટ સાધન છે. પરંતુ અરજદાર પોતાની અરજીનો નિર્ણય મેળવવા અતિ ઉત્સુક થઈ વારે વારે ઉદ્ધરાણી કરે છે તે પ્રમાણે અરજદાર ગૃહસ્થ પોતાનો માગેલો નિર્ણય મેળવવા પાંચ છ વખત રૂમરૂ આવી ગયા, અને તેને અનેક પ્રકારથી સમજાવી પતાવવાનો પ્રયત્ન કરતાં તે કાંઈ પ્રકારે માન્ય રાખતા નથી તે પોતાનો માગેલો નિર્ણય મેળવવા દ્રઢ નિશ્ચયથી વળગી રહ્યા છે. હવે આવી સ્થિતિમાં માગેલો નિર્ણય ન આપે તો, શ્રી ગુરૂસ્થાન ઉપર બીજી આગેપ એ આવે છે કે “ શ્રી ગુરૂસ્થાન આ બામતમાં અજ્ઞાન છે, અથવા કોઈની સીધા-રસથી તથા બયબીલીથી અગર બીજાનું માર્ગથી નિર્ણય આપતા નથી આ પ્રમાણે ” ઉચ્ચત્તઃ પાશ્ચારજ્ઞ એવો ન્યાય પ્રાપ્ત થયે છે; તો પછી ઉપર બતાવેલું સમગ્રું જોખમ માથે કાંઈ પુકેલો ધમ નિર્ણય આપવામાં આવશે.

૪. પરિદૈર્યમાન ઈશ્વર સૃષ્ટિમાં મુક્ત, મુમુક્ષુ, વિષયી, અને પામર એવી ચાર પ્રકારની પ્રજા છે. તેમાં મુક્ત હોય તેમણે તે શાસ્ત્રનો ઉપયોગ કરી સર્વોત્કૃષ્ટ મોક્ષ સામ્રાજ્ય મેળવેલું છે તેથી તેઓને શાસ્ત્રનો ઉપયોગ રહ્યો નથી, અને પામર એ તો પશુ સમાન મંસાર વ્યવહાર ભોગવના હોવાથી તે શાસ્ત્રનો અધિકારી નથી આ બંનેને બાદ કરતાં મુમુક્ષુ એટલે કેવળ મોક્ષને માટે યત્ન

કરનારો; અને વિપરી “ ધર્મા ચિરહંતાં મૃતેષુ કામોઽસ્મિ મરતૈર્ધમ ” એ ભગવદ્ વાક્ય પ્રમાણે ધર્મથી અવિરૂદ્ધ સંસારં મુખ્ય ભોગવનાર છે.

૫. આ ભારત વર્ષની પ્રજાની સ્થિતિ મુળથીજ વર્ણુ અને આશ્રમ બદ્ધ છે; અને તે વર્ણુશ્રમ બદ્ધ પ્રજાને માટે આ ભારત વર્ષમાં ધર્મ અર્થ, કામ અને મોક્ષ એ ચાર પ્રકારના પુરૂષાર્થને મોધક શાસ્ત્રી પ્રવૃત્તિ મુળથીજ થયેલી છે. તે ચાર પ્રકારના પુરૂષાર્થ વેદમાં સ્થળે સ્થળે પ્રતિપાદન કરેલા છે તે જુદા જુદા શાસ્ત્રરૂપે મદર્પિઓથી લઈ આ ભારત વર્ષના આદ્ય આચાર્ય પર્યંતના વેદના વ્યાખ્યાયારોએ પૃથક પૃથક નિર્ગંધરૂપે રચના રચેલી છે. તેમાં ધર્મરૂપ પુરૂષાર્થનું પ્રતિપાદન કરનાર શાસ્ત્ર તે ધર્મશાસ્ત્ર એ નામથી ઓળખાય છે તે અર્થરૂપ પુરૂષાર્થનું પ્રતિપાદક શાસ્ત્ર તે અર્થશાસ્ત્ર એ નામથી ઓળખાય છે, અને મોક્ષરૂપ પુરૂષાર્થનું મોધક જે શાસ્ત્ર તે મોક્ષશાસ્ત્ર એ નામથી ઓળખાય છે. એ ચારે વિભાગના ગ્રંથો જુદા જુદા નામથી સુપ્રસિદ્ધ છે માટે તે નામનો વિસ્તાર કરવાની અત્રે જરૂર નથી તાત્પર્ય એટલુંજ કે ઉપર બતાવેલા વિપરી જે ગૃહસ્થાશ્રમી, તેને ધર્મ અર્થ અને કામ રૂપ ત્રણ પુરૂષાર્થ સંપાદન કરવાને સાધનભુત ધર્મશાસ્ત્ર, અર્થશાસ્ત્ર અને કામ શાસ્ત્ર છે. એ ત્રણે પુરૂષાર્થના સાધનને જાણનારા જે ગૃહસ્થ તે “ ત્રિવર્ગે વિત્ મહાપ્રાજ્ઞાઃ ” એ કહેવાય છે; એટલે ધર્મ, અર્થ અને કામનું સ્વરૂપ અને તેનું સાધન જે ત્રણ શાસ્ત્રો. તેને જાણનારા ગૃહસ્થને મહા પ્રાજ્ઞ એવી પદવી આપેલી છે. વર્તમાન કાળમાં ધર્મ અર્થ અને કામના શાસ્ત્ર પ્રતિપાદિત મુળ સ્વરૂપ અને સાધનોની અજ્ઞાનતાને લીધે સમાજ વ્યવસ્થામાં અનર્થકારક અનેકવિધ

કદંગા રીવાજ પ્રચલિત થયા છે તે હાલથીજ નથી, પણ ક્ષત્રિય સાર્વભૌમ રાજ્ય નષ્ટ થયું તે પરધર્મીઓની રાજ્ય સત્તા પ્રચલિત થઈ ભારથી એટલે શુભારે આકાશે નવસે વરસથી ભારત વર્ષની આતુર્વણ પ્રગતી ધર્મીક અને નૈતિક સ્થિતિ પરધર્મીઓના સદ્-વાસથી અદ્વિતાતાં ખાન-પાન, પહેરવેશ, ભાષા વગેરે પણ થોડા થોડાં અદ્વિતાતાં અદ્વિતાતાં શાસ્ત્રીય વ્યવહાર અદ્વિતાર્થ ગયો એવા સગયમાં બ્રાહ્મણાદી વર્ણોએ પોતપોતાના સમાજમાં સાંકેતિક બ્રિતિ વ્યવહાર ચાલુ કર્યો તે હાલ રૂઢી એ નામથી ઓળખાય છે. તે રૂઢી પ્રચલિત થવાથી શાસ્ત્રીય વ્યવહારનો નાશ કરી મુકયો.

૬. એ દરમ્યાન આ ભારતવર્ષમાં પાશ્ચિમાત્ય શિક્ષણ દાખલ થયું જે શિક્ષણમાં અનેક પ્રકારનું ભાષાજ્ઞાન અને દેશાંતરતા ઇતિ-હાસનું શિક્ષણ આપવામાં આવ્યું પણ ભારત વર્ષની પ્રાચીન સામા-જિક વ્યવસ્થા શી હતી, તે તે શાસ્ત્રીય હતી કે સાંકેતિક હતી એનો વિચાર ન કરતા વચલા કાળમાં પ્રચલિત થયેલી સાંકેતિક રૂઢી એજ ભારતીય પ્રગતો મૂળ ધર્મ છે એમ માની ગતન શિક્ષિતો એના ઉપર પ્રહાર કરવા લાગ્યા, એથી બ્રાહ્મણાદિ જાતિમાં જે સાંકેતિક રૂઢી હતી તે પણ નષ્ટ થઈ. સામાજિક વ્યવસ્થામાં યથેષ્ટાચાર દાખલ થઈ સાર્વભૌમ નામદાર બ્રીટીશ સરકારથી પ્રગતે આપવામાં આ-વેલી સ્વતંત્રરૂપ યક્ષીસતો સદુપયોગ ન કરતા દુરુપયોગમાં વિનિયોગ કરી ધાર્મીક અને નૈતિક સ્થિતિને ભિન્ન ભિન્ન કરવા લાગ્યા, અને ઉપર અતાયેલા ત્રિવર્ગ એ પરસ્પર ભિન્ન હોઈ તેના સાધનો ભિન્ન છે છતાં, એ વર્ણને સેવભેગ કરી હિંદુ સમાજક વ્યવસ્થા ઉપર આક્ષેપ મુકવામાં આવ્યો તે આવે છે, એ માંહેલો એક આ વાદઅસ્ત વિષય શ્રી ગુરૂસ્થાનમાં આવી પડ્યો છે તેનો નિર્ણય

આપવાથી અગર ન આપવાથી જે મંકટ આપી કડવાનું છે તે ઉપર
 યતાવેલું છે. ઉદાહરણ તરીકે લખવું પડે છે કે આશરે એ માસ
 પહેલા મુંબઈના પ્રખ્યાત ' મુજરાતી ' પત્રમાં પરદેશ ગમનનું
 પ્રાયશ્ચિત આપી મુંબાઈના વહિક મહાગ્નમાં કસલ ઉત્પન્ન કરી
 પ્રખ્યાતી પામેલા દારકા મડના શંકરાચાર્ય એવી પદવી આ શરી-
 રને માટે કોઈ એકદેશીય મત ધરાવનારા સામાજિક તરફથી આપ-
 વામાં આવેલી તે સમસ્ત પ્રજામાં સુપ્રસિદ્ધ છે. એવુંજ ફળ આ
 પ્રસ્તુત પ્રસંગના નિર્ણય માટે આવે તો તેમાં ના કહેવાય નહિ.
 મુંબાઈના ઉપર યતાવેલા મુજરાતી પત્રમાં પરદેશ ગમનના પ્રાય-
 ચિત વગેરે આગત અનેકવાર આચ્છાદિત આરોપ અમારા ઉપર
 મુકાયલા છે તે કૃત્તતા દેખાડનારા છે. કારણ કે ઘણા વરસોથી
 અર્ચાતા પરદેશગમન આગતના વિકટ સવાલનો, એક પાછના પણ
 પણ સ્વાર્થ વગર અધ્યાગ પરિશ્રમ કરી શાસ્ત્ર શોધન કરી તે
 સવાલનો અંત લાવી ભારત વર્ષની પ્રજાની પ્રગતિનો માર્ગ ખુલ્લો
 કર્યો તેનું ફળ ઉપર પ્રમાણે આવેલું છે તેજ પ્રમાણે આ વધુ
 વરના વિવાદ કાળનો નિર્ણય પણ ઘણા કાળથી " **इत्थमनित्यम्** "
 " **भवति न भवति** " એ પ્રમાણે અર્થાએલો વાદપ્રસ્ત વિષય
 છે તેનો પણ વગર સ્વાર્થ શાસ્ત્ર પરિશોધન કરી નિર્ણય આપી
 પ્રજાની ઉન્નતિનો માર્ગ ખુલ્લો કરવાથી શું ફળ ઉત્પન્ન થાય છે
 તે આપણે જોવાનું છે. ગમે તેમ હો, તો પણ શ્રી ગુરુસ્થાનનો
 સંચાર પચીસ પચાસ વર્ષ એકાદ વખત થાય છે તે તેવા દીર્ઘ-
 કાળમાં ધાર્મિક અને સામાજિક વ્યવહારમાં અએલા ગોટાળા આગત
 થાઈ નિર્ણય માગે તો તેનો સશસ્ત્ર નિરણય આપવો એ શ્રી ગુરુ-
 સ્થાનની ફરજ જાણી અરજદારે માગેલા પ્રશ્નનો નિર્ણય કરવામાં

આવે છે:-

પ્રશ્ન ૧ લો.

કડવા પાટીદારો વરકન્યાની વયનો વિચાર કર્યા વિના પરણાવી દે છે તે સશાસ્ત્ર છે કે અશાસ્ત્ર છે ?

૭ આ પહેલા પ્રશ્નના જવાબમાં કડવા પાટીદારમાં આજની રૂઢી શાસ્ત્ર વિરુદ્ધ છે એમ લખ્યા વિના બીજો માર્ગ નથી. કારણકે શાસ્ત્રમાં છ માસ વર્ષ કે ત્રણ વર્ષ અગર પાંચ વર્ષની કન્યાને પરણાવી દેવાનો ઉલ્લેખ કોઈ પણ શ્રુતિ, સ્મૃતિ, કે પુરાણ કે ઇતિહાસમાં મળતો નથી તે મળવાનો સંભવ પણ નથી. તેમ બીજી કોઈ જ્ઞાતિ રૂઢીમાં આ પ્રકારનો વિવાહ કરવાની રૂઢી નથી તે પાટીદારોમાં જે હાલ રીવાજ ચાલુ છે તે જ્ઞાતિરૂઢી નથી; એટલે માત્ર કુળદેવતાની આજ્ઞા છે એમ માની લઈ એક દિવસે એક વખતે વિવાહ કરવામાં આવે છે, પણ કુળદેવતા એટલે કુળનું પાલન કરનાર દેવતા, તે દેવતા કુળની અવનતી અગર અપીર્તી અગર અશિષ્ટાચાર અવહારની આજ્ઞા કદીએ પણ આપે નહીં. કુળનું પાલન કરનાર દેવતા કુળની અભિવૃદ્ધિ થાય તેવીજ ખાતરીમાં આજ્ઞા આપે, નહીં તો તે કુળદેવતા કહેવાય નહીં; ઉલટી કુળનાશક દેવતા કહેવાય. પરંતુ કુળપાળક દેવતા ઉપર આવો ખોટો આરોપ મુકવો એ મોટું પ પદ્ધત્ય છે માટે શ્રી ગુરુસ્થાન આશા રાખે છે કે આ પાટીદાર કોમ અનિશ્ચિતાર્થ રૂપ ચીડી એ દેવતાની આજ્ઞા છે એમ ન માન્ય કરતાં દેવતાની નિશ્ચિતાર્થ આજ્ઞારૂપ ધર્મશાસ્ત્રના અવધાનથી ખોતાનો જ્ઞાતિઅવહાર ચલાવશે. પરમેશ્વર ખોતે શ્રીમુખથી આજ્ઞા કરે છે કે:-

શ્રુતિ સ્મૃતિ મમૈવાજ્ઞા યસ્તામુલ્લંઘ્ય વર્તતે ।

આજ્ઞા ઘટેદી મમ દ્રોહી ન સ ભક્તો ન બ્રાહ્મણઃ ॥

અર્થ—પરમેશ્વર કહે છે કે શ્રુતિ સ્મૃતિ એ મારી આજ્ઞા છે ને તેને ઉલ્લંઘીને જે વર્તે છે તે મારે ભક્ત નથી ને બ્રાહ્મણ પણ નથી. વળી

યઃ શાસ્ત્રવિધિમુત્સૃજ્ય વર્તતે કામકારતઃ ।

ન સ સિદ્ધિમવાપ્નોતિ ન સુખં ન પરાં ગતિમ્ ॥

તસ્માચ્છાસ્ત્ર પ્રમાણં તે કાર્યાકાર્ય વ્યવસ્થિતૌ ।

જ્ઞાત્વા શાસ્ત્રવિધાનોક્ત કર્મ વર્તુમિહાર્હસિ ॥

અર્થ—જે કોઈ મનુષ્ય પોતાના મનની કામનાને વશ થઈ જે કોઈ કૃત્ય કરે છે તે સિદ્ધિ પામતો નથી, તેમ તેને સુખ પણ મળતું નથી, તેમ મોક્ષ ગતિ અગર સ્વર્ગ પણ મળતું નથી. માટે તે અર્જુન કર્તવ્યકર્તવ્ય વિષયમાં તમારે શાસ્ત્રજ પ્રમાણ છે. શાસ્ત્ર વિધિમાં કહેલું કર્તવ્યકર્તવ્ય જાણી તમારે કાર્ય કરવું જોઈએ એમ શ્રીકૃષ્ણ પરમાત્માએ ગીતામાં અર્જુન પ્રત્યે કહેલું છે. આ પહેલા પ્રશ્નની આગતમાં આટલોજ ખુલાસો પુરતો છે; કેમકે ખીન્ન પ્રશ્નના નિર્ણયમાં વધુવરની ઉમરનો નિર્ણય થવાનો છે માટે આ પ્રશ્નમાં વધારે લખવાની જરૂર નથી.

પ્રશ્ન ખીજો.

લક્ષ કરતી વખતે શાસ્ત્રાધારે વધુવરની ઓછામાં ઓછી કેટલી ઉમર હોવી જોઈએ ?

આ ખીજો પ્રશ્ન ઘણોજ વાદમય છે. અને તે પ્રશ્ન આગત નવ્ય શિક્ષિત તથા પ્રાચીનો વચ્ચે મદાગ દસદ છે. તે દસદ “હવ

ત્વંચ ” સુધી પહોંચેલા છે માટે આનો નિર્ણય કરવાથી એમાંના એક પક્ષકાર તરફથી શ્રી ગૃહસ્થાનને વાક્ય પુખ્તોપહાર મળવાની વડી છે. તે વાક્ય પુખ્તોપહાર જેવો મળે તેવો સ્વિકાર કરી લઈ ચાલતી આવેલી અધપરંપરા રૂપ નિંદ્રામાંથી પ્રગળે જાગૃત કરવા સાડે સંસેપથી વરવધુનો વિવાલકાળ નિર્ણય કરીએ છીએ.

તત્રાયે શ્રુતિ:

“ અષ્ટ ચત્વારિંશ વેદ બ્રહ્મચર્ય ચરેત્ પ્રતિવેદં દ્વાદશ વર્ષ
યાવદ્ધ્યયનં વા ”

બ્રહ્મચર્ય સમાપ્ય ગૃહસ્થી ભવેદગૃહાદનો ભુક્ત્વા પ્રવ્રજેત્ ”

આ બંને શ્રુતિઓનો અર્થ એવો છે કે અડતાળીસ વર્ષ વેદ લખવા સાડે બ્રહ્મચર્ય પાળવું, એક એક વેદ લખવા સાડે બાર બાર વર્ષ અને કોઈ તિફલુ ભુક્તિવાળો હોય તે અડતાળીસ વર્ષ પહેલાં ચારે વેદ લખી જાય, તેને માટે “ યાવદ્ધ્યયનં વા ” એ વિકલ્પ પક્ષ છે. એટલે જ્યાં સુધી ચાર વેદ લખી રહે ત્યાં સુધી બ્રહ્મચર્ય પાળવું એ, ખીજે પક્ષ છે પછી બ્રહ્મચર્યની સમાપ્તિ કરી ગૃહસ્થાશ્રમી થવું અને ગૃહસ્થાશ્રમીથી વાનપ્રસ્થાશ્રમ મોગથી સંન્યાસી થવું. આ સ્થળે વેદ શબ્દથી એકલો વેદનો અક્ષર ગોખી જવાનું કહેવું છે, એમ સમજવું નહીં, કિંતુ સાંગોપાંગ સપ્રયોગ અધ્યયનનું વિધાન છે એટલાજ માટે અડતાળીસ વર્ષની મુદત લખવામાં આવેલી છે. વેદના અક્ષર માત્ર ગોખી જવાને એટલી મુદતની જરૂર પડે નહીં. અર્થાત વેદના છ અંગ, શિક્ષા, કલ્પ, વ્યાકરણ, નિરૂક્ત, છંદ, અને જ્યોતિષ અને આયુર્વેદ, ગાંધર્વવેદ, ધનુર્વેદ, તથા અથર્વવેદ એ ઉપાંગ છે. તે ઉપાંગમાં વૈદ્યવિદ્યા માત્રનો સમાવેશ આયુર્વેદમાં આવ

છે. તેમજ ગાયન ને વાદ્યવિદ્યા એ સર્વનો ગાંધર્વવેદમાં સમાવેશ થાય છે તથા યુદ્ધકળા ગાત્રનો ધનુર્વેદમાં સમાવેશ છે અને દંડ, નીતિ, અનેકવિધ શિષ્યજ્ઞાન, વાણીજ્ય વિદ્યા નિધી સંશોધન, અનેકવિધ ભાષા જ્ઞાન વગેરે દ્રવ્યોપાર્જનના સાધનોનો અર્થશાસ્ત્રમાં સમાવેશ છે. એ પ્રમાણે સર્વ વિદ્યા ભણી રહ્યા પછી ગૃહસ્થાશ્રમી થવું એમ શ્રુતિનો અભિપ્રાય છે. આજ બાળ્યતમાં મનુસ્મૃતિના ત્રીજા અધ્યાયમાં લખ્યું છે જે

ષ્ટદ્ ત્રિંશદાબ્દિકં ચર્ય ગુરુ પ્રવેદિકં વ્રતમ્ ।

તદર્થિક પાદિકં વા ગ્રહણાંતિક મેવવા ॥ ૧ ॥

વેદાનધીત્ય વેદો વા વેદં વ.પિ યથા ક્રમમ્ ।

અવિપ્લુતઃ બ્રહ્મચર્યા ગૃહસ્થાશ્રમમાવિશેત ॥૨॥

ભાષા અર્થ એવો છે કે છત્રીશ, અઠાર, વા નવ વર્ષ સુધી ગુરુસમીપ એક, બે, ત્રણ, અથવા ચાર વેદ ભણે ને પ્રત્યયર્થના નિયમ પ્રમાણે રહે અથવા જેટલા વર્ષમાં સાંગોપાંગ વેદ ભણી રહે અથવા તેટલા વર્ષ સુધી પ્રત્યયર્થ પાળી ગુરુકુળમાં વાસ કરે. અથવા તમામ વેદના અથવા બે વેદના કે એક વેદને ક્રમવડે ભણી રહે ત્યાં સુધી અખંડિત પ્રત્યયર્થ પાળી વેદવ્રત સમાપ્તિમાં સમાવર્તન સંસ્કાર કરી પછી ગૃહસ્થાશ્રમમાં પ્રવેશ કરવો. એ પ્રમાણે મનુ વા. ક્યનો અભિપ્રાય છે, પણ આ પક્ષ વર્તમાન કાળને અનુકુળ નથી; કેમકે બ્રાહ્મણ, ક્ષત્રિય, અને વૈશ્ય એ ત્રણે વર્ગના બાળકોને આઠ અગાંઆર અને બાર વર્ષની વયમાં ઉપનયન સંસ્કાર કરવો એમ વેદમાં કહેલું છે. “અષ્ટ વર્ષે બ્રાહ્મણ દ્વૈનચીવકાવદો રાજન્ય દ્વાદશો વૈશ્યમ્” આ શ્રુતિમાં આઠ અગિઆર અને બાર વર્ષની

વયમાં બ્રાહ્મણ ક્ષત્રિય અને વૈશ્યના બાળકોના ઉપનયન સંસ્કારની વિધી લખી છે તે ઉપનયન સંસ્કાર થયામછી વેદાધ્યયન કરવાનું છે. એટલે બ્રાહ્મણ, ક્ષત્રિય અને વૈશ્યના બાળકોને અનુક્રમે અડતાળીશ વર્ષનો બ્રહ્મચર્યનો કાળ તેમાં ઉપનયન સંસ્કારના પુર્વનાં વર્ષ ઉમેરીએતો હપ્પત, ઓગણસાડ અને સાડ વર્ષની ઉંમર પ્રાપ્ત થાય છે પણ વર્તમાન કાળમાં એ વય ઉત્તરાવસ્થાનાં કહેવાય છે. આ શ્રુતિઓ કૃત, ત્રેતા, દ્વાપરમાં ચારમેં, ત્રણમેં અને બેમેં વર્ષનું આયુષ્ય મનુષ્યનું હતું માટે તે યુગાંતર વિષય છે એમ સમજવું, કેમકે **બ્રહ્મચર્યેણ કન્યા યુવાનં વિન્ધતે પતિમ્** ” એ અર્થ વંદનમંત્રમાં “ કન્યાને બ્રહ્મચર્ય પાળવાથી બળીષ્ઠ અને દ્રઢીષ્ઠ એવા યુક્તન પતિની પ્રાપ્તિ થાય છે ” એમ કહ્યું છે. હપ્પત, ઓગણસાડ, અને સાડ એ વર્તમાન કળીયુગમાં યુવાવસ્થામાં નથી, યુગાંતરમાં તે વયો યુવાવસ્થાના થઈ શકે છે ને “ **ચત્ત્વોઽવસ્થા શરિરસ્ય** ” છત્યાદી સુશ્રુત આદુર્વેદના વાક્યમાં પણ શરીરની ચાર અવસ્થા માનેલી છે ને કળીયુગમાં આયુષ્યની પરિસીમા સો વર્ષની છે તેમાં પ્રથમાવસ્થા પચ્ચીસ વર્ષની ગણીએ તો બીસમા વર્ષથી યુવાવસ્થા પ્રાપ્ત થાય છે એટલે અર્ધવેદના મંત્રના અબીપ્રાય પ્રમાણે બીસ વર્ષના પુરૂષો આ કળીયુગમાં યુવાન ગણાય. આ અવસ્થા સાધારણ નિયમથી વર્તમાનકાળને અનુકુળ કરે તો થઈ શકે. આ બાગતમાં મનુ ભગવાનનો એક મત છે અને તે પોતે કહે છે કે

ત્રિ-ત્રયોદશેત્કન્યા દ્વષાં દ્વાવશ વાર્ષિકીમ્ ।

ચત્ત્વઃત્રયોઽટ્વર્ષાવા ધર્મે સીવતિ સત્સ્વરઃ ॥

ભાવાર્થ—ત્રીસ વર્ષના પુરૂષે ચાર વર્ષની કન્યા સાથે વિવાહ

કરવો અને ચાવીશ વર્ષના પુરૂષે આઠ વર્ષની કન્યા સાથે વિવાહ કરવો કરવો તે માટે લગ્ન છે **ધર્મે સીદતી સન્નરઃ** એટલે નિત્ય-શ્રાધ્ધ, વૈશ્વદેવ, અગ્નિહોત્ર આદિક કર્મ-પત્નિ સંયોગ સંસ્કાર થયા વિના કરવાનો અર્ધકાર નથી. અર્થાત ન્યેષ્ટબ્રાતા ને પીતા વગેરેના અભાવથી સ્વર્ણશ્રિમોચિત ધર્મ કૃતનો અટકાવ થતો હોય તેવી રિચિતિમાં ચાવીશ વર્ષના પુરૂષે આઠ વર્ષની કન્યા સાથે વિવાહ કરવો અર્થાત આઠ વર્ષની કન્યા એ ધર્મપત્ની છે તે તેણીનો સંસાર વ્યવહાર ઉપયોગ બાર તેર વર્ષની થયા વિના થાય નહીં; એટલે ચાવીશ વર્ષના પુરૂષનું વય લગભગ ત્રીસ વર્ષનું થાય છે; આ ઉપરથી મનુ લગવાનનો એવો અભીપ્રાય જણાય છે કે કન્યા કરતાં વરની ઉંમર ત્રણ ગણી જોઈએ. આ મનુ વાક્યમાં વરની અને કન્યાની ઉંમર નિર્ણય કરેલી છે. ત્રીસ અને ચાવીશ વર્ષની વરની અને બાર અને આઠ વર્ષ કન્યાની ઉંમર મુકરર કરેલી છે. આ બાબતમાં પણ પ્રાચીન પંડિતો અને નવિન શિક્ષિતો વચ્ચે મોટો ફક્ત છે. નવિન શિક્ષિત વર્ગ અને કેટલાક સામાજિક “**બ્રાહ્મણ વાર્ષિકી**” એ પાઠને ઠેકાણે “**વાહેશ વાર્ષિકી**” એવો પાઠ માંતી સોળ વર્ષની વયની કન્યાને ચાવીશ કે ત્રીસ વર્ષના પુરૂષ સાથે પરણાવવી એમ કહે છે. વળી કેટલાક નવ શિક્ષિતો પ્રાદા વિવાહ માટે અભીપ્રાય આપે છે. પ્રાદા એ કેટલાક વરસની ઉંમરવાળી સ્ત્રીને સંજ્ઞા છે તે તેઓ ગતાવતા નથી. પરંતુ તંત્ર શાસ્ત્રપં. કુમારિદા, સૌભાગ્યવંતીના પુજ્ય પ્રકરણમાં લખ્યું છે કે:—

બ્રાહ્મણા તુ ચપલા તરુણી વાહેશવિકા ।

આપજ વિશતિ પ્રૌઢા ચત્વારિશતુ મધ્યમ ॥

આ તંત્ર વાક્યમાં બાર વરસની વયની સ્ત્રીને ચપલા એવી સંજ્ઞા આપેલી છે અર્થાત્ બાર વરસની સ્ત્રીમાં કાંઈક સ્ત્રી આપલ્ય પ્રગટ થાય છે. અને સોળ વરસની સ્ત્રી તરૂણી એટલે તરૂણાવસ્થા-વાળી થાય છે એ સુપ્રસીદ્ધ છે અને સોળથી પચીસ વરસ સુધીની સ્ત્રીને પ્રૌઢા એટલે પુર્ણ યોવનાવસ્થા રહે છે અને પચીસ વર્ષ પછી પ્રજા વીગેરે થવાથી તેની યુવાની શિથિળ દશામાં આવે છે અને એવીસ વર્ષ સુધી સ્ત્રીની મધ્યમાવસ્થા કહેવાય છે. મતલબ એટલી-જ કે પ્રૌઢા એ સંજ્ઞા સોળથી પચીસ વરસ સુધીની છે, અને પચીસ વર્ષ સુધીમાં બે ત્રણ પ્રજા પણ થવાનો સંભવ છે એટલે પ્રૌઢા વિવાહની સંમતિ સ્વીકારવી એ પણ સ્વતંત્રતાના સનિપાત-અસ્ત અને અનિયંત્રિત પ્રજા સ્થિતિના કાળનાં કૌતક ગણાય; તે એ અનિતિને ઉત્તેજન આપવા સરખું છે એમ સહેજ જણાશે. પ્રાચીન મતાનુસારી વિદ્વાનોએ

અષ્ટ વર્ષા મહેત્તૌરી મઘ વર્ષાતુ રોહિણી

દશ વર્ષા મહેત્ત્વસ્થાડત ઉર્ધ્વ સ્વલ્ભા ॥

એ સંવર્ત રમુતિના આધારે દશ વર્ષ થયા પછી કન્યા રજ-સ્વલા થઈ જાય છે મારે દશ વર્ષ પ્રહેલાં અગર દશ વર્ષ સુધીમાં કન્યાનો વિગ્રાહ અવસ્થ થવો જોઈએ. એમ ન થાય તો રજસ્વલા થવાથી મહા પ્રાપ્તિત ળાગે છે એમ તકરારો બાવે છે, તે ઉપર બતાવેલા મનુ વાક્યથી ત્રિરૂઢ મત છે. પરંતુ આ સંવર્ત વાક્યમાં ગોરી, સેહીણી, કન્યા એવી સંજ્ઞાઓ જે આપેલી છે તે કન્યાદાન ના ફળનું ન્યુનાધિક દેખાડવાના હેતુથી છે, કેમકે તેના આગલા વાક્યમાં સૌરી એ સંજ્ઞાવાળી કન્યાનું દાન કરનારા પુરુષને કેલાસ-વાસનું ફળ પ્રાપ્ત થાય છે. નવ વર્ષની સેહીણી નામક કન્યા દાન

કરનારને વૈકુંઠવાસનું ફળ થાય છે અને દશ વરસની કન્યા નામક કન્યાદાન કરનારને સ્વર્ગવાસનું ફળ પ્રાપ્ત થાય છે. આ પ્રમાણે પુત્રીના દાનતા ફળની ન્યુનાધીકતા દેખાડવા સાઠ જૌરી રોહિણી અને કન્યા એવી સંજ્ઞા સંવર્તન હર્ષાએ આપેલી છે, સારે સંજ્ઞા પ્રવાહ પાકમાં આવેલા રજસ્વલા એ પદનો અર્થ રજસ્વલા એવી સંજ્ઞા છોડી દઈ અકસ્માત “રજસ્વલા મલેત્” એવી વિધી કલ્પના કરવી એ યોગ્ય છે કે કેમ એ વિચિત્ર છે. દશ વર્ષ થયા પછી અગ્નીઆરમા વર્ષમાં સર્વે કુમારિકાઓને રજોદોષ પ્રાપ્ત થતો દેખવા માં આવતો નથી અને કવચિત્ થતો હશે તો અપવાદ સરખું છે એટલુંજ નહિ પણ બાર વર્ષ સુધીની કન્યાને વિવાહ કરવાની મનુ ભગવાનની આજ્ઞા લાંગ કરવી એ વર્તમાન કાળને અનુકુળ છે એમ લાગતું નથી. અર્થાત ઉપર બતાવેલી પ્રાચીનોની તેમજ આધુનિકોની તકરાર ખાદ કરી મનુ ભગવાનની આજ્ઞા પ્રમાણે ધર્મ કૃત્યમાં અડચણ આવતી હોય તો ચોવીશ વર્ષનો પુરૂષ આઠ વર્ષની કન્યા સાથે વિવાહ કરે તો ખાધ નથી, ને કેવળ સંસાર અગ્રહાર્થ વિવાહ હોય તો ત્રીશ વર્ષના પુરૂષે બાર વર્ષની કન્યા સાથે વિવાહ કરવો એમ મનુ ભગવાનની ચોખ્ખી આજ્ઞા છે પણ કાળ માનને અનુસરીને પુરૂષનો વિવાહ કાળ ચોવીશ વરસનો એકજ કાયમ રાખશે, ને ત્રીશ વરસનો જે કાળ મનુ ભગવાને કહ્યો છે, તેનો સંકોચ કરવા; ને કન્યાને માટે ધાર્મિક વિવાહમાં આઠથી દશ વરસ સુધી કાયમ રાખવો. કેવળ ભોગપત્નિત્વ રૂપ વિવાહમાં દશથી બાર સુધીની ઉંમર કાયમ રાખવાથી શાસ્ત્રનો નિયમ ને રૂઢીનો નિયમ તેમજ આધુનિક અને પ્રાચીનોનો મત એ સરવે જળવાઈ શકશે.

૧૦ બાર વરસ કરતાં વધારે વયની કન્યાનો વિવાહ આત-

નારાંઓનો મત શાસ્ત્ર વિરૂદ્ધ છે અને રૂઢી વિરૂદ્ધ છે તે લોકલગ્ન
અપદ છે કેમકે,

પિતૃ ગેહે ચ યા કન્યા રજઃ પર્યેદસંસ્કૃતા ।
બ્રૂણહા તત્પિતા જ્ઞેયો વૃષલી સાપિ કન્યકા ॥
યસ્તાં પરીણયેત્મોહાત્સ ભવેદ્વલી પતિઃ ।
તેન સંભાષણે ત્યાજ્યમપક્તિ ચેન સર્વદા ॥

અર્થ—પીતાના ઘરમાં જે કન્યા વિવાહ સંસ્કાર થયા વિના-
ની રજસ્વલા થયેલી જોવામાં આવે તો તે કન્યાનો પિતા બ્રહ્મહા
એટલે પ્રહલિતારો કહેવાય, અને એ કન્યા વૃષલી છે એમ જાણવું
અને વૃષલી સંજ્ઞાની કન્યા સાથે જે પરણે તેની સાથે સંભાષણ
કરવું નહીં અને સર્વદા તે અપાંકતેય એટલે જ્ઞાતિ બ્યવહાર કરવા
યોગ્ય નથી એમ કાશી ખંડમાં લખ્યું છે. વળી એ કાશી ખંડમાં
લખ્યું છે કે

કન્યા મુક્તે રજઃ કાલેડમ્નિઃ શશી રોગદર્શને ।
સ્તનોન્નેદેષુ ગન્ધર્વે સ્તન્ પ્રામેષ પ્રવીચસે ॥

અર્થ—વિવાહ સંસ્કાર રહીત કન્યાને રજો દર્શન થાય તો
તેને અમિ અભિમાની દેવતા ભોગવે છે ને રોમ દર્શન થાય તો
અંદ્રમાનો અભિમાની દેવતા ભોગવે છે અને સ્તન ઝુટી નીકળે તો
અર્ધર્ધ નામનો દેવતા તેણીને ભોગવે છે મારે રજો દર્શન, રોમ દર્શન
અને સ્તનોદભેદ થતાં પહેલાં કન્યાનો વિવાહ કરવો ને રજો દર્શન
તથા રોમ દર્શન તથા સ્તનોદભેદ થાય તો તે કન્યાને નમિષ્ઠા એવી
સંજ્ઞા થાય છે, લાજ વિનાની કહેવાય છે, અને તેના પિતૃના મુખે
નમઃકુળ એવો શબ્દ બોલે વાપરે છે. તાત્પર્ય એકજુથ છે કે, રજો

દર્શન, રોમ દર્શન અને સ્તનોદભેદાદિ કન્યાત્વ વિનાશ કરનાર ચિન્હો વિવાહ સંસ્કાર પહેલાં પિતૃગૃહમાં પ્રાદુર્ભાવ થાય તો તે કન્યાના પિતૃકુળને લગ્નસ્પદ છે. માટે કન્યાત્વ નાશ કરનાર ચિન્હ પ્રાદુર્ભાવ થતાં પહેલાં કન્યાદાન કરવું એ બાબતમાં આધુનિક અને પ્રાચીનોનો એકજ મત હોવા જોઈએ; અને તેના વિરુદ્ધ મતવાળા કુળને ઉપર બતાવેલા કલંક લાગુ પડે તો તે અગોચ્ય કહેવાય છે.

૧૧ આ મંદર્શનો એકંદરે સારાંશ એટલોજ છે કે કાળમાનને અનુસરી ભોગ પતિત્વ વિવાહમાં રજસ્વલ્લાદિ ચિન્હો પ્રાદુર્ભાવ થતાં પહેલાં ચાવીસ વરસના પુરૂષ સાથે કન્યાનો વિવાહ કરવો જોઈએ. ધર્મ પતિત્વ વિવાહમાં આકથી દશ વરસ સુધીની કન્યાનો વીસ વરસની ઉંમરના પુરૂષ સાથે “અગતિકાગતિક” ન્યાયથી વિવાહ થાયતો કાળમાનને અનુસરીને અનુચીત થયું એમ માનવાનું કારણ નથી. એ સિવાય જ મહિનાથી લઈને બે ચાર કે પાંચ વરસની કન્યાનો ગમે તેટલી વયવાળા પુરૂષ સાથે વિવાહ કરવો તેમજ દશમાર વરસની કન્યાનો પચાસ કે સાઠ વરસની વયવાળા પુરૂષ સાથે વિવાહ કરવો તે તો ધનાદિના લોભથી ઉન્મત્ત થયેલાઓનું કૃત્ય છે. આવા કૃત્ય કરનારા કન્યાના માઆપને રાક્ષસ કરતાં ઉતરતી કાડીના ગણીને તેઓની સાથે ધાર્મિક અગર કોઈ પણ જાતિ વ્યવહાર કરવો ઉચિત નથી. તેમજ તેવા વિવાહને સહાય આપનાર જાતિ, પરિષદો તથા પંચાયતિઓ અગર ઉપાધ્યાયોએ બધા જગે તે પાપ ભાગિનઃ એ ન્યાયથી પાપ ભાગી થાય છે. માટે તેઓની સાથે જાતિ વ્યવહાર રાખવો એ યોગ્ય નથી. કન્યાવિક્રય કરનાર તથા બાલા જરૂર વિવાહ અગર કડવા પારીદારના અગોચ્ય રિવાજ પ્રમાણે વિવાહ કરનારાઓને રાક્ષસથી પણ ઉતરતા

ગણી તેમની સાથે કાંઈપણ જાતનો ન્વાતિ વ્યવહાર કરવો નહીં
 વગેરે તિરસ્કાર વચન માત્રથી તેઓ ખોતાનું અપદ્મ્ય ત્યાગ કરે
 નહીં, માટે જન સમાજમાં સાસ્ત્રીય સંદર્ભન પ્રચાર કરવા માટે કાંઈ
 પણ સત્તાની જરૂર છે. હાલના કાળમાં આનું સાસ્ત્રીય સંદર્ભન
 જન સમાજમાં પ્રચાર કરવા માટે રાજ્ય સત્તાનો લાભ મળી શકે
 તેમ નથી. કેવળ રાજ્ય સત્તા માત્રથી જનસમુહમાં સાસ્ત્રીય સંદર્ભન
 અથવા ધર્મ નિષ્ઠા કે નૈતિક વ્યવહાર સચવાઈ શકાય એમ નથી,
 એટલા માટે સંદીકમથીજ જનસમુહને સામાજિક સત્તા (અધિકાર)
 ધારી બક્ષીસ મળેલી છે, પરંતુ સમાજના અગ્ર ગણે તે સત્તાનો
 સદુપયોગ ન કરતાં પક્ષાપક્ષથી અગર કામ દોષ લોભાદિકના કારણથી
 દુરુપયોગ કરે છે. તેવાજ કારણથી આવાં આવાં અસંદર્ભને જન-
 સમાજમાં પ્રવેશ કરેલો છે. આવા પ્રકારના કડયા રીવાજ અટકા-
 વવા માટે સાસ્ત્રાનુસાર દેશ કાળને અનુકૂળ સામાજિક વ્યવહારના
 નિયમિત નિયંત્રિત રચના કરી નિષ્પક્ષપાતે સામાજિક સત્તાનો
 અમલ થાય તો વિવક્ષિત સદાચારનો જનસમુહમાં પ્રચાર કરવો
 એ કાંઈ મુશ્કેલ કાંઈ પડશે નહીં માટે જાતિ પુરોષનું લક્ષ તે તરફ
 ખેંચાવું જોઈએ. ઇતિ શિવમ્

સ્વસ્તિ રાજાભ્યઃ સ્વસ્તિ પ્રજાભ્યઃ સ્વસ્તિ પશુભ્યઃ

સ્વેજના સુમિના મવન્તુ ॥

મિતિ મં. ૧૯૬૬ ના ચંદ્ર વદી ૨, તા. ૦૨-૪-૧૦ થી

અમદાવાદ જાગવત પુણ્ય પાદચાર્યાણામવતાર સકાલદા ૨૩૭૬ મંગલ
 વાર રવારી મુ. અમદાવાદ.

નં. ૩૮

કડવા કણુખીઓનાં લમની કંકાત્રીઓ પહોંચાડનારા ખાલોજો જુડી વાતો ફેલાવી બોળા કણુખીઓને લમાવે છે તેનો ઇકરાર-સુરત પાસે રાંદેર ગામમાં આ લોકો ગયેલા ત્યાં ભર સભામાં જુક પ્રતિ-પાદન કરતાં પકડાયેલા ત્યારે ફરજ પડ્યાથી આ ઇકરાર કરેલો હતો. (અસદ્દ લેખ ઉપરથી લીધું છે.)

હું મોહનલાલ મનસુખરામ રહેનાર મોળે ચાલુમ-
માનો તે તમો ગૃહસ્થોનાં પુછવાથી મેં તમોને
નીચે મુજબ કહ્યું છે.

ઉંઝા મધ્યે માતા ઉમીયા દેવીનાં મંદીરમાં બેઠેયર કસકરીના પક્ષના લોકોએ લમ નિર્માણ કાપ્યા હતા-અને આડીઆવાળા લોકો હમરોની સંખ્યામાં ત્યાં ગયા હતા. મંદીરના દરવાજા બંધ તથા પાલીસ પહેરામાં હતા જ્યાં તે લોકોનો અટકાવ કરવાથી માતાના પ્રતાપે એક સીપાઇ તરત મરી ગયો તથા સરકાર આંધળા થયા.

અને ભાવનગરમાં બે ગૃહસ્થોએ પોતાના છોકરાઓને માતાનાં લગ્નનું અપમાન કરી પોતાની ખુશી મુજબની તીથિએ લમ કરા-વ્યાથી વરસ્યું મૃત્યુ પામ્યા. એક જોડાની કન્યા તથા એક જોડાનો વર મરણ પામ્યો હતો.

ઉપલી લડીકત દેવા પડી મને સાચો નહીં જાગવાથી તમોએ મને ફરી પ્રતિજ્ઞાપૂર્વક બોલવ: કહ્યું તે પરથી હું જણાવું છું કે અમે લોકો માતાના માહત્તમની વહી અને તે દ્વારા અમારી ચાલની રાજીને લઈત ન થાય તે માટે હંમેશા એવીજ વાતો ફરી આ

સેપલીલા દ્વારા લોકોને ઠગવાનું કામ વંશપરંપરાથી અમારા પૂર્વજો તેમજ કણ્ણી પટેલોના પૂર્વજો કરતા આવ્યા તેમ કરીએ છીએ.

રંદેર તારીખ ૧૦ એપ્રિલ ૧૯૧૦

મોહનલાલ મનસુખરામની સહી દા. પોતે.

જો ગૃહસ્થોની મેં ફાઇ વાત કરી તે ગૃહસ્થોના નામ નીચે લખ્યા છે.

પોલીસ પટેલ રણછોડદાસ બહેચરદાસ અમારણ

પા. મકનજી ગોપાળજી અમારણ

પોલીસ પટેલ વસનજી લલ્લુભાઈ રંદેર

પટેલ મંજાલાલ ડાહ્યાભાઈ રંદેર

પટેલ નાથાલાલ બદવભાઈ રંદેર

લલ મોહનલાલ મનસુખરામની સહી દા. પોતે.

નં. ૩૬

લસોયાઓએ મહર લસે અયોગ્ય છે એવો લખી આપેલો ઇકરાર (અસત્ત લેખ ઉપરથી)

અમે નીચે સહી કરનાર લસે લઈ આવેલા વ્યાજબી તમે ગૃહસ્થોની ફાઇ લસે માટે પંચાગ વેતનાં ચૈતર ૧૦ ને દીવસે પંચક છે તથા વૈશાખ સુદ ૧ પડવેને દિવસે નક્ષત્ર છે તે સમયે એ બંને તિથીઓ લસને માટે નિષદ ગણાય. ઉંજેથી એ લસો નીકળ્યા છે તે કયા પંડિતેથી નિશ્ચય હશે તેની અમેને સમજ પડતી નથી તા. ૧૦-૪-૧૦

અમો લોકો ઉંમના પંડીતોના નોકર તરીકે લક્ષ બાંધવા નિકળેલા છીએ-તા. સદર.

ઉપત્રી નક્ષત્રની તથા પંચકની અગર તમોએ પંચાંગ ગતા-વવાથી મળ્યું છે.

લગ્નના ઝાર મોહનજાણ દક્ષપતરામની વતી ગીરધરલાલ મુળશંકર દા. પોતાના.

પંચાંગ ગતાવતાં વૈશાખ સુદ ૧ ના દીવસે ત્રીપાણું જોતાં નક્ષત્ર છે તથા અગરતર વદ ૧૦ પંચક છે તે તમારા ગતાવાથી જાણું છું પણ પંચક અને નક્ષત્રના લક્ષ સારા કે નરસા તે મને અગર નથી. તા. ૧૦-૪-૧૯૧૦

જેશી જેશંકર ભાઈશંકર મુ. ચડાઉદ.

ન. ૪૦

કડવાં કળુખીઓની જાતિમાં સુધારા અર્થે મુંબાઈ સરકારના ચર્ચેલા કરાવનો અમલ શીયીલ થયો છે તે સંબંધી ચર્ચા-પત્ર માં પ્રગટ થયું હતું.

સને ૧૮૯૦ ના વિવાહમાં કડવા કળુખી જાતીના સુધારા વારને મુંબાઈ સરકારનો કરાવ નં. ૩૦૮ તા. ૨૧-૧-૯૦ મધ્યે જે કાયદાઓ કરાયા હતા તેને આજે લગભગ પંદર વર્ષ થવા આવ્યા તથા તે પછી સન ૧૯૦૧ ની સાલમાં બીજો વિવાહ પ્રસંગ પણ ગયો. તો તે મુદત દરમ્યાનમાં સદર જાતીમાં સદરકુ કરાવોથી કેટલો અને કેવી રીતનો ફાયદો થયો તેનો કાંઈ એહવાલ ન્યાતની બાજુ માટે કાલ જાહેર પાડવાની કૃપા કરશે ?

મારા જાણુવા અને સમજવા પ્રમાણે તે કરાવેાં હોય અમ-
રાઈ ઉપર પડેલા જાણુાય છે. સને ૧૯૦૧ ની સાલનાં વિવાહમાં
એક વખત પહેલાંજ રા. રા. શંભુપ્રસાદ એચરદાસ લશ્કરી જેઓ
તે આશ્રમમાં ઘણો ભાગ લેતા હતા તેઓ સાહેબ ગુજરી ગયેલા
હતા અને તેમની પત્ની બીજા કોઈએ તે આશ્રમમાં કાંઈ પણ ભાગ
લીધો જાણુતો નથી.

લી. જ્ઞાતિ હિતચીતક.

નં. ૪૧

સુધારા પક્ષની વિરુદ્ધ કડવા કણબીઓને નાની ઉંમરનાં આગકો
પરજાણવાની છુટી આપણ સંબંધી નામદાર ગાયકવાડ સરકારને
કરેલા અરજી, જેમાં ઉંઝાવાળા પા. સામળદાસ આજીદાસની પ્રમુખ
તરીકે તથા પા. ગંગારામ નરસીદાસ ગામ મેસાણાના અને પા.
પ્રભુદાસ ભાવસંગ ગામ વીસનગરનાની સેક્રેટરીઓ તરીકે અને ધણા
પટેલોની અવસ્થાપક કમીટીના મેમ્બરો તરીકે સહીયો છે.

**શ્રીમંત સરકાર ગાયકવાડ સેનાખાસબેટ સમશેર
ખાડાદુર ત્રિધમાન મે. રા. રા. વડોદરા રાજ્યના
ન્યાયમંત્રી સાહેબની હજુરમાં-વડોદરા.**

અમે નીચે સહીઓ કરનાર, “ શ્રી કડી પ્રાન્ત કડવા પાટીદાર
સમાજ ” તરફથી આપ સાહેબને નીચે પ્રમાણે અરજ કરીએ છીએ:-

(૧) શ્રીમન્ત સરકારની કડી પ્રાન્તની પ્રજા પૈકી લગભગ
પાંચ લાખ મનુષ્યોની અમારી જાતિની મદદન સંખ્યા છે. અને
તેટલા મનુષ્યોની સાંસારિક, આર્થિક, તથા રાજ્યદારિક ઉન્નતિ

મેળવવા માટે અમારી જ્ઞાતિ તરફથી હાલ કેટલાક વરસથી “ શ્રી કડી પ્રાંત કડવા પાટીદાર સમાજ ” નામની સંસ્થા સ્થાપવામાં આવેલી છે. આ સંસ્થાનો વાર્ષિક મેળાવડો ઉંઝા મુકામે તા. ૨૬ ડીસેમ્બર ૧૯૧૮ ના રોજ અમારી જ્ઞાતિનાં અધિષ્ઠાતા દેવી શ્રી ઉમીઆ માતાના આશ્રય નીચે કડી પ્રાંતના દરેક તાલુકાઓમાંથી ચુંટાઈ આવેલા સુમારે જ્ઞાતિના બે હજાર પ્રતિનિધિઓ રૂપર ઉજાવવામાં આવ્યો હતો, અને તે સમયે હાજર રહેલા ઉપર જણાવેલા પ્રતિનિધિઓની બનેલી સભાએ, સર્વાનુમતે, આ સોળન રજુ રાખેલી નકલમાં જણાવ્યા મુજબના ડરાવો પસાર કરેલા છે. સદરહુ ડરાવો આપ સાહેબની દ્વારા શ્રીમંત સરકારના મુખ્યારક ખ્યાન નીચે મુકવાના હેતુથી તેમજ તે આગળ યોગ્ય દાદ અને રાહત અમારી જ્ઞાતિના શ્રેય માટે મેળવવાના હેતુથી, આ અરજ આપ સાહેબને એવી આશાથી સોંપ કરવામાં આવે છે કે, તેમાં જણાવેલી તમામ લક્ષ્યકત આપ સાહેબ ગરામર લક્ષમાં લેશે અને શ્રીમંત સરકાર પાસેથી તે આગત અમોને યોગ્ય દાદ અને રાહત આપવાની મંજૂરગાની કરશે.

(૨) સદરહુ ડરાવો ખ્યાનમાં લેવાથી આપ સાહેબને તેમજ શ્રીમંત સરકારને સ્પષ્ટ રીતે જણાશે કે તેમાં આ સમાજનાં અંગેશન દ્વારા અમારી ખેતી કરતી, તથા તડકો ટાઢ વેડી અથાગ મહેનતની બોળે ગીરપર ઉકાળી, રાજ્યની સમગ્ર પ્રજાના કલ્યાણ માટે અનાજ-ધાન્ય નિપજવનારી તથા સરકારશ્રીનું મહેસુલ મોટી લાખો રૂપિયાની રકમથી ભરી તે દ્વારા એકંદર રાજ્ય ખર્ચના બોળનો મોટો ભાગ પોતાને શીર ઉઠાવનારી અમારી કામ અમારા ખેતીના ધંધાને યોગ્ય સામાન્ય કેળવણી ઉપરાંત વિશેષતઃ તેમાં ખેતીવાડી-વિજ્ઞાનની ખાસ

કેળવણીનાં યોગ્ય સાધનો અગાઉ પુરાં પાડી, તેનો પ્રચાર કરવા માટે તેમજ જમીન મહેસુલના કાયદા તથા તે ઉધરાવવાની રીત યા વહીવટમાં અમારા ઉપર થતા તમાઠાનું ભારણ દૂર થાય તેવા યોગ્ય ફેરફારો હાલના વિકટ સંજોગોમાં કરવા માટે તેમજ ગુલામ-ગીરીના સ્વરૂપવત્ વેડ બીગારનો ત્રાસરૂપ કાયદો હાલના, સ્વતંત્રતાના તંત્રરૂપ સુધરેલા જમાનામાં, સરકારશ્રીની કાયદા-પોથી માંથી સદંતર કાઢી નાંખી, અન્ય સ્વરૂપમાં તેને પુનર્જન્મ નહીં આપવા માટે, આપણા રાજ્યની ધારાસભાનું કાર્ય-વર્તુળ વધારે વિસ્તારદાયક બનાવી તેમાં કડી પ્રાંતની અમારી કામના નિદાન બે પ્રતિનિધિઓ મોકલવાનો અમેને હક્ક આપવા માટે, અને “બાળ-લક્ષ” કાયદામાં, કડી પ્રાંતની અમારી કામના હક્કરો મનુષ્ય ઉપર તે કાયદાના વહીવટ પ્રેરણીજરથી પડતી મોટી વિટંબણાઓ તથા ત્રાસ દૂર થાય તેવા તેમાં જરૂરી ફેરફારો કરવા બાબતના મુખ્ય ઠરાવો પસાર કરવામાં આવેલા છે.

(૩) આ રથજે, ખાસ કરીને અમારે બાળલક્ષના કાયદા બાબતના પ્રશ્ન સંબંધમાં કેટલોક સવિસ્તર ખુલાસો કરવો બાગ પડે છે, કેમકે અમારી સંપૂર્ણ નાસીપાસી વચ્ચે આપણા રાજ્યની ધારાસભાની છેવટની બેઠક દરમિયાન આ કાયદામાં જરૂરી ફેરફાર અમારી કામની મુશ્કેલીઓ દૂર થાય તેવી કરવાની હાલ જરૂર નથી એમ એક બાબુએ સરકારશ્રીએ જણાવેલું છે, અને બીજી બાબુએ, આપણા રાજ્યના રહીશ નહીં તેસ, અને શ્રીમન્ત સરકારની પ્રજા પણ નહીં તેવા પરરાજ્યના કેટલાક કહેવાતા “ સુધારકો ” પરંતુ વસ્તુતઃ ગણ્યા-ગાંક્યા ખીન અનુભવી લોકો, જેઓ કમનસીમે આજુ જમાનામાં કમનસીમે, પોતાને “ સુધારકો ” ના નામથી ઓળખા

જવા પ્રયત્ન કરી રહ્યા છે તેઓની વસ્તુતઃ અજ્ઞાનતાના પરિણામે, અને “ સુધારા ” ના નામથી અંગ્રહ જઈ, સારા સારનો શાન્ત ચિત્તથી વિચાર કરવા અશક્તિને લઈને તેઓએ, નિષ્પક્ષપાત લાગણી બાબુપર મુકી, અમારી કામમાં સંગીત સુધારો દાખલ થવાને બદલ વસ્તુતઃ કુધારો પેસી જાય તેવી એક અરજી આપ સાહેબને આપી બહાર પડ્યા છે અને તેથી, બાળકસના કાયદાના પ્રોસીજરમાં જરૂરી ફેરફાર કરવા બાબતની અમારી અરજી સંગ્રહો ગેરસમજીત ઉત્પન્ન કરે એવી તેઓની બાટી દલીલોનો ટુંકામાં દલીલો આપવાની અમેને ફરજ પડેલી છે.

(૪) સદરજુ ઇંસોની અરજીમાં અમારી કામમાં કળવણીનો વિષેષ પ્રચાર કરવા બાબત, વેડનો કાયદો રદ કરવા બાબત અને કેટલાક હાનીકારક યાતો નિતિનું તન્વ ઓછું કરે તેવા સંસારિક રીતરીવાજો જેવા કે “ કન્યા વિક્રય ” ખર્ચાળ ન્યાતવરા, તથા મરણ પાછળ અયોગ્ય “ રંજુ કુટુંબ ” વિગેરે બાબત જે વાંધા ઉઠાવવામાં આવેલો છે, તે સંગ્રહમાં અમારી સમાજને કાંઈ મતબેદ તેઓની સાથે છેજ નહીં તેમ હોઈ શંક પણ નહીં, તે વાત આ સોબત રંજુ રાખેલા કરાવો વાંચી જોવાથી. આપ સાહેબને રોશન થશે, એટલુંજ નહીં પરંતુ “ શારીરિક શક્તિતા ” અને આયુષ્ય મર્યાદા ” ને ધક્કો પહોંચે તેવા અર્થમાં એટલે અપરિપક્વ શારીરિક સ્થિતિનાં બાળક સ્ત્રી-પુરૂષોને વર-વધુ ના સંગ્રહથી પ્રવેત્પતિ માટે જોડવાના અર્થમાં “ બાળકસ ” ના સિદ્ધાન્ત (Principle) બાબત પણ અમારી સમાજને તેઓ સાથે યાતો શ્રીમંત સરકાર સાથે મત-મેદ નથી. આ સંગ્રહમાં અમારી સમાજ તરફથી તેના સંકેટરીઓએ આપ સાહેબને આ સોબત નકલો રંજુ રાખ્યા મુજબ

બની તા. ૫ જાન્યુઆરી ૧૯૧૬ ના રોજ કરેલી અરજીના પારે-
આદ ૨-૩-૪-૫ તેમજ તા. ૨૫ ઓગસ્ટ ૧૯૧૮ ના રોજ કરેલી
અરજીના પારેઆદ ૮ ધ્યાનમાં લેવાથી આપ સાહેબને, અમારું
શું કહેવું છે તથા અમે બાળલક્ષ્મીના કાયદામાં કેવી જાતનો ફેરફાર
થએનો જોવા માગીએ છીએ તેની સહજ કલ્પના આવી શકશે,
અને અમારા “ સુધારક ” ભાઈઓએ પણ તે ઉપર દૃષ્ટિ ફેંકી
“ સુધારા ” ના ચળકાટ નામની અંતઃનદી જતાં શાન્ત ચિત્તથી
અને નિષ્પક્ષપાત લાગણીથી વિચાર કર્યો હોત તો અમે તો ખાત-
રીથી માનીએ છીએ કે, અમારી કામના સંબંધમાં યાતો એકંદર
હિન્દુ-મંસારના સંબંધમાં અને અમારી કડી પ્રાંતની સમાજ તથા
તેના સેક્રેટરીઓના સંબંધમાં જે ખોટા બહોતાનો અને અપોગ્ય
મંત્રીન કેળવણી પામેલા મૂઢસ્થોને છાજે નહી તેવી અવિવેકી ભાષા
વાપરવા તેઓ બિલકુલ તૈયાર થાત નહી પરંતુ આધુનિક સમયમાં
આ દેશમાં સર્વત્ર કહેવાતા “ સુધારા ” નું આયુજ ઉઠાંછળાપણું
અને અજ્ઞાનતા જોવામાં આવે છે અને તેથીજ એકંદર જનસમુદયનો
વિશ્વાસ મેળવવા યાનો તેની મદદને પાત્ર થવા તેઓ લાઝમશાળી
થયા નથી:-અમે માત્ર તેઓને આ વાત યાદ આપી, તેઓની
અવિવેકી અને અજ્ઞાનતાથી ભરપૂર અરજી ઉપર વિશેષ ધ્યાન નહી
આપતાં માત્ર તેઓની “ બાળલક્ષ્મીના કાયદા ” બાબતની દલીલો
કેવી પોક્કી છે તેજ દુકાણમાં બતાવવા માગીએ છીએ કે જેથી
શ્રીમંત સરકારનો તે બાબત વિશેષ વિચાર કરવામાં વખત નકામો
જાય નહી, અને આવી નકામી કુચક્ષીથી ભરપૂર સત્ત્વ રહીત અર-
જીઓને યોગ્ય સ્થાને તે પહોંચી જાય.

(૫) બાળલક્ષ્મીના કાયદા બાબત અમારી ઉપર જણાવેલી

દક્ષીણોનો મુખ્ય સાર એવો છે કે, તે કાયદાના હાકલના “પ્રોસીજર” માં લક્ષ કરવાની પરવાનગી મેળવવા માટે અમારી કામના ગરીબ અને ખેતી કરતા મહેનતુ લોકોને પોતાનાં ગામડાંમાંથી ધંધા ચુકા ખેતી અને ઘરગાર સુના મુકી તાલુકાઓની માજીસ્ટ્રેટ કોર્ટોમાં ધક્કા ખાંટ્યા પડે છે, અને મોટા ખર્ચના ખાડામાં ઉતરવું પડે છે, તે બાબતની તેઓની વિટંબણાઓ તથા ત્રાસ દૂર થાય તેવા જરૂરી ફેરફારો (Amendments) તેમાં કરવા અને અયોગ્ય ઉભરની સ્ત્રી-પુરૂષનો સંસાર વ્યવહાર માટે સંયોગ થતો અટકે અને તેથી કરીને તેઓની “શારિરીક સશક્તતા” અને “આયુષ્ય મર્યાદા” ઘટી જવાનો પ્રસંગ ન આવે એટલા માટે તેર વર્ષથી ઓછી ઉભરની સ્ત્રીને, સાસરે વળાવતી નહીં અને સોળ યા સત્તર વરસથી ઓછા ઉભરના પુરૂષની સ્ત્રીને તેને ઘેર સંસાર વ્યવહારને માટે તેડતી નહીં, એમ દરારી તે વિરૂદ્ધ વર્તન કરનાર માખાપોને દોષિત દરારી, યોગ્ય શાસન કરવું; અર્થાત સરકારશ્રીનો બાળલક્ષ્મનો કાયદો અમો સદંતર રદ કરાવવા તથા સરકારશ્રીની ધારા પોથીમાંથી તેને તિલાંજલી અપાવવા અમારી સમાજની ઇચ્છા યા માગણી નથી, પરંતુ તેમાં ઉપર જણાવ્યા મુજબના ફેરફારો કરવા માટેની છે.

(૬) પરંતુ ઉપર જણાવેલા અમારા વિરૂદ્ધ અરજી કરનારા ઇક્ષમોનો “સુધારક” નો ઇત્તકાગ્ય એકદમ ખાટી જવા માટે અતીત ઇન્તેગર હોઇ, આ બાબત સંગીત દક્ષીણ કરવાને બદલે અમારી સમાજને તથા મેકેટરીઓને “નામધારી” “સ્વાર્થી” વિગેરે “સુધારકો” નેજા ઉચિત અને મુતારક હો એવી સંજ્ઞાઓ વાપરી, બખાળા કાઢી, સંતોષ પકડવો પડ્યો છે, અને તેથી ઉલટ આડકતરી રીતે તેઓ અમારા મદદગાર નીવડ્યા છે; કમકે તેઓ-

નીજ અરજીથી તેઓની ચળકતી “ સુધારક ” દલીલો કેવી પોલી દમ છે તે આપોઆપ જણાઇ આવે તેમ છે.

(૭) સદરહુ “સુધારક”-ગૃહસ્થો પોતાની ઓળખાણ “સમગ્ર કડવા પારીદાર શાંતિની સલામત પ્રતિનિધિઓ” તરીકે આપવા માગે છે, તે કેટલે દરજ્જે મત્ય છે તેનો જરા વિચાર કરવો પડશે- કેમકે ગુજરાત, કચ્છ, કાઠિયાવાડ, નિમાડ અને માળવાની અમારી કામના સમુદાયની સંખ્યા લાખો મનુષ્યોની થવા જાય છે, તેમાંથી આ અરજી કરનારાઓમાં ફક્ત ચાર વીરમગામના ઇસમો છે, જે ત્રણ અમદાવાદના છે, એક મુંબાઇના છે એક ભાવનગરના છે, અને બીજા ફક્ત પાંચ-છ ઇસમો શેરથા, પાદરા, અને પાવણ જેવાં ગામડાના રહીશ છે-અર્થાત એક કાઠિયાવાડનો અને પાકીલા એક કચ્છના ગુજરાતના છે. કચ્છ, નિમાડ, માળવા અને સમગ્ર હિંદુસ્તાનમાંથી, બીજા પ્રતિનિધિઓ તો આ અરજદારોની કલ્પનામાં જ જણાય છે; આવા અને આટલા લોકોને અમારી સમગ્ર કામ તો શું પરંતુ તેઓનાં જ ગામડાં યા શહેરના તેઓના ન્યાતીમાં આગે તેઓને આગેવાન યા પ્રતિનિધિ નીમ્યા છે ? અને તેવા હોદ્દાથી આવી અર્થ વિનાની અરજી કરવા અધિકાર આપ્યો છે ? આમોને તો જાય છે કે તેઓનાં જ ગામડાં યા શહેરના બીજા તેમની ત્યાંની શાંતિના લોકો તેઓનું આ પ્રતિનિધિપદ છીનવી લઈ તેમાંથી તેઓને “ પદમ્બ” કરશે. અને “ પ્રભુ અમારા મિત્રોથી અમોને બચાવો ” એવી મતલબની પ્રાર્થના શ્રીમંત સરકારને આપ સાહેબની દ્વારા કરશે.

(૮) અમારા “ સુધારક ”-મંદુઓએ પોતાની અરજીની શરૂઆતમાં જ શ્રી મુખ્ય જણાવ્યું છે કે અમારી “ શ્રી કડી પ્રાંત

કડવા પાટીદાર સમાજ ” જેની કોઇ સંસ્થા જાહેર રીતે હયાતીમાં આવીજ નથી; અને તેમ કરી જુઠાણાંની જગા પાથરવા પ્રયત્ન કરેલ છે; પરંતુ અમારા સુભાગ્યે શ્રીમંત સરકારનાં જુદાં જુદાં ખાતાંઓ સાથેજ અમારી સમાજને તેનાં હિતાયે કામ પાડવાથી તેઓએજ તેનો સ્વિકાર કરવા મહેરબાની કરી છે, જેમણી માહિતી તથા ખુલાસાઓ આપ્યા છે. એટલુંજ નહીં પરંતુ અમારી સમાજ નાં બંધારણ તથા પ્રસંગોપાત કાર્ય આગતના હેતુઓ વિગેરે દ્વારા અમદાવાદ, વડોદરા વિગેરેનાં મુખ્ય વર્તમાનપત્રોએ છાપી તેનું અસ્તિત્વ તથા પ્રગતિ જાહેરમાં આપ્યાં છે. કદાચ સુધારકાની અત્યાર સુધીની રીતભાતથી જણાઇ આવ્યા મુજબ તેઓ, વર્તમાન પત્રો વાચીને તે દ્વારા મળતી હકિકત આગત સંગીન વિચાર કરવાની તરફી લેવાનું તેઓને યોગ્ય જણાયું નહીં હોય, અને તેથી તેઓ અજ્ઞાન રહ્યા હોય, તો તેમાં દોષ કોનો ? અમારી ભુલ થઈ કે, તેઓના બારણામાં જઈને તેઓની અજ્ઞાનતા દુર કરવા માટે અમે તેઓના બારણાં આગળ જઈ, અમારી સમાજના અસ્તિત્વ તથા પ્રગતિ આગત દોલ વગડાની હંદેરે પીટાઓ નહીં ! વાર, હજુ પણ ખડુ મોડું થયું નથી, અને જો તેઓ અમારી સમાજ આગત વિશેષ માહિતગાર થવા પ્રયત્ન કરશે તો અમે તો ખુશીજ થઈશું, એટલુંજ નહીં, પરંતુ પૂર્ણ બ્રાતૃભાવથી તેઓની સાથે વિચારવાગાની પણ પૂર છુટથી આપ લે કરીશું.

(૬) બાળલક્ષના આપણા રાજ્યના કાયદાની હકુમત બહાર પરરાજ્યમાં દુર ખેસી, અમારા “ સુધારક ” ભાઈઓ અમે તે પુછે છે કે તે કાયદામાં ત્રાસ વર્તવાનારાં ક્યાં તરવો છે ? એક રીતે તે આગતનું તેઓનું આગળપાતું સ્વાભાવિક છે; કેમકે દુર મુલકમાં

ભલતી લડાઈ બાગત, માત્ર વર્તમાન પત્રો શાન્તિથી વાંચનારાઓને
 તેમ લડાઈમાં રોગાતા સૈનિકોને કેવા ક્ષા સકન કરવા પડે છે અને
 ઓનાં હૃદય કેવી રીતે ચુરેચુરા થઈ જાય છે, તેનો ખરો ખ્યાલ
 ૧ લગાનક સ્થિતિ નજરે અનુભવ્યા વિના આવી શકે નહીં તેમ,
 અમારી કામમાં એકી સાથે લમ કરતી વખતે, હજારો મનુષ્યોને,
 ગામડાંમાંથી, ઘરખાર છોડી, ધંધો ત્યાજી, ટાઢ તડકામાં અને ભુખ્યા
 ૧૨સ્થા તાલુકાઓમાં સ્ટાંપો લેવા માટે, અરજીઓ લખાવવા માટે
 અને રજીસ્ટ્રીઓ મેળવવા માટે, સ્ટાંપવેન્ડરો પાસે, અરજી લખ-
 નારાઓ પાસે અને છેવટે માજિસ્ટ્રેટની ટ્રાસ્ટમાં કેવી રીતે હેરાન
 થવું પડે છે અને ધક્કા તથા અથડામણી ખાતી પડે છે તેનો ખરો
 ખ્યાલ આ કાયદાની હકુમત બહાર વસેલા અને નિરાંતે ખેતી મજ
 મારનારા અમારા “ સુધારક ” ભાઈઓને ક્યાંથી આવે ? તેઓને
 ક્યાં માજિસ્ટ્રેટની “ રજીસ્ટ્રી ” મેળવવી આવવાનું છે ? ક્યાં તેઓ-
 ને તે માટે પૈસા હોમવાના છે ? યા ધક્કા ખાવાના છે ? ગુજરાતની
 ગુઢ રહસ્યવાળી ગુજરાતી કહેણીમાંજ અમે, અમારા તે ભાઈઓને
 જવાબ આપીશું કે “ ભાઈઓ, કાથગાનો ધા તો કુતરો જલ્દે. ”
 તેઓએ “ બાળકમ ” અટકાવવા માટે એક એવી ભુટ્ટી અને પોકળ
 દલીલ રજુ કરી છે કે ધણા હિન્દુ-માઝાપો, પોતાની પુત્રીને રજો-
 દસન આવી જવાની ખીંકે, તે પહેલાંજ એટલે દસ-માસ વર્ષની
 ઉંમરે સસરે વળાવી દે છે.—અમારે આ બાગત દીવખીરી સાથે
 જાહેર કરવું પડશે કે, આવી ભુટ્ટી હકીકત ગોડવી કાઢવાથી તેઓ-
 એ પોતાનું અજ્ઞાનપણું પુરવાર કર્યું છે ઉપરાંત આખી હિન્દ સમાજ
 ઉપર એક ભુટ્ટું અને હીણપસ્તી બરેલું બહોતાનજ ઠોકી ખેસાડયું
 છે. નિદાન અમારી કડવા પાટીદાર કામમાંથી, દીકરીને ગોઝા ઉમર

ની થયા પછીજ સાસરે ધણીને ત્યાં વળાવવામાં આવે છે; અને આટલા માટેજ, અર્થાત્ દીકરીને અપરિપક્વ ઉમરે સાસરે વળાવવામાં આવે નહીં તે હેતુથી તો અમારા પૂર્વજેએ, નાનપણમાં થતી લક્ષ-વિધિમાં પુષ્પણાની વીધી યોગ્ય ઉમર થયેથી, સાસરે વળાવવાથી કરવામાં આવે છે આટલા માટેજ અમોએ અમારી પ્રથમની અરજીમાં પણ માત્ર લક્ષ ક્રિયા ઉપર અંકુશ નહીં મુકતાં, અરેખર જ્યાં અંકુશ જોઈએ ત્યાં એટલે, યોગ્ય ઉમર પહેલાં વર-કન્યાને સંસાર સંયોગમાં દાખલ કરનારને શાસનપાત્ર કરાવવા માગણી કરેલી છે; જો કે તે વાત ઉપર જણાવેલા કહેવાતા “સુધારકો” એ ધ્યાન આપવાનું યોગ્ય ધાર્યું નથી !

(૧૦) વળી તેઓના તરફથી એમ જણાવવામાં આવે છે કે, અમારી જ્ઞાતિમાં “જેને જે તારીખ લક્ષ-વિધિ કરવી હોય ત્યારે થર્ન શકે છે ” અને તે બાબત, જ્ઞાતિ તરફથી કાંઈ પ્રતિબંધ નથી.— “ સુધારકો”ને પોતાના મત વિચારને બંધ બેસતી હકીકત જોડી કંટવાની છુટ છે ! વાર, અમો તેઓને પુઝીશું કે, આ પ્રમાણે અમારી લાખો મનુષ્યોની કામમાંથી, કેટલા લોકોએ, તેઓના કહેવા મુજબ, સમૂહથી જુદા પડી, ગમે તે વખતે પોતાની મરજી મુજબ દીકરી યા દીકરાનાં લક્ષ કર્યા ? અને તેમ કરવામાં તેને કેટલું ખર્ચ લાગ્યું ? તે જણાવવા અમારા “ સુધારક ” લાઈઓ કૃપા કરશે ? આખી કામમાં તમામ ઘેર એકી સાથે વિવાહ થાય અને લગભગ દરેક માણસ પોતાને ત્યાંજ યા પોતાના અંગત સગાંને ત્યાંજ “ જમણુ-પાણી ”માં રોકાયો હોય ત્યારે, બધાની સાથે સમૂહમાં વિવાહ કરવાથી તેને ઓછું ખર્ચ લાગશે કે, આખી કામથી જુદા પડી, રતનનું વિવાહ કરવામાં, “ જમણુપાણી ” યા તો “ સુધારકો ” ની

પરંતુ પામેલી “ હવનીંગ-પાર્ટીઓ ” કે “ ખાણીપીણી ” એ કે “ ઝવસાઓ કરવામાં ઓછું ખર્ચ લાગશે ? આવાં માંગનિક માંસારિક કાર્યો કરવાની બાબતમાં મનુષ્ય સ્વભાવ કેવી પ્રેરણાઓ કરે છે. અને સમુદયી જુદા પડી, એકલા સ્વતંત્ર રીતે કરવાથી કેટલી અપદાઓ પડે છે અને કેવા ખર્ચના ખાડામાં ઉતરવું પડે છે તેનો કાંઈ વારતવિક ખ્યાલ અમારા આ સુધારક જાઈએને છે ? બીજી રીતે વિચાર કરીએ તો, ખાસ કરીને, વગડામાં ખેતીનો ધંધો કરનારી કોમને કે જેને હરહમેશ સદંતર દિવસ અને રાત્રી, વગડામાં, પોતાના ખેતરમાંજ, તે ખેડવા યા તો, વાવવા યા તો લણવા, યા તો ઉભા પાકનું ચાર-જનવરો કે પક્ષીથી રક્ષણ કરવા માટે, દોર-ઢાંખર બાળવવા માટે તેને ચારવા બહાર લઈ જવાં માટે, વિગેરે ખેતીને લગતી હરેક પ્રકારની મહેનત મજૂરી કરવા માટે, ગાળતી પડે છે તેવી કોમના લોકોને, એક પછી એક એમ પોતાને ફાવે તે વખતે વિવાહ કરવાનું ફાવે ખરું ? એવી રીતે તેનાજ અનુકૂળ વખતે તેનાં ખેતી કરનારાં સગાં સ્નેહીઓને અનુકૂળતા હોય ખરી ? આવાંજ મૂઠ રહ-સ્થવાળાં કારણોને લઈને અમારા પૂર્વજોએ લાંબા વખતને અંતરે એકા સમયે આખી કોમમાં વર-વધૂનાં જોડાં નક્કી કરવા, અને તેમ કરી, મોટી કન્યા થયે, તેનો વિક્રમ થઈ સડે નહીં અડે લગ્ન-ક્રિયા કરવાનું ડરાવેલું છે, અને તેનો અનર્થ ન થાય એટલા મટિજ, અ-પરિપક્વ સ્થિતિનાં વર-કન્યાનો સંયોગ અટકાવવા સાથે, કન્યાને રજોદર્શન થવાના અરસામાં સાસરે વળાવવાનું અમારા પૂર્વજોએ, બારિકાણથી વિચાર કરી, તેવા રિવાજ રચાઈ ડરાવ્યું છે, અને તે વિરૂદ્ધ વર્તન કરનારને, અમારી જ્ઞાતિ બાળખી રીતે શાસનપાત્ર ડરાવે છે.

(૧૧) દરેક ધર્મની દરેક કામમાં, પછી તે હિંદુસ્થાનમાં હો, કે અમેરિકા, યા જાપાનમાં હો, પરંતુ તેમાં, ઘણા લાંબા વખતથી, અતુલવરૂપી કસોટીથી કસાઈ માન્ય થયેલા પ્રચલિત રિવાજો યા રૂઢીઓ, સાંસારિક વ્યવહારમાં જોવામાં આવે છે. તે સર્વથી લાભ છે યા હાની છે અગર તો તે કેવી રીતે, અને શા માટે અસ્તીત્વમાં આવ્યા છે, અને શા માટે જનસમાજ તેને આસ્થાથી વળગી રહેલ છે એ બાબત ઐતિહાસિક દૃષ્ટિએ, શાંત અને નિષ્પક્ષપાત લાગણીથી પ્રથમ બારિક તપાસ કરવી જોઈએ, અને તે તપાસમાં જો તે હાનીકારક જણાય તો પછી તેને તિલાંજલી આપવાનો વિચાર કરવો જોઈએ.—પરંતુ આધુનિક જમાનામાં ઉભરાઈ નીકળતા ઉછૂંખત જુવાન્યા—સુધારકોને તે વાત પસંદ પડતી નથી ! તેઓને તો બસ કાંઈપણ “ સુધારો ” જોઈએ ! તેઓને હજારો વર્ષોથી ઉભું રહેલું ઘર, યોગ્ય ઇમારત દ્વારા તેની ખોડખાંપણ બાબત તપાસ કર્યા વિનાજ, જમીન દોસ્ત કરી નાંખવું જોઈએ ! અને પરિણામ ? જનસમાજની ઉચ્ચપાત્ર, અને છેવટ “ સુધારા ” ને નામે દાખલ થયેલા “ કુધારાની ” ની કૃપા (!) થી કામનો વિનાશ.—જ્યાં મજબૂત સંગીન માલની હવેલી ત્યાં તેને બદલે કાંકરા અને ખેદાન મેદાન ! આ વિષય ઘણાજ ગંભીર અને બારિક અભ્યાસ કરવા સરખો છે, તે વાત આપ નામદાર પણ સ્વિકારશો એમ માની અમે તે સંબંધમાં માત્ર ટુંકાણથીજ ઉપરની સહજ સંજ્ઞા કરી, આપનો વિશેષ વખત લેવાનું યોગ્ય ધારતા નથી.

(૧૨) “ સુધારક ” અરજદારો આપ નામદારને જણાવે છે કે, અમારી કામમાં કન્યાનાં માબાપ તેને “ ૮ થી ૧૩ વર્ષની વયે સાસરે મોકલી દે છે ” અને “ તેના પરિણામમાં ” “ વર-વધૂ વચ્ચે

જે છ વર્ષ અંતર રાખવું જોઈએ તે નહીં રાખવાથી ” કડી પ્રાંત-માં ૧૫ ટકા જેટલી વસ્તી થઈ છે. તેઓને ખબર છે કે વસ્તી તો ખરેખર પ્લેગ-કોલેરા દુષ્કાળ, ઇત્યાદિ કુદરતી આફતોથી અને તે ઉપરાંત કડી પ્રાંતમાં એકંદરીએ ધંધો રોજગાર તથા મહેનત-મજૂરી લોકોને ગુજરાન માટે યોગ્ય પ્રમાણમાં નહીં મળવાથી લોકો મોટી સંખ્યામાં પરદેશ ત્યાજ્યા ગયા છે તેથી થઈ છે. તેઓનું વસ્તી ઘટયા ‘આમતનું’ કથન પણ આવી રીતે “ચળકતા-સુધારા” અને તેની જાહેર “અનુભવની-ખામી” નુંજ પરિણામ છે એમ આપ નામદાર આપણા રાજ્યના વસ્તી-પત્રકના રિપોર્ટ ઉપરથી તથા “જન્મ-મરણનાં પત્રકો” ઉપરથી જાણી શકશો.

(૧૩) અમારી કામમાં એકી સાથે એકી વખતે લામ કરવાના રીવાજથી કામમાં “લામ એટલાં કળેડાં થવા લાગ્યાં છે” અને “એક વખત પરણેલી કન્યાને ગોળના આગેવાનો પૈસા લઈ ખીજે ઠેકાણે વેચે છે” એવી જુકી ફરીઆદ અમારા “સુધારક” ભાઈઓ તેમની અરજીમાં દરે છે; અને તેમ કરી એક વધારે અયોગ્ય તહો-મત અમારી કામ ઉપર ઠોકી બેસાડવાની જાગ પાથરે છે. પરંતુ જેમ દરેક જુકાણું, મજબૂત દેખાતા બરફના કટકાની માફક, સત્યના તાવથી ઓગળી જાય છે તેમ તેઓનું આ જુકાણું પણ લેશ ભાત ટકી શકે તેમ નથી. અમે તેઓને પુછીશું કે આવી રીતે થએલાં કેટલાં “કળેડાં” તેઓએ અમારી લાખો મનુષ્યોની કામમાંથી જોયાં ? યા શોખી કાઢ્યાં ? કેટલાં અને ક્યાં ક્યાં વર-વધુઓએ “કળેડાં” આપત તેઓના પાસે ફરીઆદ કરી હાદ માગી ? યા તે કેટલાંનો “કળેડાં” ના પરિણામે તેઓએ દુઃખમય અંસાર જોયો ? ખીજ તરફથી ક્યા ક્યા ગામના યા ગોળના કાણ કાણ આગેવાનો-

એ કન્યા-વિક્રયના પૈસા ખાધા ? કોણે કોણે, ક્યારે, પૈસાની લાલચે, કઇ “ કન્યાનો ” યા “ સ્ત્રી ” નો વિક્રય કર્યો ? આ બાબત તેઓ કાંઈપણ એકસ માલીતી દાખલા પુરાવાસહ અમારી સમાજને તેઓ બતાવશે તો સમાજ તે ધણા આભારથી સ્વિકારી તેનાં કુકર્મો કરનારાઓને સખત નસીયત કરશે. પરંતુ પુરાવા વિના, તપાસ વિના, યા બારિક પરિક્ષા વિના, ભગતીજ રીતે એક ડ્રામ ઉપર, બદ્ધે કોઈપણ ધસમ ઉપર દડદડતું જીકું અનીતિ યા દુરાચારનું તહોમત મુકવું તે અમારા “ સુધારક ” લાઇઓ વ્યાજખી અને ન્યાયી ગણુતા હશે ! અમે તો તેમ કરવા હિંમત કરીશું નહીં. તકરારની ખાતર જેમ દરેક પ્રજા યા કેમ, યા જાતિ યા સમુદયમાં દરેક સ્થળે, હર વખતે, કેટલાંક અનીતિમાન “ કાળાં મેઢાં ” હોય છે તેમ અમારી કામમાં પણ કોઈ હોય તો તેથી શું અમારી આખી કામ અનીતિમાન થઇ ગઇ છે અને અમારી કામના તમામ આજેવાનો “ કન્યા-વિક્રય ” જેવાં દૃષ્ટ કર્યો કરે છે એમ આપ નામદાર તેઓના વિરુદ્ધ એનુમાન દોરશો ? અને તેમ જો જાય તો શું તે ન્યાય પુરઃસર થયું કહેવાય ? નહીજ અને તેથીજ અમે અમારા વિરુદ્ધના અરજદારોની આ દલીલને પણ કચરાના ટોપલાને સ્વાધીન કરસ અરખી ગણીએ છીએ.

૧૪ “ બાળલક્ષ ” કરવું તે ધર્મ-વિરુદ્ધ છે એ વાત જાણે કોઈ જાણતાજ નથી એમ માની તે સમજવચ્ચ માટે અમારી કામના ઉપર જણાવેલા “ સુધારકો ” સદગત્ પ્રભવિત્તક શ્રીમાન્ શંકરાચાર્ય સાધવતીર્થ સ્વામીએ તેઓને “ સર્ટીફિકેટ ” આપેલું છે એમ જાણતી તેઓની અરજમાં, આપ નામદારને તેમાંથી થોડો ફકરો દાંપી બતાવે છે ! અમે એકથી અનેક વખત કહેતા આવ્યા છીએ

કે “ શારીરિક સંશક્તતા ” નો નાશ થાય યાતો “ આયુષ્ય-મર્યાદા ” ઘટી જાય તેવા અર્થમાં, અર્થાત અપરિપક્વ શારીરિક સ્થિતિનાં પર-વધુ પ્રજોત્પત્તિ માટેના સંયોગના અર્થમાં “ આગલમ ” નિન્દા રૂપક છે. વિકકારવા યોગ્ય છે. પરંતુ શું શ્રીમાન શંકરાચાર્ય, યાને તકરારની ખાતર ખીંચે કોઈ પણ વિદ્વાન ધર્મજ્ઞ વા ધર્મગુરુ, લમ શાસ્ત્રોક્ત વિધિ, હિંદુ ધર્મશાસ્ત્ર પ્રમાણે આર ચર્પની અંદર કરવી નહી, એમ કહે છે ? કે ઉલટ, બ્રાહ્મણ, ક્ષત્રી, અને વૈશ્ય (એટલે અમો) એ વર્ણમાં સદરહુ ઉન્નમરની અંદર લમવિધિ કરવા હરકત નથી એમ કહે છે ? પરંતુ તેઓએજ રાંકી બતાવેલો શ્રીમાન શંકરાચાર્યના સરદારીકિટનો ફકરો જોતાં તેઓશ્રી જે કહે છે તે, નહી કે લખનવી વિધિ કરવા આગત, પરંતુ ધરડા વરને આગક કન્યા પરણાવવા આગત, અર્થાત “ વહ-લમ ” તર્ક કરવા આગત તે સદગત ધર્મગુરુએ પોતાનો મત વિચાર દર્શાવેલો છે. આ પ્રમાણે અર્થનો અનર્થ કરવામાં અમારા “ સુધારકો ” એ પોતાનું પોત પ્રકાસ્યું છે એટલુંજ નહી પરંતુ તે ધર્મગુરુના પવિત્ર આત્માને પણ તેથી અન્યાય કર્યો છે એમ કહેવાની અવં અમોને ફરજ પડે છે.

૧૫ ઉપરનાં દષ્ટિગિન્દુઓથી, આ પ્રશ્ન આગત, વિચાર કરવા, અને આરિદામથી સારા મારની તુલના કરી, અમોને સત્વરે દાદ આપવા એમાંરી સમગ્ર આપ સાહેબને સવિનય વિનંતિ કરે છે. કહેવાતા “ સુધારકો ” ની અરજી બાબત અમો એટલુંજ કહીશું કે વિશેષ લંબાણથી તેનો જવાબ આપવા જેટલું પણ તેમાં સત્વ યા અર્થ નથી; તેમ તેઓની માફક, તેઓની સાથે ભુરી, ભેરી કાદેશી હકીકતની મદદ લઈ, અવિવેકી “ વાગ્યુદ્ધ ” માં પણ ઉતરવાની મંજૂર નથી. હાલના જમાનામાં “ સુધારકો ” આવાંજ ધરણોથી જનસમા-

જનો વિશ્વાસ મેળવી શક્યા નથી, અને સર્વત્ર “ સુધારો ” ના નામથી લેકો ત્રાસી જાય છે; કેમકે તેઓનો ચળકાટ મારતો ‘ સુધારો ’ તે મંગીન સુવર્ણમય શુદ્ધ ચળકાટનો “ સુધારો ” નહીં નીવડતાં, આકૃતરૂપ, વેશધારી “ કુધારો ” જણાયો છે. સમગ્ર એકંદર લોકીકનો વિચાર કરી, આપ નામદાર સાહેબ આ સોજત રજી રાખેલા ઠરાવો, શ્રીમંત સરકારને વિદિત કરી; ઇન્સાફની દૃષ્ટિથી અમોને ન્યાય અપાવશો એવી વિનંતી સદ અમો અત્રે વિરામીએ છીએ.

**સંવત ૧૯૬૬ અને ૧૯૭૬ ના દસ વર્ષના ગાળામાં
લગ્ન સંબંધી કાંઈ હીલચાલ થઈ નથી.**

નં. ૪૨

શેડ લસ્કરી તરફથી સંવત ૧૯૭૬ સન ૧૯૨૦ નાં લમની કંઠાત્રી ગામેગામ મોકલાઈ હતી.

શ્રી ગણેશાય નમઃ

શ્રી ઉમીયા માતાજીનો વિજય હો.

સ્વરતી શ્રી ગામ મધ્યે પરમપુત્ર્ય સર્વે ઉપમા ગોચ્ય
નેગ શ્રી શહેર અમદાવાદથી લી. શેડ દુર્ગાપ્રસાદ શંભુપ્રસાદ
લસ્કરીના જય ઉમીયા માતાજી વાંચશોજી વિશેષ વિનંતિ કે શ્રી
ઉમીયા માતાજીએ કૃપા કરીને લમને માટે નીચેની શુભ તીથીઓ
આપણને આપેલી છે. તે આપને આ કંઠાત્રીથી જાણુ માટે મોક-
લાવી છે. તે વધારી લેશો અને માન્ય કરશો અને આપણુ નાત-
લાઈઓ પાસે માન્ય કરાવશો.

લગ્નની શુભ તીથીઓ.

સંવત ૧૯૭૬ ના શુભ લગ્નના દીવસો.

- શ્રી કામાગણેશ ચૈતર વદ દશમ મંગળવાર
 „ માંડવા મુહુર્ત ચૈતર વદ અંગીઆરસ ગુરુવાર
 „ મોટા ગણેશ {
 „ માણેકચંદ્ર { વૈશાખ સુદ પડવો મોમવાર
 „ ગૃહશાંતિ {
 „ ઉકરડી નુતર {
 શ્રી લમનો શુભ દિવસ વૈશાખ સુદ ત્રીજ બુધવાર
 શ્રી માંડવરાત્રી લમ દિવસ વૈશાખ સુદી આરસ ગુરુવાર
 શ્રી ઉકરડી વીસરજન વૈશાખ સુદી તેરસ

સંવત ૧૯૭૮ ના શુભ લગ્નના દીવસો.

- શ્રી કામાગણેશ ચૈતર વદી તેરસ શનીવાર
 „ માંડવા મુહુર્ત વૈશાખ સુદ પડવો મંગળવાર
 „ મોટા ગણેશ {
 „ માણેકચંદ્ર { વૈશાખ સુદી બીજ બુધવાર
 „ ગૃહશાંતિ {
 „ ઉકરડી નુતર {
 „ લમનો શુભ દીવસ વૈશાખ સુદ ત્રીજ ગુરુવાર [શુક્રવાર
 „ માંડવરાત્રીના લમનો દીવસ વૈશાખ સુદી અંગીઆરસ
 „ ઉકરડી વીસરજન વૈશાખ સુદ તેરસ

સંવત ૧૯૮૧ ના લગ્નના શુભ દીવસો.

- શ્રી કામાગણેશ ચૈતર વદી મોમને શુક્રવાર
 „ માંડવા મહુર્ત ચૈતર વદી અંગીઆરસને રવીવાર

- ,, મોટા ગણેશ
 ,, માણેકચંદ્ર } વૈશાખ સુદ પંડવોને શુક્રવાર
 ,, ગૃહશાન્તિ }
 ,, ઉકરડી નુતર
 ,, લક્ષ્મી કરવાનો શુભ દિવસ વૈશાખ સુદ બીજી શનીવાર
 ,, માંડવરાત્રી કરવાનો શુભ દિવસ વૈશાખ સુદ અગીઆરસ
 સોમવાર
 ,, ઉકરડી વીસરજન વૈશાખ સુદી તેરસ બુધવાર
 ઉપર પ્રમાણેની લક્ષ્મી તીથીઓ છે, તે તીથીઓને માન્ય
 કરશે કરાવશે.

હી. આપનો શુભેચ્છક.

દુર્ગાપ્રસાદ શંભુપ્રસાદ અચરદાસ લશ્કરી.

નં. ૪૩

પા. સામળદાસ આજીદાસની જાહેર ખબર છુટી પેંચાઈ હતી.

॥ શ્રી ડમીયા માતા પ્રસન્ન. ॥

જાહેર ખબર.

અમો નીચે સૂચી કરનાર શ્રી ઉંઝા ગામના મોહોલાત પાર્ટીના પટેલ સામળદાસ આજીદાસ તથા રૂપાત પાર્ટીના પટેલ લલ્લુભાઈ લખુભાઈ. આગેવાનો સમગ્ર કડવા પાટીદાર બંધુઓને ખબર આપીએ છીએકે અમોએ શેઠશ્રી દુર્ગાપ્રસાદ શંભુપ્રસાદ લશ્કરીની સંમતીથી લક્ષ્મી માટેના ધાર્મિક ક્રિયા અનુષ્ઠાન વિગેરેથી અસહના રીવાજ મુજબ લક્ષ્મી કાઢી લગ્ન પટેલ લલ્લુભાઈ અમો અત્રે અમદાવાદ શેઠશ્રી દુર્ગાપ્રસાદ શંભુપ્રસાદ લશ્કરીને ત્યાં આવેલા છીએ અને તેનો

વરઓડો શેકજી શ્રી દુર્ગાપ્રસાદ શંભુપ્રસાદ લશ્કરીના મકાનેથી ચઢશે. તે પછી અસારવે દાદાદરીની વાવ પાસે માતાજી સન્નિધે લમ્બનો બીડો કંકાત્રી જાહેર કરવામાં આવશે. તેથી સર્વે લાઇઓને ખબર આપીએ છીએ કે તે દરમિયાનમાં કોઈ પણ માણસ લમ્બની ખોટી તારીખ જાહેર કરીને પ્રજાને આડે રસ્તે દોરવા પ્રયત્ન કરે તો તે સમસ્ત કડવા પાટીદાર બંધુઓએ માન્ય કરવી નહો એજ અરજ.

પા. સામળદાસ બાજીદાસની સહી દા. પોતાના.

મોહોલાત પાટી.

લલ્લુભાઈ લખુભાઈની સહી દા. હરજીવન લલ્લુભાઈ.

રવાત પાટી.

નં. ૪૪

“વિવાહની વધાર્થ” હસ્ત પત્રિકા છુટી વેંચાર્થ હતી તથા તા. ૨૮ મી ડીસેમ્બર ૧૯૧૬ ના પ્રજાબંધુ અને ગુજરાતી પંચમાં છપાઈ હતી.

વિવાહની વધાર્થ.

મને કડવા પાટીદાર પ્રદસ્થોને ખબર આપવામાં આવે છે કે અમારે ત્યાં અસહનતા રીવાજ પ્રમાણે ઉંઝાના લમ્બીઆ ઉમીવાજ માતામાંથી લમ્બનો બીડો લઇ આવેલા છે. તે બીડો આજે ખુશતાનીએની લમ્બની તારીખ આવેલી છે.

સંવત ૧૯૭૬ ના વૈશાખ સુદ ૪ ને વાર ગરેહિના રોજે લમ્બની તારીખ નક્કી થયેલી છે અને તે તારીખ બીડામાંથી નીકળેલી છે, માટે મને લાઇઓએ ને તારીખે લમ્બ કરવાં.

અસહના રીવાજ પ્રમાણે મહા મુદ્દ ૫ (વસંતપંચમી) ના રોજે તોરણ બાંધવા જઈશું. તે વખતે બાકીની (ગણેશ તથા માંડવરાતની તારીખો) વંચાશે. એજ તા. ૨૩-૧૨-૧૯૧૬.

પટેલ કાળીદાસ બોધાભાઈ.

કેડવા કળામીની નાતના પટેલ.

નં. ૪૫

પટેલ અને લશ્કરી પક્ષ વચ્ચે તકરારનો મી. માણેકલાલ ચીમનલાલ અને મી. ચંદુલાલ માધવલાલ એ બે જણાએ લવાદ તરીકે આપેલો નિવેડો-નિર્ણય-ની હસ્ત પત્રિકા છુટી વેંચાઈ હતી. (દીક્ષગીરી છે કે આ નિર્ણય માન્ય રખાયો નહોતો.)

અમદાવાદ કેડવા પારીદાર જ્ઞાતિમાં લમના મંત્રાંધમાં લાંબી મુદ્દત થયાં પક્ષાપક્ષ ચાલતો હતો. તેની બાંધછોડ કરી અમારા વિષયમાને બંને પક્ષો તેનો નિવેડો લાવેલા અને હવે પછીના લમ નીચે પ્રમાણે તારીખ અને સાક્ષના તે બંને પક્ષોએ કબુલ કરેલાં, બાદ બંને પક્ષો અંદર કેટલીક ગેર સમજુત થતાં બંને પક્ષો તરફના લમના પડા (કે જેમાં લમની તારીખો હોય છે) જે અમો પૈકી ચંદુલાલ માધવલાલને ત્યાં ટ્રસ્ટમાં મુકાએલાં હતાં તે બંને પક્ષોને આજરોજ સવારે નવ વાગે એક બીજાના વિશ્વમાન આપી દેવામાં આવ્યા છે. અમારા વિશ્વમાન બંને પક્ષોએ જે લમો કબુલ કરેલાં તેની વીચત જાહેરમાં મુકવા ચોખ્ખા લાગવાથી જ્ઞાતિયંદુઓની જાણ માટે તે જાહેર કરવા આથી રજા લઈએ છીએ સંવત ૧૯૭૬ ના પોમ મુદ્દ ૧ વાર બોમે તા. ૨૩ ડીસેમ્બર ૧૯૧૬.

માણેકલાલ ચીમનજાલ સહી. દા. પોતે.

ચંદુલાલ માધવજાલ સહી. દા. પોતે.

સંવત ૧૯૭૬ ના શુભ લગ્નના દીવસો.

શ્રી કામાગણેશ ચૈત્ર વદ દશમ મંગળવાર.

„ માંડવામહુર્ત ચૈત્ર વદ અગીઆરશ ગુરુવાર.

„ મોટા ગણેશ

„ માણેક સ્થંભ

„ ગૃહશાન્તિ

„ ઉકરડીનુતર

વૈશાખ શુદ્ધ પડવો સોમવાર.

શ્રી લમનો શુભ દિવસ વૈશાખ સુદી ત્રીજ બુધવાર.

શ્રી માંડવાત્રી લમ દિવસ વૈશાખ સુદી પારસ ગુરુવાર.

શ્રી ઉકરડી વીસરજન વૈશાખ સુદી તેરસ.

સંવત ૧૯૭૮ ના શુભ લગ્નના દીવસો.

શ્રી કામાગણેશ ચૈત્ર વદી તેરસ શનીવાર.

„ માંડવામહુર્ત વૈશાખ સુદી પડવો મંગળવાર.

„ મોટાગણેશ

„ માણેકસ્થંભ

„ ગૃહશાન્તિ

„ ઉકરડીનુતર

વૈશાખ સુદી ત્રીજ બુધવાર.

„ લમનો શુભ દીવસ વૈશાખ શુદ્ધ ત્રીજ ગુરુવાર.

„ માંડવાત્રીના લમનો દીવસ વૈશાખ શુદ્ધ અગીઆરસ શુક્રવાર.

ઉકરડી વીસરજન વૈશાખ શુદ્ધ તેરસ.

સંવત ૧૯૮૧ ના લગ્નના શુભ દીવસો.

શ્રી કામાગણેશ ચૈત્ર વદી નોમને શુક્રવાર.

„ માંડવા મહુર્ત ચૈત્ર વદી અગીઆરસને રવીવાર.

- „ મોટાગણેશ
 „ માણેકચંદ્ર } વૈશાખ સુદ પડ્યા ને શુક્રવાર.
 „ ગૃહશાન્તિ
 „ હિકરડીનુતર }
 „ લક્ષ્મ કરવાનો શુભ દિવસ વૈશાખ સુદ ખીજ સનીવાર.
 „ માંડવરાત્રી કરવાનો શુભ દિવસ વૈશાખ સુદ અગી-
 આરશ સોમવાર.
 „ હિકરડી ત્રીસરજન વૈશાખ સુદી તેરસ બુધવાર.

માણેકલાલ ચીમનલાલ સહી. દાં. પોતે.
 ચંદુલાલ માધવલાલ સહી. દાં. પોતે.

નં. ૪૬

સંવત ૧૯૭૬ ના વૈશાખ સુદ ૪ ના મહાદોષ નામક હસ્ત
 પત્રિકા મી. દુરગાપ્રસાદ શંભુપ્રસાદ લક્ષ્મી તરફથી જાપાઈ છુટી
 વહેંચાઈ હતી.

સંવત ૧૯૭૬ ના વૈશાખ સુદ ચોથના મહાદોષ.

પ્રિય કડવા પાટીદાર બંધુઓ—

આપણે મોટે સંવત ૧૯૭૬ ની સાક્ષના લક્ષ્મી તિથી તરીકે
 કેટલેક પક્ષ તરફથી માતા ઉમિયાજીએ આપેલી કહીને વૈશાખ સુદ
 ૪ જાહેર કરેલી છે. અને ગામેગામ ફેલાવેલી છે પણ ભાઈઓ તે
 તિથીએ આપણે આપણા બાલકોનાં લક્ષ્મ કરવાં તે બિલકુલ ધર્મ
 વિરુદ્ધ (શાસ્ત્ર વિરુદ્ધ) અને વર કન્યાને તથા તેમના માતા પિતાને
 અતિશય હાનિકારક છે. તે નીચે પ્રમાણે

વૈશાખ સુદ ૪ ને શુક્રવારનો દિવસ લક્ષ્મ માટે બહુ અનિષ્ટ છે.

તે શાસ્ત્રોના પ્રમાણો સાથે નીચે બતાવવામાં આવ્યા છે.

શાસ્ત્રોમાં કહે છે કે જ્યારે જ્યારે યોથને ગુરુવાર એકડાં હોય ત્યારે ત્યારે આખો દિવસ મૃત્યુદા (મૃત્યુદા) તિથી થાય છે. (પ્રમાણ).

શ્લોકો ભૌમે ભવેન્નન્દા મદ્રા ભાર્મવ ચન્દ્રવોઃ

શુક્રે જયા ગુરૌરિક્તા શનો પૂર્ણાચ મૃત્યુદા ॥

વળી શાસ્ત્રમાં કહે છે કે જે દિવસે મૃગશિર્ષ નક્ષત્ર અને ગુરુવાર એકડાં થાય છે તે દિવસે મૃત્યુયોગ પણ થાય છે.

યોથના દિવસે નક્ષત્ર મૃગશિર્ષ છે. અને વાર ગુરુ છે. તેથી યોથનો દિવસ અને આખી રાત મૃત્યુયોગ છે. ને તે છેક પાંચમના સવાર સુધી રહે છે.

પ્રમાણ વાંચો.

મૃગશિરસિ સુરેજ્યે નાગદેવચ શુક્રે

રવિ સુતમપિ હસ્તે મૃત્યુયોગા ભવન્તિ ॥

આ મૃત્યુયોગમાં તો કંઈ સાધારણ કામ પણ થઈ શકે નહિ તે વાત જગજ્ઞહેર છે. તો હમ તો ચર્મજ કેવી રીતે શકે ? તેમ યોથના દિવસ વિષ્ટિ છે. તે પણ ઘણી અનિષ્ટ ફક્ત આપનારી છે.

તેમજ વળી સૂર્યના નક્ષત્રથી તે યોથના દિવસનું ચંદ્રમાનું નક્ષત્ર મૃગશિર્ષ પાંચમું છે. તેથી વિવાહ કાર્યમાં ઘણાજ અનિષ્ટ ઉપગ્રહ દોષ પણ યોથમાં છે. ને યોથના દિવસે ઉત્પાત યોગ પણ છે. (પ્રમાણ વાંચો).

શરાષ્ટદિક્ શકનગાતિ ધૃત્ય સ્તિથિ ધૃતિષ્ઠ પ્રકૃતેષ્ઠ નિષ્ઠા
ઉપગ્રહાઃ સુર્યભતો ડહજતાગાઃ શુભાનદેશે કુરુવાન્નિહકા નિષ્ઠા ॥

વળી ઉપર જણાવેલા ત્રણ મહાદોષો ઉપરાંત બીજા દોષો પણ ઘણા છે. જે લંબાણ થઈ જવાના કારણે અહીં લખના નથી.

આ ઉપરથી સારાંસ એકે વૈશાખ સુદ ચોથને ગુરુવારનો દિવસ વરધોડો ચઢાવવા, પીડી ચઢાવવા, પુલેકુ ચઢાવવા જન લેખને જવા, કન્યાના હાથે ચુડીઓ તથા મંગળા કંકણ તેમજ મીઠાળ વગેરે બાંધવા, ને લક્ષ કરી વર કન્યાને વળાવવા માટે ઘણોજ અશુભ દિવસ છે. અને શુભ કાર્યો તો તે દિવસમાં બિલકુલ થાયજ નહિ. ને ચોથમાં જે કદાચ કરે તો વર કન્યાને તથા તેમના માતા પિતાને તેમ ધનને મોટી હાનિ આવે તેવું છે. તેવાં કારણોથીજ ટીપણમાં લક્ષનાં મુહુર્તો જે આપેલાં છે, તેમાં તે ચોથનો અનિષ્ટ દિવસ દાખલ કરવામાં આવ્યો નથી. તેથી આપ સર્વે લાઘ્યોને નમ્ર વિનંતિ કરવામાં આવે છે કે વૈશાખ સુદ ચોથને ગુરુવારને લક્ષના મુહુર્ત તરીકે શાસ્ત્રે ગણેલું નથી તેથી આપ સર્વે લાઘ્યો પણ ચોથને લક્ષ દિવસમાં ગણુશો નહિ તેમજ આપનાં ઈયાં છોકરાંઓનું શુભ વાંચવું હોય તો તે દિવસે લક્ષ અંગ્રંધનું કાંઈ પણ શુભ કાર્ય કરશો નહિ એજ.

લી. આપનો શુભેચ્છક

દુર્ગાપ્રસાદ શંભુપ્રસાદ લક્ષ્મી.

નં. ૪૭

ઉપલી હરત પત્રિકાના જવાબ રૂપે મં. ૧૬૭૬ ના વર્ષશાખ સુદ ૪ કડવા કણુખીના લક્ષ કરવા માટે ઘણીજ શ્રેષ્ઠ એ નામની હરત પત્રિકા વિરૂદ્ધ પક્ષવાળાએ વહેંચી હતી.

॥ શ્રી ડમોયાજી પ્રસન્નઃ ॥

જાહેર ખબર.

સંવત ૧૯૭૬ ના વૈશાખ સુદ ૪ (ચૈત્ર) કડવા કણ-
ખીના લગન કરવા માટે ઘણીજ શ્રેષ્ઠ.

પ્રીય કડવા પાટીદાર બંધુઓને જણાવવાનું કે આપણા લાઇ-
ઓને દુર્ગાપ્રસાદ તરફથી જાહેર કરવામાં આવે છે કે સંવત ૧૯૭૬
ના વૈશાખ સુદ ૪ ગરેઉનું લગન કરવામાં મૃત્યુ યોગ તેમ ક્રિપાત
યોગ છે. તેથી કરી મહાદોષ છે. એમ કહી તે દિવસે લગન ના
કરવા વહેમમાં નાંખે છે. પણ તે કાંઈએ માનવું નહી. કારણ કે
તેમને જાહેર કરેલી સંવત ૧૯૭૬ ના વૈશાખ સુદ ૩ પુષ્યવારની
તારીખ છે. તે તારીખે લગન કરવા માટે અમલમાં આવે તેવો
પ્રયત્ન છે. તેમને કયા મોટા શાસ્ત્રી અમર પંડિતે સ્લોક લખી
સીદ્ધાંત કરી આપેલો છે તે જણાવતા નથી. તેમ તે પોતે તેવા
ધર્મશાસ્ત્રના અનુભવી નથી. અમોને સારા વીદ્વાન પંડિતોના અભી-
પ્રાય મળ્યા છે. તેની હકીકત સ્લોક સીદ્ધાંત સાર સાથે નીચે જો-
હેર કરીએ છીએ.

॥ શ્રી ડમોયાજી પ્રસન્નઃ ॥

કેડવા પાટીદાર જ્ઞાતી સમસ્ત લાઇઓ.

વિ. વિ. કે ચાલુ વર્ષમાં વૃષ્ણાખ માસ શુક્લ પક્ષ ચૈત્રનું
શુભ મુહુર્ત શ્રી ડમોયાજીની સ્વપ્રત્યક્ષાનુસાર નીકળેલ મુહુર્ત પવિત્ર
પ્રમાણે શુભ છે અને તેજ લગે કરવાથી સર્વ બાલકો સુખી થશે.
કારણ કે કેટલાક વખતે સામાન્ય પક્ષના માનુસો વારંવાર પોતાનું

પ્રાપ્ત્ય ગતાવવા દૈવની ઇચ્છાનુ અપમાન કરતા આવ્યા છે અને તેજ પ્રમાણે અનેક રીતના મુહુર્ત દોષ જણાવે છે તે કેવળ ખોતાનો અભીમાન જાહેર કરે છે. જ્ઞાતીના ઝગડા જ્ઞાતીના કાર્યમાં કરવાના છે પરંતુ માતાના લક્ષમાં તે વ્યવહારીક છે વળી આ વ્યવહારીક લક્ષ નથી. જેથી જ્યોતિશાસ્ત્રમાં તેનો બાધ નથી સંવત ૧૬૭૬ ના વર્ષશાખ શુદ્ધ ૪ ના માહા દોષ એવા નાતના શુભેચ્છક દુર્ગાપ્રસાદ તરફથી નીકળેલ જાહેર ખબરથી સર્વ લોકના મનને ઉદ્વિધ્ન કર્યા છે તે અયોગ્ય છે.

કારણ ત્રીજ ઉપર ચોથ રીક્ષાતિથી છે. **હાનિદાચ ચતુર્થિકા** ॥ ચતુર્થી હાની કર્તા છે. તેથીજ માતાજીએ પોતે પાંચમ પુર્ણાતિથી પ્રકુણ કરી છે. ગુરુવાર માતાજીનો વર છે. નક્ષત્ર લક્ષ યોગ્ય છે સામાન્ય રીતે આખા જગતના સ્ત્રીપુરુષો જાણે છે કે બુધવારે ખેડી વળાવાયજ નહિ. કારણ કે !

આદિત્યવારે પ્રભવંતિ રોગા

ભૌમેષ્વ મૃત્યુ વિધવા બુધેષ્વ ॥

લોકો ખોતાના મનમાં એમ જાણુતા હોય કે રાત્રીના બાર વાગ્યા પછી વાર બદલાતો હશે. પરંતુ તેમ નથી સુર્યના ઉદયથી ઉદય સુધી વાર કાયમ રહે છે માટેજ માતાજીએ ગુરુવાર પ્રમાણ કરેલો છે બુધવારે વર કન્યા વળાવવાથી કન્યાનો વિધવા યોગ પ્રાપ્ત થાય છે.

વળી **મૃત્યુવાત્રી તુલશભીષંચમી સર્વ સિદ્ધિદા** ॥ તેમજ મૃત્યુયોગ એટલે શું ! પાટીદારના અકીલ અવિવાહીત લક્ષને માટે કોઈ પણ જાતનો દોષ લાગુ થતો નથી. અનિપાત યમચંદ મૃત્યુયોગ ગુરુ

શુકારત યાસિંહસ્થના વર્ષમાં માતાછની ઇચ્છાથી લગ્ન કરવાથી તેનું શુભ છે. મૃત્યુયોગ શીવનો કલ્યાણકારક યોગ છે. વિષ્ટિ કલ્યાણી છે. છતાં શાસ્ત્રમાં તે દરેકની કાર્ય પ્રત્યે ધરીઓ ત્યાગ કરવાની કહેલી છે. વિષ્ટિ એટલે શું પંચામના પાંચ અંગોમાં જે જે કામમાં જેની અધિકતા હોય તેનોજ ઉપયોગ કરવો. તેવું શાસ્ત્રમાં છે.

તિથીરેક ગુણાપ્રોક્તા નક્ષત્રંચ ચતુર્ગુણં .

ચાર ષષ્ઠાગુણાજ્ઞેયા માસચીઘ્ઠ ગુણસ્મૃતા ॥

તથાગી મુદુર્ત્ત આશ્વિવિવાહ માટેજ છે. દર્શની લગ્ન માટેજ દોષપણુ જાતના કુયોગ હોતા નથી.

દૈવી લગ્ન મસ્તિ ચેન્ તર્હિં પ ઇસતિ

અન્યત્ર કુયોગાદિવાધંનતુ ॥ કસ્માત્

દૃશ્વરનામ્ને વંશય ॥ ઉમયાનામ્ને કમ્બાય ॥

પર્વસતિ દેવ લગ્ન મસ્તિ ॥

તે ઉપરાંત ધણાક શાસ્ત્રોના વચનથી વધશાખ મુદી ૪-૫ ગુરુવારનું કાઢેલું મુદુર્ત્ત સારી રીતે સિદ્ધ થઈનેજ નીકળેલું તેનેજ દરેક બાઈઓએ પોતાની પરંપરાની માન્યતા રાખી સર્વ જગત માત્ર કડવા પાટીદારના બાળકોના લગ્નદૈવના કાઢેલા મુદુર્ત્તમાં કરવાથી કાઈ જાતનો મહા દોષ છેજ નહિ.

વળી મૃત્યુ યોગ મહાન યોગ છે પરંતુ તેજ દીવસે શુભયોગ શું છે. તે જણાવું છું.

મુકાબિલ્લકા વિસ્લકા લીલકાતા ॥

મહાકોલના વીરના ચીન કોષા

કલાવાર વોસઅમાશિ દવ્રશિલ્લમ્હેલ્લા દિલા માદલા બાદલા શ્વાવયોગા ૪

સાચંકાળે ગુરૂવારે પંચમી થવાથી દરેક જ્ઞાતના કુયોગ નષ્ટ થઈ જાય છે. અને અશ્વત્થામ યોગથીજ માતાશ્રીએ પોતાનાં લમનું મુહુર્ત સિદ્ધ કર્યું છે. તેજ શુભ છે. અહમદ બાદશાહે વૈશાખ સુદ ૫ ગુરૂવારે જે અમદાવાદ શહેર પોતાનું નામ કાયમ રાખવા માટે જે મહુરત કર્યું હતું એતે તેજ મુહુર્તથી આ શહેરની દીન પરદીન ઉત્તમતી થતી જોવામાં આવે છે. તે અશ્વત્થામ યોગથીજ (જુઓ કુરાનમાં) તો આ લક્ષ્મીપત્રીકા માતાશ્રીમાંથી પ્રસિદ્ધ થઈ નીકળી છે. તે પ્રત્યક્ષ માન ફળ સૌભાગ્ય પાર્વતિ શયોઃ ॥ શંકર લગવાન ઉમાને કહે છે કે ! હમારાં દૈવીલમમાં જે જે બાલ કન્યાઓના લમ થશે તે અખંડ સૌભાગ્ય ભોગવનાં વાળાંજ થશે. **નનુ-માનુષિ વિવાહ.**

ઉપર પ્રમાણે અમોને અલીપ્રાય મળ્યા છે તેથી કરી સંવત ૧૯૭૬ ના વૈશાખ સુદ ૪ ગરેઉનું લગન રૂડી રીતે કરવા કાંઈએ અચકાવતું નહીં. આપડા લગન દેવલગન ગણાય છે તેમ ઉમામહેશ્વરના શુભગ્રહ ચંદ્રમા જોઈ તેમની કુંડળી કાઢી માતામાં ખીડો નાંખીને લગન એકજ નીકળે છે. આ પ્રમાણે અસહથી વંશપરંમં-પરાધી થાય છે દેવલગનને મનુષ્ય લગન સાથે સંબંધ રહેતો નથી. મનુષ્ય લગન સાથે સંબંધ હોય તો એકજ દીવસે બધાના ગ્રહો અગર ચંદ્રમા ક્યાંથી અનુકૂળ હોય સંવત ૧૯૭૬ ના વૈશાખ સુદ ૩ બુધવારે અડચણાની હકીકત ઉપર જણાવેલી છે. તે ઉપરાંત તે દીવસે કડવા કણખીની નાતને બારમો ચંદ્ર છે. તે બ્યાન લેશો. માટે સરવે ભાઈઓએ સંવત ૧૯૭૬ ના વૈશાખ સુદ ૪ ના લગન

કાંઈ પણ વહેમ લાગ્યા તુર તરી રીતે કરવા ને કાંઈ પણ ભારતે વહેમ આવે તો ઉપરની લકીકત પંડીતના અબીપ્રાય સાથેની જાણવી છે તે કાંઈ સારા વીદ્વાન શાસ્ત્રી અગર પંડીતોને બતાવી ખાતરી કરી લેવા બહામણ કરીએ છીએ. એજ

અમદાવાદ.

ના. ૨૮-૧૨-૧૯

લી૦ આપનો શુભેચ્છક.

પટેલ. કાળીદાસ બાઘાભાઈ.

કડવા કળુખીની નાતના પટેલ.

નં. ૪૯

ઉમીયા માતામાંથી નિકળેલાં ખરાં લગ્નનો ખરો ખુલાસો એ નામની હરત પત્રિકા ઉંઝાના પટેલ સામગદાસ બાજીદાસની સહીથી છપાઈ વેચાઈ હતી. [વાંચનારને ધીનંતી છે કે નં. ૪ ની હસ્ત પત્રિકા આની સાથે સરખાવવી. સન ૧૯૧૦ માં લશ્કરી પક્ષની વિરૂદ્ધમાં પા. સામગદાસ બાજીદાસ હતા તેજ પા. સામગદાસ સન ૧૯૨૦માં લશ્કરી પક્ષમાં ભળીને સામા પક્ષની વિરૂદ્ધ બોલે છે. લોક વાયકા છે કે સન ૧૯૧૦ માં શેઠ શંભુપ્રસાદ ગુજરી ગયેલા અને મી. દુર્ગા-પ્રસાદ નાની વયના હોઈ લશ્કરીની મીલકત સરકારના કાબુમાં હોવાથી પા. સામગદાસને ધન પ્રાપ્તી નહીં થવાથી સામા પક્ષમાં ભળ્યા હતા. એ વાયકામાં સત્યાંસ જણાય છે, અને પા. સામગદાસ બાજીદાસ સ્વતઃ સીદ્ધ બુદ્ધા કરે છે. તેજ પા. સામગદાસ માટે ના. ગાયકવાડ સરકારના કરી પ્રાંતના સુખા સાહેબના દા. હુકમમાં શું કહે છે તે બુઝો.]

ઉમીયા માતાજીમાંથી નીકળેલાં ખરાં લગ્નનો ખરો ખુલાસો.

અમો નીચે સહી કરનાર આમ ઉંઝાના મોહોલાત તથા રૂસાત પાર્દાના આગેવાન પટેલ સામળદાસ બાજીદાસ તથા પટેલ લલ્લુભાઈ લખમીચંદ તે સર્વે ગામના રહીશ કડવા પ.ટીદાર ભાઈઓને આથી જાહેર કરીએ છીએ કે અમો શ્રી માતા ઉમીયાજીમાંથી વિધિપુર્વક કાઢેલી લગ્નની તિથીનો પડો તથા કંકાવી લઈને અમદાવાદમાં શેડ દુર્ગાપ્રસાદ શંભુપ્રસાદ બહેચંદાસ લશ્કરીને ઘેર અણવેલા હતા અને તેમણે હમેશના રીવાજ મુજબ વરધોડો કાઢીને અસારવે જઈને ત્યાં તોરણ બાંધીને અમદાવાદની નાતના તરવાડી પાસે પડો ફોડાવી તથા વંચાવી લક્ષ્મી તારીખ સંવત ૧૯૭૬ ના વદશાખ સુદ ત્રીજ ને શુક્રવાર જાહેર કરી હતી. આ વાત સત્ય છે અને તેમાં કાંઈ સંદેહ નથી.

તે અરમામાં કાળીદાસ બાવાભાઈની સહીથી એમ જાહેર કરવામાં આવ્યું હતું કે લક્ષ્મી તિથી સંવત ૧૯૭૬ ના વદશાખ સુદ ચોથ ને ગુરવારની છે ત્યારબાદ તેમણે તા. ૨૫-૧૨-૧૬ ને રોજ એક જાહેરખબર બહાર પાડી એમ જણાવેલું હતું કે લક્ષ્મી તિથી સંવત ૧૯૭૬ ના વદશાખ સુદ ચોથની છે તે ખરી છે. વળી તેમાં તેમણે લખ્યું છે કે લક્ષ્મી બ્રાહ્મણો તેમજ લક્ષ્મ કાઢવાના હકદાર પટેલો ઉંઝામાં ઉમીયા માતાજીમાંથી લક્ષ્મી બીડો લઈ આવેલા તેમાંથી કાઢેલી છે અને તે લક્ષ્મ દરવખતના રીવાજ મુજબ ને વિધિથી થાય છે તે વિધિસર કાઢી લાવવામાં આવેલું છે વગેરે વગેરે અને તે જાહેર ખબરના જવાબમાં અમો જણાવીએ છીએ

૬ લક્ષ્મી તિથી અમો ઉંઝા ગામના મોહોલાત રૂસાત પાર્શ્વના આગેવાનો પા. શામળદાસ બાલદાસ તથા પટેલ લલ્લુભાઈ લખમીચંદે યથાવિધી કાંદેલી છે તેનો પડો તથા કંકાત્રી લઈને અમો સીધા અમદાવાદમાં શેઠ દુર્ગમસાહેબ શંભુમસાહેબ બેહેરદાસ લશ્કરીને ઘેર સીરસ્તા મુજબ આવેલા હતા અને અમારો આજીવો પડો તથા કંકાત્રી અસારવા આગળ આપણા કડવા પાટીદારની સલાસમક્ષ તરવાડીના હાથમાં આપેલ હતાં તે તરવાડીએ બધાની રૂબરૂમાં બોલીને સંવત ૧૯૭૬ ના વર્ષશાખ શુદ્ધ ત્રીજને બુધવાર વાંચી હતી આ તીથી શિવાયની બીજી કાંઈ પણ તિથી આપણાં લક્ષ્મી તિથી નથી અને જો કાંઈ તેમ કહે તો તે તદ્દન ખોટું છે.

અમદાવાદ કડવા પાટીદારની નાતમાં ગમે તે કારણથી ગમે તેવો કલેશ હોય, અને તે કલેશનું સમાધાન કરવા નીમાયેલા પંચ માણેકલાલ ચીમનલાલ તથા રા. ચંદુલાલ માધવલાલ ગમે તે રીતે કહે, અને ગમે તે સાક્ષની ગમે તે તિથીઓ તે લખે તેની સાથે અમારે કશી નીસગત નથી. તેમજ સુધારાવાળા ગમે તેટલી સાલની ગમે તેટલી તિથીઓ બહાર પાડે તેનો સાથે પણ અમારે કાંઈ નીસગત નથી. અમારીતો દરકાર એટલીજ છે કે સંવત ૧૯૭૬ ની સાક્ષના લક્ષ્મી તિથી વૈશાખ શુદ્ધ ત્રીજ ને બુધવાર છે અને તેજ તિથી માતાજીમાંથી વિધિપૂર્વક પુનર્પાત્રી અને પાર્શ્વના કરીને મેળવેલી છે એટલે ખરીજ છે, અને તે તીથીને બદલે જો કાંઈ કાંઈ મુદ્દામર બીજી તીથી અગર ખાસ કરીને મહાદોષ વાળી મૃત્યુ યોગની વૈશાખ શુદ્ધ ચૌથને ગુરુવારની તિથી જાહેર કરે તે અસત્ય અને મીથ્યા છે એ જણાવવું; અને દોંગીને ખાટા પાડવા.

નીમાયેલા પંચ રા. માણેકલાલ ચીમનલાલ તથા રા. ચંદુ-

લાલ માધવલાલ તેમના ફેસલામાં જણાવે છે કે જાંને પત્રો તરફના લગ્નનાં પડાં (કે જેમાં લક્ષ્મી તારીખો હોય છે) તે જાંને પક્ષોને આજ રોજ એક બીજાના વિષમાન આપી દેવામાં આવ્યા છે તે સંબંધમાં અમારે કહેવાનું એ છે કે અમે મોહોલાત રૂપાત પાટીના જાંને આજેવાનો ઉંઝાથી માત્ર એકજ પડો લઈને આવેલા હતા અને અમેએ એ પડો રોક. દુર્ગાપ્રસાદ શંભુપ્રસાદ ખેચરદાસ લસ્કરીને સ્વાધીન કરી દીધેલો હતો બીજો પડો અમે આવેલાજ નથી. બીજા કોઈથી લવાય એવું હતુંજ નહીં એટલે બીજો કોઈ લાવ્યોજ નથી. તો પછી બીજો પડો આપ્યો ક્યાંથી ? રા. ચંદુલાલ ને આપનાર સખજને આપ્યો કાણે ?

ચાંચની હીમાયત કરનારને અમે કહીએ છીએ કે અમે મોહોલાત રૂપાત પાટીના આજેવાનો જેમને માતાજીમાંથી લક્ષ્મીને પડો મેળવવાનો હક છે અને જેમને મળ્યો હોય છે તેમના સિવાય બીજા કોઈને કંકોત્રીમાં સડી કરવાનો અપભ્રંશ કે હક નથી તો અમારા સિવાય બીજા કાણે આ સાથે લક્ષ્મી કંકોત્રીમાં સડી કરી ચાંચની હીમાયતીને લક્ષ્મી તારીખ આપી તે તેણે નામવાર જણાવવું અને નહિ જણાવવામાં આવે તો તે તુત છે એમ ખુદ સમજશે અને તે પર વિચાર કરવામાં આવશે.

ચાંચના હીમાયતી તરફથી લક્ષ્મી તિથી જહાર પડી તેની સાથે સાથે બીજી જાગતની તિથીઓ જહાર પાડવામાં આવી નથી તે ઉપરથી એમ સાફ સમજાય છે કે તેમની પાસે તે જણાવાનું સાધન જે પડો કે કંકોત્રી તે તેમને મળ્યો નથી; નહિ તો એક તારીખની સાથે બીજી ઓછી અગત્યતાની તારીખો જહાર પાડવામાં શી અડચણ કે અગવડ હતી ખરૂં.

વળી કાલીદાસ બોધાભાઈ કડવા કણુખીની નાતના પટેલ તરીકે પોતાને જણાવે છે તેમને અમો પુઝીએ છીએ કે કડવા પાટીદારની નાતે તેમને કયે વખતે અને કયી જગાએ પટસાઈની પાઘડી બંધાવી અને આખી નાતના પટેલો દરેકામ આપ્યો તે તેમણે મહેરમાની કરીને જણાવવું અગરતો પટસાઈનો પદ્મી તેમણે પાછી ખેંચી લેતી.

તા. ૩૧-૧૨-૧૯૧૬.

મોહાસાત પાટી.

પટેલ સામળદાસ બાજીદાસની સહી દા. પોતે.
સ્થાત પાટી.

પટેલ લલ્લુભાઈ લખમીચંદની સહી
દા. પટેલ હરજીવનદાસ લલ્લુભાઈ.

નં. ૪૯

ઉપસા પા. સામળદાસ બાજીદાસના ઉમીયા માતાજીમાંથી નીકળેલાં ખરા લગ્નના ખરા ખુલાસા રૂપી બહાર પડેલા છાપાનો પા. કાળીદાસ બોધાભાઈનો છપાવેલો જવાબ-દસ્ત પત્રિકા છુટી વેંચાઈ હતી

**ઉમીયા માતાજીમાંથી નીકળેલાં ખરા લગ્નના
ખુલાસા રૂપી બહાર પડેલા છાપાનો જવાબ.**

સર્વે કડવા પાટીદાર ભાઈઓને તેમ જિંઝાના સામળદાસ બાજી-દાસ તથા લલ્લુભાઈ લખમીચંદનાણાને જણાવવાનું કે તા. ૩૧-૧૨-૧૯ ના રોજે કાલેલા લગ્નના ખુલાસાના છાપાનો જવાબ નીચે પ્રમાણે. જિંઝાના સામળદાસ બાજીદાસ પટેલ તથા કંદોત્રી અમ. સીપા

દુર્ગાપ્રસાદને ઘેર સીરસ્તા મુજબ ગયાનું લખે છે. તે તદ્દન બનાવટી વાત જોડી કાઢેલી છે પડો કંકાત્રી અમદાવાદ સ્ટેશનેજ માણેકલાલ અમનલાલને સ્વામીન કરવામાં આવેલી હતી તે સીરસ્તા મુજબ અમારા ઘર આગળ તે લાવ્યા હતા. ને પછી માણેકલાલ પડો કંકાત્રી લઈ ગયા હતા. સામળદાસ પોતે જાણે છે કે પટેલને ત્યાં પડો કંકાત્રી જાય છે. ને ગઈ વખતના લક્ષમાં પણ તે પોતે અમારા ઘેર આવેલા છે. દુર્ગાપ્રસાદને ત્યાં સીરસ્તા પ્રમાણે જવાનો હક નથી તે પોતે સારી રીતે જાણે છે ગઈ વખતે પોતે (સામળદાસે) જાહેર ખબર તા. ૧૭-૨-૧૯૧૦ ની કાઢી હતી તેમાં જણાવેલું છે કે સમગ્ર કોમના શેઠ, વતમાળીદાસ નારાયણદાસ તથા પટેલ કુંડેળવાળા ઉપર લગન પત્રીકા મોકલાવાય છે પટેલ જોદેચરદાસ અંબા-દાસ અમારી નાતના શેઠ પટેલ નથી, ને તેમનો હક નથી એવું સામળદાસે પોતે જણાવેલું છે. તે ઉપરથી સરવં ભાઈઓને સમજવામાં આવશે કે ખરા હકદાર અમે છીએ.

અમે અમદાવાદમાં કડવા કણુમીની નાતમાં પટેલ છીએ ને સમગ્ર કોમ તરફથી વંશપરંપરાથી અમારા ઘરના ઉંઝામાં ઉમી-યાજી માનાજીમાંથી લગનનો પડો લઈ રૂસાત નથા મોક્ષાત પાર્ટીના માણસો આવે છે. તે પ્રમાણે પણ આ વખતે પડો લઈ આવ્યા હતા ને તે પડો અમારી પાસે છે ને તે પડામાંથી સંવત ૧૯૭૬ ના વખતે શુદ્ધ ૪ ગરેઉની તારીખ નીકળેલી છે. તે પડો જોવા માટે તેમ રૂસાત મોક્ષાત પાર્ટીની તેમ લગનીઆની સદીઓ જોવા માટે જે ભાઈઓને ઈચ્છા હોય તેમને અમારા ઘર આગળ આવવું ને તે બતાવવામાં આવશે પણ અમેએ મલા શુદ્ધ ૫ (વસંત પંચમી) એ લક્ષના પડાની તેમ સદીઓની કોપી જણાવી બહાર

પાડવા વીચાર રાખેલો છે તે જાણુવા લખ્યું છે.

અમો અમદાવાદમાં કડવા કણુખીની નાતના પટેલ છીએ તેમ સમગ્ર કામના પંદલ તરીકે પ્રથમ લક્ષણો પડો અમારે ઘેર આવે છે. તે આખી નાતમાં જગ જાહેર છે. તેમ સામગ્રદાસ પણ સારી રીતે જાણે છે. દુર્ગાપ્રસાદ શંભુપ્રસાદને ત્યાં નાતો થએલી તે વખતે પટેલ તરીકે અમારા આપ દાદાઓને ૩ ૧૧ તથા શ્રીફળ મુકી રમ્મ લેવામાં આવેલી. તેમ ચાંદો કરવામાં આવેલો હતો. ને હાલ અમોને થાય છે. અમો પટેલ વંશપરંમપરાયી છીએ નવા થવા માગતા નથી. જેને નવા પટેલ તરીકે પરાણે થવું હોય તેમને પટલાઈની પદવી પરાણે લેવી નહી. ને લીધી માનતા હોય તો પાછી ખેંચી લેવી.

લક્ષ્મી (માંડવરાત ગણેશ પુજની) તારીખો અસહનના રીવાજ પ્રમાણે મહા શુદ્ધ ૫ (વસંત પંચમી) એ જાહેર થશે. તેમ છતાં કાંઈને હાલ જોવી હોય તો પડામાંથી આવી જોઈ જતી ઊંઝાના સામગ્રદાસ આજીદાસ તથા હલ્લુભાઈ લખમીચંદવાળા પોતાના અંગત હિતની ખાતર પોકાને ઉઘે રહેતે દોરે છે તે માનવું નહીં ગઈ વખતના લક્ષમાં પોતે અમારા ઘેર આવ્યા હતા આ વખતે તેમની પાટીના માણસોને મોકલ્યા છે. ને પોતે વીશેષ હિત મેળવવા હક નહીં છતાં દુર્ગાપ્રસાદને ઘેર ગયા છે વળી ઊંઝાના સામગ્રદાસ આજીદાસ તથા હલ્લુભાઈ લખમીચંદવાળાને જણાવવાનું કે તમોએ અમારા વંશપરંમપરાના હક વીરૂદ્ધ જે કૃત્ય કરેલું છે, તેમ અદ-નક્ષી જર્ણુ લખાણુ કર્યું છે તેના માટે લખીતવાર દીન ૮) આહમાં અમારી લખીતવાર માફી માગવી તે પ્રમાણે નહીં વર્તો તો વડીલની સલાહ મધ્યા મુજબ યોગ્ય પગલાં જરવામાં આવશે.—

અમો વીશેષ લખી લખાવવા માગતા નથી. માટે સર્વે ભાઈ-

ઓએ માતાના પડામાંથી સંવત ૧૯૭૬ ના વૈશાખ સુદ ૪ ગરેઉનું
લખે નીકળેલું છે તે માનવું. એજ.

અમદાવાદ.

પટેલ. કાળીદાસ બોધાભાઈ.

તા. ૬-૧-૧૯૨૦.

કુડવા કણુખીની નાનના પટેલ.

નં. ૫૦

ઉંઝાના મોલોત અને રૂસાતના પાર્ટીના પટેલોની પા. સામજી
આજ્ઞાદાસ વિરૂધ્ધની જાહેર ખબર છુટી થયાછા હતી. તેમાં લગભગ
૨૦૦ પાર્ટીદારોની સહીઓ હતી.

ઉઘાયાજી માતાજી સત્ય.

જાહેર ખબર.

અમા નીચે સહીઆ કરનાર ઉંઝાના મોલોત તથા

રૂસાત પાર્ટીના ભાઈઆ જણાવીએ છીએ કે—

ઉંઝાના પા. સામજીદાસ આજ્ઞાદાસ તથા પટેલ લલ્લુભાઈ
લખખીયાઈ તા. ૩૧-૧૨-૧૯ ના રોજ જાહેર ખબરમાં જાહેરાત
આપી જણાવ્યું કે લખે કાઢવાનો હક અમારો છે. તે વાત તદ્દન
ખોટી છે. પણ લખે કાઢવા રૂસાત પાર્ટી તથા મોલોત પાર્ટીનો હક
છે કારણ કે તેમણે તે પોતાનો હક સંવત ૧૯૬૬ ની સાલમાં શેડ
દુરગાપ્રસાદ શંભુપ્રસાદ લક્ષ્મીને લખી આપ્યો છે. તેથી તેમનો
હકજ નથી. અને અમારા અને પાર્ટીના વડીલો અમદાવાદ આડી-
આવાળા પટેલ કુટુંબને ત્યાં લખેનો પટો લઈ જતા અને અમે પણ
મોલોત જાહેર છીએ.

વળી શેઠ દુર્ગાપ્રસાદ શંભુપ્રસાદને ત્યાં પંડા લઇ જવાનું ઉપરના અને ઇસમો જણાવે છે. તે વાત તદ્દન ખાટી છે. પેતાના સ્વાર્થના લીધેજ આ પ્રમાણે જણાવે છે.

માટે ઉપરના અને ઇસમો પા. સામગ્રીદાસ બાહ્યદાસ તથા લક્ષ્મીભાઈ લખમીચંદની સહાયી કંકુત્રી આવે તે કાઠ પણે આપણી જાતીવાળા ભાઈએ વર્તવી નહી. કારણ કે તેઓએ શેઠ દુર્ગાપ્રસાદ શંભુપ્રસાદને પેતાનો હકજ (જમી આપવાનો હક નહિ છતાં) દસ્તાવેજ સંવત ૧૯૬૬ ની સાલમાં કરી આપ્યો તે વખતેજ અમે એ પાટીઓ ભેગી થઇ તેમની પાસેથી આગેવાનની પદવી ખેંચી લીધી છે.

વળી ઉપર લખેલી તારીખના ગઢેરનામામાં જણાવે છે કે અમદાવાદના પટેલ કાળીદાસ બોધાભાઈને કડવા કણુખીની જાતીના પટેલની પદવી કાણે આપી અને પાવડી કાને અંધાવી એ પુછવું તેમને યોગ્ય નથી કારણ કે એ બાબતમાં અમારા અને પાટીના વડીલોએ પટેલના ઇસકામ અને માન આપેલું છે. તે વાત સત્ય છે.

વળી તેમના તરફથી સંવત ૧૯૭૬ ના વધશાખ સુદ ૩ ને બુધવારનું જે લેખ ગતાવે છે તે ખોટું છે માટે સરવે જાતીભાઈઓએ માન્ય કરવું નહી.

નં. ૫૧

તા. ૨૫ મી ગનેવારી ૧૯૨૦ ની ગઢેર મીટીંગમાં આ સોશિ લેખ કરવાં એવું વધુ મતે કરાવવામાં આવ્યું હતું એવું પ્રતિષ્ઠાન કરતી હસ્ત પત્રિકા તા. ૨૬-૧-૨૦ ને દીને છપાવીને (પણ કરીને

લસકરી પક્ષ તરફથી) વેહેંચાઇ હતી [નજરે જોનાર એક સખસના કહેવા પ્રમાણે આ મીટીંગ નિર્માણ કરેલા વખતે ભરાઈ નહોતી તે વખતે ફક્ત એ કીટસન લાઇટ અને પાથરણાં હતાં. અડધા પોણા કલાક પછી સો દોઢસો માણસ આગ્યા હતા અને માછી વાડાનો દેખાવ કરી વેરાઈ ગયા હતા. થોડી બોલાબોલી યા મારા-મારી થઇ હતી અને દીવા ઓલવાઈ ગયા હતા-ઓલવી નાંખ્યા હતા જેના પરિણામે વેરાવાની જરૂર હતી.]

શ્રી ઉમા દેવ્યા કૃપાસ્તુ

જાહેર ખખર.

પ્રિય કડવા પાટીદાર ભાઈઓ.

તા. ૨૫ મી જાનેવારી ૧૯૨૦ ના રોજ એક એવી જાહેર ખખર વહેંચવામાં આવી હતી કે આપણી અમદાવાદની કડવા પાટીદારોની સમસ્ત નાતની મીટીંગ સ્વામીનારાયણના મંદીર પાસે આવેલી રણછોડજીની વાડીમાં ભરાશે અને તેમાં લમ સંયધી પ્રશ્નોનો નીકાલ કરવામાં આવશે. આ જાહેર ખખર અનુસાર અમદાવાદ ના કડવા પાટીદારની નાત સમસ્તની મીટીંગ ભરાઈ હતી; અને તેની અંદર અતિ વધુ મતે એવું નક્કી થયું છે કે આ સાલ લમ કરવાં અને તે વૈશાખ સુદી ત્રીજનાં કરવાં આ જાગત લગભગ પાંચ સાત વાર રજુ થઈ અને પાંચ સાત વાર ઉમીયા માતાજીની જય સાથે મંજુર રહી છે.

અમદાવાદ.

તા. ૨૬-૧-૧૯૨૦.

જ્ઞાતિ ખંડુઓ.

નં. ૫૨

વિવાહની વધાઈ અને મૂર્ખાઓની લડાઈ એ નામની હસ્ત પત્રિકા શા. માણેકલાલ મોતીલાલે શ્રી રણછોડરાય પ્રીટીંગ પ્રેસમાં છપાવી જાતિના અગ્રેસરોને ખીડી હતી તથા છુટ્ટી પણ વહેંચાવી હતી.

વિવાહની વધાઈ અને મૂર્ખાઓની લડાઈ.

વાણીયાઓમાં—પાટીદાર—એટલે ગરાશીઆઓને ત્યાં પાટીથી નામું રામનારા તે પાટીદાર—વાણીયા. આવા વાણીયા તે કડવા-પણામાં મેળ મળે છે. વાણીયાના ફળીયામાં કુતરાઓ ધુરકા ધુરકા કરી રહ્યા છે, અને સામ સામા કડવા મંડી પડે છે. કુતરાઓને વિવાહ વિકારવશ મસ્તીની મોસમમાં, એક ખીજનો કચ્ચરવાણુ કરતાં પ્રત્યક્ષ નેઠએ છીએ. નેઠું છે અને નેઠંથું. પણ માણસ જાતમાં, વિવાહના પ્રસંગમાં, વિવાહનો દિવસ નક્કી કરવામાં, ધુરકા ધુરકા થએલી નેઠ! નેઠ હોય તો કહો! કંઈ જાતિમાં! અને કેવા માણસોના હાથે! મેહેરખાની કરીને ખચર આપજો, નીચેને ઠેકાણે કે એક મહાભારથ જાપાને શોભાવવાને, શણગાર રૂપ કામ લાગે. લી. રનેલાધિન—સ્વદેશી બંધુ—શા. માણેકલાલ મોતીલાલ, કાચરખપાલડી—અમદાવાદ.

તા. ક.—સંખી સમજીને વિવાહનો એક દહાડો નક્કી કરી નાંખો. નહીંતર જાતિબંધુઓને મેહેકાવવામાં અને ખરાબ ખસ્ત કરવામાં ફજેતીના ફાળકા! ઉમરાવ બંધુઓએ, ખાસ નમ્રતાની દોરી હાથ ધરી, સત્યાગ્રહી થવું એમાંજ શોભા છે. વાણીયા મુજ નીચી, તો સાડી સાતવાર નીચી, કરતાં આવડે છે કે નહીં? રોજ

રોજ વિવાહ કરોને બાપા ! સૌની મરજીમાં આવે તેમ સૌ કરો.

વિવાહના દહાડામાં એકમત થતા નથી, તો શ્વરાન્ય શી રીતે ચલાવશે ? શેડીયા ! સમજો ! તમારા ઉપર તો દેશનો ઉદ્ધાર રહેલો છે !

નં. ૫૩

આણસમા, ઉમતા, પરાસવ, ઉનાવા, મેસાણા, ઉંઝા, કાંડાન, કાંબલી, જગનનાથપંડ, ઉપેરા, ગરકા, અને મુંદીઆ એ બાર ગામના ૬૩ પટેલોની સહીથી નીકળેલાં લગ્નની વિરૂદ્ધ તથા એ લમ વધાવવાં નહીં એવી જાહેર ખબર છપાઈ પેંચાઈ હતી. [લમ કહાડવામાં પોતાનો હક પ્રતિપાદન કરતો આ આથો પણ છે, એવું વાંચનાર સ્પષ્ટ જોઈ શકશે.]

જાહેર ખબર.

સંવત ૧૮૭૬ ના પોસ મુદ્દ ૬ ને દીને શ્રી મેહેસાણા મુદ્રામે આપણા બાર ગામો મળી ઠરાવ કરીએ છીએ કે આ સાલે આપણા કડવા પાટીદારનાં લમ નીકળેલાં છે તે લમ આપણા બાર ગામની સંમતીથી નીકળ્યાં નથી. તેમ ઉંઝાના બીજા લાઈઓની સંમતી લીધી નથી તેમ બાળકસ પ્રતિબંધના કાયદામાંથી મુક્ત થવા સરકારમાંથી પરવાનગી માંગેલી છે. તે પ્રમાણે પરવાનગી હજી સુધી મળી નથી તો બાળકસ પ્રતિબંધના કાયદાથી મુક્ત થવાની પરવાનગી મેળવ્યા સીવાય આપણા બાર ગામોમાં કાંઈએ નીકળેલાં લગ્ન કરવાં નહીં એટલે (લમ વધાવવાં પણ નહીં) આપણા કડી પ્રાંતની કમેટી એટલે કડવા પાટીદાર સમાજ એ નામની આપણી કમેટી ચાલે છે તે તરફથી શ્રીમંત સરકાર તરફ આપણા લગ્ન સંબંધે અરજીનું પ્રકરણ ચાલે છે તેનો હજી સુધી નીકાલ થયો

નથી. નીકલ થયા સીરાય લગ્ન વધાવવામાં આવે તો લગ્નની પરવાનગી મેળવવામાં હરકત આવે છે. અને પરવાનગી મેળવ્યા પહેલાં લગ્ન વધાવીએ તો આપણા રાજ્યમાં વસતરા લાઇઓનેજ હરકત આવે તેમ છે તેથી અજલજીથી કોઇએ લગ્ન વધાવવું નહીં એવી ખબર આપણા બાર ગામના ગોળ તરફથી બીજા કડી પ્રાંતના ગોળોના ગામોને આ ડરાવતી ખબર આપતી. આ ડરાવ સરવે લાઇઓએ વાંચી સાંભળીને સદીઓ કરી છે, ઉપરના ડરાવતી નકલો છપાવી દરેક કેકાણે પ્રસીદ્ધ કરવી.

નં. ૫૪

શ્રી કડવા પાટીદાર પરિષદ, તે સાર્વજનિક છે કે અમુક માણસોની ખાનગી છે ? એ પ્રશ્નનાં ચર્ચાપત્ર હિંદુસ્થાન દૈનિક પત્રના તા. ૧૨-૧-૨૦ ના અંકમાં છપાયું હતું.

(આ સમાજ કડી પ્રાંતના મોખાસણ ગામે ભરાઈ હતી તેના પ્રમુખ દા. પીતાંબરદાસ કુમેરદાસ એલ. એમ. એન્ડ એસ. હતા)

શ્રી કડવા પાટીદાર પરિષદ.

તે સાર્વજનિક છે કે અમુક માણસોની ખાનગી છે ?

ઉપરની પરીષદની નવમી બેઠક તા. ૨૭, ૨૮, ૨૯ ડીસેમ્બર ૧૯૧૬ ના દીને ગામ મોખાસણ તાલુકે ક્યોતમાં મળી હતી. તેના પ્રમુખ ડો. પીતાંબરદાસ હતા તેમને ઉપરનો પ્રશ્ન પુછવામાં આવે છે. આશા છે કે તેઓ સાહેબ જવાબ આપશે.

પરીષદ સાર્વજનિક હોય તો દરેક માણસને બોલવાની છુટ હોવી જોઈએ તે છુટ છીનવી લેવામાં આવી હતી.

જો તે ખાનગી હતી તો તેમાં થયેલા કરાવો આખી દામ વધેન કર્તા કેમ થઈ શકે? તેનો જવાબ પણ કડટર સાહેબ આપશે તો ઉપકાર થશે.

કડટર સાહેબે પોતાના પ્રમુખ તરીકેના ભાણસમાં કુંચું હું પદ્માપક્ષિને ઉત્તેજન આપું એવો માણસ નથી. માટે મારે કહેવાનું જેમને ના ગમતું હોય અગર મારા વીચારથી જેના વીચાર બુદ્ધ હોય તેમણે પોતાના વીચાર છુટથી જણાવતા પણ તે પ્રમાણ થવા પામ્યું નહોતું તે આ નીચેની બોનાથી જણાશે.

મી. કેશવલાલ માધવલાલ લટુએ પોતાની પસંદગીના નામે સળજેકટ કમીટીના મેંબરો તરીકે લખ્યા, પછી સભામાંથી માણસો નામ સુચવવા આવતા હતા તેઓને મી. જગનલાલને ના આપણાં પડતાં હતાં. મી. જગનલાલની પસંદગી પાસતાંજ નામ મંડપમાં ઉંચી બેઠક ઉપર ગીરાજેલા મી. કેશવલાલ લખતા હતા.

મી. મંડુલાલ શામળદાસે આ. ગંગારામ જેઠીદાસ જગલાલા નામ સળજેકટ કમીટીમાં લખ્યા સુચવ્યું, જે મી. જગનલાલ પીતળરદાસને તેમજ મી. કેશવલાલ માધવલાલને અને દેશાઈ અમરીંહલાલને પસંદ આપ્યું નહીં, લગભગ અડધા કલાક સુધી સંબંધે બન્ને પક્ષ વચ્ચે વીવાદ આદ્યો, પણ પા. ગંગારામ ચુંટણી સળજેકટ કમીટીના મેંબરમાં થઈ નહીં.

પા. અંબારામ ગામ પુંધરાનાએ સળજેકટ કમીટીમાં શ્રીમ મહારાજ ગાયકવાડ સરકારને બાળકમ પ્રતીજ્ઞ નીચંધત્રી કદ માં ક અપવાદમાં ' લમ ' રાખના બદલે ' પુખાણું ' શ મકવાનો સંધારો કરવાની દરખાસ્ત લાવવા દેવાની પરવાનગી મા

પા. હજીરદાસ જોષ્ઠતનદાસે પ્રમુખ વીમેરેને બહાર રીતે ખાતરી આપી કે પા. અંબારામની દરખાસ્ત આપણી મંજૂર વીરૂદ્ધ છે, તેથી તે દરખાસ્તને તોડી પાડનારા હું સો માણસો ઉભા કરીશ, એટલે પા. અંબારામને પોતાની દરખાસ્ત મુકવાની પરવાનગી અપાઈ.

ખીજે દીવસે પા. અંબારામની દરખાસ્તને ટેકા આપે એવા માણસોની મંજૂર વધવાથી અગર ગમે તે કારણથી પા. અંબારામને પોતાની દરખાસ્ત મુકવા દીધી નહી. પા. અંબારામે છેવટે ફક્ત વણ શબ્દની દરખાસ્ત મુકવા વીનંતી કરી, તેનો પણ અસ્વીકાર થયો, તેથી પા. અંબારામે અને તે દરખાસ્તની તરફેણમાં જેઓ સળજેકટ કમીટીના મેમ્બર હતા તેમણે સવળાએ સળજેકટ કમીટી-માંથી પોતાના નામો કાઢી નખાવ્યાં હતાં, અને આશરે ૧૫૦૦ માણસોએ પોતાની જુદી સલાહ લીધીને પા. અંબારામની દરખાસ્તને સર્વાનુમતે પાસ કરી હતી.

આ ઉપરથી વાંચનારની ખાતરી થશે કે શ્રી કડવા પાટીદાર પરીષદ સાર્વજનિક નથી પણ ખાનગી છે, એટલે ઉપર કહ્યા પ્રમાણે તેમની પરીષદમાં થયેલા કરારો આખી કામને બંધન કરતાં નથી.

લી. સેવક,

નજરે એનાર પ્રેક્ષક.

નં. ૫૫

એક ભાવનગરીએ પ્રજામિત્ર અને પારસી નામના મુંબાઈના દૈનિક પત્રના તા. ૫ મી ફેબ્રુઆરી ૧૯૨૦ ના અંકમાં કડવા પાટીદારના લગ્ન આ સાલ શા માટે અટકાવવાં એવું ચર્ચાપત્ર છપાવ્યું હતું.

કડવા પાટીદાર જ્ઞાતીના લગ્ન આ સાલ શામાંટે અટકાવવા ?

તે બાળ નામદાર ગાયકવાડ સરકારને અપીલ.

પ્રગ્નમીત્ર અને પારસીના અધિષ્ઠાતા બેઠા.

સાહેબ-કડવા પાટીદાર જ્ઞાતીના રીવાજ મુજબ ચાર ચાર વરસે એકી સાથે લગ્ન કરવાના રીવાજ મુજબ આ સાલ તેમના લગ્ન તો બેંક નીકળી ચુક્યા છે, પરંતુ ત્યારબાદ નામદાર ગાયકવાડ સરકાર તરફથી આ સાલ લગ્ન કરવાની પરવાનગી નહીં આપવા બાબે મનાઇ હુકમ કહાડવામાં આવ્યો છે. નામદાર ગાયકવાડ સરકારના અમલ નીચે આ જ્ઞાતીનો મોટો ભાગ હોવાથી હવે આ સાલે લગ્ન થશે કે નહીં તે બાબતનો આખી જ્ઞાતીને એક મોટા સભાસ થઈ પડ્યો છે. આવી અટકાયત કરવામાં નામદાર ગાયકવાડ સરકારનો મુખ્ય હેતુ ચાલુ મોઘવારીમાં લોકોને ખરચમાંથી બચાવવાનો છે, જે તેમ કરવાથી તે હેતુ જોરે અંશે ધારવામાં આવે છે તેટલે અંશે સફળ થતો હોય તો તેની અટકાયત હાપણ ભરેલી અને ગુતીપાત્ર ગણાય, પરંતુ જો તે હેતુ સફળ ન થતો હોય અથવા તો લગ્ન કરવાની છુટ આપવા છતાં પણ તે હેતુ સાચી શકતો હોય તો તેનો રસ્તો શા માટે ન ચોજવો તે નામદાર ગાયકવાડ સરકાર બ્યાનમાં લેવા કૃપા કરશે.

પ્રથમ તો આવી અટકાયત કરવાનીજ જરૂર રહેતી નથી કારણ કે ચાલુ સાલ જે પ્રકારના લગ્ન કહાડવામાં આવ્યા છે અને જેનો મોટા ભાગે અંગીકાર કર્યો છે તે પ્રકારમાંજ મોઘવારીના સંવાદનું તીરા કરણ સમાયજું જણાય છે. લગ્ન માટે નહક નહક તણ સાલ નહીં

કરવામાં આવ્યા છે અને તેથી અધાએ આ સાલેજ લગ્ન કરવાં એ કાંઈ ફરજિયાત નથી. જેમને મોંઘવારીને લગ્ન હોય તેમને માટે ગીમ્ન એ વરસો છે. વળી લગ્નનો આવે (ત્રણ વરસનો) પ્રકાર મુકરર કરવામાં બાર બાર વરસે લગ્ન કરવાની લાનીકારક રીતે આડકતરી રીતે આપોઆપ દુર કરવાની ડહાપણ ભરેલી જે યોગના પ્રકાયલી છે તે આ સાલ લગ્ન અટકાવવાથી નીષ્ફળ જવા સંભવ છે.

હવે ધારો કે આ સાલ લગ્ન મુલતવી રાખવામાં આવે તો પણ તે વધુમાં વધુ એ ત્રણ વરસથી વધુ વખતને માટે તો નહીંજ રાખી શકાય અને જે મોંઘવારી છેલ્લા ફટકાક વરસોથી ઉતરોતર વધતી આવી છે તે મોંઘવારી હવે પછીના એ ત્રણ વરસે નહીં હોય અથવા તો ઓછી થશે તો ફટકે અંશે તે કહી શકાય નહીં વળી આ જાતીનો પ્રણે મોટો ભાગ ખેતી કરનારાઓનેજ છે, અને ખેતી કરનારાઓને તો ખરેખરી મોંઘવારીનું વરસ તેજ ગણાય કે જે વરસમાં ખેતીનો પાક સારો થા યોગકુલ ન થયો હોય. આ સાલનો પાક વંતવા અનાજની મોંઘવારી ખેડૂત વરગતે બહુ નડે તેવી જણાતી નથી, અને નડતી હોય તો પણ જે પછીના વરસોમાં તે આથી ઓછી નડશે તેની ખાત્રી શી ? હવે ધારો કે આ સાલ લગ્ન અટકાવવામાં આવે તો જે સાલ લગ્ન કરવાની જુદા આપવામાં આવે તે સાલ મોંઘવારી ન હોય અને પાક પણ સારો થયો હોય તો પણ તેથી ખરચમાં જે મોટો ફાયદો થવાનો સંભવ છે તે માત્ર પૈસાદારોનેજ છે, કારણકે જે ખરચાને અનુસરીને મોંઘવારીનો સવસ્ત આગળ કરવામાં આવે છે તે ખરચા વાવાલમાં અવશ્યક અને ફરજિયાત નથી, પરંતુ માત્ર પ્રદસ્થાન અને ઉમંગને બદલે કરવામાં આવતા ખીન જરૂરી ખરચા જેવાં કે મોટા મોટા

વરધોડાઓ અને નાતવરાઓજ છે. આવા ખરચે કરનારાઓનો મુખ્ય અને મોટો ભાગ પૈસાદારોનોજ હોય છે, જ્યારે આખો જાતીનો મોટો ભાગ ગરીબ વરગતે તો માત્ર જરૂર અને ફરજઆત ખરચ કરીનેજ બેસી રહેવાનું તેજ હોય છે. આ જોતાં નામદાર ગાયકવાડ સરકારનો હેતુ માત્ર પૈસાદારનેજ ફાયદો કરી આપવા જેટલે અંશે સફળ થાય છે પરંતુ તેમને તો આવા ફાયદાની પરવા છેજ નહીં કારણકે મોઢવારી ન હોય તેવા વરસે તો તેઓ આવા ખરચ ખમણા અને ખમણા ઉમંગથી કરશે સાધારણ અને ગરીબ વરગતે પણ સારા વરસમાં લગ્ન કરવાથી ફાયદો તો થવાનોજ, પરંતુ તે એટલો જુજ છે કે તેને જતા નજ કરી સકાય તેમ નથી. વળી લગ્ન નીકળી મએલા હોવાથી કેટલાક લોકોએ તો કપડા અને ખાદ્ય પદાર્થની ક્યારનીએ તૈયારી કરી રાખી છે આવા લોકોને લગ્ન અટકાવાથી નાદક નુકશાનીમાં ઉતારવા જેવું છે. આ ઉપરથી જણાય છે કે ખાંચામાં ફાયદો કરી આપવાનો હેતુ લગ્ન અટકાવવાથી જેટલે અંશે સફળ થાય છે તેમ તેના કરતા લગ્ન કરવાની છુટ આપવાથી, પરંતુ ઉપર જણાવ્યા પ્રમાણે લગ્ન પ્રસંગે અદસ્થાઈ અને ઉમંગને બદલે કરવામાં આવતા ખોટા અને બીન જરૂરી ખરચો જે ફાયદાથી અગર જાતીના અંધારણથી અટકાવવામાં આવે તો વીશેજ સફળ થાય તેમ છે. વળી તેમ કરવાથી આ જાતીમાં વહેલા ગાડરીયા પ્રવાહની માફક વહેવાના અપત્તસણને લીધે જે કેટલાક ગમ્મ વગરના સાધારણ સ્થિતીના માણસોને અદસ્થોની પાછળ તણાવું અને ખજીથી સોસવું પડે છે તે પણ અટકશે, તેથી ગરીબ અને અદસ્થોને લાભ પણ થશે, અને નામદાર ગાયકવાડ સરકારનો હેતુ પણ પ.ર પડશે. મોઢવારી સીવાય નં દાવ આગલગ્ન અટકાવવા એ પણ હેતુ હોય તો તે હેતુ

પણ આમ કરવાથી પાર પડતો નથી, કારણકે જે આળસોના લગ્ન અત્યારે ચલાવવા હોય તેમની ઉંમર માત્ર એ પણ વરસ લગાવવાથી એટલી યશી નહીં વધી જાય કે તે આળસોનામાં ન ગણી શકાય. ઉલટું તેટલી મુદત દરમ્યાન નવા જન્મનારા આળસો આળસોના ગાંધ્યામાં વધારો કરશે. માટે લગ્ન તદ્દન અટકાવવા કરતાં તો વર-કન્યાઓની ઉંમરનું અમુક પ્રમાણ મુકરર કરી તે પ્રમાણ સાચવવાની શરતે જે લગ્ન કરવાની છુટ આપવામાં આવે તો આળસો અટકાવવાનો હેતુ સારી રીતે પાર પડી શકે.

બીજી એમ પણ કહેવામાં આવે છે કે લગ્ન મુલતબી રાખવામાં આવે તો જાતીના કેટલાએક ખરાબ રીત રીવાજોમાં ફેરફાર કરવાનો અને જાતીને સુધારવાનો પુરતો અવકાશ મળે વરંતુ તેમ કરવા માટે પણ હજી આગ્રી રહેલા અઢી માસની મુદત ઓછી નથી જે કાળે જે વસ્તુની ખરેખરી જરૂર હોય તે કાળે તે વસ્તુની માપતી વધારે આવકારદાયક થઈ પડે છે. મોંઘવારીના ચખતમાં મોંઘવારીમાંથી આપણું રક્ષણ કરવા તરફ ખોટા ખરચા નાખી કરવા તરફ-આપણું લક્ષ જોડવું દોરાય તેટલું મોંઘવારી ન હોય તેવે વરસે દોરાશે ખરું ? નહીંજ માટે તેવા સુધારા માટે પણ અત્યારનો સમય વીશેષ અનુકૂળ છે. ઉપરની દલીલોથી નામદાર ગાયકવાડ સરકાર માત્ર લગ્ન અટકાવવાની આગતનેજ વગળી ન રહેતાં પોતાનો હેતુ પાર પડે તેવી રીતે લગ્ન કરવાની છુટ આપવાનો વીચાર ચલાવશે એવી આશા છે અને તે છતાં છુટ નહીંજ મળે તો પછી જ્યાં તેઓ સાહેબનો અમલ નથી તેવે સ્થળે લોકો તેમનાથી જુદા પડી લગ્ન કરવા અને પોતપોતાની સ્વતંત્રતા જાળવવા તરફ લલચાય તો તેમાં નવાઈ લેખાશે નહીં.

એક ભાવનગરી.

નં. ૫૬

ઉપરના ચર્ચાપત્રનો જવાબ મી. હરજીવન ભગવાનદાસે લિંદુ રચાવના તા. ૧૭ મી ફેબ્રુઆરી ૧૯૨૦ ના અંકમાં છપાવ્યો હતો.

કડવા પાર્ટીદાર જ્ઞાતીનાં લગ્ન આ સાત શાખાએ અટકાવવા ?

શ્રીમંત ગાયકવાડ સરકારને અપીલ કરનાર
એક ભાવનગરીને અરજ.

તા. ૫-૨-૨૦ ના “ પ્રજામીત્ર ” અને પારસી પેપરમાં એક ભાવનગરી અહરથે પોતાનું નામ પડદામાં રાખી એક તટસ્થ તરીકે ઉપરના મથાળાનો લેખ લખેલો છે. જાણ માગવા જવું અને દોણી સંતાડતી પાલવે નહીં તેમ દીકરા દીકરીના લગ્નનો લાભ લેવા જતાં નામ છુપાવાયજ નહીં છતાં (૧) એ આપ અમારા કડવા કણુખીના કુળ ગૌર હોય તો આ ઉપરથી સીદ્ધ થાય છે કે આપે જે ત્રણ માસ પહેલાંથી કડવા કણુખીઓનાં દીંગણા દીંગણીની રમત જેવાં લગ્નનાં પરણેતરની ગણી રાખેલી અથાગ પેદાશ આ મોંઘવારીના કટાકટીના પ્રયંગમાં એકાએક ભાંગી પડી છે. આવી આપ નામદાર ગાયકવાડ સરકારને અરજ કરી આ સાત ખેડુનોતે સાદું પાકયું છે માટે લગ્ન કરવાની છુટ આપવી જોઈએ, વળી એાણુ સાત લગ્ન અટકાવ્યાથી કાંઈ બાળલગ્ન બંધ થઈ જવાનાં નથી, વગેરે ફલીલ કરી હોય તો કાંઈ નસાઈ નથી. આ માટે આપને કાંઈ પણ કપેશ આપવા પહેલાં આપ આપના પુર્વજોને પગલે ચાલી, વીઘા ભણવા ભણાવવામાં તથા યજ્ઞ કરવા કરવામાં આનંદ લો એ !! અભીષાપા છે. એ કરવાની આગમ આવવી હોય તો ભામ-

હુઆ આ, પાણી કે રસોઈ પકાવવામાં અમે આડા આવતા નથી પણ ચુરકેવ ? કૃપા કરી અમે ભોળા પાટીદારોનાં દેશને અધોગતીએ મુકનારા ઢીંગલા ઢીંગલીના લગ્નની છુટ માંગવાનું આપ મોકુફ રાખો.

(૨) આપ ભાવનગરના કડવા કામના ગરીબ વર્ગને ચઢતે વાજે એકના જમણા લેવાની સરતે રોકડ રકમ અથવા અતેક ઘણા દામ લેવા માત્ર ધીરનાર મા વાડી જેવા વેપારી અસ્થ હોય તો.

દર વખતે આપ જેવાની કૃપાથી અતેક ગરીબોનાં ઘર ખોરડાં ગીરો મુકાય છે અથવા વેચાય છે અને છોકરાનાં છોકરાં કરજતા બોમ્બ તળે કચરાઈ રીયાઈ મરે છે. એક તીથીના અમારા લગ્ન વખતે જરૂરી ચીજોનાં ડાક, તણુ ગણા કે ચાર ગણા ભાવ થઈ ગય છે. આપે આમ ત્રણ ચાર ગણા નાણાં ઓકાવવાના ઈરાદાથી અગાઉથી માત્ર ખરીદી લીધો લાગે છે. ભોળા કણુખીઓ પાસેથી જમણાં ત્રમણાં કે ચાર પાંચ ગણાં નાણાં ઓકાવી તાગડીયા કરવાની આપની યાજી આ લગ્ન બંધ થવાથી ધુળ મળી હોય, તો એમાં શ્રામંત ગાયકવાડ સરકારને અરજ કરવાથી શો ફાયદો ? આમ અરજ કરવા કરતાં વેળાસર ચેતી, હજી બગ્ગર ટંકડું છે એવામાંજ માત્ર વેચી નાખી, થોડી ઘણી ખોટ ખમી મુળગાં નાણાં મેળવી લેવામાંજ ફાયદો છે. કડવા કણુખીના લોહી ચુચવા સીચાય બીજે માત્ર આપવાની આપનામાં હિમત ન હોય તો લીસાંઉ કરનારી કંપનીઓ આપના માત્રનાં નાણાં ઉપજાવી દેવા નૈયાર છે, પણ તમારા સ્વાર્થ ખાતર પાટીદાર કામ હવે પોતાના દુધમણીઆ બાળકોનો ભોગ કદી આપનાર નથી.

(૩) આપ જે ભાવનગરના કડવા કણુખી હો તો આપ

જાણુતા હશે કે સંવત ૧૬૫૭ ના લગ્ન વખતે મારા શ્રી. અમૃ-
 તલાલનાં તમારા. મુળજી પ્રભુદાસની પુત્રી શ્રી. વીદ્યાલક્ષ્મીનાં વેલી-
 શાળ કર્યા છતાં લગ્ન કર્યા નહોતા પણ યોગ્ય કેળવણી આપ્યા
 પછી ૧૮ અને ૧૩ વર્ષની ઉંમરે મં. ૧૬૬૩ ની સાલમાં છુટાં
 લગ્ન કર્યા હતા. આ વાત ભાવનગરના જ્ઞાતિજેઠુઓ જાણુતા છતાં
 દેલ્લાહ ગૃહસ્થોના દુરાગ્રહથી આખી જ્ઞાતિને અવગે માર્ગે દોરવવામાં
 શો હેતુ સમાએલો છે ? આપ જેવાં વીદ્વાન યંદુ શ્રીમંત ગાયકવાડ
 સરકારને અપીલ કરી ગુજરાતના કડવા પાટીદારોની પાયમાલીનો
 માર્ગ શોધી રહ્યા છો અને એને માટે લુટી લંગડી પાયા વીનાની
 દલીલ કરો છો. નામદાર ગાયકવાડ સરકારને અરજ કરવા પહેલાં
 તમારે જાણુવું જોઈએ કે ભાવનગરમાં છુટાં લગ્ન થયા પછી ગુજ-
 રાતમાં અનેક છુટાં લગ્નો થઈ ગયાં છે. આખા ગુજરાતમાં છુટાં
 લગ્ન કરાવવા કડવા પાટીદાર પરીપદ ૧૨-૧૩ વર્ષ થયા તનતોડ
 મહેનત કરે છે. લગ્નરોની સંખ્યામાં એકત્ર થતાં કડવા પાટીદારોએ
 સાથે મળી સર્વાનુમતે કરાવે પસાર કરી નામદાર ગાયકવાડ સરકાર-
 ને એકજ તીથીએ થતાં દશ વર્ષની અંદરની આળાંનાં આળલગ્ન
 બંધ કરવાની અરજ જારી રાખી છે. આ ઉપરાંત તા. ૨૭-૨૮-૨૯
 ડીસેમ્બર ૧૯૧૬ ના રોજ મોખામણમાં કડવા પાટીદાર સમાજ
 ભરાઈ હતી. મોખામણ કડી પ્રાંતનું કડવા કણુગીનું મધ્યગીનું
 હોવાથી દરેક ગામના પટેલીઆઓ એકઠા થયા હતા. સર્વે એ સાથે
 આળલગ્ન પ્રતીબંધ કાયદાને માન આપવાનો કરાવ કર્યો. આ પછી
 મેસાણા મુકામે દરેક ગામના આગેવાનો ફરી એકઠા થયા અને
 શ્રીમંત સરકારને કડવા કણુગી માટે નાના આળકને પરણાવવાની
 જે છુટ મુદ્દા હતી તે છુટ કાઢી નાખવાની અને યોગ્ય વયે લગ્ન

કરવાની માગણી કરવા માટે શ્રીમંત સરકાર પાસે જવા મોટા મોટા નાત પટેલીઆઓનું એક ડેપ્યુટેશન તૈયાર થયું. આ બધાની એકઠી મહેનતના પુણ્ય પ્રતાપે તથા વડોદરા રાજ્યની ધારાસભામાં બીરા-જતા આપણા લેઉઆ પારીદાર બંધુઓની શુભ મહેનતના પ્રતાપે આપણા લેખના મથાળાવાળો એક તીથીના લગ્ન અટકાવવાનો અને નાતવરા નહી કરવાનો કાયદો પસાર થયો.

આ કરાવથી ઉંઝા અને અમદાવાદના પટેલીઆઓને પોતાની મોટાઈ લુટાઈ જવાની ધાસ્તી ઢાગી આથી તેઓએ ઉતાવળે ઉતાવળે લગ્ન કાઢ્યા પણ માતા ઉમીયાના પ્રતાપે પટેલીઆઓમાં મતભેદ ઉભો થયો. એક બીજાને જુડા પાડવા ઉપરાઉપરી પંદર વીસ દેન્ડખીસો વહેંચાયાં. આ ઝઘડામાં “ માતા ઉમીયાજીની કૃપાથી લગ્નની શુભ તીથીઓ મેળવી છે ” એ સાબીત કરવાનાં કાઠની પાસે પ્રમાણો નથી.

લગ્ન પત્રીકામાં લખ્યું છે કે “ શ્રી ઉમીયા માતાજીએ કૃપા કરીને લગ્નને માટે શુભ તીથીઓ આપણને આપેલી છે.

આ કંકોત્રીને જુડી કરાવવા કાળીદાસ બોગાભાઈ પટેલે પ્રયાસ કર્યો છે તેના જવાબમાં સાક્ષી રૂપે ઉંઝાના મોહોદાન પાર્ટીના પટેલ સામળદાસ બાજીદાસ અને લલુભાઈ લખમીચંદના લખાણનો દાખલો લીધો છે. અમોએ શેઠશ્રી દુર્ગાપ્રસાદ શંભુપ્રસાદ લક્ષ્મીની સંમતીથી લગ્ન માટેની ધારગીક કીચા અનુષ્ઠાન વીગેરેથી અસહના રીવાજ મુજબ લગ્ન કાઢી લગ્ન પડો લખને અમો અત્રે અમદાવાદ શેઠશ્રી દુર્ગાપ્રસાદ લક્ષ્મીને ત્યાં આવેલા છીએ.

આ બંને લખાણોમાં કેટલો ભેદ છે તે આ વાંચનાર બંધુઓ સમજી શકે તેમ છે.

લગ્ન નહીં કરવાનો ફરાવ બહાર પાડ્યા પછીજ ઉતાવળે ઉતાવળે અમદાવાદના આગ્રેવાનોએ લગ્ન કાઢ્યાં છે છતાં આપ એમ માનતા હોકે લગ્ન નીકળી ચુક્યા પછી શ્રીમંત ગાયકવાડ સરકારે મોત્રચારીના બહાના નીચે આ વર્ષે લગ્ન નહીં કરવા દેવા મનાઈ હુકમ બહાર પાડ્યો છે તો તેમાં તેઓશ્રીએ વાતસલ્ય ભાવે પીતા તરીકેની ખરી ફરજ ખરે પ્રસંગે બજાવી છે. પોતાની અજ્ઞાન પ્રગ્નને વહેમની બળામાંથી બચાવવી એ પીતા તુલ્ય રાગનો ધર્મ છે.

આપ છેલ્લા પેરામાં નામદાર ગાયકવાડ સરકારને ધમકી પણ આપી ચુક્યા છો કે:-“ અને તે છતાં છુટ નહીંજ મળે તો પછી જ્યાં તેઓ સાહેબનો અમલ નથી તેવું સ્થળે લોકો તેમનાથી બુદ્ધ પડી લગ્ન કરવા અને પોતાની સ્વતંત્રતા જાળવવા તરફ લક્ષ્યાય તો તેમાં નવાઈ લેખાશે નહીં. ”

આપની આ ધમકીથી શ્રીમંત મહારાજ ગાયકવાડને, તેમજ તેની પ્રગ્નને તલભાર ગેરલાભ થવાનો નથી. નુકશાન થશે તો બીજાને. બુદ્ધ ભાવનગરમાં ૧૯૩૬ ના લગ્ન વખતે કડવા કળુખીના ૭૦૦ ધર હતો. આ આગલગ્નના પુણ્ય પ્રતાપથી તેમાંના ૨૦૦ ધરનો નાશ થઈ હાલ પાનસોજ રહ્યો? આથી જો કાંઈ નુકશાન થયું હોય તો ભાવનગરની કડવા કળુખીની નાનને અને ભાવનગરના રાજ્યનેજ થયું છે. શ્રીમંત ગાયકવાડ સરકાર તો પોતાના સાત લાખ કમાઉ પાટીદાર દોઢરાઓને સુધારવા મથે છે. આગલગ્ન અટકાવી તેઓને બળવાન, બુદ્ધીમાન, ચારીત્રવાન અને વીદાન બનાવી સમૃદ્ધિવાન બનાવવા ચાહે છે.

શ્રીમંત ગાયકવાડ સરકારના શુભ પગલાંને અનુસરી ભાવનગરના એડમીનીસ્ટ્રેટર સા. તથા બીજા રાજા મહારાજાઓ દીગજા

દીંગડીનું કારણ અંધ કરાવે તો તેમાં પ્રગ્નનું અને રાગ્નનું હિત સમાયેલું છે.

આપણા દશ વર્ષની એક તીર્થીના બાળલગ્નના પ્રતાપે ગુણ, કર્મ, સ્વભાવ, રૂપ, રંગ અને ઉમરનાં અનેક દુનિયા થાય છે એ વાત આપણા બ્યાલમાં નથી ? આ લગ્નથી છુટા છેડા રૂપી પાપ કર્મનો વધારો થયો છે. સ્ત્રીઓના સીયગતો નાશ થાય છે. ગરીબોની સ્વરૂપવાન સ્ત્રીઓને પૈસાના જોરદાર લોકો પછાઓથી કુંડી બન્ય છે અને ગરીબના ઘર ભાંગે છે અનેક સ્ત્રીઓએ એ દુઃખમાંથી મુક્ત થવા વીપના પ્યાલા પીધા છે. વાવ, કુવા અને તળાવાના તળીયાં પુર્યાં છે. વસાલું વતન તથા દુર દેશમાં છુપાઈ જનમારો કાઢે છે. જીવતે પતીએ સદાને માટે વીધવાઓ થઈ દગણાં પાણીથી ગેટ ભરી જીંદગી ગુમરે છે. બાળ વયમાં ઘેર સ્ત્રી આવવાથી અનેક વીઘાર્થીઓને કેગવણી તજવી પડે છે. પુરતી કેગવણી લીધા વીના હલકામાં હલકા નોકરી સ્વીકારવી પડે છે. આમ કરવા છતાં છેવટ ઉપર અતાવેલા પૈસાદારના પાકમે કેટલાકને જીંદગીભર વાંઠા રહેવું પડે છે.

આ અધી બાળતો ધ્યાનમાં લઈ આપ ભાવનગર રાજ્યનેજ એક અરજ કરી આપનું નામ અમર કરો. એ અરજમાં આ બાળતો જરૂર લખજો.

(૧) લગ્ન વખતે કોઈ પણ ગરીબનાં ઘર વેચાય નહીં.

(૨) લગ્ન થયા પછી કોઈ પણ સ્ત્રીના છુટાછેડા થાય નહીં અને એક પર બીજી સ્ત્રી કરાય નહીં.

(૩) ધનના અને કુળના મદમાં જોકેલાઓ પોતાની પરજીવન સ્ત્રીને રજાગાવી પોતે એ ત્રણ કે ચાર સ્ત્રીના પતી થયા છે.

આમ થવાથી પારકાનાં દળણાં પાણ્ડિથી ગુમરો કરી નીરપરાંધી સ્ત્રીનો છુટકો કરી આપવો અને આજ કારણે લગલગ ૧૨૫ જેટલા રાંડલાઓ કન્યા ન મળવાથી રળડે છે તેને કન્યા મેળવી આપવી.

(૪) જીવતે પતીએ રાંડપો પાળતી પણ પોતાનું શીયળ વ્રત સાચવવા માગતી અળખાઓને “ રાંડને જીવતાં સુધી રજાગાવી માફ ત્યારેજ હું ખરો ખાનદાનનો દીકરો ” એવું ગુમાન ધરાવનારા પાણેથી અન્નવસ્ત્ર આપવાની ગોપ્તવણુ કરતી.

આમ કરવાથી આપનું નામ અમર થશે બાકી તો નર્કના કીડા જેમ નર્કમાંજ મગ્ન માને છે એમ આપને પણ એવીજ મગ્ન માનવી હોય તો કાંઈ કહેવાનું નથી.

હરજીવન લગવાન.

નં. ૫૭

કડવા પાટીદારનાં નીકળેલાં લગ્ન અને દાક્ષીની બંને બાજુ એ નામનું ચર્યાપત્ર બરેલીના હેલ્થ ઓફીસર મી. એ. એચ. પટેલે હિંદુસ્તાનના તા. ૨૫ મી ફેબ્રુઆરી ૧૯૨૦ ના અંકમાં છપાવ્યું હતું.

કડવા પાટીદારોના નીકળેલા લગ્ન અને દાક્ષીની બંને બાજુ.

કડવા પાટીદાર જ્ઞાતીમાં દર દશ વર્ષે બાળકોના લગ્ન કરવાનો રીવાજ છે અને તે રીવાજથી જ્ઞાતીના બાળકોને કેટલું નુકશાન પહોંચે છે તે સર્વ કોઈ જાણે છે અને આ રાક્ષસી રીવાજને લીધેજ, “ હિંદુસ્તાનમાં બાળકો પારણામાં હોય છે ત્યાં જ અને

કાઈ કાઈ વખત તો માતાના ઉદરમાં જ હોય છે ત્યારે પણ પર-
ણાવી દેવામાં આવે છે” એવી આપણને શરમાવા જેવી ઈ કા પર-
દેવીઓના મોટેથી સાંભળતી પડે છે. છોકરો અથવા છોકરી કુંવારી
રહી જશે તેવા ભયથી અજ્ઞાન માઆપો અધીરા થઈને જેમ આવે
તેમ લાકડે માંકડું વળગાડી દેય છે અને દર દશ વર્ષે જાતીની
અંદર અધાએ બાળકોને બાળલગ્નની વેદી ઉપર ચડાવી દેવામાં
આવે છે. આનું અતીષ્ટ પરીણામ એ આવે છે કે જાતીની અંદર
સંખ્યાબંધ કળેડાં થાય છે અને અજ્ઞાન માઆપોની ભુલને પરી-
ણામે લગ્નરો નીકળેય યુવકોની જીંદગી પાયમાલ થાય છે. આ લગ્નની
દુષ્ટ પ્રથાને જીવતી સાફક જળવી રાખવાના યત્નો કરનાર એક તો
જાતીના કેટલાએક કહેવાતા કુળવાન પટેલો છે અને બીજા ઉઝા
ગામના સ્વાસ્થી બ્રાહ્મણો છે. જાતીના પટેલોને આ દશ વર્ષે લગ્નથી
એક મોટો લાભ એ છે કે તેમના ગમે તેવા નાણાયક, અભણ,
અને લુલા લંગડા કે બાડા પુત્રો પણ સારી કન્યાને વરી જાય છે
અને ઉઝાના બ્રાહ્મણોને આ લગ્નથી આર્થિક લાભ સારો થાય
છે. જો કડવા પાટીદાર કામમાં હીંદુઓની બીજી જાતીઓની જેમ
છુટી તીથીઓના લગ્ન થઈ જાય તો જાતીના પટેલો અને ઉઝાના
બ્રાહ્મણોને ઘણું નુકશાન થાય તેમ છે અને આજ કારણથી તેઓ
બંને મળીને આ હાનીકારક રીવાજને જળવી રાખવાનો તનતોડ
પ્રયત્ન કરે છે.

સમયના આગળ વધવાની સાથે કડવા પાટીદાર જાતી પણ
જાગ્રત થતી જાય છે અને છેલ્લા દસ વર્ષમાં અનેક છુટી તીથીના
લગ્ન સુધારક માઆપોએ કરેલા છે અને દશ વર્ષે બાળલગ્નની
પ્રથા દીવસે દીવસે તુટતી જાય છે, પરંતુ જાતીના કહેવાના કુળ-

વાન પટેલો હજી પણ પોતાનો દુરાગ્રહ છોડતા નથી તે શોકની વાત છે. આ વર્ષે પણ પાછા દસ વર્ષી લગ્ન કમનસીમ તીથી નક્કી કરવાનો પરીશ્રમ જ્ઞાતિના પટેલોએ લીધો છે. પરંતુ જ્ઞાતિના સદસ્યોએ પટેલોમાં ફાટફુટ પડી ચુકી છે અને દસ વર્ષના લગ્ન કાઢનાર પટેલોમાં એ પક્ષ ઘર્ષ ગયા છે. દરેક પક્ષે લગ્ન કાઢવાનો પોતાની હુશીયારીથી પટેલોના જવાબ કરવા માટે પોતાને સગવડ પડતી અને મનમાનતી જુદી જુદી લગ્ન તીથીઓ કાઢી છે. એક પક્ષ કે જે તદ્દન જુના વીચારનો છે તેણે ચાલુ સાલની વર્ષ-શાળ સુદ ૪ ની તીથી જાહેર કરી છે અને તે પક્ષ એવા દાંવા કરે છે કે તેમણે કાઢેલી તીથી માતાજીની આસ આજ્ઞાથી અને શાસ્ત્રાનુસાર છે, અને અસલના રીવાજ પ્રમાણે છે. બીજા પક્ષ કે જે જરા સંધારો કરવાનો ડોળ રાખે છે, પરંતુ જે પક્ષની આંતરીક હિચ્છા જુના પક્ષનેજ મળતી છે તેણે એવી ખચર ચલાવ પાડી છે કે માતાજીની આજ્ઞાનુસાર અને અસલના રીવાજ પ્રમાણે અંધ ધાર્મિક ક્રીયાઓ કરીને તેમણે દર ત્રણ વર્ષે લગ્ન કરવાની તીથીઓ નક્કી કરી છે અને સર્વ જ્ઞાતિયોએ તેમણે નક્કી કરેલી તીથી ઉપરજ લગ્ન કરવા વીનંતી કરી છે. આ કહેવાતા સુચારક પક્ષના કહેવા પ્રમાણે જે માતાજીએજ આ વર્ષે કાંઈક રહેમ કરીને દર ત્રણ વર્ષે લગ્ન કરવાની છુટ આપી હોય તો કડવા જ્ઞાતીપર માતાજીની મોટી મહેરબાની કહેવાય પરંતુ સવાલ એ ઉભો થાય છે કે માતાજીને આ વર્ષેજ આવી બુદ્ધી કેમ સુઝી ? શું આટલા વર્ષ માતાજી નીદ્રાવશ હતી ? દસ વર્ષની લગ્ન પ્રથાથી આગળજ લગ્નગર દરજીઆતજ ઘર્ષ પડે છે અને તેનાથી જ્ઞાતિના આગેવાની શારિરિક તથા આર્થિક સ્થિતિપર ગંભીર ગંભીર અસર થાય છે તે સર્વ

કાઠ જાણે છે તો માતાજીએ આ અનર્થ નીર્દય થઈને આટલા વર્ષો સુધી કેમ થવા દીધા ? પરંતુ ઊંડી તપાસ કરતાં માલુમ પડે છે કે આ બધા પ્રયત્નો માતાજીના નહીં, પરંતુ જાતીના સ્વાસ્થી પટેલો તથા ઊંઝાના ધાત્મણોનાજ છે. છેલ્લા ત્રણ ચાર માસમાં અમદાવાદ મુકામે જાતીના બંને પક્ષના લોકોએ સંખ્યાબંધ હેન્ડ-બીલો લગાડી સંબંધી બહાર પાડ્યાં છે અને તે બધા વાંચી જોવાથી એટલો સાર નીકળે છે કે બંને પક્ષો જાતીના લજાની ખાતર નહીં, પરંતુ પોતપોતાનો મોભો તથા હક્ક જાળવી રાખવાનેજ નીર્દોષ માતાજીને વચમાં લાવે છે. દસ વર્ષો લમની પ્રથા હવે એક મુવેજા અથવા અધમુવા જનવર જેવી છે અને જાતીના બંને પક્ષોનો પ્રયત્ન “ કુતર તાણે ગામ ભણી અને શીઆળ તાણે સીમ ભણી ” તેના જેવો છે. પોતપોતાનો મત સમજાવવાને માટે દરેક પક્ષે ભાકતી જોષી મહારાજોની મદદ લઈ અર્વાચીન બનાવટી સ્મૃતીઓ તથા બાળભોધ અક્ષરમાં લખેલા અગડં બગડં શાસ્ત્રોના શ્લોકો ટાંકીને બતાવવા યત્ન કર્યો છે કે પોતે કાઢેલી તીથીઓ શાસ્ત્રાનુસાર છે અને તે તીથીએ લમ કરવાથી વરકન્યા સુખી થશે. બંને પક્ષની સ્થિતિ અજ્ઞાન યાત્રાળુને પોતપોતાના ઘર તરફ હાથ પકડીને ખેંચી જતા, તિર્થ સ્થાનના પંડ્યાઓના જેવી છે ! આ તેમના પ્રયત્નો ફક્ત અજ્ઞાન અને ભોળા જાતીબંધુઓને છેતરવા માટે છે તે વાત બે દરેક જાતીબંધુ પોતાને ઇશ્વરે આપેલી સાધારણ બુદ્ધિનો ઉપયોગ કરશે તો માલુમ પડશે. જાતીના સુધારક બંધુઓ કે જેઓ જ્યોતીષ વગેરે નથી માનતા તેમને તો પટેલોએ કાઢેલી લમ તીથીઓની જશપણ પરવા નથી અને તેઓ તો પોતાની સગવડ અને ઇચ્છાનુસાર અનુકુળ તીથીઓએ પોતાના પુત્ર પુત્રીઓના લમ

ગોઝ્ય ઉમરે વંદોક્ત રીતીએ કરે જન્ય છે. દાખલા તરીકે આવા બે લગ્નો ગયા માસમાં ભરૂચ મુકામે કડવા જ્ઞાતીમાં થયાં હતાં અને ઇશ્વરની કૃપાથી જીના મહેલા અને સ્વાર્થી વીચારના જ્ઞાતીના કુધારક પટેલોની હાજરો બદલુવાઓ છતાં તે લગ્નો નીર્વાધે પસાર થયાં છે. જે બંધુઓને જ્યોતીય ઉપર વીશ્વાસ છે તેઓ પણ બે જીવિપુર્વક વીચાર કરશે તો તેમને માલુમ પડશે કે અમદાવાદના પટેલોએ કાઢેલા લગ્ન શાસ્ત્રીય તથા દરેક જ્ઞાતીના બાળકને અનુકુળ હોઈ શકેજ નહીં. હિંદુઓમાં લગ્ન માટે જે તીથી જોવાય છે તે દરેક વર તથા કન્યાનું નામ, જન્મતીથી તથા રાશી વગેરેને આધારે જ્યોતીય શાસ્ત્ર અનુસાર નક્કી કરાય છે અને તેમાં અમુક ગૃહ નહે છે કે નહીં તેનો પણ ખ્યાલ થાય છે, અને આજ કારણથી લગભગ દરેક લગ્ન માટે જુદી જુદી તીથીઓ નક્કી થાય છે. લગ્ન કાઢવાનો આ સાધારણ નીયમ બ્રાહ્મણ, વાણીયા, લુહારા અને કોળી અને ઢેઢ જ્ઞાતીને પણ લાગુ પડે છે તો કડવા જ્ઞાતીને કેમ લાગુ ન પડે ? શું કડવા પાટીદારો હિંદુ નથી ? આ ઉપરથી સાબીત થાય છે કે, દસ વર્ષ તથા ત્રણ વર્ષના લગ્ન અશાસ્ત્રીય તથા જ્ઞાતીના દરેક બાળક માટે અકુદરતી છે, સંભવ છે કે લગ્ન કાઢનાર પટેલના પુત્ર પુત્રીઓને તે તીથીઓ માફક આવતી હોય તો પછી આવા અકુદરતી લગ્નની તીથીઓજ માન્ય રાખવાની ફરજ દરેક જણ ઉપર કેવી રીતે પાડી શકાય ? જોરજુલમ અને આપજીવોનો જમાનો હવે વહી ગયો છે. મુજરાતના સુપ્રસીદ્ધ લેખક “ ઓહ્યા જોપી ” એ વર્ણવેલા “ નકા નાગરીયાનો ” આ જમાનો નથી કે કોઈ પણ જ્ઞાતીબંધુ દેહને અડે તો તેને નાતજહાર મુકી દેવાય હોઈ હવે જનગત થયા છે અને બ્રહ્મચર્યથી થતા લાભો

તથા શાસ્ત્રીય લમ શું છે તે તેઓ જાણે છે.

નામદાર ગાયકવાડે બાળલગ્નનો કાયદો જે તેમના રાજ્ય માટે થોડા વર્ષ અગાઉ પસાર કર્યો હતો તેનો અમલ અજ્ઞાન કડવા જાતી ઉપર હજી સુધી થયો નહોતો, કારણકે તે નામદારને એમ જણાવવામાં આવ્યું હતું કે દસ વર્ષો બાળલગ્ન તે કડવા જાતીનો એક ધાર્મિક રીવાજ છે અને ધાર્મિક રીવાજમાં સરકાર વચ્ચે પડી શકે નહીં, પરંતુ આખા ગુજરાતમાં કડવા જાતીમાં સંખ્યાબંધ છુટા લમો થવાથી નામદાર ગાયકવાડને માનુષ પડ્યું કે તે રીવાજને કડવા જાતીના ધર્મ સાથે કાંઈ પણ સંબંધ નથી, પરંતુ હિંમના બ્રાહ્મણોનું તથા જાતીના કેટલાક સ્વાસ્થી માણસોનું તે ધર્મીય છે, અને તેથી તે નામદારે બાળલગ્ન પ્રતીબંધ કાયદાનો પુરેપુરો અમલ આ વર્ષે કડવા જાતી ઉપર કરવાનું ફરમાન કાઢેલ છે. આમ કરવાથી ગાયકવાડ સરકારના રાજ્યની કડવા પાટીદાર કોમમાં અવર્ણનીય આનંદ ફેલાઈ રહ્યો છે અને તે દયાળુ નામદાર માટે જાતીના સભ્યોનોએ આભારની લાગણી પ્રદર્શિત કરી છે, પરંતુ કેટલાએક સ્વાસ્થી અને લેલાગુ માણસો કડી પ્રાંતના અજ્ઞાન પાટીદારોને બહેકાવવાને દુષ્ટ યત્ન કરી રહ્યા છે અને સાંભળ્યું છે કે તેઓ આ ઠરાવની વિરૂદ્ધ એક અરજી નામદાર ગાયકવાડને મોકલવાના છે, પરંતુ કડવા પાટીદાર કોમ ઉમેદ રાખે છે કે તે નામદાર આ અરજીને દાખલ દફતર કરશે અને તેનો યત્ન કરનારને રાજ્યના કાયદાની વિરૂદ્ધ ચળવળ કરવા માટે કાયદા પ્રમાણે કામ ચલાવી ચોગ્ય શીક્ષા કરશે.

છેવટમાં આશા રાખવામાં આવે છે કે કડવા પાટીદારો પોતાના પુત્ર પુત્રીઓને ચોગ્ય હિંમરે પોતાની સગવડ અને અનુકુળતા

માફક યોગ્ય તીથીએ પરણાવશે અને હીંદની બીજી જાતીઓની માફક સંસારીક સુધારામાં અગ્રગણ વંધી પોતાનું તથા દેશનું ભયું કરશે. અરતુ.

બરેલી તા. ૧૬-૨-૨૦. }
સંયુક્ત પ્રાંત. }

લી૦ એ. એચ. પટેલ.
એમ. બી. બી. એસ.

નં. ૫૮

કડવા કણુબીઓની કુમળી વયનાં બાળકોની સંસાર યજ્ઞમાં આહુતી નામનું ચર્યાપત્ર હિંદુસ્થાન પત્રમાં છપાયું હતું.

**કડવા કણુબીઓની કુમળી વયનાં બાળકોની સંસાર
યજ્ઞમાં આહુતી.**

ઉપલા વીધય વીધે જણાવતાં રા. પટેલ લક્ષ્મણ નયુમાઈ વળાકર લખે છે કે:-

હિમીયા માતાજીના પત્રીત્ર બ્રાહ્મણો, પુગ્ગરીઓ-ગોરો આ સંસારમાં હિતમ બ્રહ્મકુળમાં જન્મ લઈ અજ્ઞાન કડવા કણુબીઓની જાતીના બાળકોનો સંસાર મુગમાંથીજ છેદાઈ જતો હોવાનું લેશ પણ જ્ઞાન નહીં ધરાવતા હોય? જન્મ પામ્યાને પુરા છ મહીના ન થયા હોય તેટલામાં લગ્ન અને તે વળી એક ધણુંજ લાંબુ દોરકું લઈ સંખ્યાબંધ મેઢાના ગળામાં ગાળીયા નાખી એક સાથે સૌને હાંકે તેવી રીતે?—સંખ્યાબંધ સોલજરોની પલટનને તેનો કમાન્ડર ‘લેફ્ટ રાઇટ, ક્રીક માર્ચ’ વગેરે કહી એકજ અવાજમાં સૌને સરખા હાંકે તેવી રીતે? અફસોસ! પ્રભુની લાડલી વાડીના કુમળાં

આળાડોનું જીવન ધુળ કરી નાંખનારા રાક્ષસી હૃદયના માખાપો અને તેમને અસત્ય માર્ગ દ્વેરનારા આગેવાનોના આંખા કૃષ્ણ માટે અકસોસ !!

નં. ૫૬

કડવા પાટીદાર બંધુઓને સુચના એ ચર્ચાપત્ર દિંદુરધાન તા. ૫ મી ફેબ્રુઆરી ૧૯૨૦ ના અંકમાં છપાકું હતું.

કડવા પાટીદાર બંધુઓને સુચના.

નીચેનું ચર્ચાપત્ર પ્રગટ કરવા વીનંતી છે:-કે વડીલ લાઇઓ જોણુ સાક્ષ અમદાવાદના શ્રેષ્ઠ દુર્ગાપ્રસાદ શંભુપ્રસાદ લસ્કરી તથા શેડ કાળીદાસ બોલાલાઇ તરફથી આપણી જ્ઞાતીમાં લગ્ન કરવાની તીથીઓ બહાર પાડવામાં આવી છે. શેડ દુર્ગાપ્રસાદ લસ્કરી તરફની તીથી વર્ષશાખ શુદ્ધ ૩ ને દીને પરણવાની છે ને શેડ કાળીદાસ બોલાલાઇ તરફથી વર્ષશાખ શુદ્ધ ૪ ને દીને પરણવાની છે. હવે આપણે તે સંબંધી ચીચાર કરવાનો છે કે ઉંઝામાં ઉમીયા માતાજી ગેમી અવાજથી અગર કોઇ બીજી રીને અંતરીક્ષપણે લગ્નની તીથી લખી મોકલે છે તે શી રીતે છે, જો તેમ હોય તો એક પક્ષને તીથી ૩ ને બીજા પક્ષને તીથી ૪ ના લગ્ન કરવાનો લુકમ માતાજી આપે એ તદ્દન અસંભવીત છે. વળી આજ સુધીમાં કોઇ વખત માતાજીએ બે તીથીઓ જુદી જુદી લગ્ન કરવા માટે કાર્દ આપી હોય તેવું આપણા જાણુવામાં નથી. એ ઉપરથી સીદ્ધ થાય છે કે ઉપર ખતાવેલી લગ્નતીથીઓ ઉપર જણાવેલ અમદાવાદના અન્ને શ્રેણીઆઓની મન કંટાળીત કાઢેલી છે. આ બાબતમાં આપને કાંઈ

શંકા રહેતી હોય તો જાતે ઉંઝા ગામે જઈને તપાસ કરી આવવી. રેલ્વેનું સાધન હોવાથી હવે ઉંઝા જવું ઘણું સહેલ છે. તેમ કરવાથી આપને ખાત્રી થશે કે માતાજીના નામથી પત્રીકાઓ કાઢી ખોટી મોટાઈ સાચવી રાખવા ઉંઝાના પોલીસાઓ તેમજ અમદાવાદના શેડીઆઓ આ પ્રયત્ન કરી રહ્યા છે. માતાજી ૩૫૩ કોઈને હુકમ આપતા નથી તેમ અંતરીક્ષણે કોઈ ચીકી નાખતા નથી એટલે તદ્દન ખોટી ગપ છે. આપ એટલો તો વીચાર કરો કે માતા કોઈ દીવસ ખેતાના પુત્રને બાળલગ્ન કરવાની આજ્ઞા આપે ખરાં કે જે બાળલગ્નથી આખી જીંદગી નષ્ટ થાય છે. આપણે પ્રત્યક્ષ જોઈએ છીએ કે આપણી જ્ઞાતીમાં સેંકડે ૨૫ ટકા પરજીતર ટકવું દશે. ઉમ્મર લાયક થતામાં કોઈ મૃત્યુ શરણુ થાય છે, અગર તો લુલા, લંગડા, બાડા, કમડા અથવા પ્રતીકુળ સ્વભાવના થવાથી છેવટે ફારગતી આપવાનો વખત આવે છે. એ રીતજથી આપણે મુદરથાત્રમ ઘણાજ દુઃખી થઈ રહ્યો છે તે આપણે પ્રત્યક્ષ જોઈએ છીએ. અફસોસ છે કે જે જ્ઞાતી ક્ષત્રીય ગણાતી હતી તે અસારે શુદ્ધની પંકતીમાં આવી પડી છે. પાટીદાર અંધુઓમાં હજુ પણ કેટલાક ક્ષત્રીય ગુણો જેવા કે જમીનને ધારણુ કરવી, ઉદારતા, સ્વતંત્રતા વગેરેને ટકાવી રહ્યાં છે. પરંતુ આ એક લક્ષની રીતથી તમામ ગુણાં ઢંકાઈ જાય છે. અંધુઓ આ લક્ષની રીત આપણા વડવાઓએ અમુક વર્ષનેજ માટે ખેતાની લાજ સાચવી રાખવાં કાઢી હતી કારણકે મુસલમાની રાજ્ય અમલમાં હીંદુ કન્યાઓને જોર બુલ્લમથી લઈ જવામાં આવતી પરંતુ જે કન્યાને પરણાવી દીધી હોય તેને મુસલમાનો બુદ્ધિ જાણી લઈ જતા નહી. તેટલાજ કારણથી આપણે લક્ષની તીથી પાછળ ખીજ માંડવરાત પ્રલ દડ

સાથે પરણાવવાની રાખેલી છે એટલે મુરતીઓ ન મળે તો છેવટે
 ધૂલ દડા સાથે પરણાવી દેવી. જેથી તે વીચાલીત થયેલી ગણાય
 અને તંને મુઝલમાનો બુકુ ગણી લઈ ન જાય. આટલા માટેજ
 આપણા વડીલોએ આ રીત થોડા સમય માટે કાઢેલી તે આજ
 સુધી ચાલુજ રહી છે તો હવે સમયને અનુસરી તેમાં ફેરફાર કર-
 વાની જરૂર છે. બંધુઓ ! કાયદાઓ અમુક વખતને માટેજ હોય
 છે. હંમેશાને માટે હોતા નથી. વખત બદલાતા જરૂર તેમાં ફેરફાર
 કરવો જોઈએ છે. કાયદાઓ આપણે માટે છે. આપણે કાયદા માટે
 નથી એ વીચારી જોવું. ભાઈઓ બ્રહ્મચર્ય ઉપર આખી જીંદગીનો
 આધાર રહેલો છે તે બ્રહ્મચર્યને નટ પ્રાયઃ કરવામાં આવે છે.
 આપ કહેશે કે આપણે તો યોગ ઉભરે પોખાણું કરી કન્યા વળા-
 વીએ છીએ તો પછી બ્રહ્મચર્ય કેવી રીતે નષ્ટ થાય, પરંતુ ભાઈઓ
 આજકને નાનપણમાં પરણાવવાથી વડુ, સાસુ, સસરા વગેરે ગૃહ-
 સ્થાત્રમી સંસ્કારો તેના મગજમાં ગુરતી જાય છે. તેમજ આપણા
 ઘેર ઘેરનાં કળેડાના ઝગડાઓ આજકો બુએ છે એથી કરી ઘણાં
 આજકોના મન ઉપર ખોટી અસર થાય છે. જે સમય વીદ્યા હુન્નર
 પ્રાપ્ત કરવાનો છે તે સમય આજકને ગૃહસ્થાત્રમ ચલાવવાનો આવે
 છે. એ રીવાજ તદ્દન ઇશ્વરીય નીયમથી ઉલટો છે. માટે બંધુઓ !
 આ કુરીવાજને ઠોડી દઈ યોગ ઉભરનાં આજકો થાય ત્યારે છુટા
 લક્ષ કરવા તૈયાર થાઓ કે જેથી ઇશ્વર તમારી મન કામનાઓ
 પુર્ણ કરશે. ઇશ્વરી નીયમ મુજબ ચાલતાથી મનુષ્ય સુખી થાય છે
 એ મહા મંત્ર છે. લગ્ન જેવા મોટા પ્રશ્નને નજીવી વત ગણી
 ઠીંગણા ઠીંગલીની માફક પરણાવી આપો છો તે શું માનુષી રીત
 છે ? આજકને લક્ષ એટલે શું તેનું તો ખીલકું જ્ઞાન હોતું નથી.

લગ્નમાં અમોહોત્ર તેમજ સુર્યની સમક્ષ પ્રતીજ્ઞાઓ કરવી પડે છે ત્યારે વીધીસર લગ્ન થયા કહેવાય તેને બદલે આપણાં લગ્નમાં તો તદ્દન ગડગડાધ્ધાય કરી પતાવી દેવામાં આવે છે. આ લગ્નને અમદાવાદવાળા શેઠ કાલીદાસ બોઝાભાઈ પોતાના તરફથી કાદેલી પત્રીકામાં દેવી લગ્ન કહે છે. લગ્ના શેઠજીને નમ્ર વીનંતી કરે છું કે આપ દઈની લગ્નનો અર્થ પુરો સમજો છો કે ? ગમે તેમ આકું અવળું લખી દઈ ભોળા પાટીદારો ઉપર પટેલાઈ કરવા માગો છો ! શું એક નીરક્ષર નામનોજ આદ્યજી આવી તેના માતા પીતાને ખમે લીધેલા રોતા કકળતા બાળકને ફેરા ફેરવી જાય તેને દઈની લગ્ન કહ્યો છો ? દઈની લગ્નનો ખરો અર્થ શું છે તે જુઓ. પુર્ણ બ્રહ્મચર્યવાન સ્ત્રી પુરુષ પ્રેમયુક્ત પ્રસન્નતાપુર્વક વીવાહ કરે તેનું નામ દઈની લગ્ન છે. (જુઓ મનુસ્મૃતી) આતો આપણા ખરી રીતે પિસાય લગ્ન કહેવાય કેમકે જેને સ્ત્રી પુરુષનું ભાન હોતું નથી તેવા બાળકના લગ્ન મારીમચડીને કરી દેવાં તે પૈસાય લગ્ન નહીં તો બીજું શું ! ભાઈઓ વીચારો ! આપણાં બાળકોનું હિત અહિત જાણવું તે આપણુંજ કામ છે એમાં અમુક ગામના પટેલીઆઓ લખી મોકલે તેજ તીથીએ અંધશ્રધ્ધા રાખી વર્તવું તે અત્યંત હાનીકર્તા છે. હવે છેવટે આપને આ બાબત પુર્ણ વીચાર કરવા વીનંતી કરે છું. આવી ઉત્તમ ગણાતી પાટીદાર કામ કે જેના ઉપર સજીનો આધાર રહેલો છે તે આવા કુરીવાજથી દીન દીન પ્રત્યે નજર પડે થતી જાય છે એથી માંડે હૃદય કંપી ઉઠે છે. એથીજ આ સત્ય હકીકત આપને લખવા પ્રેરણા થઈ છે તે ઉપર વીચાર કરી વહેલાસર ચેતી આ રાક્ષસી રૂઢીને તીજાંજલી આપી એગ્ય ઉમ્મરે પુત્ર પુત્રીઓના લગ્ન કરેશો એવી આશા હું રાખું છું.

તા. ૬-ભાદ્રમ્યે ! માતા ઉમીયા તરફની કાંઈ બીક રાખશોમાં તેઓ તો આપણને લલામણુ કરે છે કે હાથરી નીચમ મુજબ ચાલે તો તમારું કલ્યાણ થશે. ઉપરના મારા લખાણથી આપ એમ નહીં સમજશો કે હું માતાજીનો દરોહી છું, પરંતુ ઉમીયા માતાજીનો પરમ ભક્ત છું અને એમની પ્રેરણાથીજ આપને લખી જણાવું છું. એજ વીનંતી.

ભીં. જાતી સેવક.

મગનલાલ લલ્લુભાઈ પટેલ ઘોલેરા.

લાલ ગુરુકુળ સાન્ટાકરજી.

નં. ૬૦

પાટડીમાં દરબાર સાહેબને ત્યાં કડવા પાટીદાર કોમમાં લગ્ન સંબંધીના સવાલનું નિરાકરણ કરવા ગુજરાત કાઠીયાવાડ માળવા વીગેરે પ્રદેશોમાં વસ્તા કડવા પાટીદારોના પ્રતિનિધીઓનું સંમેલનનું પ્રોસીડીંગ-બુક છપાઈ વેંચાઈ હતી.

કડવા પાટીદાર કોમમાં લગ્ન સંબંધીના સવાલનું નિરાકરણ કરવા ગુજરાત, કાઠીયાવાડ માળવા વીગેરે પ્રદેશોમાં વસ્ત કડવા પાટીદારોના પ્રતિનિધીઓનું સંમેલન પાટડી મુકામે થયેલું તેના કામકાજનું પ્રોસીડીંગ્સ.

સંવત ૧૯૭૬ ના ફાગણ વદ ૪ સોમવાર.

તા. ૮ માહે માર્ચ રાને ૧૯૨૦

તોંખા તોંખા પ્રદેશના દબરેક પ્રતિનિધીઓ દાખર છે.

શરૂમાં દરબારશ્રી દોલતસીંહજીએ પોતાનું ભાષણ વાંચી
અતાવ્યું તે નીચે મુજબ:—

ભાઈઓ,

આપ સૌ મારા આમંત્રણને માન આપી અત્રે પધાર્યા છો,
તે માટે શરૂમાં આપ સરવેનો હું આભાર માનું છું, અને હમારા
આ ગામમાં આપને અંતઃકરણપૂર્વક આવકાર આપું છું.

સદગૃહસ્થો, હવે આપને અત્રે ઓલાવવાના કારણ ઉપર
આવીએ. આ સાલ લક્ષ નિકળ્યાના તથા જુદા જુદા પક્ષે જુદી જુદી
તારીખના લક્ષ કાઢ્યાનાં તથા પોતાની તારીખ ખરી છે, અને
બીજીની ખોટી છે. એવાં આમનસામન જાણાં તો મક્કતાં રહેતાં
હતાં, પણ ખાસ પ્રવૃત્તિઓ કડી પ્રાંતના આગેવાનો, અમદાવાદ,
વીરમગામ, પાટડી વિગેરે ગામોનાં કેટલાંક માણસો મેહેસાણા મુકામે
લેગા થઈ તા. ૧૫-૧-૨૦ ના રોજ દરાવ કરીને દરાવેલી છે.
આ સંબંધમાં હમારા ઉપર પ્રથમ આવેલો કાગળ આપ સમક્ષ
વાંચી અતાવું છું.

જે દરાવનો હવાલો આવેલો છે તે વાંચી અતાવું છું.

શ્રીમંત સરકારનો હુકમ વાંચી અતાવું છું.

ઉપર જણાવેલા દરાવ પછી કડી પ્રાંતના સુખા સાહેબે જે
સરકયુક્તર કાઢ્યો છે. તે વાંચી અતાવું છું.

કડી પ્રાંત કડવા પાટીદાર સમાજ તરફથી આવેલો કાગળ જે
હમણાં મેં વાંચી અતાવ્યો. તેમાં જણાવ્યા પ્રમાણે સોએક માણ-
સનું ડેપુટેશન મારી પાસે આવ્યું હતું અને અધાને અનુકુળ આવે
તે રીતે વસતો ગાળો કુંદા કરી એક તારીખે હમેશની વિધિ પ્રમાણે

લગ્ન કરવાનો પ્રથા જળવાઈ રહે તેવો સમાધાની ભર્યો રસ્તો જ્ઞાતિના આગેવાનોને બોલાવી કરી આપવા માંગણી કરી હતી. નાતના કામમાં બહુ માયું નહીં મારવા આંહીની હમેશની પદ્ધતિ છે, અને વળી તાજેતર હમારા પિતાશ્રીના સમયમાં એ વખતનો કડવો અનુભવ હતો, એટલે એ માંગણી સંબંધી તાત્કાલીક હમે કાંઈ નિર્ણય હિપર આવ્યા નહોતા. પછીની સ્થિતિ બહુ હાલમ ડોલમ અને ગુંચવાડવાળી થઈ પડી હતી. લગ્ન હાલ સાલ થશે કે નહીં એમ થણી બાબુથી સવાલ પુછવા લાગ્યા. કેટલાક ભાગોના પ્રતિનિધીઓ તો એ તપાસ માટે જાતે આવ્યા હતા. કેટલાકો લગ્ન હાલ સાલ કરવાનો આગ્રહ કરતા હતા, તો કેટલાકો મજબુત રીતે બંધ રાખવાને કહેતા હતા. લગ્નોઆ પણુ લગ્ન લેઈ જવાં કે નહીં તે પૂછવા આવ્યા હતા. વળી દરેક પક્ષને ફાવતી ખટપટો થતી હોવાની ખૂબો આવતી હતી. આ પ્રમાણે બહુ ગુંચવાડો થઈ રહ્યો હતો. આ વખતે સૌને અનુકૂળ આવે તેવો વચનો રસ્તો નીકળી સમાધાન થઈ જ્ઞાતિમાં શાંન્તિ પ્રસરવા સંભવ જવાં હમારી તરફથી લક્ષ નહીં આપવા માટે હમારો દોષ પણુ નીકળતો હતો.

આવા સંજોગોમાં છેવટે આપ સૌને આ પ્રમાણે તરફી આપવા જરૂર પડી છે.

લગ્નનો લાંબી મુદ્દતનો ગાળો છે, તે ફેરવી ટુંકી મુદ્દતનો કરવાનો બધાનો વિચાર અને માંગણી છે. હવે ગાળો કેટલો રાખવો તે ફક્ત આપણે વિચારી નક્કી કરવાનું છે, તે સાથે લગ્ન કાઢવાની હાલની રીતથી અમદાવાદમાં પક્ષ પડી થણો કુસંપ વધી ગયો છે, તથા આખી દેશને દર લગ્ન વખતે ઝઘાવવું પડે છે, તેથી હવે લગ્ન કાઢવા માટે એક કમીટી નીમવી, અને તે મુકરર થયેલાં અંતરે

ધારાસર માતાજી આગળ વિધી કરી લગ્ન કાઢે ને તે પ્રસિદ્ધ કરાવે આવું અંધારણુ અંધવાની દરખાસ્ત છે.

આપણી જ્ઞાતિની લગ્ન સંબંધી પદ્ધતિ સર્વથા મનભેદના કારણથી જ્ઞાતિને જેટલી હાની થતા લાગી છે, તેના કરતા વધારે હાની જ્ઞાતિને થઈ છે, અને હજુ થતા સંભવ છે, તે કારણ પણ વિચારી દૂર કરવા જેવું છે. તે એ છે કે આપણી જ્ઞાતિમાં દીન પ્રતિદીન ગોળ થતા જાય છે. મોટા ગોળના પણ નાના ટુકડા થતા જાય છે. આ પ્રમાણે થવાનું પરિણામ એ થવાનું કે વખત જતે પ્રત્યેક ગોળ એક જાણે જુદી નાની જ્ઞાતિ હોય એમ થઈ જવાતો. નાની જ્ઞાતિને લગ્ન સંબંધી મુશ્કેલીઓ ફેકલી પડે છે, તે જેને અનુભવ છે, અને મને ખાતરી છે કે તમારામાંના ઘણાને તેવો અનુભવ થયો હશે, તેવો જાણ્યા વિના રહ્યા નથીજ કે તેનાથી એ-હદ મુશ્કેલીયતો નડે છે અને તેથી નાની જ્ઞાતિમાં જન્મ થયો ન હોત તે સાફ એવાં ઉદગારો તે જ્ઞાતિના ફેટલાક માણસો કાઢતા સંભળાય છે.

જેમ ક્ષેત્ર મોટું તેમ લાભ ઘણા હોય છે. મોટા ક્ષેત્રમાં વ્યાપાર કરનારાના લાભ મેળવી જોતાં તમને જણાયા વિના રહેશે નહીં કે વિશાળ ક્ષેત્રમાં ફાયદા ઘણા છે. મહાન રાજ્યમાં વસનારને તથા નોકરી કરનારને પણ ઘણા ફાયદા થાય છે, તેવો અનુભવ સામાન્ય છે. તેજ પ્રકારની આખી જ્ઞાતિના ટુકડાસાંધી અસત્ત્ર પ્રમાણે આખી જ્ઞાતિ થાય તો ફાયદોજ થાય તે વાત તો સર્વ કોઈથી ના પાડી શકાય તેમ નથી.

ગોળ ઘણા વખતથી થયા છે, તેનું પરિણામ ગોળવાળા પણ જાણે છે તેમને ઘણી ઘણી મુશ્કેલીઓ ભોગવવી પડે છે તેવો અનુ-

લવ થયા છતાં બધા મળીને દુઃખનું નિવારણ કરવાનું એમનાથી બની શકતું નથી, તેનું મુખ્ય કારણુકે તે બધાને એકઠાં મળવાની હજી સુધી જોઈએ તેવી તક મળી જણાતી નથી. હવે જ્યારે તમે સર્વને આજરોજ જોઈએ તેવી તક મળી છે અને આખી જ્ઞાતિના આગેવાનો આજે મળ્યા છે તો તમે સધળા મળી સંપૂર્ણ રીતે દીર્ઘ વિચાર કરી જ્ઞાતિને તોડનાર ગોળ સળધી છેવટના નિશ્ચયપર આવશો.

આખી જ્ઞાતિ અવિલકત રહે, આખી જ્ઞાતિનું ઐક્ય પાછું બની રહે તેમાંજ આખી જ્ઞાતિનું હિત રહ્યું છે. તેમાંજ જ્ઞાતિને પૂર્ણ લાભ છે. અને તેમાં જ્ઞાતિનું બળ છે. આસપાસની રાજકીય સ્થિતિ જોતાં આખી જ્ઞાતિનું ઐક્ય થશે, અને ગોળ નીકળી જશે, તો જ્ઞાતિ સમસ્તને અનેક લાભ થવાના. તેથી ઉત્તરુ જો જ્ઞાતિના ટુકડા થઈ જશે તો રાજકીય લાભો પણ મળવામાં ધણી અડચણો પડવાની.

જે વખતે બીજી કોમો એક થવા પ્રયત્ન કરી રહી છે અને એક થઈ રાજકીય લાભ મેળવવા આશા રાખે છે, તેજ વખતે તમે તમારી જ્ઞાતિના ટુકડા કરતા ચાલો છો, એ સમ ત જ્ઞાતિને હાનીકારક પગલું છે. તો તમે સધળો વિચાર કરી આવું અનિષ્ટ પરિણામ ન થાય એમ કરશો એવી આશા છે.

અગાઉ ગોળની બદી આ પ્રમાણે ધણી વધી ગયેલી, તેથી સંવત ૧૯૨૫ માં મારા દાદાજીએ જ્ઞાતિ મેળો કર્યો હતો, અને જ્ઞાતિએ એકમતે થઈ ગોળ તોડી નાંખ્યા હતા, તે કસાવ હું તમને વાંચી બતાવું છું. તે મેળાવડો કરાવનાર એક સરખેજનો બ્રાહ્મણ હતો. હાલની માફક તે વખતે પણ ગોળથી ધર્મ વિરુદ્ધ અત્યાચારો

થયાથી તે પુરૂષને બહુ લાગ્યું હતું, અને તેથી અમારા દાદાજી પાસે આવી અત્યાચારોની અસર કરાવી મેળાવણે કરાવ્યો હતો.

છેવટે તમારાજ આગ્રહથી અને જ્ઞાતિ હીતથી પ્રેરાઈ તમેને અતરે આમંત્રણ કરી એકઠા કર્યા છે, તો તમે જ્ઞાતિ હીતના ખાતર જ્ઞાતિના ઐક્યની ખાતર, જ્ઞાતિના લાલ અને લલાની ખાતર, સર્વને અનુકુળ પડે તેવો જ્ઞાતિના લક્ષ સમ્બંધીનો રસ્તો કાઢવા તથા ગોળની હાની દૂર કરવા યોગ્ય કરશે તો મેં જે શ્રમ લીધો તે ફળીભૂત થયો છે એમ સમજીશ, અને મને આ વખતે સંપૂર્ણ આશા છે કે તમે જ્ઞાતિના આગેવાનો જ્ઞાતિ સમસ્તને આ વખતે નિરાશ નહીજ કરો એવા ભરૂંસાથી હવે હું એમવા રમ લઉં છું.

ભાપણુમાં વાંચેલા કાગળો નીચે મુજબ.

તા. ૧૬-૧-૨૦ મેહસાણા.

જ્ઞાતિ શીરોમણી નામદાર દરબાર શ્રી દાહતસીંહજી.

સુરજમલસીંહજીની સેવામાં મુ. પાટી.

મેહસાણાથી લી. કડી પ્રાંત કડવા પાટીદાર સમાજ તરફથી વિનંતી કરવાની કે ગઇ કાલ તા. ૧૫-૧-૨૦ ના રોજ મહેસાણા મુકામે કડી પ્રાંત કમીટી બેગી ઘરે ડરાવ કર્યો છે કે આજુ સાલે લક્ષ કાઢવામાં આવેલાં છે તે લક્ષ વધાવવાથી તેમજ તે લક્ષન કરવાથી અમારી કડી પ્રાંતની રૈયતને અડચણ આવી છે. કારણ અમારા સરકાર તરફથી કાયદાનો ખાદ ધણોજ આવે છે. તેમજ મોંઘવારી બહુજ છે. તે કારણોને લેખને સુધારાવાળા પક્ષ અને જુના વિચારવાળા પક્ષ એ બન્ને પક્ષોએ મળી કડી પ્રાંત સુખા સાહેબની રૂચ એવો ડરાવ કર્યો છે કે આ સાલે લક્ષ કરવા નહી

અને હવે પછી કેવી રીતે લામ કરવા અને ક્યારે કરવાં વીગેરેનો વીચાર કરવા તેમજ બન્ને પક્ષે એક બંધી થઈ આપ દરબારશ્રીની હજુરમાં જવું અને તેઓ સાહેબ જે સલાહ આપે તે પ્રમાણે વર્તવું એવો ઠરાવ કરી, તા. ૧૬-૧-૨૦ ને સોમવારના રોજ આપ ચરણે કડી પ્રાંતના તમામ ગોળના આગેવાનો વિનંતી કરવા આવવાના છીએ એજ અરજ તા. મજકુર.

લી. આપનો

પા. ગંગારામ નરસી.

ઠરાવ નં. ૧.

તા. ૧૫-૧-૧૯૨૦

આજરોજ મહેસાણા મુકામે કડી પ્રાંતના કડવા પાટીદારો તથા વીરમગામ, પાટડો, અમદાવાદ વીગેરે સમસ્ત પાટીદારો બંધે-લન મળી એક મત થઈ ઠરાવ કરીએ છીએ કે આ સાલમાં આ-પણી જ્ઞાતિના લગ્ન નીકળ્યાં છે, તે લગ્ન હાલ શાલે કરવાં નહીં એવો ઠરાવ સર્વાનુમતે મંજુર રાખવામાં આવે છે, કારણ આ સાલે મોઢવારી છે તેમજ સરકાર તરફથી પરવાનગી મળતી હતી તે પણ રદ થઈ છે, તે બંદલ નીકાલ કરાવવા વખતની જરૂર છે તેમજ શ્રી સરકાર તરફથી યોગ્ય રીતે ખુલાશો ન થાય ત્યાં સુધી લામ કરવાં નહીં એ ઠરાવ સર્વાનુમતે મંજુર કરવામાં આવે છે.

તા. ૧૫-૧-૨૦

ઉપર પ્રમાણેનો ઠરાવ કરી સર્વે લોકોની સહીઓ કરાયેલ છે.

નામદાર ગાયકવાડ સરકારની આજ્ઞાપત્રિકા.

તારીખ ૧ માહે જાનેવારી સને ૧૯૨૦ પોષ સુદ ૧૦

સંવત ૧૯૭૭ ના પાને ૫૮૬ ની જાહેરાત નકલ.

ન્યાયમંત્રી કચેરી.

જાહેરાત અંક ૭ સંવત ૧૯૭૬

વિષય—ચાલુ સાલે કડવા કણખી ન્યાતમાં થનારા બાળલમો માટે પરવાનગી મળવા અરજીઓ નહી કરવા વિષે.

જાહેરાત કાઢવાનું કારણ—ચાલુ સાલે કડવા કણખી ન્યાતમાં લગ્નો નીકળવાનાં છે એમ જાહેર થયેલું છે. સદરહુ ન્યાતમાં બાર વર્ષે લગ્ન નીકળે છે, એવી રીતે હોવા બાબતની સમજુત હોવાથી તે રીતને માન આપવા માટે બાળલમ પ્રતિબંધક નિયંધની કલમ ૮ ની પેટા કલમ (૨) ની રકમ (ક) નો અપવાદ રાખવામાં આવ્યો હતો, પણ ગમે વખતે સદરહુ ન્યાતમાં સંવત ૧૯૬૬ માં લગ્નો થયા પછી ચાલુ સાલે એટલે દશમે વરસે ફરી લગ્ન નીકળ્યાનું જાહેર થયું છે. તેમજ સદરહુ ન્યાતમાં ગમે તે વખતે લગ્ન થઈ શકે એવા વિચાર સુધારા પક્ષના કેટલાક આગેવાનો ધરાવે છે અને એવી રીતે તે ન્યાતમાં વયસ્કાં વર્ષોમાં પણ કેટલાક લગ્ન થયાં છે, એમ જાણવામાં આવેલું છે. તે ઉપરથી કડવા કણખી ન્યાતમાં બાર વરસેજ એક વખતે લગ્ન થાય છે, એ સિદ્ધાંત તુડી પડે છે અને તેથી બાળલમ પ્રતિબંધક નિર્ણયની કલમ ૮ ની પેટા કલમ (૨) ની રકમ (ક) ની રકમનો લાભ તે ન્યાતને એક સહી મળવા જોવો નથી. એમ હોવાથી સદરહુ ન્યાતના લોકોને ન્યાયાધિશીઓમાં પરવાનગી મળવાની અરજીઓ કરતાં અને અર્થમાં વિના કારણ ઉતરતાં અટકાવવાના હેતુથી શ્રીમંત સરકારના હુકમ અન્વયે નીચે પ્રમાણે સુચવવામાં આવે છે.

કડવા કણખી ન્યાતમાં થનારા બાળ લગ્નોને નિયંધની કલમ ૮ ની રકમ (ક) નો લાભ મળશે નહી.

(૨) ચાલુ સાલે કડવા કણુખી ન્યાતમાં લગ્ન થવાનું જાહેર થાય અને બાળલગ્ન કરવા માટે પરવાનગી મળવા તે ન્યાતના લોકો અરજીઓ કરે તો બાળલગ્ન પ્રતિબંધક નિયંધની કલમ ૮ ની પેટા કલમ (૨) ની રકમ (ક) નો લાલ તેમને મળી શકશે નહીં.

તારીખ ૨૭ માહે ડીસેમ્બર
સને ૧૯૧૬
વી. એમ. પી.

} Sd. G. K. Dandekar
ન્યાયમંત્રી.

શ્રી

કી. જા. નં. ૪૬૬

દા. હુકમ.

તા. ૧-૧-૧૯૨૦ ની આજ્ઞાપત્રિકા પાને ૫૮૬ ઉપર મે. રા. રા. ન્યાયમંત્રી સાહેબની જાહેરાત નંબર ૭ તા. ૨૭-૧૨-૧૯૧૬ ની પ્રસિદ્ધ થયેલી છે, તેમાં સરકારના હુકમથી જણાવવામાં આવ્યું છે કે ચાલુ સાલે કડવા કણુખી જાતિમાં લગ્ન થવાનું જાહેર થાય અને બાળલગ્ન કરવા માટે પરવાનગી મળવા તે જાતિના લોકો અરજીઓ કરે તો બાળલગ્ન પ્રતિબંધક નિયંધની કલમ ૮ ની પેટા કલમ ૨ ની રકમ ક નો લાલ તેમને મળી શકશે નહીં.

૨ સરકારથી આવેલો હુકમ થવાનો સંલગ્ન છે, એ ધાસ્તીથી ઉંજાના પટેલ શામળદાસ બાળસાહેબે ઉતાવળ કરી સદરહુ જાહેરાત આજ્ઞાપત્રિકામાં પ્રસિદ્ધ થતાં પહેલાં લગ્ન કાઢી નાંખેલું છે. આનું પરિણામ એ થવાનું કે ખરી સ્થિતિ નહીં સમજનાર કડવા પાટીદાર જાતિનો અજ્ઞાન વર્ગ મુકરર થએલા દિવસે લગ્નો કરવા તૈયાર થઈ જશે અને ન્યાયાધીશીમાં પરવાનગી માટે અરજીઓ કરશે, પરંતુ સદરહુ જાહેરાત અન્વયે હવે પરવાનગી મળી શકશે

નહી તેથી સ્ટાંપ વિગેરેનો ખર્ચ લોકોના માથે પડશે અને જો ખોટી સમજથી પરવાનગી મળ્યા વિના લગ્ન કરશે તો તેમના ઉપર ફોજદારી કામ ચાલી દાંડનો ખોજો પડશે, આ પ્રમાણે થાય તો લોકો ઉપર ઘણી મોટી રકમનો ખોજો પડે તેમ છે, અને તેથી સરકારનો સ્તુત્ય હેતુ બર આવશે નહીં.

૩ ગઈ કાલે મહેસાણા મુકામે કડવા પાટીદાર જ્ઞાતીના ધણુ ગામોના લોકોએ મોટી સંખ્યામાં ભેગા મળી સરકારનો સ્તુત્ય હેતુ બર આવે અને સરકારના હુકમનું માન રાખવામાં આવે એટલા માટે પટેલ શમળદાસ બાજીલાલ તરફથી ઉતાવળ કરી જે લગ્ન કાઢવામાં આવ્યું છે તે પ્રમાણે ન વર્તતાં ચાલુ સાલે લગ્ન કરવાં નહીં, એવો સર્વાનુમતે ફરાવ કર્યો છે. એ ફરાવ કરવાનો ખોજો ઉદ્દેશ એવો પણ છે કે ચાલુ સાલે લગ્ન નહીં કરતાં પુરતો વખત મળશે. તેથી સમસ્ત જ્ઞાતિએ એકત્ર થઈ લગ્નના ચાલતા આવેલા રીવાજમાં સમયને અનુસરી કેવો ફેરફાર કરવો તે નક્કી કરી જે કાયદામાં તે ધોરણે ફેરફાર થવાની જરૂર જણાય તો સરકારને તેમ કરવા વિનંતી કરવી.

૪ ઉપર જણાવેલી જાહેરાત જોકે આજ્ઞાપત્રિકામાં પ્રસિદ્ધ છે, તો પણ કડી પ્રાંતની મોટી કડવા પાટીદાર જ્ઞાતિના દરેક ગામે દરેક ઇસપતે એ જાહેરાતની માહિતી મળે એવો સંભવ નથી, અને જો તેમ થાય તો સરકારનો સ્તુત્ય હેતુ નષ્ટ થઈ અજ્ઞાનપણામાં લોકો ઉપર ઘણી મોટી રકમનો ખોજો આવી પડે તેમ છે.

૫ સગળ આ દફતરી હુકમથી દરેક મહાલના રા. વહીવટદાર તથા પેટા મહાલના આ. મહાલકારીને જણાવવામાં આવે છે કે આ હુકમની નકલ તેમને મળે કે દરેક ગામના પટેલ તથા તરફ

મોકલવી અને પટેલ તક્ષાટીએ નકલ મળે કે તરત વગર વિશ્વએ દરેક ગામના કડવા પાટીદારોને ચોરા આગળ અગર ખીજી પ્રસિદ્ધ જગ્યાએ એકઠા કરી તેમને અમારો આ હુકમ જરાયર સમજાવવો કે જેથી ચાલુ સાલે લોકો ભુલમાં પડી પટેલ શામળદાસ બાજીભાઈ તરફથી મુકરર કરવામાં આવેલી તારીખે લગ્ન કરવાની તૈયારી કરે નહીં, અને પરવાનગી મેળવવાની ખોટી આશાથી ખરચમાં ઉતરે નહીં તથા વગર પરવાનગીએ લગ્ન કરી ફોજદારી કામ ચલાવવાને પાત્ર થઈ દંડના બોજામાં આવે નહીં.

૬ ઉપર પ્રમાણે તજવીજ કંઈ પણ વિશ્વંચ વિના પટેલ તક્ષાટીએ તેમની સુપ્રતના દરેક ગામે જરાયર રીતે કરવી જોઈએ. જો કોઈ પટેલ તક્ષાટીની કસુરથી કે હમમમથી ઉપર જણાવેલી બહેરાત પ્રસિદ્ધ કરવાનો સરકારનો હેતુ નિષ્ફળ ગયો છે, એમ જણાશે તો તેમને જર તરફી સુધીની સખ્ત શિક્ષા અમારા તરફથી કરવામાં આવશે.

આ દા. હુકમની નકલો દરેક મહાલે વ. પેટામહાલે મોકલવી તા. ૧૬ માહે જાનેવારી સને ૧૯૨૦

ન. મુ. કરનાર
ત્રી. બળવંત-કારકુન.

} સહી. આર. એમ. દેસાઈ
સુબા પ્રાંત કડી.

સં. ૧૯૨૫ ના જ્ઞાતિ મેળાવડામાં થયેલા ઠરાવોમાંથી.

૧ કલમ પહેલી-જ્ઞાતિનાં લોકોએ ગોળ બાંધી પોતાનાજ ગોળમાં કન્યાઓ લેવા દેવાનો વડીવટ પાડ્યો છે, તે બંધાએજ ગોળ આજરોજ તોડી નાંખ્યા છે. માટે પોતપોતાની ખુશી પ્રમાણે કન્યાઓ લેવીદેવી તેમાં કોઈ માણસે હરકત ઇજા કરવી અગર કરાવવી નહીં.

અમદાવાદના પટેલ જીવણલાલ અમૃતલાલે નીચે મુજબ દરખાસ્ત કરી.

મે. દરખાસ્ત સાહેબ દેવતસીંહજી તથા જ્ઞાતિયંધુઓ.

મરહુમ દરખાસ્ત સાહેબ સૂર્યમલજી સાહેબે આપણી જ્ઞાતિના હિતના ખાતર મહાન શ્રમ તથા ખર્ચ કરી આપણી જ્ઞાતિનો મેળાવડો સંવત ૧૬૬૮ ની સાલમાં કર્યો હતો, તે વખતે સમસ્ત જ્ઞાતિ તરફથી તેહ સાહેબને જ્ઞાતિના આગેવાનોનું કહેવું સાંભળી જે રસ્તો કાઢે તે સમસ્ત જ્ઞાતિને કલુષ છે, એવો ઠરાવ કરેલ અને તે પ્રમાણે તેઓ નામદારને આગેવાનોનું કહેવું સાંભળ્યા બાદ અને નામદાર ગાયકવાડ સરકાર તરફથી બાળલખન પ્રતિજ્ઞાધકનો કાયદો તે વખતે તાજેજ થયો હતો તે બાબતમાં લેતાં એવું લાગ્યું કે સવગાને અનુકુળ લાગે તેવો રસ્તો તે વખતે તુર્ત કાઢી શકાય તેમ નથી તેથી પોતાનો હેતુનો ઠરાવ બહાર પાડવાનું મુક્તતરી રાખ્યું હતું. તેહ સાહેબના સ્વર્ગવાસ થયા બાદ જે જે બનાવો બન્યા છે અને તમો નામદાર દરખાસ્ત સાહેબે ભાવણમાં બતાવ્યાં છે તેના પરીણામે આપણી જ્ઞાતિના આગેવાનોની વિનંતી અને આગ્રહથી તમોએ તે બાબતનું નિરાકરણ કરવા જ્ઞાતિ સમસ્તને આજે એકઠી કરી છે તો હું દરખાસ્તરૂપ અરજ કરું છું કે આપના પિતાશ્રીએ જે ઠરાવ કરવાનું મુક્તતરી રાખ્યું હતું, તે કામ હાથપર લેઈ સવગાને સામાન્ય રીતે અનુકુળ પડે તેવો રસ્તો કાઢશે, એવી આપને જ્ઞાતિ અર્જ કરે છે, તેથી દરખાસ્ત રજુ કરું છું.

તે દરખાસ્તને નીચે મુજબના સદગૃહસ્થોએ ટેકા આપ્યો તે સર્વાનુમતે મંજૂર થયું.

શેઠ. મગનલાલ મણીલાલ	અમદાવાદ.
પારી. ત્રીભોવનદાસ હરીવલદાસ	વીરમગામ.
પારી. ઇશ્વરદાસ જ્ઞેશીંગલાલ	વીરમગામ.
પટેલ. કેશવલાલ માધવલાલ વકીલ	વીરમગામ.
અમીન શીવાભાઈ સુરજમલ	ગોઝારીઆ.
પટેલ તખ્તજીરામ નાથાભાઈ	પાદરા.
પટેલ ગંગારામ નરસીદાસ	મહેશાણા.
પટેલ પરબુદાસ ભાવસંગ	વીરમનગર.

દરબારશ્રીએ પોતે એકલા નહીં, પણ જો એક કમીટી સંમેલન નીમી આપે તો તે કમીટીની મદદથી નિરાકરણ કરવા ઇચ્છા જણાવી.

હેસાઈ કરસનદાસ જ્ઞેશીંગલાલએ જુદા જુદા વિભાગોના આગેવાનોના નામ આપી તેની કમીટી નીમવા દરખાસ્ત કરી તેને શેઠ મફતજી લ ગગલભાઈ અમદાવાદવાળાએ ટેકા આપ્યો.

તે વીરૂદ્ધ પટેલ અમરસીંગ હેસાર્જભાઈએ એી દરખાસ્ત કરી કે દરબારશ્રી એકલાએજ નિરાકરણ કરવું ને જરૂર હોય તો જરૂર જોગ માણસોને બોલાવી તેમના વિચારો પુછે આવી દરખાસ્ત કરી તેના કારણે વિરતાર પૂર્વક કહી બતાવ્યાં.

આ દરખાસ્તને નિચેના મુદ્દસ્થોએ કારણે સાથે ટેકા આપ્યો.

પટેલ કેશવલાલ માધવલાલ	વીરમગામ.
પટેલ ત્રીકમલાલ દલપતરામ	અમદાવાદ.
પટેલ કાળીદાસ માવજી	સેંગવા
પટેલ આત્મારામ મનસુખરામ	નરોડા
પટેલ રણજીડભાઈ શીભાઈ	શેરયા.

મી. અમરસંગે જણાવ્યું કે આ દરખાસ્ત વિરૂદ્ધ જે હોય તેમણે હાથ ડિંચા કરવા કામએ હાથ ડિંચા કર્યા નહોં. તે વિરૂદ્ધ પટેલ કાળીદાસ માવજીએ જણાવ્યું કે આ દરખાસ્તની તરફેણમાં જે હોય તેમણે હાથ ડિંચા કરવા તેના પ્ર-યુત્તરમાં આખી સભાએ હાથ ડિંચા કર્યા ને ઠરાવ સર્વાનુમતે પસાર કર્યો.

મી. કરસનદાસભાઈ જેસીંગભાઈએ દરખાસ્ત કરી કે હવે દરેક વિભાગવાળાએ પોતા તરફથી મત આપનાર ગૃહસ્થોનાં નામ આપવાં. તે ઉપરથી તે પ્રમાણે લીધે રજુ થયાં.

નામ આવેલાં ગૃહસ્થોને પોતે બોલાવી તેમના મત લેઈ આવતી કાલે નિરાકરણ કરીશું, એમ દરખાસ્તીએ જણાવી સભા જરખાસ્ત કરી.

Sd. Dolatsinhji.

ભ્ર. મજકુર.

દરખાસ્ત શ્રી

સંવત ૧૯૭૬ ના ફાગણ વદ-૫ મંગળવાર

તારીખ ૯-૩-૨૦

હાજરી ગઈ કાલ માફક.

દરખાસ્તીએ નીચે મુજબનો ઠરાવ વાંચી બતાવ્યો.

ઠરાવ.

કડવા પાટીદાર-જાતીના પ્રતિનિધીઓ ગઈ કાલે બેઠા થઈ નીચેના ત્રણ સલાહોનું નિરાકરણ હમો પાટડી દરખાસ્તી દોલત-સીંહજી કરી આપે તે સમસ્ત જાતિને-કબુલ છે, એવો સર્વાનુમતે ઠરાવ કરી અમોને ઠરાવ કરવાનું સોંપેલ તે પ્રજો નીચે મુજબ:—

૧ લાંબે હાલ સાલ અંધ રાખવા કે નહીં ?

૨ ક્ષમન હાલ જે અંતરે થાય છે તેનાથી ટુંકા અંતરે કરવાં

એ માટે બધા એકમત છે, પણ કેટલા અંતરે કરવા તે નક્કી કરી આપવું.

૩ લગ્ન કાઢવાનું બંધારણ બાંધી આપું.

ઉપર પ્રમાણે સવલો સમઘી આગેવાનોના મત અમોએ લીધા છે તે સવળા મતો પ્યાનમાં લેઈ તથા સવળા આગતો પર વિચાર કરી જાતિનું ઐક્ય ઘણો વખત જળવાઈ રહે અને લગ્ન પદ્ધતિ ઘણો વખત આવે તે ક્ષત્રમાં લઈ લગ્ને નીચેના ઠરાવ ઉપર આવીએ છીએ.

૧ લાલ સ.લ લગ્ન બંધ રાખવા. કડી પ્રાંતવાળાએ મહે-સાણા સુકામે ઠરાવ કરેલો છે, તે પ્રમાણે તેમને મદદ કરવા તેમના સમઘવાળા બીજી હદોના જાતિવાળા ખુશી બતાવે છે, અને હવે વખત-ઘણો ટુંકો રહ્યો છે, માટે લાલ લગ્ન બંધ રાખવા; પણ કન્યાઓ મોટી ઉમરની થઈ ગયાં વીગેરે કારણોથી લગ્ન કરવાની જરૂર હોય તેમને લગ્ન કરવા છુટ આપવામાં આવે છે. તેઓ વૈશાખ સુદ ૩ વાર ખુધવાર તથા વૈશાખ સુદ ૪ વાર ગુરૂવારના જે એ લગ્ન નીકળેલાં છે, તે પૈકી જે તારીખ અનુકુળ હોય તે તારીખે લગ્ન કરે.

૨ આવતી માલ સિંહસ્થ વર્ષ છે, તેથી સંવત ૧૯૭૮ ની સાલમાં નીચે કલમ ૩ પ્રમાણે ગોઠવાયેલી કમીટીએ લગ્ન કાઢવાં અને ત્યાર પછી પહેલી વખત પાંચમા વર્ષમાં અને બીજી વખત ચોથા વર્ષમાં એ પ્રમાણે પાંચમા અને ચોથા વર્ષમાં લગ્ન કાઢે જવાં.

આ ગાળો વસ્તુ સ્થિતિ પ્રમાણે તથા નવા જમાનાને પસંદ આવે તેવો નથી પણ લાંબા વખતથી લાંબી મુદતે લગ્ન કાઢવાનો જે રીવાજ ચાલ્યો આવે છે તેમાં ઘણો મોટો ફેરફાર કરવા ઘણા

મોટા ભાગને એકદમ પમંદ આપે તેમ નહી હોવાથી વચલો રસ્તો જાતિમાં કુસંપ અટકી શાન્તિથી કામ ચાલવા ખાતર કાઢેલો છે.

૩ લગ્ન કાઢવા માટે નીચે મુજબની એક કમીટી ગોઠવી તે કમીટીએ ઉપર કલમ ૨ માં ઠરાવ્યા પ્રમાણે જે સાક્ષમાં લગ્ન કાઢવાના હોય તે સાક્ષમાં હંમેશની ચાલતી આવેલી વિધિ પ્રમાણે ઉંઝા ગામે શ્રી ઉમીયા માતાજી સાનિધ્ય લગ્ન કાઢવા, ને તે બધે મોકલવા. કમીટીએ જુનો રીવાજ ધ્યાનમાં લેઈ યોગ્ય પગલાં લેવાં.

કમીટીની ગાઠવણ.

પાટડીના દરગારશ્રી-અધ્યક્ષ.

શેડ બેહચરદાસ અંબાઇદાસ લક્ષ્મી કુટુંબના એક માણસ.

અમદાવાદના પટેલ હરીભાઈ પરશોતમદાસ તથા પટેલ બોધાભાઈ ગજલભાઈના કુટુંબના વારાફરતી એક માણસ.

અમદાવાદ શેડ કુટુંબના એક માણસ.

ઉંઝાના મોલાત પાર્ટીનો એક માણસ.

ઉંઝાના રૂશાત પાર્ટીનો એક માણસ.

કડી પ્રાંતના ગોજોના પાંચ માણસ.

અમદાવાદના બે પક્ષના બે કુલ ચાર માણસ.

વીરમગામના બે માણસ.

વીરમગામ વઢીયાર અડતાળીસનો એક માણસ.

પાટડીના એક માણસ.

સુરતના એક માણસ.

ભાલના એક માણસ.

વીરમગામ ચુવાળીશનો જથ્થો, એક માણસ.

ઝાલાવાડ કાડીયાવાડનો એક માણસ.

વડોદરા પ્રાંતના ગોળનો એક માણસ.

ભરૂચના ગોળનો એક માણસ.

સુરત જીલ્લાના ગોળનો એક માણસ.

દાંડર, પ્રાંતીજ, મલીકાંકાના ગોળનો એક માણસ.

માળવા વીગેરે સમુદનો એક માણસ.

પરચુરણ ઉપરગાં નહીં આવતાં, એક માણસ.

ઉપર અતાવેલા મેમ્બરોનાં નામ દરેક પ્રદેશવાળાઓએ મે માસની મુદત અંદર મોકલી આપવા અને ઉપરના મેમ્બરોની સંખ્યામાં વધઘટ કરવાને કમીટીને સત્તા છે.

૪ શ્રીમંત સરકાર ગાયકવાડ મહારાજના રાજ્યથી જાળસગ્ન પ્રતી અંધક કાયદો થયો છે તે તથા આપણે લગ્ન પદ્ધતિમાં જે ફેરફાર કર્યો છે, તે ધ્યાનમાં લેષ્ઠ ગાયકવાડ મહારાજના રાજ્યમાં વસ્તા આપણા જ્ઞાતિ અંધુઓને કાયદાની જે જે અડચણો પડતી હોય તે બની શકે તેટલી દૂર કરવા યોગ્ય પગલાં ભરવાં.

તા. ૯ માર્ચે માર્ચ સને ૧૯૨૦ } Sd. Dolatsinhji.
મુ. પાટડી. } દરબારશ્રી.

કરાવ વંચાઇ રહેતાં બધી સભાએ તાળીઓના અવાજથી ખુશી જાહેર કરી.

પટેલ ચતુરભાઈ હીરદાસ વકાતે જણાવ્યું કે આ કરાવથી કડી પ્રાંતવાળા ધણાજ સંતોષ થયા છે, અને દરબારશ્રીએ જે શ્રમ ઉઠાવ્યો છે તે માટે આખી કામ અને ખાસ કરી હમે કડી પ્રાંત ધણાજ આભારી થયા છીએ.

જણવાના પટેલ ગોપાળદાસ હરીભાઈએ જણાવ્યું કે કેટલાક વખતથી લગ્નના સવાલથી-જ્ઞાતિમાં પક્ષો પડી, જ્ઞાતિનું બળ સામ-

સામા ઝઘડામાં ખપી જતું હતું તે દરબારશ્રીના દરાવથી અટકી જશે. જાતિમાં સંપ વધશે. જાતિનું બળ સારા કામ માટે ઉપયોગી થશે. દરબારશ્રીએ જાતિ ઉપર અનહદ ઉપકાર કર્યો છે અને જાતિ ઉપર આવા શિરછત્ર છે, તે માટે જાતિએ ભાગ્ય સમજવાનું છે વાગેરે મતલબે.

અમદાવાદના પટેલ જીવીલદાસ જેઠાણદાસે અમદાવાદ તરફથી સંતોષ જાહેર કરી ઉપકાર માન્યો.

તેજ પ્રમાણે નીચેના સદ્ગૃહસ્થોએ દરાવ ઉપર સંતોષ જાહેર કરી ઉપકાર વધતા ઓછા કારણ સાથે માન્યો.

પા. પ્રભુદાસ લાવસંગ	વીસનગર.
પારી કેશવલાલ બાલમુકન	પાટડી.
પટેલ કેશવલાલ જેસીંગદાસ	પાટડી.
કુમારશ્રી લાલસીંહજી	વીરમગામ.
પારી. ચુનીલાલ પરશોતમ	વીરગામ.
પટેલ પરશોતમ મુળજીભાઈ	વસવારી.
દાદતર પીતામ્બરદાસ કુબેરદાસ	અમદાવાદ.

કડાવ ઉપર સંતોષ જાહેર કરવાની તથા તે માટે ઉપકાર માનવાની દરબાર સર્વાનુમતે મંજૂર થઇ.

સભા બરબારેત થઇ.

તા. મજકુર.

} Sd. Dolatsinhji.
દ. બારશ્રી

નં. ૬૧

આ વખતે લગ્ન સંબંધી ઘણું અનિશ્ચિત હતું તેથી ખરી હકાકત જાણુવા બહાર ગામથી મિત્રનો પત્ર આવેલો તેના જવાબમાં લખેલો પત્ર.

અમદાવાદ તા. ૨૬-૩-૨૦

પ્રીયભાઈ.

આપનો કાર્ડ તા. ૨૪ મી નો હમણું મળ્યો. તેજ વખતે લગ્ન સંબંધીના પાટડી દરબારના નિર્ણયની ચોપડી હું વાંચતો હતો અને તે ચોપડી જુદા જુદા પોસ્ટમાં મોકલું છું. તે વાંચી વાંકે થશો.

લશ્કરીનો ૪ વર્ષનો છોકરો પરજાવવાનો છે તે નકી છે એમ માફે અનુમાન છે અને તેનાં કારણો એ છે કે શેડના અસલ ઘર અને દરવાજા બહારનો બંગલો ધોળાય છે રંગાય છે-શાહપરમાં જે વિશાળ ઘર છે-હવેલી છે તેની જોડે ૧ ડહેલુ મેદાવાળું છે તે લગ્નમાં મેમાનો માટે ખાલી કરાવ્યું છે-એ મકાનમાં બીજી બોરડીંગ હતી અને તેનું ભાડું રૂ. ૨૫, શેડ લેતા નહોતા તે ઉપરાંત બોરડીંગના નિભાવ માટે લશ્કરી શેડ દર મહીને રૂ. ૫૦, પચાસ રોકડા આપતા હતા આ મદદ આપવાનું તે શેડ મને કહ્યું હતું એ ઉપરથી જાણું છું. લગ્ન પ્રસંગે હોવાથી શેડ બોરડીંગને કહાડી છે અને તે બોરડીંગ બીજે ડેકાણે લેઈ જવામાં આવી છે.

તેથી નક્કી છે કે શેડ પોતાના પાંચ વર્ષનાં છોકરાનાં લગ્ન જરૂર કરશેજ. તેમનાં પુછડાં પણ પોતાનાં છોકરાં પરજાવશે તે પણ નકી છે.

આટલું લખ્યા પછી તે ચોપડી મેં ફરીથી વાંચી-તે ઉપરથી વિચાર ઉપજ્યા તે લખું છું.

દરબાર સાહેબે કાંઈ રૂંગીન કૃત્ય નથી—એ દીવસ ૧૦૦૦ માણુ-
સને મીઠાન્ન આપ્યું તે માટે તેમનો આભાર માનવો યોગ્ય છે.

દરબાર સાહેબને સત્તા શું છે ? સત્તા વિના શાસન શી રીતે
થઈ શકે ?

પ્રથમ તો જેમની લડાઈ હતી તે માણુસો ભાં ગયા નહોતા
જેમ જાણાય છે.

૧ લશ્કરી ૨ કાળીદાસ બોધાબાઈ અને ૩ સામળદાસ આજી-
બાઈ—આ માણુસોએ હેન્ડખીલો કાઢ્યાં હતાં અને લડતો પણ તેમ-
જેજી કાઢ્યાં હતાં તેમજેજી આ ઉત્પાત કર્યો હતો તેમાંના કાંઈ પણ
લાજર નહોતા તો પછી દરબાર સાહેબનો નિર્ણય આ લોકો
માન્ય કરશે એની ખાત્રી શું ? કાંઈ નહીં. ત્યારે પરિણામ શું ? ૦
મીઠું કે ખીજું કાંઈ ?

હાલ સાલ લગ્ન બંધ રાખ્યાં—ઉમર થઈ ગઈ હોય તેનાં
દામ કરવાં—લશ્કરીનો છોકરો ૪ વર્ષનો છે તેની ઉમર થઈ ગઈ
હશે તેથી પરણાવવાની પેરવી થાય છે ?

પાંચ અને ચાર વર્ષે લગ્ન કહાડવાની જરૂર શી છે ? માતા-
માંથી લગ્ન વીધી કરીને કહાડવા તે કઈ વીધી ? કાયા શાસ્ત્ર પ્રમાણે ?
વળી એકજ તીથીનાં લગ્ન એ કીયા શાસ્ત્ર પ્રમાણે ? ખીજી જ્ઞાતિમાં
થાય છે તેમ કરવાથી શું હરકત આવશે ? દસ વર્ષે થતાં તેને
બદલે ચાર—પાંચ વર્ષે કરવાં એવી સલાહ આપવી તેના કરતાં ન્યારે
જેને યોગ્ય લાગે ત્યારે કરવાં એવી સલાહ આપવામાં શી હરકત
આવવાની હતી ?

જ્ઞાતિમાં દુસંપ અટકા શાંતીથી દામ ચાલવા ખાતર આ

રસ્તો કાઢ્યો છે જ્ઞાતિમાં ક્યાં કુસંપ હતો ? કુસંપ જ્ઞાતિમાં નહોતો પણ લશ્કરી અને પટેલવાળામાં હતો તો તે ચાલુ રહેતાથી નાતને શું નુકશાન હતું ? કાંઈજ નહીં જે થાકત તે હારત અને એક હારમાંજ હતા કારણુ જે હેંડખીલો નીકળ્યા હતા તે પછી બંધ થયા હતા એટલે તેઓ હારેલાજ હતા અત્યારે પણ કુસંપ તો છેજ પછી કુસંપ મટ્યો છે ક્યાં ?

વીગેરે વીગેરે ઘણી બાબતો છે જેથી મને તો લાગે છે પહેલાનું ખરચ દરબારશ્રીનું વ્યર્થ ગયું હતું તેમ આ પણ વ્યર્થ ગયું સમજવાનું છે. ૧૯૧૨ માં ઉધરાણું થઈ મહા મંડળ સ્થાપ્યું હતું તેટલું પણ ગણી મત હતું.

લી. શુભેચ્છક.

‘વસંત’ પ્રિન્ટીંગ પ્રેસમાં ચીમનલાલ ઇશ્વરલાલે છાપી.

ડે. રાયપુર, સામળાની પોળ પાસે-અમદાવાદ.

મીય જ્ઞાતી ખંધુ.

સંવત ૧૯૬૬ અને ૧૯૭૬ માં આપણા વિવાહ વખતે લગ્ન તિથી કાઢવા અને વધાવવા વિગેરેના હક વિષે જુદા જુદા શખસો તરફથી હસ્ત પત્રિકાઓ નિકળેલી અનાયાસે મારી પાસે આવેલી તથા મેળવેલી તેનો સંગ્રહ આપને મોકલું છે.

આ પત્રિકાઓ લેખો વીગેરે જેમ હતાં તેમજ છાપ્યાં છે તેમાં કાંઈ પણ વધઘટ, સુધારો વધારો કશુંજ કર્યું નથી, રહસ્વ દીર્ઘનો કે ભાષામાં પણ કંઈ સુધારો કર્યો નથી.

આપે આ પત્રિકાઓ વાંચી હશે તો પણ ફરીથી વાંચવા મારી નમ્ર વિનતી છે.

આપ જ્યારે તે સઘળી સામટી વાંચશે ત્યારે કાંઈક જુદોજ ખ્યાલ આપને આવશે એમ માફ માનવું છે. આ સંગ્રહમાં જે છે તે ઉપરાંત આપની પાસે બીજી કોઈ પત્રિકા અગર અન્ય સાહિત્ય હોય તો તે મને મોકલવાની મહેરબાની કરશો તો તેને પણ આ સંગ્રહમાં જોડવાનો યત્ન કરીશ. તેવું કાંઈ સાહિત્ય અન્ય કોઈની પાસે હોય તે મેળવી મોકલવા અગર તે ખંધુનું નામ ઠામ આપવા કૃપા કરશો.

આ સંગ્રહની ઉપયોગીતા છે કે નહીં ? તેને જાળવી રાખવી કે નાશ કરવો ? અન્ય કોમ આને માટે શો વિચાર કરશે ? અગર કરે છે ? એનાથી આપણી જ્ઞાતિને ફાયદો

કે નુકશાન થયું છે અગર થાય છે કે થશે? એ સંબંધી આપનો અભીપ્રાય લખી મોકલશો એવી મારી નમ્ર વિનતી છે તે સ્વીકારી અભારી કરશો.

હિંદુસ્થાનમાં-ગુજરાતમાં પણ-ઘણી જ્ઞાતિઓ છે. આપણી માફક બીજી કેઈ જ્ઞાતિમાં વિરાહ-લગ્નનો આપણા જેવા-આપણા જેવી રીતનો-પ્રતિબંધ નથી. એટલે એ ખાતે આપણી વિચિત્રતાજ છે. એ વિચિત્રતા સંબંધે કાંઈક ઇતિહાસ હશે તે જો આપ જાણતા હશે તો તે મને મોકલવા પણ ખાસ વિનતી છે.

એ રીવાજ હજી પ્રચલિત છે તો ખરો પણ તેમાં કાંઈક ક્ષતિ આવતી જાય છે અને કદાચ વખતના વહેવા સાથે તેમાં મોટો ફેરફાર થાય અગર સદંતર નાશુદ્ધ થાય એવો પણ સંભવ છે. એમ થાય તો આ સંગ્રહ વિવાહનો ઇતિહાસ જાળવી રાખશે.

સફગુણ સંગ્રહી રાખવા ઈષ્ટ છેજ. પણ દુર્ગુણોને સંગ્રહવાની-યાદ કરવાની જરૂર પડે છે એમ શું આપણે નથી અનુભવતા? દુર્ગુણને યાદ કરી તેને ત્યજવાનું બની શકે છે અગર સફગુણ મેળવવાનું બને છે. આ સંગ્રહમાં સફગુણ ભરેલા હશે તો તે હિતાવહજ છે. જો દુર્ગુણ હશે તો તેને યાદ કરીને ત્યજવાનું આપણા વંશજોને ઠીક પડશે. તે રીતે પણ આ સંગ્રહ ઉપયોગી છે.

માતામંથી લગ્ન કહાડવાં અગર માતાજી કડવા પાટી-
દારેને લગ્ન તિથી આપે છે, એ તિથીએજ લગ્ન કરવાં,
એ માન્યતા હજી ક્યાં સુધી રહેશે, એથી જ્ઞાતિને નફે
નુકસાન કેટલું અને કેવું છે એ સંબંધે આપના વિચાર
જણાવશે એવી પણ અલિલાવા છે તે આપ પુરી પાડશે
તો ઉપકાર થશે.

આપ જે કંઈ લખી મોકલશે તે આપની ઇચ્છાનુ-
સારજ પ્રગટ કરવામાં આવશે આપ તે પ્રગટ કરવાની
મના કરશે તો તે પ્રગટ કરવામાં આવશે નહીં.

મને યાદ છે ત્યાં સુધી સં. ૧૯૬૬ ના પહેલાંના
વિવાહોમાં આવી ધાંધળ થતી નહોતી આવી હસ્ત પત્રિકાઓ
નીકળી નહોતી. આપની જાણમાં કોઈ નિકળી છે એવું હોય
તો બની શકે-તો તેની નકલ મોકલશે. નકલ મોકલવાનું
ના બને તો માહિતી આપશે.

ધર્મ વિજય પ્રીટીંગ પ્રેસ.
૫૪૩ રીચીરોડ.
અમદાવાદ.
મે ૧૯૨૧ સં. ૧૯૭૭ વૈશાખ

લી. આપનો નમ્ર સેવક
હીરાલાલ વસંતદાસ
જ્ઞાતિ બંધુ.

